IMÂN ADDE ISLÂM DÓRMÓ

I'TIQÂD-NÂMA Ré

MAWLÂNÂ DIYÂ' AD-DÎN KHÂLID AL-BAGHDÂDÎ

Hakîkat Publishing

‘Hakikat Kitabevi’ttú niyalai’yédé kitaf, lombór: 8

IMÂN ADDE ISLÂM DÓRMÓ

I’TIQÂD-NÂMA

Ré

tafsir'or sáñté maání bángóyá óildé

MAULÂNÂ DIYÂ’ AD-DÎN KHÂLID AL-BAGHDÂDÎ

Boro buzurgó, Allâh’r niyamot ókkól’ór házáná, sairó mikkár uttom hásti, hók, háñsá áddé dórmó’r batti

Turki hotá’t dui-bácá goróiyá óildé

HÜSEYN HİLMİ IŞIK

Ingirazi’t dui-bácá goróiyá óildé

Hakîkat Kitâbevi

Morót gorí niyalar’de 31 lombór bar’or kitaf

Hakîkat Kitâbevi
Darüşşefeka Cad. 53/A P.K.: 35
34083 Fatih-ISTANBUL/TURKEY
Tel: 90.212.523 4556–532 5843 Fax: 90.212.523 3693
http://www.hakikatkitabevi.com
e-mail: info@hakikatkitabevi.com
JUNE-2016

NUTH

I’tiqâd-nâma kitaf lekóiyá’wár nam óildé Maulânâ Diyâ’ ad-dîn Khâlid ál-Bagdâdî ál-’Usmânî (Híjrí 1192, A.H./1778’ot, Baghdád’or uttor, Shahrazûr’ót óiye, cón 1242/1826’ót Damáskás, quddisa sirráh’t entekal ói’yé). Híba’ré ál-’Usmânî dhaki’tó, híba 3 lombór’ór Khalifá Házrát Usmân Dhu’nnûrain (radiy-Allâhu ta’âlâ’ánh)ór boncó’ttú accíil’dé hétóllá. Híba’yé híba’r gura bái Házrát Maulânâ Mahmûd Sâhib’óré boro âlim, Imâm án-Nawawi’r kitaf **Ál-ahâdîs ál-árba’ûn**’ór 2 lombór’ór hadîs carÎf **Hadîs ál-Jibrîl** forái di’báccót Mahmûd Sâhîb’é híba’r bor bái’yóré hadîs’wá’llá uggwá tafsir lekí’tó aroz gojjé. Maulânâ Khâlid’é nizor bái’yór mon kúci gorí’bállá aroz’gán kobul gorí hadîs carîf’fwár babute **I’tiqâd-nâma** nam di Fársi hotá’t kitaf uggwá lekí buzái’yé. Cón 1969’t, kitaf híba Turki hotá’t dui-bácá gojjé’dé ehón asédé **Herkese Lâzim Olan Îmân**’oré Ingirazi’t dui-bácá gorí, **Belief and Islam**, Fráñs hotá’t **Foi et Islam** ar Jarman hotá’t **Glaube und Islam** lekkyé. Fisóttú Tamil, Yoruba, Hawsa, Malayalam ádde Danish’ór dhóillá aró becá bicí zuban ókkól’ót dui-bácá gojjé. Allâhú ta’âlâ’ye beguná, cádácidá hoicca ókkól’óré kitaf ibá forí’bállá áddé Áhl ás-Súnnáh’r âlim ókkól’é cíkai der’de sóyi I’tiqad (imân) cíkí loi’ballá tofÎq douk!

Kitaf Niyaloiyar Nuth:

Kitaf ibá asé’dé héddurót óuk, onnyo zuban’ot dui-bácá gorí óuk sábái niyalai’tó saá’dé ze honó zon’ollá ezin diya asé. Héndíllá ekkán laf’ór ham zimma loi goré’dé mancór wore Allâhú ta’âlâ’r rahámót áddé borkot óuk. Ar aáñrá’r torfóttú’yó tará’ré becá bicí cúkúríyá gorí. Hálí sábái’baccót córoc habos estemal gorí, golti sólti no táké’fán sáfsutárá gorí, lekár fórma ódé odé bone’fán, bail gorí gorá fori’bó.

Nuth: Kírístán’ór dawot doiya ókkól’é tará’r dórmó fóilái’ballá bicí kucíc goré’r. Yahúdí ókkól’é’yó tará’r fadúrí ókkól’ór férókbás hotá ókkól fóilái’ballá kucíc goré’r. Turki’r Istambul cóor’ór ekkán kitaf’or duwan, Hakîkat Kitâbevi’yé Islâm

dórmó amfáng gorí’bállá meénnót goré’r. Ar dórmó nomanoiya (dórmó-sárá) ókkól’é dórmó ókkól fúrai félái’tó kucíc goré’r. Laf gunárí forok gorí fare’de ahol elóm-ólá maincé buzí síntí iín’óttú hánsá’wa basí loi, aró amfáng gorí’bállá modod gorí’bó. Insániyót’ór kérmós gorí’bállá héndíllá gorón’óttú áró gom torika adde kimoti cis ar nái.

“**Subhân-Allâhi wa bi-hámdihi subhân-Allâhíl-’adîm.**” Dua ibá’ré Kalima-i-tenzîh bólí hoó. Ze honó kiyé dua ibá biínná 100 bar, biyale 100 bar forí’lé, híba’r guná ókkól maf gorí dí baade híba’ré guná fítín’o gorá’ttú sóoñlí’bó. Dhoóñr buzurgó, âlim Imâm Rabbânî ‘quddisa sirráh’yé lekkyé’dé kitaf **Maktûbât**’ór 307 áddé 308’t dua ibá’r babute asé. Híba’ré Turki hotá’t lekkyé’dé híba’t’ó asé.

Yâ Rahmân, yâ Rahîm, ya ’afúwwu yâ Karîm.

Istanbul’ór Fâtih’t asé’dé borkot-ola kitaf’or duwan **Hakîkat Kitâbevi**’r moncá óildé Imân, Islâm dórmó cíkai di’tó addé aáñrá’r borkot-ola decó’ré duniyai’r mancór nozor’ot adojja banon. Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá’ré modod goré’dé mancór lói razi óuk. Âmin.

Ador’or foróiyá ókkól, Ássalámú aláikúm wa ráhmatúlláh. Onorá’r wore Allâhú ta’âlâ’r cántí addé rahámót óuk.

Kitaf ibá’t asé’dé leká beggún Islâm Dórmó’r boro boro elómdár ókkól’é lekkyé’dé kitaf ókkól’óttú aná gi’yé. Híin’ót aáñrá’r nizor honó keccú gólái di’yí’dé nái. Aáñrá moniccó’r kérmós gorí’tó áddé mancór kúci’llá áddé mancór hók sóoñlí di’ballá ham goróiyá ókkól’é’yó siní’yóré mani loi’ballá dui moncá lói haz’or kitaf ibá lekkí’dé. Onorá cárá duniyai’t namedhak boro boro âlim ókkól’ór leká iín zehón foríbá, onorá dorhari cis adde dorhari noó’dé cis forók gorí siní’bá, inshâ-Allâhú ta’âlâ. Onorá’ré aáñrá’r torfóttú ador adde sólám. Allâhú ta’âlâ’yé onorá’ré gom sehét áddé hazor lamba hóyát boccíc goróuk! Âmîn.

Wa sáll-Allâhu ’alâ Sayyidinâ Muhámmadin wa ’alâ Âl-iMuhámmad wa bârik ’alâ Sayyidinâ Muhámmadin wa ’alâ Âl-iMuhammad. Allâhúmma Rábbanâ âtinâ fí-d-dúnyâ hásanatan wa

fí-l-âkhirát-i-hásanatan wa kinâ ’adhâb-án-nâr bi-ráhmatika yâ Árham-ár-Râhimîn! Âmîn.

Hakîkat Kitâbevi

TURKIT BÁIL GORÍ LEKÍ SÁBÁÍ’YEDÉ HÍBA ÓILDÉ:
Ikhlâs Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 90.212.454 3000

N O S Í Y Ó T

Aiyó Allâh’ré matai kitaf’fwá cúru gorí.
Allâh’r namo’t ebbe barík héfázót asé.
Híba’r hádíyá honó mithár loi mafi no faré.
Híba bicí rahám-ólá ar maf gorí diyá bicí fosón goré.

Allâhú ta’âlâ’yé duniyai’r manúc beggún’óré rahám goré. Hazor hazor cisbís banai’yoré foitto zon’or hañsé difeçá. O-fúrání kúci fai’bar rassa dahá. Nizor mon, hóráf manúc lói bírá, lussani goré’dé kitaf ókkól addé midhiya’r dúka hái’yóré, sóyi torika eri di, be-imâni adde golot biccác’ór fisálí dójje’dé manúc ókkól’ór bútóttu, zar’é mone hoó ta’re hédáyót de. Mout’or baad’or abadul abad azafo’ttú basai raké. Be-rahámóttyá áddé kanun’or baáré soloya ókkól’óré rahám no goré. Tarár’é, tará’r fosón áddé be-imâni’t mon máik tákí’to de. Ahéròt’ót, Zuzuk’ot zai’bar gunágár bonda ókkól’óttú mone hoódé híba híba basí loi guná maf gorí di biyossó’t gólái dibo. Allâhú ta’âlâ, ekgúillá hásti’yé jandár cis ókkól bana, foitto uggwá’ré ziyañta rakí, kulle dhor ocántíttú sóoñlí raké. Aáñrár’gín aáñrá Allâhú ta’âlâ’r izzottya nam’or biccáic loi, maání, Allâhú ta’âlâ’r modot’ór acá loi kitaf leká cúru gorí’r.

Kulle hámd [1]Allâhú ta’âlâ’llá. Allâhú ta’âlâ’r adojja Nabi Muhámmad “aláihi-s-salâm’ór wore cántí addé rahámót óuk. Nabi “sállAllâhú a’láihí wasállám”ór górór manúc, egena guccí addé híba’r adojja wafádár Sahâbat ál-kirâm ókkól’óllá, kulle barík barík dua.

Islâm dórmó’r biccác, imân, gorí’bár áddé no-gorí’bár cic’or hókúm ókkól’ór babute ázár ázár kimoti kimoti kitaf ókkól lekí’félaiyé. Híntu bicí kitaf bidecí zuban ókkól’ót dui-bácá gorí foitto dec’ót baçi diyé. Ar ek dhák’óttú, ahol baçí addé ku-kíyál-ólá manúc ókkól’é Islâm dórmó’r hazor hazor, borkottya aásán usól ókkól’ór babute bonnai gorí bodoli félai’bállá addé Musólmán ókkóló’ré dúka di’to lattát hámálá gorí’bár meénnót’ót asé.

Héen ói’lé’yo, foitto dec’ót, Islâm dórmó’r âlim ókkól’é ajó fojjonto endilla gorí sóoñlí’bállá áddé fóilái’bállá meénnót gorér’dé dekí cúkúríyá gorá zá’r. Ar ek dhákóttú, hodún hodún mancé **Áhl ás-Súnnáh**’r âlim ókkól’é lekkyé’dé kitaf ókkól no forí (ar noói’lé) no buzí uldafúldá tháarí’yóré Kur’ân al-karîm áddé Hadîs’óttú loi’yé bólí hoói hoói gorér’dé boyan ókkól addé lekér’dé leká ókkól dehá za’r. Toó úddá, boyan adde leká híin aáñrá Musólmán ókkól’ór mosbut imân’or muúntú no fólé’dé híyan sábút ói gi’yé’gói. Tará nize obuz de híyan dehái’yé’dé baade ar kéccú háçái nóo fáré.

Manúc uggwá’yé nizoré nize Musólmán bolí’yó hoó, ar híba’ré jamât’ór sáñté namâz foré’dé’yó dahá zai’lé, híba Musólmán ói’dé híyan buzá zá. Ossé, fisóttú fisóttú, híbar boyan, leká addé hássá hásílót’ót Áhl ás-Súnnáh’r âlim ókkól’é imân’or babute zanai dede híin lói no bone’de keccú ekkán dekí’lé, híyan no mana (ar noói’lé) kuférí dé híyan, híbar’é hoói diya za. Híba’ré, híin bon gorí’bállá adde toubá gorí’bállá nosiyót gorá za. Ossé, híbayé, híbar baiththá ahol adde niróc buzá loi, ham híyan bon no gorí’lé, híba uggwá ulda buzóyá (ar noói’lé) no manoya’de híyan buzá zai’bó. Híba’yé kuférí ó’dé cisbís (ar noói’lé) ham ókkól bon

[1] Taarif adde cúkúríya.

gorí taubá[1] gorá-sárá, foittó dín 5 ottó namâz forá, hój gorá, ibâda addé gom ham ókkól beggún lattá’t gorá’t tákí’le úddá, docá yaán’óttú basi no farí’bó. Híba ar Musólmán no tákí’bó. Foitto uggwá Musólmán’óttú kuféri ówá’bádé cis’gín, gom gorí cíki lói imân no zagói’fán nizo ré nize sóoñlí’yóré kafér ókkól áddé Musólmán kúwálá’dé munafék ókkól, háás górí Bitícó’r sóikkal ókkól’óré gom gorí siní, tarár lussani goráttú duré tákóón saá.

Rasûl-Allâh “sállAlláhú a’láihí wasállám”é hadîs carîf uggwá’t hoi’yé’dé, Kur’ân ál-Karîm addé Hadîs carÎf’óttú golot maáni ókkól niyalai’bó ar hétólla ulda buzé’dé faáthí 72’wá foida ói’bó. Hadîs carîf ibá namedhak **Bukhárí** carÎf áddé **Muslím** carîf, kitaf duníwár háwálá di’yoré kitab **ál-Beríqa** áddé **ál-Hadíqa**’t buzái’yé. Aáñrá’ttú, faáthí iín’ór ‘Islâm dórmó’r boro âlim’ (ar nói’lé) ‘dórmór porfésár’ héndíllá hendíllá lokób-ólá manúc ókkól’ór kitaf adde waáz ókkól biccác no-gorón saá ar aáñrá’ttú dórmó áddé imân’or sur iín’ór fán’ót no foribóllá bicí úñcíyár tákón saá. Be-elómí Musólmán híin baade’yó, ek dhák’óttú komyunís ókkól, dórmó no manoya ókkól adde Kírístán’ór dawot doiya ókkól, ar ek dhák’óttú, bútórgwá férókbás Bitíc’ór gulá wahábí ókkól addé Yahúdí Zionís ókkó’lé noya noya torika loi Musólmán fuwaín’dóré óur, gumrá gorí’bállá kucíc goré’r. Tará monzokká leká, fíling, toñcá, rediyu, TV adde websáit ókkól estemal gorí Islâm Dórmó addé imân fúrai félaibá’llá bol zeddúr asé hédduúr dáf goré’r. Tará moncá yaán fura goríbá’llá kuthí kuthí hóssá gorér. Islâm Dórmó’ór âlim ókkól (rahímáhumúllâh)é híin beggúnó’llá hámaká dorhari’de héndíllá juwaf ókkól di’yoré Allâhú ta’âlâ’r dórmó, kúci addé basi’bár rassa dahái’yé.

Híin’ór bútóttu, aáñrá, Islâm Dórmó’r namedhak âlim Maulânâ Diyâ’ ad-dîn Khâlid ál-Baghdâdî ál-Usmânî ‘quddisa sirráh’ yé lekkyé’dé kitaf, **I’tiqâd-nâma** basí loi’yí. **I’tiqâd-**

---

[1] (Nizor guná’llá) taubá gorón maání, guná gorá gi’yé’dé híyan’óllá córmídá óón, Allâhú ta’âlâ’ttú guná maf magon, mesál dua ibá forí’yóré: “Astágfirullâh ál-‘adhîm ál-ladhî, lâ ilâha illâ Ánta Huwal háiy-ál-qayyûm wa atubu iláih,” ar Híba’ré ar guná no gorí’bó’dé híyan waada doon.”

nâma’ré foóilá, Kemah, ErZinkan’ór Hâji Faizullâh Efendi (mara giyé) ’yé **Farâ’id ál-fawâ’id** nam di Turki hotá’t dui-bácá gorí’yóré cón 1312 A.H’ót, Misír (Egypt)ót sábáiyí. Híba’ré **Belief and Islam** nam di aró buzí’tí aásán ó’fán gojjé. Híba’r foóilá’r cúru’r bárór edition (kitaf) cón 1966’ót toyar gorí fajjíil. Aáñrá’r nizor buzái diyá ókkól’óré “square brackets, […….]” ór butóré górí diya asé. Kitaf ibá’ré Ingirazi’t 31 lombór’ór bár niyalai fari’bállá toufík di’yé’dé híyan’óllá Allâhú ta’âlâ’r bicí cúkúríyá. **I’tiqâd-nâma** kitaf ibá’r ebbe cúru’r bár’órgwá óildé Fársi hótá’t ar híba Istanbul Yuniversity’r kitaf háná (Íbnül Emin Mahmûd Kemal Dept. F. 2639)ót asé.

Kitaf, **Durr ál-mukhtâr**’ót “kafér’ór biyá”r mouzú’r fúrantí’ttú lekkyá asédé “Neká (Islâm dórmó’r cikkatá mozin biyá dólá)[1] -ólá balek Musólmán maya fuwa uggwá’yé Islâm Dórmó no sinílé, híba’r neká bángí zai’bo’gói [híba dórmó-sárá ói zai’bo’gói]. Híba’ré Allâhú ta’âlâ’r tarif ókkól cíkai diya fori’bó, híba’ttú híin duwárái forí forí “Muiñ iín biccác goróm (manom)” howá fori’bó. Yaán’ór babuté buzái’báccót, Íbn ’Âbidîn ‘rahimah-ullâhu ta’âlâ’yé hoi’yé’dé “Ossé, maya fuwa gura óilé, híba híba’r bafma’r dórmó’t táké, híba uggwá Musólmán táké. Híba balek ó’dé híyá, bafma’r dórmó lói ar bazá no táké. Balek ó’dé híyá, Islâm dórmó no síná’r zoriya, híba dórmó’ttu baáir ói za’gói. Híba’yé **Kalimat at-tauhîd**, ‘Lâ ilâha il-l-Allâh Muhâmmadun Rasûlullâh’ forí’lé úddá, Islâm Dórmó’r imân’or 6’wan hotá cíki loi biccác gorí’yoré Islâm Dórmó mozin sola fárd’dé híyan mani no loi’lé híba Musólmán no thóorí’bó. Híba’ttú ’Âmantu bi-llâhi ...,’t asé’dé 6’wan hótá’r wore imân aná forí’bó ar híba’ttú “Muiñ Allâhú ta’âlâ’yé gorí’bállá aráiyé’dé áddé no gorí’tó maná gojjé’dé híin biccác, kobul goróm.” howá fori’bó. Íbn ’Âbidîn’ór buzái-diya’ttú, kafér uggwá’yé **Kalimat at-tauhîd** forí maání biccác gorí’lé mottor, híba uggwá Musólmán boni za’gói’dé dahá zá. Hálí, oinnyo ze hónó Musólmán’é goré’dé héndíllá,’ mouka fai’le, híba’ttú lamar lofzó’gín mukiyazi gorí híin’ór maání háthí górí cíki lowa fori’bó. **“Âmantu bi’llâhi wa Malâ’ikatihi wa Kutubihi wa Rusulihi wál-yáum-íl-âkhiri wa bilqadari khairihi wa cárrihi minallâhi**

[1] Meérbání górí, Éndless Blís, híssá 5’or síyárá 12’t soó.

ta’âlâ wálbâ’su ba’d-al-maut haqqun ác-hadu an lâ ilâha illallâh wa ác-hadu anna Muhammadan ’abduhu wa Rasûluhu.” Ossé bus ói’yé’dé, balek Musólmán morot fuwa uggwá’yé imân’or 6’wan hotá iín cíki no loi’yoré híin biccác goré boli hoó’dé óilé’yó, híba’yó dórmó’ttú baáir ói zai’bo’gói. Imân aní baade (imân’or 6’wan hotá iín cíki mani loi baade) híba’ttú **Islâm Dórmó’r torika ókkól**, zendilla niki (**fárd** hoó’dé Islâm Dórmó’r hókúm ókkól) áddé **harâm** hoó’dé no gorí’bállá maná goijjé’dé híin, wazu bana’de torika, gusól gorí’bár torika, namâz forí’bár torika adde parda gorí’bár torika tuwai lowa fori’bó. Ossé híba’yé (cíkkatá iín’ór babute) hónó uggwá mancóttú fusár gorí’lé, híba’ré cíkai’tó (ar noói’lé) uggwá sóyi Islâm Dórmór kitaf tuwai fa’fán modod gorí’tó manúc híba’llá fárd (ekkán Islâm Dórmó’r hókúm) boni za’gói. Híba’ré cíkai di fare’de hónó ekzon (ar noói’lé) honó uggwá háñsá kitaf tuwai no fai’lé, uggwá tuwai’yó diya fori’bó. (Musólmán maiya fuwa’ré modod gorí’bállá’yó ekkui zimma.) Ossé uggwá no tuwai’lé, manúc híba’ttú imân zai’bo’gói. Híba’ttú zimma iín’ór babute zana nái’dé híyán zanai doiya uggwá fa fojjonto híba’llá híyan uzór boni’bó. (maání, híba’ré zimma iín cíkai di’tó uggwá manúc (ar noói’lé) uggwá háñsá kitaf zetókkál no fa, hétókkál.) (‘uzór’ óildé ekkán báhaná ziyán’ór zoriya Musólmán’é golti ói’lé’yó Islâm dórmó’r hókúm no siné’dé híyan’óllá maf fa.) Ottó’r wore fárd adai no goré’dé (ar noói’lé) hárám ham goré’dé Musólmán ókkól’óré Zuzuk’ot toziya diya zai’bo.

IMÂN ADDE ISLÂM DÓRMÓ, kitaf ibá’t imân’or 6’wan hotá iín’ór babute zora zora gorí buzái diya asé. Foitto uggwá Musólmán’óttú kitaf ibá cúndór gorí forí baade, nizor nizor fuwain cáin addé sin foriso manúc beggún’é’yó foré’fán zeddúr fare héddur kucíc gorón saá. Gaa’r sotó’ór híssá ókkól’ór babute kitaf, **Endless Bliss** (O-fúrání Kúci), híssá 4’ot buzái diya asé.

Leká’gín’ót, âyat ókkól’ór maání, ma’âl, maání óildé “tofsir’or âlim ókkól’ór hoói-dahá mozin maání” diya giyé, kiyóllá hoi’lé, âyat ókkól’ór maání, baná Rasûlullâh ‘sall-Allâhu ’alaihi wa sallam’é bujjiíl, ar ek bar híin nizor Sahâbat á-kirâm’óré cíkaáil. Tofsir goróiyá âlim ókkól (Kur’ân ál-Karí zora zora gorí buzái

de’de âlim ókkól)’é hadîs híin, munafék ókkól addé férókbás Britíc ókkóló’ttú honó uggwá háthí Madhhád-sárá dórmó’r âlim íssáf’é golot thening faiye’dé ‘zindiq’ ókkól’ór banaiya golot hadîs ókkól lói forók’dé híyan alok gorí dahái rakkyé, baade tará nóo fá’dé hadîs híinó’r babute Tafsir goré’dé torika estemal gorí nizorgín nize maání gojjé. Arabi hotá zane, hálí tafsir’or babute zana nái’dé addé dórmó’r elóm a-cíkkyá mancé buzé’dé híin’óré Kuran’or tafsir (buzái-diya) no hoó. Hétólla írí, hadîs carÎf uggwá’t hoi’yé’dé: “**Nizor buz mozin Kur’ân ál-Karîm’ór maání góré’dé manúc be-imân ói zai’bo’gói.**”

Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá beggún’óré Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é dahái de’de sóyi rassa’r wore rakóuk! Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá’ré Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’ó’r golot, dúkabás, bútóré bútóré nac gorí félá’dé héndíllá héndíllá misá hotá ókkól áddé ‘Islâm Dórmó’r boro âlim’ kúwalái kúwalái âlim ókkól’ór nam hóráf goré’dé lâ-Mázhábí manúc ókkól’óttún basai rakóuk!

Dhoilla bo dhoilla zuban loi niyala’de kitaf beggún inthanéth lói cárá duniyai’t fóilár.

Nuth: Kírístán’ór dawot doiya ókkól’é tará’r dórmó fóilái’ballá bicí kucíc goré’r. Yahúdí ókkól’é’yó tará’r kitaf, Talmud’óré fóilái’ballá kucíc goré’r. Hakîkat Kitâbevi’yé Islâm Dórmó amfáng gorí’bállá zeddúr fare héddur meénnót goré’r. Ar dórmó no-manoya (dórmó-sárá) ókkól’é dórmó ókkól fúrai félái’tó kucíc goré’r. Laf gunárí forók gorí fare’de ahol elóm-olá maincé buzí síntí iín’óttú háñsá’wa basí loi’bo. Ar tará sóyi’wá’ amfáng gorí’bállá bol diyoré insáníyót’óllá duniyai adde Ahérót’ór kúci fai’bár kérmós gorí’bó.

Ehón, duniyai’r musólmán ókkól bódhdha bódhdhá dhaái ói, 3 bák ói giyé’gói. Foóilá’r cúru’r dhaái’wá óildé, Sahâbat ál-kirâm’ór torika mozin soler’de sóyi Musólmán ókkól. Híin’óré **Áhl ás-Súnná** (ar noói’lé) **Sunnî Muslims** (ar noói’lé) **Firqa-i-nâjíyyá**, ziyán’ór maání óildé nizoré nize Zuzuk’ottú basai loiyé’dé dhaái. Dui lombór’ór dhaái’wá óildé Sahâbát ál-kirâm’ór ducmon ókkól. Taráré **Cía** (ar noói’lé) **Firqa-i-dâlla**, maání golot rassa dójjé’dé,

gumurá dhaái. Tin lombór'ór dhaái'wá óildé, **Súnní** áddé **Cía** duní dhaái'r ducmon. Tará'ré **Wahhâbî** (ar noói'lé) **Nejdî** hoó, Saudíyá'r Najd'ót foida óiyé'dé hétólla. Tará'ré **Firqa-i-mel'ûna** (laánót diya gi'yédé dhaái)'yó hoó. Híin'ór babute aáñrá sábái niyalaiyí'dé **Endless Bliss** (O-fúrání Kúci) áddé **The Rising and The Hearafer** (Háñcór Áddé Ahérót) kitaf dunúwá't lekkyé'dé mozin, híiné Musólmán ókkól'óré kafér dhake. Ar Musólmán'óré héndillá dhake'de mancóre aáñrárr Nabi "sállAlláhú a'láihí wasállám"é laánót di'yé. Musólmán ókkól endilla 3 bák ói gi'yé'gói'dé híyan Yahúdí ókkól áddé férókbás Britic ókkól'ór zoriya.

Foitto uggwá Musólmán'óttú nizor nafs'ór **taskiya'**llá, maání; nizor solasol'ot táké'dé no mana adde guná-gorá iín'óré sáf gorí'bállá, nitti "**Lâ ilâha íllállâh**" forón saá. Ar nizor dilor tasfiya'llá, maání; nizoré nize, nizor hóráf mon, cáitân, hóráf fúwáiñjjá, lussani goré'dé hóráf hóráf kitaf ókkól'ór zoriya híba'r dil'ot foida ó'dé na biccácí áddé guná ókkól'óttú basai'bállá nitti bar bar "**Astághfirullâh**" forón saá. Islâm Dórmó mozin sole ar ói za'gói'dé guná hátá ókkól'óllá taubá goré'dé mancór ibâda adde dua Allâhú ta'âlâ'ye kobul goré. Ossé, manúc uggwá'yé 5 ottó namâz ada no goré, cúndór gorí parda no goré'dé ar sotór dahá'dé beçiyáin'dór uzu saá, haram cis háá fíyá goré'dé óilé, híba'ré Islâm Dórmó mozin no-soloya boli howá fori'bó. Híba'r ibâda adde dua kobul no gorí'bó.

Mîlâdî	**Hijrî Shamsî**	**Hijrî Kamarî**
2001	**1380**	**1422**

HÜSEYN HILMI IŞIK,
'Rahmat-Allâhi 'alaih'

'Hakikat Kitabevi'r kitaf ókkól sábaí niyaloiya Hüseyn Hilmi Işik, 'Rahmat-Allâhi 'alaih', cón 1329 (A.D.1911)ót, Istanbul'ór Eyyub Sultan'ót óiye.

Híba’yé niyalai’yé’dé 144 (ekcó salic sair’gwá) kitaf’ot, Arabi’t 60’wa, Fársi’t 20’wá, Turki hotá’t 14’wá, ar badbaki’gín óildé Fráñs hotá’t, Jarmán hotá’t, Ingirazi’t, Racíá hotá’t áddé onnyo onnyo zuban ókkól’ót.

(Cágírít ókkól’óré sóyi torika loi cíkkatá difare’de, Tasâuwúf (Sufigíri)’r barík buzurgó, Islâm Dórmó’r izzot adde buddí-ólá namedhak âlim, Sayyid ’Abdulhakim Arwâsî, ‘Rahmat-Allâhi ’alaih’)’r hédáyát fai’yé’dé Hüseyn Hilmi Işik, ‘Rahmat-Allâhi ’alaih’, cántír rassa dahái di fare’de bodhdhá uggwá Islâm dórmór habil âlim acciíl. Híba cón 2001, October mácór 25 (1422, Cá’bân’ór 8) adde 2001, October macór 26 (1422, Cábân’ór 9) tarík’ór mazór rait’ot mara gi’yé. Híba’ré híba óiyedé zaga, Eyyub Sultan’ót dofón gojjé.

Kitaf’or Sinno

[Uggwá borkottya adde cúndójjyá sáat ói’bálla, Maulânâ Khâlid Baghdâdî ‘quddisa sirrah’ye ál-Imâm ar-Rabbânî Ahmad al-Fâruqî as-Shirhindî[1] ‘rahmatullâhi ’alaih’r kitaf **Maktûbât**’ór híssá 3’or 17 lombór’ór kitaf’or háwálá lói nizor kitaf cúru goré’r. Imâm-i Rabbânî ‘quddisa sirruh’yé kitaf híba’t hoór’dé]:

Muiñ Bísmillâh lói mor kitaf cúru gorómór. O-címáná tarif adde cúkúríyá Allâhú ta’âlâ’llá zibá’ýe aáñrá’ré kulle nanan dhoilla niyamot diyé, Musólmán banai izzot diyé ar Allâhú ta’âlâ’r rasúl Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór kimoti ummat banai’yé, ziyan óildé beggúnó’ttú aró barík rahámót.

Foitto uggwá insán’óré foitto niyamot de’de baná Allâhú ta’âlâ’yé’dé híyan aáñrá’ttú bafí zani faron saá. Híba óildé foitto ekkán cis’oré bana’de ekgúllyá hásti. Híba óildé foitto jandár cis’oré ziyañta raké’dé ekgúllyá zaat. Manúc ókkól’ór barík’giri, córoc’giri, iín beggún Híba’r rahámót addé niyamot ókkól. Aáñrár zindegi, ahol, elóm, bol, hotá hoi’bár addé hane fúní’bar takot

[1] Imâm-i Rabbânî Híjrí 1034 [1624 A.D]’t entekal óiyé.

beggún Híbar torfóttú ó’dé. Híba óildé uggwá nitti o-gona rahámót áddé niyamot ókkól difeçóiyá. Híba óildé mancóré mosibot adde ocántít’tú basai loiya ar ibâda adde dua ókkól kobul gorí sinta adde docá’ttú duré rakóiyá. Híba’yé írí, aáñrá’llá rizúk ókkól foida gorí aáñrá’r héçe difeçá’dé. Híba’ttú rahámót bicí’dé hétólla, Híba’yé gunágár ókkól’óré úddá rezúk bon no goré. Híba’yé nizor hókúm no mane (ar noói’lé) maná gojjé’dé cisbís’óttú basí no táké’dé mancóré niróc banai beizzoti no goré ar tará’r guná’ré onnyo zon’e hoói no faréfán bicí gom gorí gúrí raké. Híbá bicí maf gorí doiyá, bicí rahám-ólá’dé hétólla, cáñza áddé azab fai’ba’r laikkyá ói’ye’dé hítára’ré úddá tokgórí cáñza no de. Híba’yé nizor rahámót áddé niyamot ókkól ki dustó ki ducmon beggún’óré cíñçí cíñçí de. Híba’yé kiyó’ttú keccú bodola no saá. Híba’r mehérbání ókkól’ór bútóttú, aáñrá’ré basi’yóré kúci fai’fán sóyi rassa dahái de’de híyan óildé ebbe barík addé kimoti’gán. Aáñrá biyossó’t zai fari’fán aáñrá’ré rassa golot no goríbá’llá hóbóddár goré. Ar aáñrá o-gona niyamot ókkól, biyossó’r o-fúrání kúci ókkól, Híba’r cúndójjá siyárá áddé ador iín beggún fai’ballá, Híba’yé aáñrá’ré Híbar adojja Nabi “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór torika mozin soli’bállá hókúm goré. Hétóllá, Allâhú ta’âlâ’r rahámót ókkól óildé beil’or foór’ór dhóillá fótto mikká dahá zá. Sóyi hoi’lé, onnyo mancór torfóttú fai’de modot, ehsání ókkól’ó Híbar híntu ai’yé’dé. Aró, Híba’yé, onnyo mancé usílá boni modot, ehsání gorí fare’fán rahám dil, azzu adde bol cóttí’yó de. Hétóllá, foitto zaga adde foitto manúc ókkól’ór torfóttú aiyédé rahámót ókkól óildé Híba’yé nitti difeçá’dé híin. Híba’ttú no gorí, onnyo kiyó’ttú modot adde ehsání’r acá gorón’nán óildé, kérmós goróyáttú kessú maga (ar noói’lé) gorif’ottú sótká hórát maga loi ek dhoilla. Hoi’yí’dé hotá iín foitto ekkán amfáng háñsá’dé híyan, honó andecá-sárá ki be’elómí, ki elómdár, ki obuz, ki aholbon, ki josba-ola, beggún’é hoói fare.

Ehsání goró’yá’ré cúkúríyá áddé izzot gorá fore. Hétóllá insán zati’r foitto uggwá mancóttú Allâhú ta’âlâ’r cúkúríyá górí’bár zimma asé zibá’yé aáñrá’ré niyamot iín boccíc gojjé. Híyan óildé ahol buddí’yé mage’de ékkán zimma. Hálí, komzur, hátá hosúrí-ólá insán zati’llá Allâhú ta’âlâ’r tarif adde cúkúríyá ada gorá aásán noó. Allâhú ta’âlâ óildé abadul abad ziyañta tákóiyá. Híba’ttú hónó aib nái. Foitto kisím’ór barík’gírí beggún baná Híba’r. Manóré Allâhú

ta’âlâ’r loi hónó dórán’ór mafi’bár nái. Etó niróc topka’r insán’é héto boro Hásti Allâhú ta’âlâ’r izzotor laikkyá laikkyá ófan gorí tarif addé cukúríyá ada gorí fari’bó nikí? Mancé cúndór áddé kimoti tháaré, hálí Híba’yé híin hóráf dé hoói fari híin’óré na fosón goré’dé héndíllá cis ókkól bicí asé. Aáñrá’ttú izzot (ar noói’lé) tarif’or dhóillá lage’de cisbís, Híballá cádárainnyá (ar noói’lé) na fosón goré’dé cis óit fare. Hétólla, mancé nizor aib-ola ahol adde baçí nozor loi Allâh’r tarif adde izzot goré’dé hotá ókkól forók gorí síní no faré. Allâhú ta’âlâ’r tarif adde cúkúríyá gorí’bár torika Híba’yé nize dahái no di’lé, tarif gorí bólí tháarí’dé cis ókkól, uzan be-ízzottya boni’t fare.

Hétólla, Allâhú ta’âlâ’llá, dil, zuban adde gaa’ttú gorí’bár cukúríyá addé fura gorí’bár zimma ókkól Allâhú ta’âlâ’ye dórí di, Híbar adojja Nabi “sállálláhú a’láihí wasállám”ór átá dahái diya baiyé! Allâhú ta’âlâ’yé dahái di’yoré ada gorí’bállá hókúm gojjé’dé insán’ór zimma ókkóló’ré **Islâm Dórmó** hoó. Mancé Híba’r cúkúríyá goré’dé híin Híbar Nabi’ye cíkaiyé’dé torika mozin ówá fori’bó. Hé torika mozin no ó’dé honó cúkúríyá, hónó ibâda Allâhú ta’âlâ’yé kobul (ar noói’lé) fosón no goré, kiyóllá hoilé, mancé cúndór tháaré’dé cis ókkól **Islâm Dórmó** mozin gosá noza’de addé fédérá’dé héndíllá bicí asé.

Hé isáfé, ahol díyán thík asé’dé mancóttú, Allâhú ta’âlâ’r cúkúríyá gorí’báccót, Hadrát Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór torika mozin gorón saá. Híba’r torika’ré hoó’dé **Islâm**. Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór torika mozin sole’de mancóré hoó’dé **Musólmán**. Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór torika mozin Allâh’r cúkúríyá gorá’ré hoó’dé **ibâda**. Islâm Dórmó’r cíkkatá óildé dui bák: dórmór lain’e adde sáañs’ór lain’e.

1) Dil’ottú biccác gorá fore’de cíkkatá ókkól’óré **Usûl-i-dîn** (ar noói’lé) **Imân**’or cíkkatá hoó. Baçít, Imân maání, Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”é cíkai diyé’dé 6’wan hotá biccác gorí, Islâm Dórmó kobul gorí, kuférí’r alamot, icárá ókkól howá addé estemal gorá’ttú basi tákón. Foitto uggwá

Musólmán’ottú kuférí’r alamot, icárá iín síní loi’yoré estemal gorá’ttú basa fori’bó. Imân-ola mancóré **Musólmán** hoó.

2) Gaa’ye adde dil’e adai gorá fore’de adde gaa adde dil’ottú no gorí basi táká fore’de ibâda’r cíkkatá ókkól. Adai gorá fore’de cíkkatá ókkól’oré **fârd** hoó, ar no gorí basi táká fore’de híin’óré **harâm** hoó. Cíkkatá iín’óré **Furû-i-dîn** (ar noói’lé) **Ahkâm-i-islâmíyyá** (ar noói’lé) **Islâm Dórmó’r Cíkkatá** hoó.

[Foitto uggwá mancóttú foóilá’r cúrut **Kalima-i-tauhîd** hoói’yoré híba’r maání biccác gorá fori’bó. Kalima-i-tawhîd óildé: “**Lâ ilâha il-l-Allâh Muhammadun Rasûlullâh**,” ar híba’r maání óildé “Allâhú ta’âlâ baade ibâda’r laiyek kiyé nái ar Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám” Allâhú ta’âlâ’r rasúl. Hotá iyán biccác gorá’ré “Imân aná” addé “Musólmán ó’wá” hoó. Imân ané’dé mancóré “**Mu’mín**” áddé “**Musólmán**” hoó. Imân latt’át táká fore. Hétóllá, kuférí ówá’bá’dé ham ókkól gorá áddé kuférí’r alamot, icárá’r cisbís estemal gorá’ttú hámaká basi táká fore.

Kur’ân ál-KarÎm óildé Allâhú ta’âlâ’r hotá. Allâhú ta’âlâ’yé nizor hotá’ré fírissa Jibra’îl “Aláíhis salám”ór átá Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór hañsé hónsár ísáfé diféçái’yé. Kur’ân ál-Karîm óildé Arabi hotá’t. Hálí, híín’óré báil gorí guccái’yé’dé Allâhú ta’âlâ’ye. Kur’ân ál-Karîm’ór hotá iín Allâhú ta’âlâ’yé baíl gorí guccái’yé’dé óróf, lofzó ókkól lói ayat banai banai lamai di’yé. Óróf áddé lofzó híin’é aní diyé’dé maání’gín’ót Kalâm-i-ilâhî (Allâh’r hotá) asé. Óróf áddé lofzó híin’óré (beggún dola gorí) **Kur’ân ál-Karîm** hoó. Allâhú ta’âlâ’r hotá asé’dé maání’gín’óré’yó Kur’ân ál-karîm hoó. Allâhú ta’âlâ’r hotá, Kur’ân ál-Karîm ibá mokhlúk noó. Híba, Allâhú ta’âlâ’r onnyo hásiyót, izzot ókkól’ór dhóillá abadul abad tákí’bo. Foittó bosór, JibraÎl “aláihíssalám” Allâhú ta’âlâ’r rasûl’ór hañsé aái hé ótto’t Kur’ân ál-Karîm zeddúr lamai diíl hédduúr’óré ódé odé lauhé mahfúz[1]ót asé’dé héndíllá báil góri guccái forí’tó, ar aáñrá’r Nabi’ye’yó híba’r fisálí duwárái’tó. Insán zati’r ebbe barík hásti, aáñrár Nabi’ré Allâhú ta’âlâ’r hañsé wafes loi zai’bár ottó dháké

[1] Meérbání gorí **Endless Bliss** (O-fúrání Kúci), híssá 3’or síyárá 36’t soó.

accé'dé híyá ebbe barík fírissa Jibraíl (aláihíssalám) híba'r hañsé aái aái guñça Kur'ân ál-Karîm dui motto fúnái'ye. Aáñrá'r Nabi addé híba'r becbák Sahâbat ál-kirâm'é guñça Kur'ân ál-Karîm mukiyazi gojjé. Aáñrá'r Nabi'ré Allâh'r hañsé loi zai'gói baade, Allâhú ta'âlâ'r rasûl'ór foóilár cúru'r khálifá, Hadrát Abû Bakr as-Siddîq'yé Kuran mukiyazi gojjííl'dé Sahâbat ál-kirâm addé híya leikkííl'dé Kuran'or híssá'gín beggún fúwáñti dola gorí uggwá háás komithi baindé. Tói bade guñça Kuran córif leká't gojjíl. Tói, **Mucaf** hoó'dé lekkyá Kur'ân ál-KarÎm'ór copy'wá loi 33000 (tiríc tin ázár) Sahâba fúwáñti aái kitaf'wá'r foitto uggwá óróf ódé odé foóilár zaga mozin asé boli ettefákór sáñté fáisélá diyé.

Muhámmád "sállAlláhú a'láihí wasállám"é hoi'yé'dé hotá ókkól'óré **hadîs caríf** hoó. Híin'ór bútóttu, Muhámmád "sállAlláhú a'láihí wasállám"é Allâhú ta'âlâ'r icárá mozin hoi'yé'dé hadîs carîf ókkól'óré **hadîs-i-kuddusi** hoó. Hadîs carîf'ór kitaf bicí asé. Híin'ór butóré **Bukhárí carÎf** áddé **Muslím carÎf** bicí namedhak. Allâhú ta'âlâ'r hókúm ókkól'ót, dil'e kobul gorí biccác gorá fore'de cis ókkól'óré **Imân**, hámahá gorá fore'de híin'óré **fárd** ar no gorí'tó maná gojjé'dé híin'óré **harâm** hoó. **Fárd** áddé **harâm** beggún milai **Ahkâm-i-Islâmíyya** hoó. Honó uggwá mancé Islâm Dórmó'r cíkkatá ókkól'óttú ekkán no mani'lé úddá híba'ré **Kafér** hoó.

Mancóttú hámaká gorá fore'de dui lombó'ór cis óildé, nizor dil sáf raká. "Dil" hoilé móttór, dui'yán cis dehá zá. Becbák mancé aáñrá'r sínat asé'dé gusso'r thukuça'gán'óré "dil" hoó. Héndíllá dil'dé januwar ókkól'óttú'yó asé. Dui lombór'gán óildé dehá no za'de dil. Dui lombór'ór dil yaán'óre'yó "dil" hoó. Dil yaán'ór babute írí dórmó'r kitaf ókkól'ót leká asédé. Dil yaán'ót írí Islâm Dórmó'r cíkkatá ókkól raké'dé. Biccác (ar noói'lé) inkar goré'dé híin'ó dil yaán'é írí. Dil ziyán'é biccác goré, híyan pak sáf ar inkar goré'dé híyan óildé napak, hoñsora. Híyan mora. Aáñrá'r foóilá'r cúru'r zimma óildé dil'oré doró móró dáf gori pak sáf gorá. Ibâda, háás górí namâz áddé istigfar (hóo'dé háás dua) forí'lé dil pak sák ó. Harâm cis ókkól gorí'lé dil napak, hoñsora ó. Aáñrá'r Nabi "sállAlláhú a'láihí wasállám"é hoi'yédé, "**Istigfar (guná maf saá) bicí bicí goró. Musólmán ókkól'é istigfar hoó'dé dua'wá**

lattá’t forí’lé, Allâhú ta’âlâ’yé tará’ré kulle be-aram síárám áddé docá ókkól’óttú sóoñlí’dé. Tará’llá, tará ek fúçá nóo tháaré’dé héndíllá héndíllá zaga’ttú rizúk difeçá.” Istigfar maání “**Astágfirúllâh**.” hoón. Dua kobul ói’té, dua goróiyá’ttú Musólmán ówá fore, gojjé’dé guná ókkól'óllá toubá gorá fore, ar duwa goríbáccót maání’r uzu díyán di biccácó’r sáñté gorá fore. Dil hoñsora rakí goré’dé dua kobul no gorí’bó. Tin bar dua goré, ar dine fañs ottó namâz adai gorát táké’dé mancór dil sáf ói za’gói. Ar goitté goitté oneggáné adot ói zagói. Dilor bútórtu howá-sárá baná galottú hoó’dé duwa hónó hazor no ói’bó.

Islâm Dórmó’t asé’dé cíkkatá ókkól óildé **Áhl ás-Súnnáh**’r âlim ókkól’ór kitaf ókkól’ót asé’dé cíkkatá ókkól. Áhl ás-Súnnáh’r âlim ókkól’é dahái de’de cíkkatá ókkól’ór bútóré, **náss** hoódé héddurót áddé kulá maání-ólá Kur’ân ál-Karîm’ór âyat ókkól áddé hadîs carÎf ókkól asé. Honó uggwá mancé híin’óttú baná ekkán no mani’lé úddá **Kafér** ói zai’bogói. Nizor no mana’gán lukai raké’dé mancóré **munafék** hoó. Nizor nomana’gán lukai’yó raké, Musólmán kuwálái’yóré Musólmán ókkól’óré golot rassa dahái’tó’yó kucíc goré’dé mancó’ré **zindik** hoó. Hálí, Náss hoó’dé Kur’ân ál-Karîm’ór âyat ókkól áddé hadîs ókkól’óré cúndór gorí no buzí, ar ek dhoilla buzí’yóré no mane’de manúc Kafér no ói’bó. Toó, Áhl ás-Súnnáh’r sóyi torika’ttú lori gi’yé’gói’dé híyán’é híba’ré Zuzuk’ot loi zai’bó. Híba’yé kúllúnghalá maání-ólá **Náss** ókkól’óré mane’de híyán’óllá bólí, híbá toziya’t honó abadul abad no tákí’bó. Híba’ré Zuzuk’ottú niyalai loi Biyossó’t gólái di’bo. Endilla mancóré **bíd’á goré’dé manúc** (ar noói’lé) **dalalat’or dhaái** hoó. Dalalat’or dhaáil 72 (hóittór duwá) asé. Manúc iín, kafér ókkól áddé murtad ókkól’é goré’dé ibâda, insáníyót’óllá goré’dé kérmós ókkól ekkán’ó kobul no gorí’bó. Tará’r sótká hórát goré’dé nek ham ókkólé tará’ré ahérót’ót honó haz no di’bó. Sóyi imân-ola Musólmán ókkól’óré **Áhl ás-súnnát wa-l-jamâ’at** (ar noói’lé) **Súnní** Musólmán hoó. Súnní Musólmán ókkól tará’r ibâda gorá’r torika mozin 4 dhaái[1] (sóyí-torika-ola) forók óiye. Tará ek dhaái’yóré ek dhaái’yé Áhl ás-súnnáh’r Musólmán isáfé mani ador

---

[1] Dhaái (noói’lé Mázháb) 4’ówá óildé: 1- Hanafî Mázháb; 2- Câfi’Î Mázháb; 3- Mâlikî Mázháb; addé Hánbalî Mázháb.

muhábbát goré. E dhaái (Madhháb) 4’ówá’r bútóttu honó uggwát úddá nái’dé manúc Súnní Musólmán noó. Súnní Musólmán noó’dé hítára Kafér (ar noói’lé) bíd’á goré’dé manúc bólí Hádhrát Imâm Rabbâní’r kitaf’ot, háás górí híba’r barík kitaf **Maktûbât**’ór foóilá híssá’r dui-có ací sóó (286)’ót, **Durr-ul-mukhtâr**’óllá lekkyé’dé **Táhtâwí** sáf’ór tafsir’ot, kitaf híba’r síyárá **Zebâyikh**’ót addé **al-Besâir li-munkîr-it-tawassul-i-bi-ahl-il-maqâbir**’ót sábút fónná lói lekk’yé. Kitaf dunú’wá óildé Arobi’t. Fisór’gwá Híjrí 1395 [A.D 1975]’ot, Indhíá’t lekí sábá’ye. Kitaf híba’ré Turki’r, Istanbul’ór kitaf gór “Hakîkat Kitâbevi”ttú offset printing (uggwá bec kitaf sábá’dé torika) loi Istanbul cóor’ót ho ek motto sábái niyalai’yé.

Ossé, muzhaf 4’ówáttú honó uggwá mozin ibâda goré’dé manúc uggwá’yé guná goríl’é (ar noói’lé) ibâda gorá’t hónó golti sóltí gorí’lé’yó, híba’yé toubá gorí’lé Allâhú ta’âlâ’yé híba’ré maf gorí dibó. Ossé híba’yé toubá no gorí’lé’yó Allâhú ta’âlâ’yé sai’lé híba’ré maf gorí dí, honó dín Zuzuk’ot no dil’é’yó no di’t fare. Allâhú ta’âlâ’ye sai’lé híba’ré toziya dilé’yó di’t fare, hálí fisóttú hibá’ré toziya’ttú eri di’bo. Islâm Dórmó’t hámaká biccác gorá fore’dé, háçá sirá hotá ókkól, maání: be-elómí ókkól’é úddá zane’de hotá ókkól’ór bútóttú baná ekkán no mani’lé úddá, manúc híin’ó’ré **Kafér** hoó ar tará’ré abadul abad Zuzuk’or toziya’t rakí’bó.

Kafér dui dhoilla asé: asmaní kitaf-ola adde kitaf-sárá Kafér. Musólmán bafmaa’ttú ói’yóré fisóttú Islâm dórmó cúçi di kuféri goré’dé macóré “**murtad**” hoó. Íbn ’Âbidîn “rahimahullâhu ta’âlâ”yé cirík goré’dé hétóllá neká harâm ói’zagói’dé manúc ókkól’ór babute hoi’yé’dé héçe; Musólmán’ór hóitt’ór dui’wá (72) gumráh dhaái’yór bútóttu uggwá’t tákí baade’yó golot biccác loi dórmó’r bicí be izzoti goré’dé manúc okkól óildé “murtad, mulhid, zindik, oin fuñzoiya, Brahmin, Buddhist, Bâtinî, Ibâhatî áddé Durzîs, mutti fuñzoiya, Greek’ór furan hailla montek manoiya ókkol addé munafék óllkól ar iín beggún kitaf-sárá Kafér ókkól.” Komyuníst áddé dórmó no manoiya ókkól’ó asmani kitaf-sárá Kafér. **Taurah** adde **Bibal**’or dhóillá asmani kitaf ókkól maniyoré fissóttú kitaf híinót golot sólót hodún gólái di’yé’dé Kíristán addé Yahúdí ókkól óildé kitaf-ola Kafér. Híin’ór butottú ossé hónó kiyé

honó mohólúkó're Allâhú ta'âlâ'r dhóillá manilé híba **mucrík** boni zai'bo'gói. Allâhú ta'âlâ'r hási'yót **Sifât-i-tubûtíyya** áddé **Sifât-i-dâtiyya** iín'óré Allâhú ta'âlâ'r hásiyót **(ulûhiyyat**) hoó.

Ossé, asmani kitaf-ola (ar noói'lé) kitaf-sárá Kafér uggwá'ye Islâm Dórmó kobul gorí'lé, híba Zuzuk'ot zaa'ttú basi fari'bó. Híba uggwá guná-sárá pak sáf Musólmán boni'bó. Hálí híba'ttú uggwá Súnní Musólmán ówá fori'bó. Súnní Musólmán óón maání, (sóyi torika hoó'dé) Ahl ás-Súnná'r hónó uggwá âlim'e lekkyé'dé kitaf forí nizor Imán, ham horos adde hotá'ré kitaf'ottú cíkkye mozin thík gorí solon. Duniyai't manúc uggwá Musólmán ói né noó híba'yé hoó'dé addé goré'dé háçá sírá hotá addé ham horos'ottú honó dorhari sárá sáf sáf buzí fare. Manúc uggwá ahérót'ót Imân loi gi'yé né híba'r foran zai'baccót háthí ói zagói. Ossé bódhdha bódhdha guná gojjé'dé Musólmán uggwá'yé guná híin'óllá toubá gorí'lé híba'ré hámaká maf gorí di'bo ar híba guná-sárá pak sáf Musólmán ói zai'bogói. Toubá addé toubá gorí'bár torika babute dórmó'r kitaf ókkól, mesál "**Imân adde Islâm Dórmó**" (kitaf ibá)'t áddé **Endless Bilss**'ór híssá só't zora zora gorí buzái di'yé.]

IMÂN ADDE ISLÂM DÓRMÓ

I’tiqâd-nâma, kitaf ibát, imân adde Islâm Dórmó’r babute Nabi “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór Hadîs caríf’fwá buzái diya zai’bo. Acá gorómór, Hadîs carîf ibá’r borkot loi Musólmán ókkól’ór imân bórómbottí ói’bó ar tará héfázótí áddé kúci fai’bo. Ar híba’yé, bicí guná-olá muiñ Khâlíd’óré basai loi’bo boli’yó acá gorómór. Muiñ bicí biccác goróm’dé Allâhú ta’âlâ, zibá’ttú keccú’r dorhar nái, zibá’r ehsání áddé rahámot etó bicí ar zibá’yé nizor bonda ókkól’óré bicí rahám goré, híba’yé bicí hala dil-ola, bicí cúñçó topka’r, besara Khâlíd’ór no bone’de hotá ókkól maf gorí di’yoré aib-ola ibâda ókkól kobul goróuk. Híba’yé aáñrá’ré dúkabáz, misá cóitán’ór hóráfí [áddé Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’ór golot adde misá hotá ókkól addé leká ókkól’ór dúka háá’]ttú sóoñlí’ýóré aáñrá’ré kúci goróuk! Híba óildé rahámót-ólá ókkóló’r bútóré ebbe rahámót-ólá ar dil dhoóñr-ólá ókkólór bútóré ebbe dil dhoóñ-ólá.

Islâm dórmó’r âlim ókkól’é hoó’dé: foitto uggwá **mukallaf**, maaní, buddí-ólá addé balek óiye’dé Musólmán maiya addé morod’ottú Allâhú ta’âlâ’r hásiyót, ás-Sifât ádh-Dhâtíyyá[1]

[1] Allâhú ta’âlâ’r 6’wan hásiyót asé ziín’óré **Ás-Sifât ádh-Dâtíyyá** hoó: **ál-Wujûd**, boni táká; **ál-Qidam**, giyói’dé hal’ot cúru-sárá abadul abad boni tákóíyá: **ál-Baqâ’**, ai’bó’dé hal’ot fúran’tí-sárá abadul abad tákóíyá; **ál-Wahdâníyyá**, fúwáñti (ar noói’lé) ekkui dhoilla kiyé nái; **ál-Mukhâlafatu li-l-hawâdis**, honó mokhlúk lói hónó dórán’é ekkui noó; **ál-Qiyâmu bi nafsihi**, nizor’gín nize boni táká (ar noói’lé) boni tákí’ballá honó cis’or dorhar nái. Honó mokhlúkó’ttú 6’wan hásiyót iín’óttú hónó ekkán’ó nái dé nái, híin loi honó bazá’yó nái. Híin óildé baná Allâhú ta’âlâr. Hodún hodún Islâm dórmó’r âilm’e hoó’dé, ál-Mukhâlafatu li-l-hawâdis áddé ál-Wahdâníyyá ekkui dhoilla’de hétólla Allâhú ta’âlâ’r hásiyót ás-Sifât ádh-Dhâtíyyá 5’sán.

áddé ás-Sifât át Tubûtíyyá[2]’ré sóyi górí zani biccác gorá fori’bó. Híyan óildé foittó zon’ollá foóilár cúrú’r fárd.

No zaná honó uzór noó. No zaná óildé guná. Khâlid íbn Ahmad ál-Baghdâdî’yé kitaf ibá’t lekkyé’dé mossús, hónó onnyo zon’oré nizor elóm áddé uñsol topka dahái’tó (ar noói’lé) namedhak óitó noó, osól mossús óildé ekkán tháar tulí’de’dé nicáná, kérmós isáfé eri zai’ballá. Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Kudrat adde Nabi “sállálláhú a’láihí wasállám”ór borkottya ruúh loi borái-sárá Khâlíd[1]’óré toufík douk! Ámín.

Allâhú ta’âlâ’r baade foitto ekkán cis’oré **ma-siwá** (ar noói’lé) âlam (mokhlúk, duniyai) hoó ziyán’óré yaa “**kudurot**” hoó. Kulle mokhlúk iín age no accíil. Híin beggún Allâhú ta’âlâ’yé banai’yé’dé. Híin beggún óildé **mumkin** (keccú-sárá foida ói’t fare’dé híín) áddé **hâdís** (keccú-sárá foida óoil’dé híín); híin’ór maání, nái’dé cis foida ói fare, no accíil’dé cis foida ói fajjíil. “**Allâhú ta’âlâ accíil’dé, onnyo honó cis no accíil.**” Hadîs ibá’yé yaán háñsá’dé hiyan dahá’r.

Cárá duniyai adde jandár cis beggún hâdís’dé híyan dahá’dé dui lombór’ór sábút ekkán óildé jandár cis ókkól nitti ek dhoilla’ttú ar ek dhoilla bodola’t táké. Sóyi hoitó sai’lé, qadîm ekkán (cúru-sárá) honó dín no bodolon saá. Allâhú ta’âlâ’r Dhât (Nize, Zaat) adde hásiyót ókkól óildé qadîm ar híin honó din no bodole[2]. Jandár cis ókkól’ót ó’dé bodola sódólá iín abadul abad giyói’dé hal’ottú boni no farí’bó. Híinó’ttú cúru ói’yóré no accíil’dé cis’ottú banai’yé’dé cisbís’óttú foida ówá fori’bó.

---

[2] Sábbá 6, 19 addé 33’ot soó.

[1] Khâlid-i Bagdâdî, cón 1247 [1826 A.D.]’t Damáskás’ot entekal óiye.

[2] Héen óilé’yó, duniyai’t, cisbís’ór hák áddé háir (ar noói’lé) taásíl ekkui dhoilla no táké, bodola’t táké. Cisbis’ór táká bon ói za’gói; maání ar no táké, bodolí’yoré onnyo cis boni za’gói’dé dehá za. Yaa, hóñdé tuwai loot faiyé’dé **ethom**’or bodola adde **niyúklíyár**’ór juwafi lora sora’t, **methar** (ar noói’lé) **éliménth**’ó zargá te ar no tákí **enarji** (bol) boni za’gói.

Duniyai mumkin (keccú-sárá foida óit fare’dé híin) hoó’dé hotá’gán’óllá ar ekkán sábút óildé, aáñrá hâdís (keccú-sárá foida óoil’dé híin) hoói’dé jandár cis ókkól ó.

Boni táká dui doilla asé: **mumkim** adde **Wâjib**[1]. Ossé baná mumkin accíil’dé ói’tó, (ar noói’lé) Wâjib ál-wujûd no accíil’dé ói’tó, honó cis no tákí’tó[2]. Hétólla, mumkin honó zar’gín te oneggáné foida ói no farí’tó. Híin’ór wore honó ekkán cóttí (faábár)’ór asór ówá-sárá híin foida no ói’tó.

Mumkin’é zar’gín te oneggáné foida ói nóo fare’dé ísáfé, híiné onnyo mumkin ókkól’ó banai nóo fáré. Mumkin’oré banai’yé’dé híba’ttú Wâjib ál-wujûd ówá fori’bó. ‘Ãlam boni asé’dé híyan’é híyan’óré banoiya uggwá’yé boni no táké’dé cis’ottú banai’yé’dé híyan dahá za. Hétólla, mumkin, jandár cisbis beggún’ór Háás Alog Banoiya óildé ekgúllyá Wâjib ál-wujûd. Híba óildé hâdís’ó noó, mumkin’ó noó, nitti boni tákóiyá qadîm (abadul abad táké’dé). ‘Wâjib ál-wujûd’ór maání óil’dé, onnyo honó cis-sárá nizor’gín nize boni táká, maání, híba’ré onnyo kiyé banai’yé’dé noó, nitti nizor’gín nize tákóiyá. Ossé héndíllá no ói’tó, híba uggwá onnyo zon’e banaiýé’dé mokhlúk (mumkín áddé hâdís) ówá fori’tó. Tói, yaán worttú maání fai’yí’dé híyan loi ulda ór.

---

[1] ‘Wujûd’maání ‘boni táká, táká’. Táká 3 kisím asé. Ek lombór’órgán óildé **Wâjib al-wujûd**, Hámahá lage’de Táká. Híba nitti táké. Híba age’yó honó ottó’t no accíil’dé nái, mum míkkyá abadul abad honó dín táká bon ói’bó’dé’yó nái. Wâjib ál-wujûd óildé baná Allâh. Dui lombór’órgán óildé, **mumtanÎ ál-wujûd**, tákí no faré’dé híín. Híín honó ottó’t no tákón saá. Héndíllá’ré carîk ál-Bârî’(Allâhú ta’âlâ’r fúwáñti sáp) hoó. Allâhú ta’âlâ’r fúwáñti ar uggwá húdá (ibâda’r laikkyá sáp) (ar noói’lé) Híba’r dóillá honó ottó’t tákí no faré. Tin lombór’ór’gán óildé **mumkin al-wujûd**, tákí’le tákí’t fare no tákí’lé no tákí’t fare’dé híín. Duniyai adde mokhlúk beggún’ó héndíllá. Wujûd’ór ulda óildé **âdam** (no táké’dé cis). Mokhlúk beggún boni’bár age no táké’dé cis accíil.

[2] Kiyóllá hoilé, ze honó ekkán cis no táké’dé hálót’óttú boni aá óildé ekkán bodola, mamala ar aáñrá’r physics’ór elóm mozin honó ekkán cis’or hálót bodoli’bálla, cis híyan’ór wore, híyan’óré rosai fare’de héndíllá uggwá’r alog bol diya fore.

Fársi hotá’t (Allâhú ta’âlâ’r nam ísáfé estemal goré’dé) ‘**Khudâ**’r maání óil’dé ‘nitti nizor’gín nize boni tákóíyá, abadul abad tákóiyá’.

Mokhlúk ókkól taajjuppya gorí báil gojjá (háçáiýá, guccáiyá) asé’dé dehá zá, ar sáaiñs’é bosór bosór noiya noiya kudurotí’r torika ókkól tuwai faa’t asé. Héto taajjuppya niyom banaiyé,’dé híba’ttú hámaká **Hái** (abadul abad tákóiyá), ‘**Âlim** (Beggún zanoiya), **Qâdir** (Bicí taqot-ola), **Murîd** (kulle moncá-olá) **Samî**’(Beggún fúnóiyá), **Basîr** (Beggún dekóiyá), **Mutakallim** (Beggún hoóiyá) áddé **Khâliq** (Banoiya)[1] ówá fori’bó. Kiyóllá hoilé, mora, no zaná, no fará (ar noói’lé) honó booitta dukkór sáñté gorá, náfáng owá, añdá ówá áddé buk ówá óildé beggún aif adde una ókkól. E ‘âlam (ar noói’lé) kâ’inât (kulle mokhlúk)’óré héen niyom mozin banai’yoré fáná[2] no ó’fán sóoñlé’dé uggwá Hásti’ttú hédíllá aif tákí no farí’bó.

Aró, wortú asé’dé furussaf owá’r babute taarif ókkól mokhlúk ókkól’ót’ó dahá’zá. Híba’yé hásiyót híin Híba’r mokhlúk ókkól’ót banai’yé. Ossé hásiyót híin Híba’ttú no tákí’tó, Híba’r

---

[1] Iín óildé Allâhu taálá’r 8’wán hásiyót, Sifât át-Tubûtíyyá.

[2] **Ethom** (gura gura, zora zora cis) dórí **tara** fojjonto, foitto mokhlúk’óré ísáf addé niyom loi banaiyé. Beec’e siné’dé elóm **Fízíks (Physics)**, **Kemisthiri** (**chemistry)**, **Esthronomi (astronomy)** adde **Baioloji (biology)**’r kanun’or niyom’e moniccó’r demak’oré kerenghal’ot félai’dé. **Darwin**’ottú uddá, suk banai’yédé torika’t asé’dé kerenghallya siyon siyon niyom dekí, báfí’te báfí’te fool ói zai’bo’gói’fán laiggíil bóli howá fojjé. Boiyar’ot **naithrojen** (cót háçá 78), **oxijen** (cót háçá 21) adde **nobel** (osola) gées ókkól (cót háçá 1) miyál asé. Gées híin uggwá lói uggwá mili no za’gói, alog alog táké. Ossé oxijen cót háçá 21 no ói’tó, aáñrá’r féccá zoli zai’to’gói. Cót hácá 21’ottú áró hom ói’tó, lou’wót táké’dé geza ókkól’óré zali no farí’tó. Moniccó áddé januwar ziyañta tákí no farí’tó. Cót háçá bák 21 ibá honó ottó’t, honó mikkyá, zór’ót uddá no bodoli’bó. Ar yaán bicí bódhdha niyamot. Taajjuppya cis yaán lói maf di sai’lé, suk banai’yé’dé torika honó cis uddá noó. Sáaiñs’ór elóm ísáfé forá’dé kaanun, siyon siyon kerenghaillya ísáf addé fórma ókkól beggún banaiyé’dé Hásti Híbá aif-ola ói fare’de hotá né?

mokhlúk ókkól’ót keén gorí banai di’tó, ar mokhlúk ókkól Híba’ttíu áró barik ói’tó.

Aró hoitó sailé, kulle duniyai adde mokhlúk beggún’óré Banoiya’ttú worór topka’r adde furussaf ówá’r babute taarif beggún tákón saá, ar honó aif-ola taarif no tákón saá. Kiyóllá hoi’lé, aif-ola, banoiya ói no faré.

Ahol demag’e lo’de sábút fónná iín baade, Kuran’or âyat ókkól áddé hadîs carîf ókkól’é’yó Allâhú ta’âlâ’ttú fusussaf ówá’r taarif ókkól asé’dé híyan buzá. Hétóllá, híyan’or babute andecá gorí’bár ezin nái. Andecá’yé kuférí ówá’bá. Agottú hoiyé’dé furussáf ówá’r babute taarif 8’wán iín’óré **ás-Sifât át-Tubûtíyyá** hoó. Allâhú ta’âlâ’ttú furussaf ói’dé híyan’ór taarif 8’wán beggún asé. Híba’r Zaat, Hásti, Taarif (ar noói’lé) Ham’ot honó aif, betal (ar noói’lé) bodola nái. **Ás-Sifât ádh-Dhâtíyyá** áddé **ás-Sifât át-Tubûtíyyá**’ré **Sífât-i-Ulûhíyyat** (Allâhú ta’âlâ’r Hásiyót) hoó. Ze honó kiyé mokhlúk’ót **Sífât-i-Ulûhiyyat** asé bólí tháarí’lé, manúc híba **mucrík** (cirík goróiýá) ói zai’bo’gói.

ISLÂM DÓRMÓ’R DORHARI CIS ÓKKÓL

Kulle duniya’ré foida gorí rakkyé’dé, kulle meérbání addé niyamot boccíc goré’dé addé honó ottó’t gúm no za’de Allâhú ta’âlâ’yé diyé’dé modod adde bol loi, yaa, aáñrá’r Nabi Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór borkottya hotá ókkól buzái diya cúru gorí’yúm.

Nabi’r barík Sahâbat ál-kirâm’ór bútór’tú uggwá, bicí háñsá bólí hoói namedhak accíil’dé, musólmán ókkól’ór baádú’r sóddár, aáñrá’r adoijjá, woror topka’r hásti, házrát Umár bín ál-Khattâb ‘radiyAllâhu ta’âlâ ánh’yé hoi’yé’dé:

“Ek din, aáñrá ho uggwá Sahâba, Allâhú ta’âlâ’r rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór kérmós’ót, híba’r hañsé boiçá accíilám. Hé dín’or hé ottó híyan, ar ekbar fai’bar mouka noó’dé héndíllá, bicí borkottya, kimoti accíil. Hé dín, aáñrá’r bággyó, aáñrá Nabi’r fúwáñti híba’r dháké tákí’yóre híba’r cúndójjá muk sai’tó mouka faiyí ziyán’é ruú addé córíl’ólla cóttí, kúci addé aram di’yé. Din híba’r kimot adde izzot’oré dam di’yoré, bokottya Sahâbí’yé hoiyédé: “Híba uggwá eén din accíil’dé……” Jibrâîl “aláihíssalám”oré moniccó’r sónná loi accé’dé dekí fajjí, híbar abas fúní fajjí ar moniccó’ttú lage’de hóbór báttírí Rasûlullah “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór borkottya zuban’ottú cúndór górí áddé háçá sírá górí fúní fajji’dé héndíllá uggwá bággíttyá, izzottya adde kimoti ottó ar tákíbó né?

“Hétunót, soiddó dínnyá san uler’fán górí manúc uggwá aáñrá’r hañsé accé. Híba’r hoor fúúd dólá ar sul bicí hala accíil. Híba’ttú dúil áddé gám’ór dhoillá honó sófor’ór alamot dehá nóo zá. Aáñrá, Nabi “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór Saâbát ál-kirâm’ór bútóttú kiyé híba’ré nóo siné, maání, híba aáñrá age loot fayí’dé (ar noói’lé) siní’tám’dé híin’ór bútóttu no accíil. Híba Allâhú ta’âlâ’r rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór híyoñt boiccé. Híba’yé híbar

añçú’ré Nabi’r borkottya añçú’r fúwáñti rakkyé.” Moniccó’r sónná dójje’dé ibá, fírissa JibraÎl. Híba’r boiçá adab loi no bone’de héndíllá mikkyá óiye’dé óilé’yó, híyan’é aáñrá’ré ekkán bicí dorhari hotá dahái’yé: dórmó’r elóm cíki’báccót, córóm, borái (ar noói’lé) fohór’ór honó zaga nái. Házrát Jibrâîl’é Sahâbat ál-kirâm’óré dahái’tó sayé’dé híyan óildé, foitto zonottú Islâm dórmó’r babute zani’tó mone hoó’dé híin ustad ókkól’óttú no córmái azadi’r sáñté fusár gorón saá. Islâm dórmó cíkí báccót córóm laga (ar noói’lé) Allâhú ta’âlâ’r hókúm ókkól fura gorí’bállá, cíkai’bállá (ar noói’lé) cíki’bállá liyáz laga no tákón saá’dé hétóllá.

“Izzottya hásti híba’yé nizor át Allâhú ta’âlâ’r Rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór borkottya añçú’r wore di’yoré, ‘**Ó Allâhú ta’âlâ’r Rasûl! Islâm Dórmó ki ar Musólmán keén gorí ó’dé moré hoói dahó’** boli hoói Allâhú ta’âlâ’r Rasûl’óttú fusár gojjé.

“Lugat motafek, ‘**Islâm**’ór maání óil’dé, ‘nizor holla thaki di manon (uzan no zai **manon**)’. ‘Islâm’ lofzó’wá óildé lama’ttú asé’dé Islâm Dórmó’r hámaká dorhari 5’sán cis’or muth nam boli Allâhú ta’âlâ’r Rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”é buzái díyé.

1. Allâhút ta’âlâ’r Rasúl “sállAlláhú a’láihí wasállám”e hoiyé’dé: Islâm Dórmó’r dorhari cis faňs’ówán’ottú ek lombór’órgán óildé, “**Kalima cahâdót hoón**”; maání, “**’Áchadú áñl lâ ilâha íllâllâh, wa áchadú ánná Muhámmadan ábdúhú wa rasûlúh.**” hoón. Hoi’tó sailé, uggwá mati fare’de ahol buddy-ólá balek’ottú gale howá fori’bó’dé: “**Asman’ot óuk, zobin’ot óuk, Allâhú ta’âlâ’r baade ibâ’da gorá zaí’bár lakklyá kiyé nái. Ibâda gorá zai’bar asóli hásti óildé baná Allâhú ta’âlâ**. Híba óildé Wâjib ál-wujûd. Foitto kisím’ór barík’girí Híba’ttú asé’dé. Híba’ttú honó aif nái. Híba’r nam óildé **Allâh**.” ar híin’óré dile furussaf háthí górí biccác gorá fori’bó. Tói, aró, híba “gulafi ronggya sam, dúúf lalaiccya sosokkya ador lage’de muk, hala hala futoli adde zurbóng, borkottya coça kuwal adde cúndór cúndór hássá hásolót-ólá ar norom córóm áddé miçá górí hotá hoóiyá accíil. Híbar sába honó dín meçit nóo fóré. Mokka cóor’ót Hácímí’r guccí’ttú óiye’dé hétólla híba’ré Arabi dhakitó. **Híba óildé**

Ábdullah’r fuwa, Muhámmád, ar Allâhú ta’âlâ’r bonda adde rasûl accíil.” bóli’yó howá forí’bó. Nabi’r maa óildé Wahâb’ór zíí Házrát Âmina accíil. Híba Makka’t [cón A.D 571’ór Epril’or kuri tarík, Cómbár’é fuwáiñttá] ói’ye. Híba salic (40) bosójjá óiye’dé híyá, híba’ré híba Nabi’de híyán zanai di’yé. Bosór híba’ré “Bî’sót”ór bosór hoó. Híyá’r baade híba’yé Makka’t mancóré 13 bosór’fán Islâm Dórmó’r dâwat di’yé. Toí, Allâhú ta’âlâ’r hókúm lói Madina cóor’ór uzú híjrót gojjé. Héçe, híba’yé Islâm Dórmó’re agagura gorí diyé. Híjrót’ór 10 bosór baade, Rabí alAwwal’or 12 tárik, Cómbár’é (cón 632’r Julai) híba entekal ói’yé[1].

2. Islâm Dórmó’r dorhari cis fañsówán’óttú dui lombór’órgán óildé, “foitto dín fañs otto **namâz** (ar noói’lé salât)’oré híin’ór kulle corót áddé fárd ókkól lói **ottó’r wore (zar ottó’t taré) adai gorón**.” Foitto ugg’wá Musólmán’óttú fañs ottó namâz’órr dóijjá ottó ókkól siní’yóré foitto din, noó age, noó fisé,

---

[1] Ícthírí’r elómdár ókkó’lór howá mozin, Nabi, A.D. 622, Sófor’ór 27 tarík, Bicíbbár’é háñzinná, Makka Mukarrama’ttún Madina Munawwara’t Híjrót gorí’baccót **Saur Murá**’r kúñda’t góille. Cómbáré raittya, kúñda’wá’ttú niyoli’yoré, híba’yé, Ingirzi keledhar’or Sétúmbór’ór 20 tarík ar Roum’or kelendhar’or Sétúmbór’ór 7 tarík, Rabi alAwwal’or 8 tarík, Cómbár’é Madina’r dhákór ekkán fara, Kubâ’t góille. Kúci’r din híbá’ttú dórí Musólmán’ór Híjrí - Cámsi (Beil’or) kelendhar’or bosór cúru óiye. Cía’r Híjrí – Cámsi kelendhar’ór bosór’ór cúru, yaánó’ttú aró 6 mac age ói’yé. Híba óildé, Maarec’or 20 taríkkyá cúru ó’dé, oin fuñza goré’dé kafér, Mejûsí ókkól’ór Norûz it. Duniyai’r foitto zaga’t din adde rait ekku fúwán óoil’dé ottó, Cómbár’é híba Kubâ’t thóorí’yoré Cúkkúrbár’é fara’gán’óttú bacá loi din’e din’e Madina’t góille’gói. Bosór híba’r Muhárram macó’r foóilá din (Jun’or 16 tarík, Cúkkú’r bar)’oré **Híjrí–Qamarí** (San’or) kelendhar’or cúru ísá’fé mani loi’yé. Qamarí (san’or) bosór híba’r noya bosór’ór din accíil’dé Julai’r 16 tarík, Cúkkúrbár. Ingirazi cón’ór cúru’t fore’de Híjrí Kamarí bosór’gwá óildé Ingirazi’r cón híba’ttú aró 622 bosór sóóré také. (Ingirazír cón’óttú Híjrí Kamarí bósór ísáf gorí loi’ballá Ingirazi cón híba’ttú 622 homai félá fore.) Ar Híjrí Cámsí bosór’ór cúrú’t fore’de Ingirazi’r cón’wá óilde Híjrí Cámsí’r bosór híba’ttú aró 621 bosór duwór’é táké. (Híjrí Cámsí bosór’óttú Ingirazi cón ísáf gorí loi’bollá Híjrí Cámsí bosór híba’t 621 zomá diya fore.)

zar zar ottó’t taré taré, adai gorón’nán fárd. [1] Namáz’óré híin’ór dóijjá óttó’r age ada gorón boro guná; héndillá bodhdha guná híin beecbák be’elómí áddé lâ-mádhhabî ókkól’é bana’de golot sólót kelendhár ókkól estemal gorá’r zoriya ó. Namáz híin sóyi noói’bó. (lâ-mádhhabî manúc óildé uitará, zitará Mázháb sair’ówá’ttú honó uggwá mozin’ó no sole.) Héndíllá golot dahái díyá’yé Musólmán ókkól’óré Zuúr’ór namáz’ór agor súnnót’óre zuúr’ór age beil thík’ót, ar Magrif’or fárd namâz’óré beil gólí’bár age héndíllá héndíllá kirâhát hoó’dé guná ó’dé óttó ókkól’ót forá bá. Kirâhát’ór óttó ókkól’ór babute kitaf, **Endless Bliss**’ór híssá 6’t áddé **Miftáh-ul Janna** kitaf’fwá’r norom dháló’r bútórór dhákór sábbá’t buzái diya asé. Meérbání górí sábbár tolor nuth’thán saiyó[1]. Namâz’óré híin’ór fârd, wâjíb adde súnnáh ókkól’óré kíyál gorí’yoré Allâhu ta’âlâ’r uzú díyán dí doijjá ottó bárái nóo zái’té ada gorá fore. Kuran córíf’ót namâz’óré ‘**salât**’ hoiyé. Salât maání óildé moniccó’r duwa-gorá, fírissa’r istigfâr howá áddé Allâhú ta’âlâ’r kúwantí-diyá addé rahámót-gorá. Islâm Dórmó’t, salât maání **ílm ál-hâl** kitaf’ot daháiyá asé mozin, hodún alok ham gorón, hodún dóijjá cis forón. Salât’óré duní át, han fojjonto tulí’yóré ‘**takbîr ál-iftitâh**’ hoó’dé lofzó ‘**Allâhú ákbar**’ lói nagí’r nise (morod’ollá) loi zai bañdí dórí cúru goré. Fúrantí’r bár boiçók’ót matá’ré den dhákkyá áddé ban dhákkyá hañdá’r uzú fírái fírái Sólám hoóiyóré fúrai’dé.

3. Islâm Dórmó’r tin lombór’ór dorhari cis óildé, “**nizor cómbóttí’llá zakât doon.**” Zakât'ór lofzó ísáf’fyá maání óil’dé ‘sáfsutárá, pak sáf, tarif gorá, gom adde cúndór óón.’ Islâm Dórmó’t asé’dé mozin, zakât maání, ‘nizottú lage’de héttú aró beec ói’yóre **nisâb** hoó’dé **zakât diya fore’de hédun dóijjá cómbóttí** táké’dé mancóttú nizor cómbóttí híinóttú hodún alok gorí niyalai loi Kur’ân ál-Karîm’ót dahái diyé’dé héndíllá Musólmán ókkól’óré kutumutu gorá-sárá di félá fore.’ Zakât hãñt kisímmyá mancóré diya za. Sairó Mázháb mozin, zakât sair dhoilla asé: cúná áddé rufa’r zakât, códórí’r mal’or zakât, kílá’t só macó’ttú aró beec

---

[1] Namâz’ór babute zora zora gorí zani fari’bállá meérbání górí **Endless Bliss** kitaf’or híssá 4 foró. **Miftâh-ul-Janna**’t’ó soó. Híba’r Ingirazí’r dui-bácá gojjá’wá Turkí’r Istanbl’ór kitaf gór **Hakîkat Kitâbevi**’t asé.

soijjé’dé nizottú táké’dé januwar [sóól, merá sóól áddé goru muc]’or zakât áddé zabin’ottú fa’de foitto kisímmyá dorhari cisbís’ór zakât. Zakât sairó kisím’óttú, sair lombór’ór zohát’ór kisím ibáré **úcr** hoó ar híin (zobin’ottú fa’de dán, dana duna, gula gala, totorhari) kétí’ttú dai gólái felái móttór di félá. Ar tiní kisím’ór gín’óré nisáb’or hédun ói’yóré ek bosór furai’lé de’de.

4. Islâm Dórmó’r sair lombór’ór dorhari cis óildé, “**Ramadân mác’ór foittó dín ruza rakón”.** Ruza raká’ré ‘**sawm**’ hoó. Sawm maání, honó ekkán cis’oré ar ekkán cis’ottú sóoñlón. Islâm Dórmó mozin, sawm maání, Allâhú ta’âlâ’r hókúm mozin Ramadân mác’ót [din ókkól’ót] tinnán cis: háá, fiyá áddé milmilat gorá’ttú basi tákón. Ramadân mác, fosím mikkyá’ttú noya san deká’r fúwáñti cúru ó. Kelendhar’or ísáf mozín cúru no ói’lé’yó no ói’t faré.

5. Islâm Dórmó’r fañs lombór’ór dorhari cis óildé, “**hástiyé borái fare’de mancé nizor boc’ót ek bar háj gorón.**” Makka cóor’ót héfázót’ór sáñté zai wafes ai’bállá áddé híba wafes aiyé fojjonto híba’yé eri zai’bo’gói’dé híba’r górgúccí tori fari’bállá, sehét áddé thiyañ fucá’yé borái fare’de maincóllá, bocót ek bar Kaa’bá’ré tawaf gorón (fak doon) addé Arafât’ór moidan’ot Waqfa gorón (thóorón) fárd.

“Allâhú ta’âlâ’r Rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”óttú juwaf iín fúní móttór, manúc’cwá’yé, ‘**Ó Allâhú ta’âlâ’r Rasûl, one hoiyó’dé híin háñsá**.’ bolí hoi’yé.” Fusár górí fai’yé’dé juwaf’fán háñsá bólí hoói’yóré háthí góijje’dé manúccwá’r hammán dekí házér accíil’dé Sahâbát ál-kirâm’mín ammúk ói’giílgói bólí házrát Umár ‘radiyálláhú ánh’yé hoói dahái’yé. Mancé, nize no zané’dé cis’or babute cíki lói’bár niyot loi fusár goré’dé héçé, “One hoiyó’dé híin háñsá.” hoiyé’dé híyan’óttú híba’yé juwaf age dórí zane’de dahází’r.

Wortú asé’dé dorhari cis fañs’ówán’óttú ebbe uñsol topkar’gán óildé, **Kalima cahâdat** hoói’yóré hiín’ór maání’ré biccác gorón. Baadór uñsol topkar’gán óildé namâz adai gorón. Híyá’r baad’or’gán óildé ruza rakón. Toi baade háj. Ebbe

laás’ór’gán óildé zakât doon. Kalima cahâdat beggún’óttú aró uñsól topkar’de híyan beggún’é háthí gorí mane. Ar sairó’gán’ór topka’r babute, Islâm Dórmó’r âlim beecbák’é ódodé aáñrá wortú hoiyí’dé héndíllá hoiyé. Islâm Dórmó’r foóilá’r cúru’t Kalima caháda beggún’ór agottú fárd ói’yé. Namáz foitto din’ollá fañs ottó fárd ói’ye’dé Bísót’ór baró bosór, Mírááj’ór Raittya, híjrót goríbár ek bosór ho ek mác age. Ramadân mác’ót ruza raká fárd ói’ye’dé Híjrí 2, Cábân mac’ót. Ruza fárd ói’ye’dé hé bósor, zakât diya’yó fárd ói’ye. Tói, Híjrí 9’t háj fárd ói’ye.[1]

Ossé, honó uggwá mancé, Isám Dórmó’r dorhari cis e fañs’ówán’óttú honó ekkán’óré inkar gorí’lé, na biccác gorí’lé, no mani’lé, técerái’lé (ar noói’lé) dam no di’lé, híba kafér ói’za’gói, Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá’ré (híin’óttú) basai rakóuk! Héndíllá, cis ókkól’ór babute harâm né halâl, beggún’é ettefák’ór sáñté sáf sáf górí zanai di’yé’dé híin’óré, honó ekzon’e no mani’lé óuk, harâm cis’óre halâl hoi’lé óuk, halâl cis harâm hoi’lé óuk, híba kafér ói za’gói. Ossé, Islâm Dórmó’r honó andecá-sárá cíkkatá ókkól, maání, Musólmán dec ókkól’ót táké’dé cádárannyá mancóttú uddá zana fúná asé’dé héndíllá cíkkatá ókkól’óttú honó ekkán’óré inkar (ar noói’lé) na fosón gorí’le úddá, kafér ói’zagói.[2] Ossé,

---

[1] Namâz, ruza, zakât, háj áddé Mírâj’ór babute **Endless Bliss**, híssá tin’or síyárá háith’ót, híssá sair’or síyárá ek adde dui’yot, addé híssá fañs’or síyárá háñt’ót zora zora hóbór báttírí asé. Bísót maání, Allâhu ta’âlâ’yé Nizor borkottya Fíríssa, Házrát Jibraîl’óré Nizor adojja Nabi Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór hañsé híba fúrantí’r Nabi’de híyán hoi’tó difeçái’yé. Híjrót hoi’lé, Allâhú ta’âlâ’r rasûl “sállálláhú a’láihí wasállám”ór Makka’ttú lori Madina’t zai táká.

[2] Mesál, cúwór’ór gusso hóón, nicá faní hóón, zuwa kélón; beçiyáin (ar noói’lé) maiya fuwain’dé onnyo zon’oré gaa dahái’bállá, nizor matá, sul, dhuwáñ addé théng uñidda rakón addé beçaáin’dé onnyo zon’oré gaa dahái’bállá, añçú áddé nagí mazó’r híssá ókkól uñidda rakón, iín beggún harâm. Maání, Allâhú ta’âlâ’yé ham iín maná gorí di’yé. Allâhú ta’âlâ’r hókúm áddé maná-górá ókkól’ór babute buzái de’de Mádhhab sairó’wá’yé, beçaáin’dór gaa’r sotór (áurát) hoó’dé, onnyo zon’oré dahón áddé onnyo zon’e soón harâm’dé hén’dillá beçaáin’dór gaa’r híssá ókkól’ór babute forók forók sólla ókkól di’yé. Foitto uggwá Musólmán’óttú gaa’r híssá híin nizor Mádhhab’é dahái di’yé mozin

gorí gúrí rákóón’nán fárd. Gaa’r híssá iín no gúré’dé hítára’r uzu soón’ó harâm. Kitaf, **Kimyâ-yi Sâdet**’ót lekkyé’dé, beçiyáin’dé áddé maiya fuwain’dé tará’r mata, sul, dhuwáñ áddé théng uiñdda rakí baár’kúlé niyolon harâm, ar héndíllá, fatol, háñzáiyá, thaith adde kuñjjó lagaiya háñs fíron lói baár’kúlé niyolon’ó harâm. Tará’ré héndíllá górí baár’kúlé zai’to ezin de’de, híin fare tháaré’dé, áddé tará’llá ak haçe’de tará’r maa’áin, baf’áin, beça’áin áddé bái’yain’dé’yó tará’r guná áddé azab híin fai’bo, maání, tará beggún Zuzuk’ot fúwáñti zoli’bó. Ossé, tará toubá gorí’lé, tará’ré maf gorí di’yoré Zuzuk’ot no zali’bó. Allâhú ta’âlâ’yé toubá goré’dé mancó’ré fosón goré. Híjrí tin’ot balek óoil’dé maiya fuwain adde beçi’yáin’dó’ré **nâmahrám** (biyá gorí fare’de, for) beçááin’dé no deké’fán nizo’ré nize gúrí rakí’tó hókúm gojjé. (Meérbání górí, **Endless Bliss**, híssá sair’or síyárá 8’t soó.) “Hijâb (Beçi’yáin’dór forda gorá)’r âyat lami’bár age beçi’yáin’dé nizoré nize no gúrí’tó, no óiyá hókúm híyan’dé fisór fisór fúkahâ hoó’dé Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é banai’yé’dé.” Hoói’yóre Bitíc’ór soikkal ókkól’é no óiyá banai di, tará’r fáñ’ót fori fisálí soloiya ókkól’é barbár hoó’dé misá hotá híin aáñrá’ttú biccác no gorón saá. Nizoré nize Musólmán hoó’dé mancóttú nize gorí’bó’dé hammán Islâm Dórmó loi háçé né no háçé zana fori’bó. Ossé híba’yé no zaní’lé, híba’ttú Ahl ás-Súnnáh’r âlím ókkól’óttú fusár gorí óuk, (ar noói’lé) tará lekkyé’dé kitaf ókkól forí’yóré óuk, cíkí lowa fori’bó. Ossé híba’r ham Islâm Dórmó’r usól’ór ulda óilé, híba’yé ham híya’ór zoriya ó’dé guná áddé kuféri’ttú maf no fai’bó. Híba’ttú foitto dín sóyi górí toubá gorá fori’bó. Toubá gorí’lé, (ham híyan’ór zoriya óiye’dé) kuférí (ar noói’lé) guná hámaká maf gorí di’bo. Ossé, híba’yé toubá no gorí’lé, híba’ttú híyan’óllá duniya’t adde Zuzuk’ot duní mikkyá cáñza faa fori’bó. (Híba’ré di’bo’dé) Cáñza’r kisím ókkól aáñrár kitaf’or bicí híssá ókkól’ót lekkyá asé. (Meérbání gorí **Endless Bliss**, híssá 6’r síyárá 10’ot’ó sóo.) Namâz’ór ottó’t áddé onnyo mikkyá, gúrí raká fore’de beça’áin áddé beçiyáin’dór gaa’r híssá ókkól’óré ‘**sotór’ór híssá**’ hoó. Ossé, honó uggwá mancé, “Islâm Dórmó’t sotór hoói alok híssá dahái diya nái.” hoi’lé, híba kafér ói’zai’bo’gói. Mázháb sairó’wá’r (ettefák’ór sáñté mana) mozin sotór hoó’dé hodún gaa’r hissá asé, ar híin maiya morod duní zát’óllá ekkui dhoillá noó. Ossé, honó uggwá mancé nizor gaa’r híssá iín gúrí raká, onnyo zon’or sotór no saá’ré dam no di’lé, maání, híba’ttú (harâm cís gorá’llá diya zai’bo’de) toziya’r babute honó dhor no tákí’lé, híba kafér ói’zai’bo’gói. Hámbálí Mázháb’ót, kiñyail adde añçú’r mazó’r hissá beça’áin’dór gaa’r sotór noó. Ossé, honó uggwá

cádárannyá manúc uggwá’yé bicí aamfáng noó’dé (ar noói’lé) bicí dorhari noó’dé héndíllá cíkkatá ókkól no zané’dé óilé, híba kafér noói’lé’yó, gunágár ói’bó.

---

mancé, “Muiñ Musólmán.” hoi'lé, híba’ttú Islâm Dórmó’r biccác gorá fore’dé imân’or hotá ókkól, fárd ham ókkól áddé Mázháb sair’ówá’t (ijmá) ettefák’ór sáñté harâm mane’de cis ókkól cíkí lowa fori’bó. Ar híba’ttú híin’óré dorhari mana fori’bó. No zanón’nán lowaza’de uzór noó. Maání, zani fúní imân no anér fán ói’bó. Mázháb sair’ówá mozin, beçi’yáin’dór át áddé muk bad di guñça gaa sotór. Beçi’yáin’dé beça’áin’dór cíkka’t nizor sotór dahón gana goón ar noói’lé ceér goón’ó óde ódé héndíllá maná. Ossé, honó uggwá mancé, ijmá mozin noó’dé, maání, onnyo tiní Mázháb’ót sotór noó’dé (nizor Mázháb mozin sotór ói’lé’yo onnyo tin’íwá’ttú duwá’t noó.) héndíllá nizor gaa’r híssá ekkán ekkená górí uiñddai’lé, híbattú bódhdha guná óibó’dé háñsá, hálí híba kafér ói no zai’bó’gói. Yaán’ór ekkán mesál óil’dé, beça’áin’dór kiñyail addé añçú’r mazór híssá ran uiñdda rakón (ziín, aáñrá hoi’yí’dé mozin onnyo Mázháb tin’íwá’t sotór ói’lé’yó Hámbáli Mázháb’ót sotór no ó.). Islâm Dórmó’r biccác gorá fore’dé, nize no zané’dé imân’o’r hotá ókkól cíki loon fárd. Híin cíki loi mottor, toubá gorí’yóré sotór gúrá fori’bó (ziín nizottú sotór dé zana no accíil’dé ísáfé gúrá nóo zá’dé ói’t fare.) Misá hótá howá, gibot gorá, bonnai gorá, suri gorá, sithíng gorá, be’imâni gorá, dil bángá, be’izzoti gorá, mancór cis ezin sárá estemal gorá, goóur muzur’or dam no diya, bagawat gorá, maání, kanun adde córhár’ór hókúm’ór ulda zoon adde theéks no doon, iín’ó guná ókkól. Híin kafér’ór ulda óuk, kafér’ór decót óuk gorón’nán’ó ekkui dhoilla harâm.

IMÂNO’R DORHARI CIS ÓKKÓL

“Izzot’tya manúc’cwá’yé ar ek bar fusár goijjé, ‘**Ó Allâhú ta’âlâ’r rasûl! Yaa, moré imân ki’de hoói dahó.**’” Islâm Dórmó’r ki fusár gorí juwaf diya ói baade, Házrát JibraÎl “aláihíssalâm”é, Allâhú ta’âlâ’r rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”óttú, imân hoó’dé osól kiyóré, ar híyan hoddúr háñsá’dé buzai maiggé. Lugat’or maání mozin, imân maání, ‘honó ek zon furussaf adde háñsá’dé siní híba’ré biccác gorón.’ Islâm Dórmó mozin, ‘imân’ maání, Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”óré Allâhú ta’âlâ’r Nabi manon; maâní, híba Allâhú ta’âlâ’yé basí loi’yé’dé Nabi, Hóbórgwá’dé manon; ar híyan dil’ór bútóré biccác rakí hoón; ar híba’yé Allâhú ta’âlâ’r torfóttú muth gorí zanai diyé’dé hotá ókkól’óré muth gorí biccác gorón, zora zora gorí zanai diyé’dé hotá ókkol’óré zora zora gorí biccác gorón; addé ar fare’dé híyá Kalima cáhâdá hoón. Doró ‘imân’ óildé ondilla biccác gorón, zendilla aáñrá oin’ot fure’dé, háf’é bic di mari félá’dé zani’yoré híin’óttú basi tákí, ebbe héndillá gorí, aáñrá’ttú Allâhú ta’âlâ ádde Híba’r hásiyót ókkól’óré dil’e furussaf háthí gorí biccác gorón saá, Híba’r (Ridâ’) Ador addé (Jamâl) Cúndórí’r úzú dáf górí duñri zoon sáa, Híba’r (ghadab) gozof adde (jalál) toziya’ttú úñcíyár tákón saá. Aáñrá’ttú ‘imân’ yaán’óré doró fattór’r leká’r doillá, no búzé’fán dil’ot doró móró gorí sábái rakón saá.

Imân adde Islâm Dórmó ekkui. Diní’yán’ót, mancóttú Kalima cáhâdá’r maání biccác gorá fore’de. Híin’ór lugat’or maání forók ar héçe aam báfé áddé háás háás forók ókkól tákí’leyó, Islâm Dórmó mozin híin’ót honó forók nái.

Imân ekkán’nyá cis né nákí híssá ókkól’ór uggwá buñda? Ossé, buñda óil’é, híba’t híssá howán asé? **Imân**’ot ham (ar noói'lé) ibâda[1] ókkól asé né? “Mo’ttú **imân** asé.” Hoi’báccót,”incâ Allâh” hoón’nán sóyi né, noó? **Imân**’ot beec hom ó né? **Imân** mokhlúk né? **Imân** nizor iccá mozin ané’dé né nákí **imân**’dár ókkól’é bolazuri (góijjé’dé hétóllá) **imân** ainné’dé? Ossé, **imân** aná’t

[1] Fuñza goré’dé ham ókkól.

bolazuri gorá tákí’lé, foitto zon’oré imân aní’tó kiyóllá hókúm goijjé? Iín beggún ekkán ekkán górí buzái’lé lamba thaim hái’bó. Hétóllá, muíñ eçé alok alok gorí híin’ór juwaf no dim. Hálí, yaán zanon saá’dé, **Ác’árî** áddé **Mu’tazila**’r howá mozin Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá’ré ói no faré’dé cis gorí tó hókúm no goré. Ar **Mu’tazila**’r howá mozin, Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá’ré ói fare’de óí’lé’yó, moniccó’r iccá mozin ówá’bái no faré’dé cis gorí’tó hókúm no de. **Ác’arî**’r howá mozin, gorí’lé fare, toó gójjé’dé nái. Mancóré boiyar’or wore uri’tó hókúm gorón’ó héndíllá írí. Allâhú ta’âlâ’yé Nizor mokhlúk ókkól’óré híin’é no farí’bó’dé héndíllá cis gorí’tó hókúm gojjé’dé noó imân’ot asé, noó ibâdá’r asé. Hétólla, manúc uggwá Musólmán’ór háálót’ót, fool (ar noói’lé) fóróc ói’zai’lé’gói, (ar noói’lé) gúm’ót forí zai’lé’gói (ar noói’lé), mori zai’lé’gói’ úddá, híba háthí gorí fare’de háálót no’ói’lé’yó híba ajó Musólmán.

Aáñrá’ttú hadîs caríf ibá’r lugat mozin asé’dé **imân**’or maání’r babute no báfón saá, kiyóllá hoi’lé, Arab’or cádarán’nyá mancór bútóré, híyan’ór maání “háthí gorí biccás gorón.” dé no zané’dé ek zon’ó no accíil. Saâbat ál-kirâm “radíyálláhú taálá ánhúm ájmaín”óttú’yó hámaká zana accíil; Hálí, Jibraîl “alái híssalám”óttú Islâm Dórmó mozin **imân**’or maání ki’de fúsár gori’yóré Sahâbát ál-kirâm’óré cíkai di’to mon accíil. Tói, Allâhú ta’âlâ’r rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”é hoi’yé’dé, imân óildé 6’wan háás hotá’ré biccác gorón:

1. Híba’yé “**Foóilár cúru’t, Allâhú ta’âlâ’r wore imân anón.**” bólí hoi’yé. **Imân** óildé, kácf (Allâh’ye lamai diyé’dé wahí: Kur’â ál-Karîm’ór âyat) lói óuk, úñc (wijdán) loi óuk, gom hóráf forók gorí’bár ahol (buddí, kíyál)’or buzá mozin óuk, sábút fónná áddé basí’yóré háthí gójjá hotá ókkól’óré biccác gorí’yóré óuk dójjá hotá 6’wan’óré dil’e jan’e biccác gorí gale’yó kobul gorón.

Só’wan, iín’óttú ebbe cúru’rgán óildé, Allâhú ta’âlâ Wâjib alwujûd, Sóyi Ma’bûd (ibâda’r laikkyá) áddé kulle mokhlúk’óré Banoiya. Híba’yé, e duniyai’t addé ahérót’ót, gaa gaa, honó cis, zobona, mesál-sárá, foitto ekkán cis’oré [foitto ekkán cis, ethom, éléménth, molikyúl, miyáiyá buñda cis ókkól, jandár cis ókkól,

gusso’r thuura ókkól, hóyát, moot, foitto mamala, foitto juwafi lora sora, foitto kisím’ór bol cóttí, lora sora, niyom, ruú, fíríssa áddé jandár, jan-sárá foitto cis’oré banai’yoré híin’óré ziyañta basai raké.] bana’de híyan háthí gorí biccác gorón saá. Híba’yé kulle duniyái’r mokhlúk beggún’óré [kessú no accíil’dé háálót’ót héhon] zeén górí banaiyé, ódé odé héen gorí, Híba’yé [hodún’óré ekkán’óttú ar ekkán bana, ar Kiyamot’or ottó ai’lé, héhon] foitto ekkán cis fáná’yó gorí félai’bó. Híba óildé kulle mokhlúk’or Banoiya, Girós, Furussaf hókúmót goróiyá. Híba’r woor’tú rosai fare’de, Híba’ré hókúm gorí fare’de héndíllá Hïba’ttú aró woor’or kiyé nái’dé híyan biccác gorí mani lowa fori’bó. Foitto kisím’ór barík’girí, foitto furussaf ówá’r taarif baná Híba’ttú asé’dé. Híba’ttú honó aif, honó una nái. Híba’ttú mone hoó’dé híyan Hiba’yé gorí fare. Híba’yé goré’dé híin Nizollá ar noói’lé oinnyo kiyóllá hazot gólé’fán niyot gorí goré’dé noó. Híba’yé waafes bodola faiballá kessú no goré. Toó úddá, Híba’yé goré’dé foitto ekkán’ót luhaiya uzór (híkmá), laf, rahámót áddé niyamot ókkól asé.

Allâhú ta’âlâ’ttú Nizor mokhlúk ókkól’óllá gom adde haz’ot gólé’dé cis ókkól hámaká bana fore’de, hodún mancóré bodolá di hodún’óré cáñza diya fore’de hámaká héen honó noó. Ossé Híba’yé gunágár beggún’óré Biyossó’t di’lé, híyan Híba’r barík’gírí áddé meérbání óibó. Ar Híba’yé Híba’ré mani híba’r ibâda goré’dé beggún’óré Zuzuk’ot di’lé’yó híyan’ó óde ódé Híba’r hók bisar mozin ói’bó. Toó úddá, Híba’yé Híba’r ibâda goré’dé Musólmán ókkól’óré Biyossó’t di niyamot ókkól di’bo boli addé kafér ókkól’óré Zuzuk’ot abadul abad toziya di’bo boli waada gojjé. Híba’yé waada no bángé. Jandár mokhlúk beggúné Híba’r wore imân aní Híba’r ibâda gorí’lé’yó Híba’ttú honó fáidá no ói’bó’dé héndíllá, mokhlúk beggún Híba’ré no manoiya, Kafér ói zai’lé’gói’yó Híba’ttú honó hání’yo no ói’bó. Moniccó’yé kessú ekkán gorí’tó saá’dé híyan Híba’ttú ói’tó di’to mone hoó’dé ói’lé, Híba’yé híyan ówái de. Monniccó, januwar addé kulle cisbís’ór foittó ekkán ham’óré ówái de’de baná Híba’yé. Ossé Híba’yé ówái’tó no saá’dé (ar noói’lé) ówái no de’de ói’lé, honó cis lori no farí’bó. Híba’yé ói’tó di’to no sai’lé, honó kiyé ulda zoiya Kafér boni no farí’bó. Híba’yé kuférí áddé guná banai’yé’dé háñsá Híba’yé híin fosón no goré. Híba’yé goré’dé híin’ót honó kiyé

bézál gorí no faré. Híba’yé yaán kiyóllá gojjé, waán kiyóllá gojjé fusár gorí’bállá (ar noói’lé) eén gorá fori’bó’déyá hoi’bállá honó kiyóttú bol nái, ezin nái. Híba’ttú mone hoi’lé, toubá-sárá mori giyé’gói’dé mancóré, cirík áddé kuférí guná bad di, onnyo zettóór guná gojjé’dé ói’bó óuk, maf gorí di’bó. Mon’e hoi’lé, ebbe ekkán gura guná’llá’yó toziya di’bo. Híba’yé kafér áddé murtad ókkól’óré maf gorí no dibó boli áddé tará’ré abadul abad toziya di’bo boli hoiyé.

Híba’r ibâda goré’dé ói’lé’yó imân **Áhl ás-Súnná**’r imân loi no bone’de Musólmán ókkól áddé toubá-sárá mori za’gói’dé hí tára’ré Híba’yé Zuzuk’ót toziya di’bo. Toó, héndíllá **(bíd’á-ólá)** Musólmán híin Zuzuk’ot abadul abad honó no tákí’bó.

Allâhú ta’âlâ’ré duniyai’t, suké dekón’nán jayez ói’lé’yo ajó honó kiyé dekkyé’dé nái. Kiyamot’or Dín, kafér áddé gunágár Musólmán ókkól’é Híba’ré guccá áddé azaf-ólá dekí’bó ar dindar Musólmán ókkól’é Rahám-ólá áddé Cúndojjá dekí’bó. Fírissa ókkól áddé beçiyáin’dé’yó Híba’ré dekí’bó. Kafér ókkól’óré mouka yaán no di’bó. Jin ókkólé’yó mouka yaán no fai’bó bóli hoiyé’dé asé. Âlim beec bák’ór howá mozin, “Allâhú ta’âlâ’yé Nizo’ttú ador lage’de Musólmán ókkól’óré foitto biínná áddé foitto háñzinná; nisor tokkar Musólmán ókkól’óré foitto Cúkkúrbár’é, ar beçi’yáin’dóré e duniyai’r id forok’or dóillá bosór’ót ho ek bar Nizor Cúndórgírí sai’tó mouka boccís gorí’bó.”[1] Allâhú ta’âlâ’ré

[1] Házrát Céikh ‘Ábd ál-Haqq ád-Dahlawî [(1642 A.D) 1052 Delhi’t entekal óiye]’yé Fársi hotá’t lekkyé’dé híba’r kitaf **Takmîl-ul-îmân**’ót: “Hadîs carîf uggwá’t asé’dé ‘**Kiyamot’or Dín, tuwáñrá tuwáñrá’r Rab’oré soiddó dinnyá san dekó fán dekí’bá**.’ E duniyai’t, Allâhú ta’âlâ’ré zendilla cúndór gori buzí’yóré siní no faré, ahérót dehá’zái’bo’dé’yó óde ódé cún’do’r gorí buzi no farí’bó. Abul-Hasan ál-Ác’arî, ál-Imâm ás-Suyûtî áddé ál-Imâm ál-Bayhakî’tarár dhóillá bódhdha bódhdha elómdár ókkól’é hoiyé’dé, fírissa ókkól’é’yó **Biyossó**’t Allâhú ta’âlâ’ré dekí’bó. Ál-Imâm ál-a’zâm Abu Hanîfa áddé ar hodún âlim ókkól’é hoi’yé’dé, jin ókkól’é sawâb nóo hámá, tará Biyossó’t no zai’bó ar baná imân’dár jin’gín Zuzuk’ottú basi fari’bó’dé. Beçi’yáin’dé, e duniyair id forok’or dóillá bosór’ót ho ek bar Allâhú ta’âlâ’ré dekí’bó. Híba’ré, furussaf imândár ókkól’é foitto

dehá zai’bo’dé híyán biccác gorá fori’bó. Toó, aáñrá’ttú híin hon dillá ar keén ói’bó’dé báfí nozor’ot ani’tó kucíc no gorón saá; Allâhú ta’âlâ’r Ham ókkól’óré (moniccó’r) ahol loi buzí no faré’dé hétóllá. Híin duniyai’r ham ókkól’ór dóillá noó. [Híin’óré **Fízíks** (**Physics)** (ar noói’lé) **Kemisthiri (Chemistry)**’r elóm’ór usól mozin mafi no faré.] Honó ekkán cis loi muámúkyá óón (ar noói’lé) uzu uzu óón, mikkyá (dhákkyá) héndíllá iín Allâhú ta’âlâ lói honó bazá nái. Híba ga-ola, hák-ólá cis noó. [Híba noó honó cis’or butórór gura cis, noó miyáillá cis, noó buñda cis.] Híba’ré noó goni faré, noó Híba’r babute ísáf gorí fare. Híba’ttú honó bodola sódólá noó. Híba ekkán zaga’t asé’dé’yó noó. Híba (moniccó’r dhoilla) háálót mozin sole’de noó. Híba’ttú giyói’dé hal, ai’bó’dé hal, muúm, fis, gujjali, tuilla, den ban héndíllá nái. Hétólla, Híba’r cis honó ekkán’óré moniccó’r buz loi buzí no faré’dé no faré, moniccó’r ahol buddí loi héçe thái uddá no fa. Hétólla, Híba’ré hondilla dehá zai’bo’de híyan moniccó’r buzón’ót no aiyé. Át, théng, mikkyá, zaga adde aró héndíllá héndíllá Allâhú ta’âlâ’r lói no háçé’dé lofzó ókkól Kur’ân ál-Karîm’ot áddé Hadîs carîf’ót asé’dé óí’lé’yó, híin aáñrá ehón zani’dé adde estemal gorí’dé hé maání lói estemal gojjé’dé noó. Héndíllá âyat híin’óré **mutacâbihât** hoó. Aáñrá’ttú híin biccác gorá fore, hálí, híin ki, ar hondillá ói’bó’dé buzí’bár kucíc no gorón saá. Ar noói’lé híin’óré baçi’t óuk, zora zora gorí óuk Allâhú ta’âlâ’r lói háçé’fan górí maání gorí buzái fare. Mesál át hoó’dé lofzó’wá’ré bol, takot ísáfé maání bángí fare.

Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”é Mírâj gi’yé’dé híyá, Allâhú ta’âlâ’ré dekkyé.[2] Hálí deká híbá, aáñrá eçé duniyai’t

---

háñzinná biínná, onnyo imândár ókkól’é foitto Cúkkúbár’é dekí’bó. Kúcí’r hóbór yaán’ót, cádarannyá manúc muiñ nize, imândár beçi’yáin, fírissa ókkól áddé jin ókkól’ó góláiyá asé. Fâtimat áz-Zahrâ, KhadÎjat al-Kubrâ, Áict ás-Síddîqa áddé [Nabi’r] onnyo Pak Sáf Bibi’yáin, Házrát Maryam addé Házrát Âsiya’tará’r dhoillá barík áddé furussaf imândár beçi’yáin’dóré háás gorí alok izzot diya zai’bo. Ál-Imâm ás-Suyûtî’yé’yó héen hoi’yé.”

[2] Meérbání gorí **Endless Bliss**, híssá tin, síyárá 60’ót ‘borkottya rait okkól’ór babute soó.

dekífán suké dekkýé’dé noó. Honó kiyé Allâhú ra’âlâ’ré e duniyai’t dekkyé hoó’dé híba óildé **zindiq**. Auliya ókkól’é dekkyé’dé híin’ó e duniyai’r deká áddé ahérót’ór deká’r dhóillá noó. Ar ek dhoilla gorí hoi’lé, híin suké deká (rúyát) noó, mancé ót goré’dé **cuhûd**, [maání, mancé nizor dil’or suké deké’dé mesál ókkól.] Hodún buzurgó ókkól’é Híba’ré dekkyé bólí hoi’yé. Tará be-úñc’ór óttó’t, ót gojjé’dé **cuhûd**’óré **rúyát** lói biyan kúwál goijjé. Ar noói’lé tará’r hotá híin’óré mancé buzéfán gorí hoiyé’dé ói’bó.

Súwál: “Allâhú ta’âlâ’ré e duniyai’t suké dekón’nán ói’fare (jaâ’iz) dé bólí wortú hoiyá asé. Tói, honó uggwá mancé ói’fare’dé cis ekkán, óiye’dé bólí hoi’lé, híba’ttú zindiq kiyóllá ówá fóre’r? Ossé, héndíllá hoó’dé manúc uggwá, kafér ói’zai’lé’gói, híyan’óré ói fare hoói farí’bó ne?”

Juwaf: Lugat mozin ‘jâíz’ hoón’ór maání óildé, ‘ói fará (ar noói’lé) ói no fará’. Toó, Ál-Ác’arî [Cón 330 (941 A.D.)’t Bagdâd’ot entekal ói’ye’dé, Abul-l-Hasan Álî íbn Ismâíl]ór Mázháb mozin rúyát ói fare hoíyé’dé híyán’ór maání óildé, Allâhú ta’âlâ’ttú, Híba’yé banai’yé’dé e duniyái’r niyom loi forók ó’fán gorí, Híba’ré dhákóttú (ar noói’lé) muwámukkyá ói deké’dé héndíllá noó’fán gorí, e duniyai’t dekí fari’bállá moniccó’ré alok sút ekkán di fare’de takot asé. Mesál, Híba’yé **Andalusia**’t asé’dé mucá uggwá **Cina**’t asé’dé añdá manúc úggwá’ré dahái di fare ar duniyaí’t asé’dé manúc úggwá’ré san (ar noói’lé) tara’t asé’dé honó ekkán cis dahá di fare. Hétólla írí, híyan ói fare hoó’dé. Héndíllá alok takot híin baná Allâhú ta’âlâ’ttú asé’dé. Aró, “Muiñ e duniyai’t Híba’ré dekkyóm.” hoón'nán Kur’ân ál-KarÎm’ór âyat adde âlim ókkól’ór ek-sólla mozin’ó no háçé. Hétóllá heén hoó’dé manúc híba **mulhÎd** (ar noói’lé) **zindÎq**. Tin lombór hoi’tó sailé, “E duniyai’t Allâhú ta’âlâ’ré dekí fare.” hotá'gán’ór maání, Híba’ré duniyai’r gaa adde hák-ólá cís ókkól’ór niyom mozin dekí fare’dé noó. Toó, Allâhú ta’âlâ’ré dekkyé hoó’dé híyan’ór maání tará onnyo cis deké’dé héndíllá górí ó’dé hétólla; héndíllá gorí dekí no faré (jâíz noó). Kuférí (no mana) ó’dé héndíllá hotá hoó’dé mancó’ré **mulhÎd**

(ar noói'lé) **zindîq** hoó[1]. [Házrát Maulânâ Khâlid'é juwaf iín di baade "Úñcíyár táikkyó!" hoiyé'dé híyan óildé juwaf dui lombór'órgán bicí háthí'dé hoi'tó sai'yé'dé.]

Ottó, din addé rait fúron iín Allâhú ta'âlâ'r lói honó bazá naí. Noó Híba'ttú Nizor bútóré honó dórán'ór bodola sódólá ó, noó Híba gi'yé'gói'dé hal'ot endilla accíil (ar noói'lé) ai'bó'dé hal'ot endilla ói'bó hoói fare. Híba honó kessú'r bútóré no gólé (hulûl). [Nizoré nize **Nusayríyyá** dhake'de **Cía**'r dhaái uggwá'yé, Allâhú ta'âlâ Házrát Alî'r gaa'r bútóré góillé'gói bóli biccác górí hoó. Golot biccác híyan'é tará'ré Kafér (no manoiya) bana.] Híba honó cís loi mil no há. Ulda, wafes, ekkui, fúwáñtí táké'dé sáp, mododgár (ar noói'lé) raábár, Allâhú ta'âlá'ttú héndíllá honó óttó't nái. Híba'ttú baf, maa, fut, zíí (ar noói'lé) bibi nái. Híba nitti foitto zon'olla házér asé, foitto cis'oré sair'ó mikkyá'ttú saá ar deké. Híba foitto zon'ollá nizor nizor gola'r lou'wór bor rok'óttú aró dháké. Zeén ói'bó óuk, Híbar aáñrá'ré gírí dorá, Hiba'r házér taká, fúwáñtí táká hoi'lé hoó, dháké taká hoi'lé hoó, híin lofzó iín'óttú aáñrá buzí'dé héndíllá noó. Híba'r dháké táká'r maání'ré âlim ókkól buz loi óuk, sáiñsdár ókkól'ór ahol loi óuk, Buzurgó ókkól'ór kácf áddé cuhûd loi buzi no faré. Híin'ór bútórgwá maání'ré moniccó'r buz loi étí no faré. Allâhú ta'âlâ Nizor Zât áddé Nizor Hasiyót-ólá ekgúllyá, (Héndíllá onnyo kiyé nái.) Híin ekkán'ót'ó honó bodola sódólá noó.

Allâhú ta'âlâ'r Nam ókkól óildé, **tauqîfî**; maání, Islâm Dórmó't asé'dé, Híba'r Nam ókkól'ór estemal gorí'bá'r ezin asé ar onnyo lofzó ókkól estemal gorí'bár ezin nái.[1] Allâhú ta'âlâ'r Nam

---

[1] Mulhîd áddé zindîq ókkól'é nizoré nize Musólmán hoó. Mulhîd ókkól'é tará'ré tará sóyi rassá't asé'dé Musólmán mane, ar tará'r hotá cádácidá. Hálí, zindÎq óildé Islâm Dórmó'r ducmon. Híin'é Musólmán'óré bútóré bútóré hání górí'bállá áddé bóóñr di'ballá Musólmán kúwálá'dé.

[1] Mesál, Allâhú ta'âlâ'ré "Âlím" (Ebbe Beggún Zanoiya) dhahai fare. 'Faqîh'r maání'yó 'Âlím'(Islâm Dórmó'r thening faiya, elómdár). Hálí, Islâm Dórmó't Allâhút ta'âlâ 'faqîh' estemal no goré'dé hétólla aáñrá'yó estemal gorí no fajjúm. Héndíllá, Allâhú ta'âlâ'r bodol 'Gód' hoi'bállá'yó ezin nái, 'gód'ór maání 'bicí mane'dé mutti, cis'de

ókkól óildé o-címáná. Híba’ttú ek házár ekkán Nam asé bólí beec’e zane. Maání, Híba’yé moniccó’r hañsé Híba’r Nam ek házár ekkán difeçái’yé. Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór dórmó’t, híin’óttú “**ál-Asmâ ál-húsnâ**” hoó’dé nobboi nowán (99) lamai di’yédé.

Mâturîdiyya Mázháb mozin **Sifât-i tubûtiyya** hoó’dé Allâhú ta’âlâ’r hásiyót (tarif) 8’wán ar **Ác’ariyya** Mázháb mozin 7’tan asé. Híba’r Hásiyót iín Híba’r Zât’or dóillá nitti abadul abaad táké. Híin borkottya. Híin mokhlúk ókkól’ór hásiyót ókkól’ór dhóillá no ó. Híin’óré e duniyai’r jandár ókkól lói borabojja gorí mafí óuk, ahol adde tháará lói óuk, buzí no faré. Allâhú ta’âlâ’yé moniccó’ré Nizor Hásiyót foitto ekkán’ór ekkán ekkán mesál boccíc gojjé. Mesál iín dekí’yóré, Allâhú ta’âlâ’r Hasiyót ókkól’óré túra górí buzí fare. Moniccó’yé Allâhú ta’âlâ’ré buzí no faré’dé hétólla, Allâhú ta’âlâ’r babute báfí’bar ar noói’lé buzí’tó kucíc gorí’bár ezin ó nái. Allâhú ta’âlâ’r Hásiyót 8’wán híin, noó Híba Nize loi ekkui, noó alok; maání, Híba’r Hásiyót hiín Híba’r Híssá’yo noó, Híba’r lói alok’ó noó. Aiñcthowán Hásiyót híin óildé:

Hayât (Hóiyát), **Ílm** (Ebbe beggún zana), **Sem’**(Fúná), **Basar** (Deká), **Qudra** (Kulle bol), **Kalâm** (Hotá), **Irâda** (Moncá) áddé **Tekwîn** (Banai Fara). Ác’ariyya Mázháb’ót, Tekwîn áddé Qudra duní’yán hásiyót ekkán. Macíyyá áddé Irâda óildé ekkui dhoilla maání-ólá lofzó ókkól.

Allâhú ta’âlâ’r Hásiyót 8’wán’óttú foitto ekkán (onnyo honó keccú lói borabojja gorí no faré dé héndíllá) háás alok ar nitti ekkui dhoillya táké. Ekkán’ót’ó honó bodola sódólá noó. Hálí híin foitto ekkán mokhlúk’órgín’ór hásiyót lói forók forók. Híba’r ekkán ekkán Tarif mokhlúk’ógín lói forók ówá áddé mokhlúk’ór wore asór ówá’yé Híin’ór háás alok ówá’t hání no goré. Héndíllá, Allâhú

---

hétóllá; mesál “Híndú ókkól’ór bicí mane’de cis óildé Goru.” “Allâh Uggwá; Allâh baade honó mane’de mutti, cis nái.” Dieu (Frañs hotá’t) ar Gott (Jarmani hotá’t) héndíllá héndíllá lofzó ókkól tará mane’de mutti, cis’ollá estemal gorí fare, hálí Allâhú ta’âlâ’llá no faré.”

ta’âlâ’yé becá bicí dhoilla bodhoilla mokhlúk ókkól banai’yoré híin’óré fáná noó’fán gorí sóoñlí raké’r’dé óilé’yo, Híba ajjó Ekgúillyá. Híba’r bútóré honó bodola sódólá noó. Híba’ré kulle mokhlúk’óttú, foitto óttó’t áddé foitto hálót’ót lagé. Híba’ttú honó hálót’ót kiyó’ré no lágé.

2. Imân’or dorhari cis 6’wan’ór dui lombór’ór’gán óildé, “**Híba’r fíríssa ókkol’ór wore imân anón.**” Fíríssa ókkól óildé norom córóm, báfór dhoillá cis (latîf), gées’óttú áro’ beec latîf. Híin foór-ólá (sosokkya, ruú-ólá (gaa-sárá)). Híin ziyañta asé. Híinó’ttú ahol asé. Moniccó’ttú asé’dé taajjuppya aif ókkól fíríssa’ttú nái. Tará, ze honó cokól boni fare. Gées ókkól fainnyá bone ar doróccyá ói’yóre ze honó cokól bone’de héndíllá, fíríssa ókkól’éyó cúndór cúndór cokól-ólá boni fare. Fíríssa ókkól barík barík manúc ókkól’óttú alok óiyé’dé ruú noó. Kírístán ókkól’é fíríssa ókkól’óré héndíllá ruú ísáfé mane. Híin bol adde cóttí dhoillá na-cis’ó noó. Agor zobona’r montek’or elómdár hodún’é héen tháajjíil. Híin beggún’óré **malâ’ika** hoó. ‘Malak’ (fíríssa) maání ‘nomainda, hóbórgwá’ ar noói’lé ‘cóttí’. Fíríssá ókkól’óré onnyo jandár mokhlúk beggún’ór agottú banai’yé. Hétólla, aáñrá’ré Nabi ókkól’ór wore imân aná’r age ayé’dé asmani kitaf ókkól’ór wore imân aní’bár úddá age híin (fíríssa ókkól)’ór wore imân aní’bár hókúm gojjé’de. Imân’or dorhari cis iín’ór nam Kur’ân ál-Karîm’ót endilla gorí guccái’yoré diya asé.

Fíríssa ókkól’ór wore imân aná eén ó’wá fori’bó yá: fíríssa ókkól óildé Allâhú ta’âlâ’r mokhlúk. Híin Híba’r fúwáiñjjá, zuri noó’dé noó, kafér áddé cirík goróiyá ókkól’é tháaré’dé héndillá Híba’r zíyain’ó noó. Allâhú ta’âlâ’yé fíríssá beggún’óré ador goré. Híin’é Híba’r hókúm ókkól mane ar guná goré’dé (ar noói’lé) hókúm no mane’de hónó óttó’t nái. Híin noó morod, noó maiya. Híin’é biyá no goré. Híin’óttú fuwain nái. Híin’óttú foran asé; maání híin ziyañta. Házrát Abdullah íbn Mas’ûd ‘radiy-Allâhu ta’âlâ ánh’é hoói daháiíl’dé mozin, hodún fíríssa ókkól’óttú fuwain accíil, Cóitán áddé jin ókkól híin’ór butóttú hoi’tó; híyan kitaf ókkól’ót zora zora gorí lekí buzáiyá asé. Allâhú ta’âlâ’yé moniccó banai’bó’dé híyan elan goijjé rár, fíríssa ókkól’é “Ó Allâh! Oñne duniyai’t hóráfí áddé kúná kuní gorí’bó’dé mokhlúk ókkól

banai’bá’dé níkí?” hoói fusár gojjíil. Fírissa ókkól’ór **dhella** hoó’dé héndíllá súwál híin’ór zoriya híin guná-sárá’dé híyan honó no bodolibó.

Kulle mokhlúk’ór bútóré, fírissa beggún’óttú aró bicí. Híin’ór gona Allâhú ta’âlâ baade kiyé no zané. Firíssa ókkól’é ibâda no goré’dé héen honó hálí zaga nái. Asman’ot foitto ekkán zaga rukú (namâz’ór óttó’t niyúrón) (ar noói’lé) sóidá gorér’dé fírissa ókkól lói bóráiyá. Asman, zobin, kér, tara, foitto jandár áddé jan-sárá mokhlúk ókkól, zór’ór fúçá, gas’ór fata, ethom, molikyúl, foitto juwafi lorsor héndillá héndíllá foitto cis’ot fírissa ókkól zimma loi loi asé. Híin’é agagura Allâhú ta’âlâ’r hókúm ókkól fura goré. Híin óildé Allâhú taâlâ áddé onnyo mokhlúk ókkól’ór mazó’r sábbak gorí dooiya ókkól. Tará’r bútóttu hodún óildé onnyo fírissa ókkól’óré hókúm dooiya ókkól. Hodún’é moniccór bútórór Nabi ókkól’óllá hobór anníil. Hodún’é moniccó’r monot “**ilhâm**” hoó’dé gom gom báfáná ókkól aní de. Ar hodún óildé kulle moniccó addé mokhlúk’ór babute no zané, ar Allâhú ta’âlâ’r cúndór’giri’re ót gorí’yóré úñc harái félá. Foitto uggwá fírissa alok alok dóijjá zaga’t táké ar nizor nizor zaga’ttú no za’gói. Hodún fírissa’ttú dui’yán dui’yán fak asé, hodún’óttú sair’gán (ar noói’lé) híyá’ttú aró bicí[1]. Biyossó’r fírissá Biyossó’t táké. Híin’ór Bóddha’wá óildé **Ridwân**. Zuzuk’or fírissa ókkól óildé **Zabânîs,** ar tará héçe tará’ré ará’dé híin goré. Zuzuk’or oin’e tará’ré hání no gore zendilla doriya’ye mas’óré hání no goré. Sóddárí goré’dé Zabânîs unnóc’cwá asé. Tará’r ebbe bóddha’wá óildé **Mâlik**.

---

[1] Foitto kisím’ór faik foccú’r fak adde peleng’or fak zar zar fórma lói te te, ar onnyo’gín’ór fak loi forók. Héndíllá, fírissa’r fak’ó zar fórma lói te. Aáñrá nóo dekí’dé (ar noói’lé) no siní’dé honó ekkán cis’or nam fúní’le, híyan aáñrá siní’dé híin’ór dhoilla tháarí. Híyan golot. Aáñrá mani’de, fírissa’ttú fak asé, hálí, híin hon dhoilla no zaní. Girza ókkól, sábáiyá cis ókkkól (ar noói’lé) fíling ókkól’ót táké’dé fak-ola beçi’yáin’dór sábá ókkól óildé beggún golot. Musólmán’é héndíllá sábá ókkól no bana. Aáñrá’ttú kafér ókkól’é sábá’dé héndíllá no óiyá sábá ókkól háñsá no manon saá, ar aáñrá’r ducmon ókkól’órgín biccác no gorón saá.

Foitto uggwá moniccó’llá, sawâb áddé guná ókkól ót góri ló’dé (lekí lo’dé) 4’gwá 4’gwá fíríssa táké. 2’wá raittya ai’yé ar 2’wá din’ot ai’yé. Híin’óré **kirâman kâtibîn** (ar noói’lé) **hafaza**’r fírissa hoó. Âlim ókkól’é ‘hafaza’r fírissá ókkól kirâman kâtibîn lói forók.’ hóiyé’déyó asé. Manúc uggwá’r den dhák’óttú táké’dé fírissa’wá híbar ban dhák’órgwá’ttú aró topka wore, ar híba’yé goré’dé sawâb ókkól ót gorí ló. Ban dhákó’rgwá’yé guná’gín lekí lo. Kafér addé na fórmán Musólmán ókkól’óré tará’r hobor’ot toziya dibo’de adde súwál goribó’dé fírissa ókkól asé. Súwál gorí’bó’dé fírissa ókkól’óré, **munkar** adde **nakîr** hoó. Musólmán ókkól’óré súwál gorí’bó’dé fírissa ókkól’óré **mubáccír** áddé **bacîr**’ó hoó.

Fírissa ókkól’óttú uggwá’ttú aró uggwá topka uñsol uñsol asé. Ebbe uñsol topka’rgín 4’gwá asé. Híin’óttú ek lombór’ór’gwá óildé, **Jabrâ’îl** “aláihíssalám”. Híba’r zimma Nabi ókkól’ór hañsé **wahí** aní doon addé tará’ré gorí’bár áddé basi tákí’bár cis ókkól’ór hókúm ókkól zanai doon accíil. Dui lombór’órgwá óildé Isrâfîl “aláihíssalám”, zibá’yé ‘**Sûr**’ hoó’dé cínggá’t fúu dí’bó. Híba’yé cínggá’t fúú dui bar di’bo. Foóilá bár’ót, Allâhú ta’âlâ baade foitto jandár mori zai’bo’gói.[1] [1] Dui lombór bar’ót beggún ar ekbar ziyañta ói’zai’bo’gói. Tin lombór’órgwá óildé **Mikaâ’îl** “aláihíssalám". Hóossá, moónggá ówá, rath, bicí mila [códórí topka, kuwaic, aásán gorí diya] adde foitto ekkán cis lara iín beggún híba’r zimma. Sair lombór’ór’gwá óildé **‘Azrâîl** “aláihíssalám” zibá’yé moniccó’r foran [Fársi’t: Jaan, Arabi’t: Rúk] loi félé. E sairówá baade, fírissa’r wor’or topka 4’gwá asé: **Hamalat al-‘Árc** hoó’dé fírissa 4’gwá, híin háñcór’ór din 8’wá ói’zai’bo’gói; Allâhú ta’âlâ’r Hañsé házér táké’dé fírissa ókkól’óré **muqarrabûn** hoó; toziya de’de fírissa ókkól’ór sóddár ókkól’óré **karûbiyûn** hoó, ar Rahámót’ór fírissa ókkól’ór nam óildé **rûbâniyûn**. Wor’or topka’r fírissa iín beggún’ór topka Nabi ókkól ‘’alaihimu-s-salawâtu wa-t-teslîmât’ bad di moniccó beggún’óttú aró’yó wore. Musólmán gom manúc addé Buzurgó ókkól’ór topka

---

[1] Meérbání gorí, Turki’r, Istanbúl’ór kitaf’or duwan, **Hakîkat Kitâbevi**’t fa’de **The Rising and the Hereafter (Háncór áddé Ahérót)** nam-ola kitaf’fwá soó.

cádárannyá (ar noói'lé) nisor topkar fírissa ókkól'óttú aró wore. Ar cádárannyá fírissa ókkók'ór topka niróc Musólmán, mesál: nafórmán; gunágár ókkól'óttú aró wore. Thoó, kafér ókkól'ór topka kulle mo'klúk'óttú aró nise.

Cínggá't fúú foóilá bár'ót, Hamalat ál-'Árc áddé bódhdha bódhdha fírissa sairówá bad di kulle fírissa nac ói fúrai zai'bo'gói. Dui lombór'ór fúú't fírissa beggún fítín ziyañta ói'bó. Hamalat ál-'Ársc áddé bódhdha bódhdha fírissa sairówá dui lombór'ór fúú'r agottú uçí'bó. Maání, fírissa iín'óré beggún'ór age banaáíl'dé ísáfé, kulle jandár'ór baade fáná gorí'bó.

3. Imân'or dorhari cis 6'wan'óttú tin lombór'órgán óildé, "**Allâhú ta'âlâ'yé lamai diyé'dé Kitaf ókkkól'ór wore imân anón.**" Híba'yé Kitaf iín hodún Nabi ókkól'ór hañsé fírissa'wá'r átá forí fúnábaiyó'ré difeçáiyé. Hodún'ór hañsé lekkyá faththa ókkól loi difeçáiyé, ar hodún'ór hañsé mazó'ttú fírissa-sárá fúnáí diyé. Kitaf iín beggún óildé Allâhú ta'âlâ'r Hotá (Kalâm-Allâh). Híin óildé abadul abad táké'dé Kitaf. Híin mokhlúk noó. Híin fírissa ókkól'é banai'yé'dé hotá'yó noó, Nabi ókkól'ór hotá'yó noó. Allâhú ta'âlâ'r Hotá, aáñrá lekí'dé, mon'ot rakí'dé addé hoói'dé hotá'r dhóllá noó. Aáñrá'rgín aáñrá'r fúwáñti táké'dé. Híin'ót óróf, abas nái. Allâhú ta'âlâ áddé Híba'r Hásiyót keén'dé moniccó'yé buzí no fare. Hálí mancé Hotá híin forí fare, mon'ot rakí faré ar leki fáré. Aáñrá'r fúwáñti táké'dé híyá Híin Hâdís, mokhlúk ói'za'gói. Maání, Allâhú ta'âlâ'r Hotá't dui kisím asé. Híin moniccó'r fúwáñti ói'lé, Hâdís[1] áddé mokhlúk. Hálí Híin'óré Allâhú ta'âlâ'r Hotá ísáfé báfí'lé, Híin ababul abad táké (qadîm).

Allâhú ta'âlâ'yé difeçái'yé'dé Kitaf beggún sóyí ar háñsá. Híin'ót honó misá áddé golot nái. Âlim ókkól'ór howá asé'dé, Híba'yé (tará'ré) cáñza áddé toziya dibo boli elan gojjé'dé óilé'yó Híba'yé (Híba'r hodún hodún bonda ókkól'óré) maf gorí doon'nán Híballa jaez (ói fare'de hotá). Ar maf gorí diyá híyan aáñrá buzí no farí'dé héndíllá becábicí butórgwá háálót ókkól áddé corót ókkól

[1] 'Hâdís' maání '(waán) ziyán Allâhú ta'âlâ'yé banai'bár age no accíil ar Allâhú ta'âlâ'yé zeéñtté fáná gorí'tó saá héeñtté fáná ói'zai'bo'gói.

mozin goré (ar noói’lé) Hiba’r Nizor Moncá addé Basáná mozin goré bóli mani loon saá. Ar noói’lé (âlim ókkól’ór) hotá híyan, bonda’wá’ré hók mozin diya fore’de toziya **Híba**’yé maf gorí dí’bo hoó’dé acá raká’bai’tó niyot loi hoiyé’dé ói’t fare. Híyan honó ekkán cis’or babute hóbór diba’r niyote noó’dé ísáfé, cãñza áddé toziya diya’r hóbórdárí dédé elan’nán keén gorí misá ói’bó. Allâhú ta’âlâ’yé di’bo hoói waada diyé’dé niyamot ókkól no doon’nán jaez noói’le’yó, Híba’yé toziya maf gorí doonnán jaez. Buzái diyá yaán lowaza’de lowaza, híyanó’ré sábút gorí’bállá, Kur’ân ál’-Karím’ór âyat’ot’ó age dórí hoiyá asé.

Honó hótórá áddé betal noó’dé ói’lé, Kur’ân ál-Karîm’ór âyat adde Hadîs carîf ókkól buzái di’baccót híin’ór lugát’or maání mozin gorá fore. Híin’ór lugat’or maání lói ekkui dhoilla mikká onnyo maání ókkól doon’nán jaez noó[1]. **Mutacâbihât** hoó’dé Kur’ân ál-Karím’or âyat ókkól’ót buzá noza’de siyon kerenhallya maání ókkól asé. Híin baná Allâhú ta’âlâ’yé zane’de. Ar híin’ór maání, elóm (ál-ílm álladunnî) boccís fai’yé’dé ho uggwá bódhdha bódhdhá namedhak hásti’yé buzé, híin’ó tará’ré zeddúr buzí’tó de hédduúr buzé’dé. Híin onnyo honó kiyé no buzé. Hétólla, aáñrá’ttú **mutacâbihât**’ór áyat ókkól’óré Allâhú ta’âlâ’r Hotá’dé biccác gorón saá ar híin’ór maání tazrot no gorón saá. Ác’arî Mázháb’ór âlim ókkól’é hoi’yé’dé, héndíllá áyat híin’óré baçít óuk zora zora gorí óuk buzái dibár (**ta’wîl**) ezin asé. ‘Ta’wîl’ maání, ‘Uggwá lofzó’r bicí dhoílla maání’ttú o-sinnyo’wá basí loon.’ Mesál, Allâhú ta’âlâ’r Hotá “**Allâh’r Át Tará’rgín’óttú aró wore**.” Áyat’twá'r babute, aáñrá’ttú hoón saá’dé, “Allâhú ta’âlâ’yé (âyat) ibá’’t ziyán hoi’bó hoúk, muiñ manom.” Ebbe baríkʼkán óildé, “Híba’r maání muiñ no buzí no faróm. Baná Allâhú ta’âlâ’yé zane’de.” hoón’nán. Ar noói’lé aáñrá’ttú howá fori’bó’dé híyan óildé, “Allâhú ta’âlâ’r zana aáñrá’r zana’r dhóillá noó. Híba’r Moncá aáñrá’r moncá’r

[1] Kur’ân ál-Karîm áddé Hadîs carîf óildé Kuraic ókkól’ór elaka’r hotá’t. Lofzó ókkól’ór maání gorí’báccót, teró cót bosór age estemal gojjíil’dé maání híin doon saá. Cótá cotí bosór fojjonto thaim’e thaim’e bodoli bodoli aiccé’dé héndíllá e zobona’r noiya maání dí dui-bácá gorón’nán sóyi no ó.

dhóillá noó. Héndíllá, Allâhú ta’âlâ’r Át’ó Híba’r mokhlúk moniccór’gín’ór dhóillá noó.”

Allâhú ta’âlâ’yé lamai diíl’dé Kitaf’gín’ót, hodún hodún âyat ókkól’ór moton óuk, maání óuk ar noói’lé moton adde maání duní’gín óuk Híba’yé bodoli diíl (náskh gojjíil). Kitaf híin beggún’ór bodol, Kur’ân ál-Karîm’é aái’yóré Híin’ór usól ókkól’óré bon gorí di’féláiyé. Kiyamot ayé fojjonto, Kuran córíf’ót honó ottó’t honó golti, una, bóttí diya, foóirái felá no tákíbó’dé no tákíbó, mancé híba foórai’yó no féláibó. Kuran córíf’ót giyói’dé hal addé ai’bó’dé hal’or zana (elóm) beggún asé. Hétóllá, híba Kitaf’gín beggún’óttú aró bicí wore adde kimoti. Allâhú ta’âlâ’r Rasûl “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór ebbe bódhdha mu’jiza óildé Kur’ân ál-Kirâm. Ossé, moniccó áddé jin beggún dola ói’yóré Kur’ân ál-Karîm’ór ebbe baiththá Súrá’wá’r dhóillá mikkyá keccú hoi’bár kucíc gori’lé’yó, tará híyan gorí no farí’bó. Aró, Arab’or barík barík habil habil cáyér ókkól dola ói’yóré bicí dáf gorí kucíc gojjíil, toó, tará Kur’ân ál-KarÎm’ór tinnwá baiththá áyat’or dhóillá úddá keccú hoói nóo fáré. Tará Kur’ân ál-Karîm’ór ulda tíyai nóo fáré. Tará cíyák’ót fori giíl’gói. Allâhú ta’âlâ’yé Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’óré Kur’ân ál-Karím’ór muúntú niróc banái’yóré hóñçái dé. Kuran córíf’ór dóillá sápsutárá, háçásirá hotá hoón’nán moniccór taakot’or baáré. Híba’t asé’dé héndíllá gorí moniccó’yé hoói no fáré. Kur’ân ál-Karîm’ór âyat ókkól moniccó’yé zura’de ceér áddé ze honó dún banaiya hotá dhóillá noó. Héen ói’lé’yó, Kur’ân ál-Karîm Arab’or fonná-ólá habil hotábáz mancé hoó’dé hotá’r óróf lói hoi’yé.

Aáñrár hañsé lamai di’yé’dé asmaní Kitaf (104) ek có sair’gwá’ttú: Âdam “aláihíssalám”ór hañsé suhuf (lofzó **sahîfa**’r zomá, gura kitaf) 10’wá, CÎs (Shît) “aláihíssalám”ór hañsé 50’wá, Idrîs “aláihíssalám”ór hañsé 30’wá addé Ibrâhîm “aláihíssalám”ór hañsé 10’wá; **Tourât** (Torah) Mûsá “aláihíssalám”ór hañsé, **Zebûr** Dâwûd “aláihíssalám”ór hañsé, **Injîl** Îsá “aláihíssalám”ór hañsé ar **Kur’ân ál-Karîm** Muhámmád “sállAlláhú a’láihí wasállám”ór hañsé lamai diyé’dé híin beec mancé cúndór górí hoói fare.

Honó uggwá mancó’ttú honó ekkán cís gorí’bállá hoi’tó (ar noói’lé) no gorí’bállá maná gorí’tó, keccú ekkán fusár gorí’tó (ar noói’lé) hóbór di’to mone hoi’lé, híba’yé híyan mone mone báfí toyar goré. Hé monor bútórór maání híin’óré “**kalâm náfsî**” (monor hotá) hoó, híín honó Arabi hotá, Fársi hotá (ar noói’lé) Ingirazi hotá boli hoói no farí’bó. Híin’óré dhoilla bo dhoilla hotá’t howá’yé híin’ór maání no bodole. Maání híin zanai de’de lofzó ókkól’óré “**kalâm lafzî**” (gal’or hotá) hoó. Kalâm lafzî’ré alok alok hotá (zuban) ókkól’ót hoói fare. Hétóllá, honó uggwá mancór kalâm nafsí óildé elóm, moncá, fáisálá héndíllá hédíllá onnyo hásiyót ókkól’ór dhóillá híba’ttú asé’dé miyál-sárá, bodoli no faré’dé ekkán alok hásiyót. Ar kalâm lafzi óildé kalâm nafsî hoói dahá’dé manúc’cwá’r gal’ottú niyoli aáiyóré hanot fooñsé óróf ókkól’ór dhaái. Héndíllá, Allâhú ta’âlâ’r Hotá nitti ar abadul abadul táké, niján noó, mokhlúk noó ar Híba Nizor fúwáñti táké. Híyan óildé Zana adde Moncá’r dóillá Allâhú ta’âlâ’r Hásiyót Sifât ádh-Dhâtiya lói áddé Sifât át-Tubûtiyya lói forók ekkán hásiyot.

(Allâh’r) Hásiyót Kalâm (Hotá) óildé honó ottó’t no bodole ar fak sák. Híin óróf addé abas loi noó. Híin’óré hókúm gorá, maná górá, hóbór diya (ar noói’lé) Arabi hotá, Fársi hotá, Híbrú hotá, Turki hotá, Síríyá hotá isáfé alog gorí nam di no faré. Híin’óttú héndíllá fórma nái. Híin’óré lekí no faré. Híin’óttú ahol, han adde zil’or dóillá sámáná (ar noói’lé) mazóttú estemal gorá fore’dé cis no lágé. Toó, cís híin bái, Híin (Allâh’r Hotá) aáñrá siní’dé onnyo cis beggún lói alok cis’de buzí fare. Híin’óré mone hoó’dé ze honó hotá’t hoói fare. Hétóllá, ossé, Híin’óré Arabi hotá’t hoói dahái’lé, Híin’óré Kur’ân ál-Karîm hoó. Híbrú hotá’t hoói daháilé, Tourât. Síríyá hotá’t hoói daháilé Injîl. [Híin Grîk hotá’t hoói daháilé, Injîl ar Síríyá hotá’t hoói daháilé Zabûr bólí **Cárh ál-maqâsid**[1] nam ola kitaf’fwá’t leká asé.]

Kalâm ál-ilâhíyyá (Allâhú ta’âlâ’r Hotá)’yé becí dhoilla cis ókkól hoói dahá; Híin’é óiyé’dé (ar noói’lé) ói’bó’dé mamala ókkól hoói dahái’lé, Híinóré **Khábár** hoó; Héndíllá noói’lé, Híin’óré

---

[1] Híjírí 792 [1389 A.D.]’t Samarkand’ót entekal ói’yé’dé Saád ád-dîn at-Taftâzânî sáfór kitaf.

incâ’ hoó. Gorón saá’dé cis ókkól hoói dahái’lé, Híin’óré, **amr** (hókúm) hoó. Harâm cís ókkól hoói dahái’lé, **nahy** (maná-gorá). Hálí, Allâhú ta’âlâ’r Hotá’t honó bará (ar noói’lé) bodola sódólá noó. Lamai diyé’dé foitto uggwá kitaf (ar noói’lé) sábbá óildé Allâhú ta’âlâ’r Hotá; maání Híin Híba’r Kalâm án-náfsî. Arabi hotá’t ói’lé Híin’óré Kur’ân ál-KarÎm hoó. Cáérí loi lamai diyé’dé ar lekí faré, hoói faré, fúní faré ar monot rakí faré’dé **wahí**’ré **Kalâm ál-láfzî** (ar noói’lé) **Kur’ân ál-Karîm** hoó. Kalâm ál-láfzî’yé Kalâm ánnáfsî’ hoói dahá’dé ísáfé Híin’óré Kalâm ál-ilâhíyyá (ar noói’lé) Allâhú ta’âlâ’r Hásiyót hoi’bár ezin asé. Hotá iín ek buñda ói’lé’yó, Híin’óré moniccór babute alok górí, sírá sírá híssá ókkól banai fare. Híin guñça’ré Kur’ân ál-Karîm hoó’dé héndíllá, híssá ókkól’óré’yó Kur’ân ál-Karîm hoó.

Sóyi torika’r wore asé’dé âlim ókkól’é ettefák’ór sáñté hoó’dé, Kalâm ánnáfsî mokhlúk noó ar qadîm (nitti táké). Kalâm ál-láfzî hâdís né qadîm híyan’ór babute ettefák’ór sáñté hoiyé’dé nái. Kalâm ál-láfzî’ré hâdís mainné’dé hodún’é hóbórdár gojjé’dé, híin’óré hâdís no hoón’nán beétór óibó, noói’lé golot buzi Kalâm án-náfsî hâdís hoi’yé buzi’t fare’dé dhor asé. Yaán óildé mamala’gán’ór babute ebbe barík hotá. Moniccó’r mon’e onnyo ar ekkán cis’or babute dahá’dé honó ekkán cis funé dé híyá, fúwâñti fúwâñti, dahá’dé cis híyan’ór ó, monot uçé. Sóyi torika’r wore asé’dé âlim ókkól’óttú honó uggwá’yé Kur’ân ál-Karîm hâdís hoó’dé fúní’lé, aáñrá’ttú buzá foribó’dé, híba’yé híin aáñrá’r gale hoói’dé abas adde lofzó ókkól’ór uzú icárá gojjé’dé. Sóyi torika’r wore asé’dé âlim ókkól’é ettefák’ór sáñté hoiyé’dé, Kalâm án-nâfsî âddé Kalâm ál-láfzî duní’gín Allâhú ta’âlâ’r Hotá. Héndíllá hoi’yé’dé híyán’óré hodún âlim ókkól’é hotár bot hótá hoi’yé’dé ísáfé mani’lé’yó, tará beggún’é Híin Allâhú ta’âlâ’r Hotá’dé híyán’ót razi ói’yé. Kalâm án-náfsî Allâhú ta’âlâ’r Hotá hoó’dé híyan maání, Híin Allâhú ta’âlâ’r Hotár Hásiyót ar Kalâm ál-láfzî Allâhú ta’âlâ’r Hotá hoó’dé híyan maání, Híin’óré Allâhú ta’âlâ’yé banai’yé.

Súwál: “Wor’or leká’gín’óttú, Allâhú ta’âlâ’r nitti táké’dé Hotá fúná no faré’dé buzá za. Mancé, ‘Muiñ Allâhú ta’âlâ’r Hotá fúnnyom.’ hoó'dé híin’ór maání, ‘Muiñ lofzó ókkól’ór abas’gín

fúnnyom.’ (ar noói’lé), ‘Muiñ lofzó híin’óttú nitti táké’dé Kalâm án-náfsî bujjóm.’ Nabi beggún áddé ebbe foitto ek zon’e, e torika duní’wá’ttú honó uggwá loi fúní fare. Mûsâ “aláihíssalâm”óré kéllá alog gorí “Kalîm-Allâh” (Allâhú ta’âlâ’yé hotá hoiyé’dé manúc.), hoi’yé?”

Juwaf: Mûsâ “aláihíssalám”é ‘Âdat ál-ilâhíyyá (talukot’or niyom) mozin noó’dé alok torika loi óróf-sárá, Abas-sárá Nitti Táké’dé Hotá Híin fúnne’dé. Híba’yé Híin hondilla gorí fúnne’dé buzái no faré, zendilla, Biyossó’t Alllâhú ta’âlâ’ré dahá zaibó’dé hondilla, ahole dórí no faré and buzái no faré. Héndíllá gorí ar onnyo honó kiyé nóo fúné. Ar noói’lé, híba’yé Allâhú ta’âlâ’r Hotá’r abas baná nizor hane boli noó, foitto mikká’ttú nizor gaa’r foitto híssa lói’yó fúnne. Ar noói’lé, híba’yé Híin baná uggwá gas’ór híkka’ttú fúnne, hálí híin abas loi noó, ar noói’lé boiyar’ottú, ar noói’lé, onnyo onnyo dhoilla gorí. Híba’yé Híin, e tin dhoilla háálót’óttú honó ek dhoilla gorí fúnne’dé hétólla híbaré lokóf ‘**Kalîm-Allâh**’ boccíc gojjé. Muhámmád “sállAllâhú a’láihí wasállám”é’yó Mi’râj’ór Raittya héndíllá górí Allâhú ta’âlâ’r Hotá fúnné. Jibrâ’îl “aláihíssalám”yé’yó wahí gosí loi’baccót héndíllá fúnniíl’dé.

4. Imân’or dorhari cis 6’wan’óttú 4 lombór’órgán óildé, “**Allâhu ta’âlâ’r Nabi ókkól’ór wore imân anón**,” ziín, mancóré Híba’yé fosón goré’dé torika dórá’bái’yóre sóyi rassa dahái di’tó difeçái’yé. Lugat’or maání mozin, ‘rusul’(rasûl’ór zomá) óildé ‘difeçái’yé’dé manúc, hóbórdouya ókkól.’ Islâm Dórmó mozín, ‘rasûl’maání, ‘borkottya, izzottya manúc zibá’r hássá hásolót, zana adde ahol buddí híba’r zobana’r manúc beggún’óttú aró barík, ar zibá’ttú na fosón adde hóráf hássá ekkán’ó nái. Nabi ókkól’óttú hásiyót **Ísma** accíil; maání, tará nizor nubuwwá (Nabi’giri)[1]’r

[1] Islâm Dórmó fúrai félái’bállá doró móró kucíc goré’dé hodún hodún kafér ókkól’é, “Nabi boni’bár age, Muhámmád “sállAllâhú a’láihí wasállám”é mutti ókkól’óré kurbani’r januwar ókkól diíl,” hoó’yóré sábút ísáfé lâ-Mázhábí kitaf ókkól’ór uzu dahái dé. Héndíllá héndíllá noóiyá hosúrít bazá’dé hotá híin misá dé híyan wor’or hotá’gín’é sábút de.

hóbór faiba’r age óuk bade óuk bódhdha guná gura guná nóo goré. Tará nubuwwá’r hóbór fai baade adde Nabi de híyan mancé siní, mani loi aamfáng ó fójjóntó, tará’ttú añdá ówá, náfáng owá ar noói’lé héndíllá héndíllá honó aif no accíil. Foitto uggwá Nabi’ttú háñttan’ór dójjá háás hásíyót accíil’dé biccác gorá fori’bó: **Amâna** (amanotdárí), **Sidq** (Allâh’r Dhor), **Teblîgh** (sábbák), **‘Adâla** (fúwán bisar), **‘Ísma** (guná górá’ttú basi táká), **Fatâna** (uttom ahol buddí) áddé **Ámn ál-ázl** (loi no félá’dé héndíllá nubuwwa’r héfázótí).

Noiya uggwá dórmó anníil’dé Paigambor’oré “**Rasûl**” (Hóbór dooiya) hoó. Noiya dórmó no aní mancó’ré agor dormó úzú dawot diyé’dé Paigambo’oré “**Nabi**”[1] hoó. Gorí’bár maná’dé cis ókkól no gorí’tó howá’t áddé Allâhú ta’âlâ’r dórmó’r úzú dahá’dé ham (teblîgh) gorá’t Rasûl áddé Nabî’r maz’é honó forók nái. Paigambór ókkól ek zon no eri beggún dindar adde háñsá accíil’dé híyan aáñrá’ttú biccác gorá fori’bó. Híin’óttú baná uggwá’ré no mani’lé’yó beggún’óré no mane fán.

Nubuwwá, dáf gorí, búk (ar noói’lé) bekuwaic boddac gorí, (ar noói’lé) dindari’r sáñté bicí ibâda gorí’yóré fa’de noó. Híyan baná Allâhú ta’âlâ’r meérbání áddé basáná lói fa’de. Dórmó ókkól Nabi ókkól átá foóñsái’yé’dé, mancóllá duniyai adde ahérót’ór hazor zindegi toyar gorí’bállá, ar tará’ré hání goré’dé ham ókkól’óttú sóoñlí di’yoré héfázótí, hédáyót, cántí áddé kúci faa’bai’bállá. Tará’ttú ducmon bicí accíil, ar tará’ré téceráil, ar hóráf górí sóllúk gójjiíl’dé óilé’yó, Nabi ókkól’é ducmon ókkól’óré nóo dhoorá, ar imân aná fore’de cis ókkól áddé dórmó’r ham ókkól’ór babute Allâhú ta’âlâ’r hókúm ókkól mancóré hoói díya’t honó óttó’t bór nóo goré. Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Nabi ókkól’óré tará dindar adde háñsá accíil’dé híyan dahái’bállá mu’jiza ókkól lói bol diíl. Tará’r mu’jiza ókkól lói kiyé mukabala gorí nóo fare. Ze honó Nabi’ré manoiya mancó’ré híba’r **umma** hoó. Hañcór’ór Din, Nabi ókkól’óré tará’r umma ókkól, háás górí, bicí gúná-ólá’gín’óllá, cúwaríc gorí’tó ezin di’bo ar tará’r cúwaríc híin kobul gorí’bó. Allâhú ta’âlâ’yé tará’r umma ókkól’ór bútóttú âlim ókkól,

---

[1] Kitaf’fwá’t ‘Rasûl’óré’yó ‘Nabi’ ísáfé dui-bácá gojjé.

gom manúc ókkól áddé buzurgó ókkól’óré’yó cúwaríc gorí’tó ezin di’bo ar tará’r cúwaríc’ó kobul gorí’bó. Nabi ókkól “aláihimússalawâtú wat taslîmât”, aáñrá ót gorí no farí’dé héndíllá gorí nizor nizor hobor’ot ziyañta asé; meçi’ye tara’r borkottya gaa no há. Hétólla, Hadîs carÎf uggwá’t hoiyé’de: “**Nabi ókkól’é tara’r hobor’ot namâz fore ar háj goré.**[1]”

Nabi uggwá’r borkottya suk gúm giíl’dé óttót, híba’r mon’or suk gúm nóo zá. Nabi “aláihim-ús-salâm” beggún Nabi’r zimma ada gorá’t áddé Nabi boni’bár habiliyoti furussaf táká’t ekkui dhooilla accíil. Wortú hoiyé’dé háás hásiyót háñtowán tará beggún’óttú accíil. Nabi ókkól’óré hónó óttó’t Nabi’r hamottú félái diíl’dé nái. Buzurgó ókkól’óttú, hálí, buzugó’gírí loi félái’t fare. Nabi ókkól jin (ar noói’lé) fírissa no accíil, moniccó accíil’dé. Jin adde fírissa’yé moniccó’llá Nabi boni nofaré (ar noói’lé) Nabi’r topka no fa. Nabi ókkól uggwá’ttú aró ar uggwá wor’or topkar adde izzottya accíil. Mesál, uggwá Nabi’r umma onnyo Nabír’gínóttú aró

---

[1] Yaa, Arab’ot **Wahhâbî** hoó’dé manúc ókkól asé. Tará héndíllá Hadîshíin no mane. Tará Hadîs híin mane’de sóyi Musólmán ókkól’óré “kafér” dhake. Sápsutárá áddé háçásirá noó’dé maání-ólá Kur’ân ál-Karîm’ór âyat ókkól áddé Hadîs carîf ókkól’óré golot maání báingge’dé híin lói honó tará kafér ói no za’gói; tará bíd’a-óla boni za’gói. Tará Musólmán’óré bící hání goré. Wahhâbi’r torika’ré Najd cóor’ór Muhámmád bín ‘Abd-ul-Wahhâb nam-ola uggwá hóráf mancé cúru gorí banai’yé. Britíc’ór uggwá soikal, Hempher’é (Híjrí 728, A.D. 1328’ot, Syríyá’r Damáskás cóor’ót mara giyé’dé) Ahmád Íbn Taymiyya’r golot báfáná ókkól estemal gorí híba’ré tulá diyé. Híin (Híjrí 1323, A.D. 1905’ót, Ijíp’ót mara giyé’dé) Muhámmád ‘Abduh nam-ola Ijíp’ór decóttyá uggwá’r kitaf’gin’óttú Turki’r koum ókkól’ór mazé beec ói’yé, baádé agagura sórái gí’yé’gói. Wahhâbî ókkól’é honó fañs lombór’ór Mázháb uggwá mane’de noó, tará muthmath golot rassa bái soler’de golot manúc’dé híyan, **Áhl ás-Súnná**’r âlim ókkól’é tará’r cótácotí kitaf ókkól’ót sábút gojjé. Híin’ór babute kitaf **Endless Bliss**’ót, **Confessions of a British Spy (Britíc Soikkal Uggwár Hosúrí Kobul-gorá)**’t áddé **Advice for the Muslim (Musólmán’óllá Buddi)**’t hóbór báttírí ókkól zora zora gorí diya asé. Allâhú ta’âlâ’yé hoicca dindar manúc ókkól’óré Wahhâbí’r golot torika’t fora’ttú sóoñlí dóuk ar becábicí hadîs carÎf ókkól’ót bicí górí taarif gojjé’dé Áhl ás-Súnnáh’r âlim ókkól’ór sóyi torika’ttú alok ói’tó no douk! Âmin.

bicí accíil’dé ói’t fare, (ar noói’lé) híba’ré diféçáiyé’dé deccán onnyo Nabi’rgán, onnyo Nabi ókkól’órgín’óttú aró dhoóñr accíil’dé ói’t fare. Ar noói’lé, híba’ré borkot adde niyamot bicí di’yé, (ar noói’lé), híba’r mu’jiza ókkól onnyo’gín’óttú aró beec adde deri’fán accíil; ebbe fisór Nabi, Muhámmád “aláihí-s-salâm” onnyo Nabi beggún’óttú aró wor’or topkar. Ulu-l-‘azm hoó’dé Nabi’gín onnyo’gín’óttú aró wor’or topkar. Nabi ókkól Rasûl no accíil. Rasúl ókkól Nabi ókkól’óttú aró wor’or topka’r accíil.

Nabi ókkól “aláihím-ús-salâm”ór gona zana nái. Beec’e zane’de híyan óildé, ek lák sobbic ázár’óttú aró bicí accíil. Híin’óttú, 313 (ar noói’lé) 315’wá Rasûl accíil, híin’óttú **Ulu-l-ázm** hoó’dé wor’or topka’r Rasûl sówa accíil: **Âdam**, **Nûh**, **Ibrâhîm**, **Mûsá**, **‘îsâ** áddé **Muhámmád Mustafa** “aláihim-ús-salâtu was-s-salâm’.

Lamar’ttú asé’dé Nabi tiríc-tinnwá óildé namedhak’gín: **Âdam, Idrîs, Cîs, Nûh, Hûd, Sâlih, Ibrâhîm, Lût, Ismâ’îl, Is’hâq, Ya’qûb, Yûsuf, Ayyûb, Cu’aib, Mûsâ, Hârûn, Khidir, Yûcâ’ íbn Nûn, Ilyâs, Alyasa’, Dhu-l-kifl, Cam’un, Icmoil, Yûnus íbn Matâ, Dâwûd, Sulaimân, Luqmân, Zakariyyâ, Yahyâ, ’Uzair, ’Îsâ íbn Maryam, Dhu-l-qarnain and Muhammad** ‘’alaihim-ús-salâtu wa-ssalâm’.

Híin’óttú baná kuri-aiñctowá (28)’r nam Kur’â ál-Karîm’ót leká asé’dé. CÎs, Khidir, Yûcâ’, Cam’u áddé Icmoil leká nái. Kuri-aiñctowá’ttú, Dhu-l-qarnain, Luqmân addé ‘Uzair tará Nabi accíil né no accíil háthí noó. Khidir “aláihíssalâm” Nabi accíil hoiyé’dé híyan’ór sóyí sábút asé bólí kitaf **Maktûbâti-Ma’sûmiyya**’r híssá dui, tiríc-só síyárá’t leká asé’dé. Tói, ekcó ací-dui síyárá’t lekkyé’dé: “Khidir “aláihíssalám”óré (táái tai) moniccó’r cókól loi aiyé’dé, ar keccú keccú ham’ó goré’dé dahá za’de híin honó híba ziyañta’de noó. Allâhú ta’âlâ’yé híba’r ruú áddé onnyo aró bicí Nabi adde Buzurgó’r ruú ókkól’óré moniccó’r cokól lói dahá zai’bar ezin di’yé. Tará’ré dahá zade híyan honó tará ziyañta asé’dé sábút noó.” Dhu-I-kifl “aláihíssalám”óré Harqil’ó hoi’yé, híba’ré Ilyâs, Idrîs áddé Zakakiyyâ’yó dhahaáil.

Ibrâhîm “aláihíssalám” óildé Khalîl-Allâh, kiyóllá hoilé, híba’r mon’ot mokhlúk’or honó ador no accíil, híba’r monot baná Allâhú ta’âlâ’r ador accíil’dé. Mûsâ “aláihíssalám” óildé Kalîm-Allâh, híba Allâhú ta’âlâ’r lói hotá hoiyé’dé hétóllá. ‘Îsâ “aláihíssalám” óíldé Kalimat-Allâh, kiyóllá hoilé, híba’ttú baf no accíil ar híba, ‘Ó!’ hoó’dé (Alah’r Lofzó) ál-Kalimat ál-ilâhiyya lói foida ói’yé’dé. Aró, híba’yé Allâhú ta’âlâ’r Ahol Budd'í loi bóráiyá hotá ókkól waás gorí hoói mancór han’ot foóñsái’yé.

Moniccór bútóttú ebbe uñsol topka’r, ebbe namedhak, beggún’óttú aró izzottya **Muhámmád** “aláihíssalám”, zi’bállá bólí mokhlúk beggún’óré banai’yé híba óildé Habîb-Allâh (Allâhú ta’âlâ’r Adojja). Híba barík, uñsol topka’r adde Habîb-Allâh’dé híyan dahá’dé sábút ókkól bicí accíil. Hétólla, híba’r babute “(híba’ré) bárái’yé (ar noói’lé) hóñçái’yé” hoó’dé héndíllá hotá hoói no faré. Háñcór’ór Din, híba beggún’ór age nizor hobor’ottú uçí’bó. Híba Insáf-goré’dé zaga’gán’ót foóilár cúrut zai’bo. Híba foitto zon’or age Biyossó’t zai’bo. Híba’r cúndójjá adot adde hássá hasílót ókkól goni fúrai no faré, hínó’ré moniccór taakot loi goni kul gorí no farí’lé’yó, aáñrá hínó’ttú hodún lekí’yóré aáñrá’r kitaf’fwá’ré háñzái’yum.

Híba’r mu’jiza ókkól’óttú ekkán óildé **Mi’râj** giíl’dé híyán: híba ál-Mákkat ál-Mukarramá’t nizor bicán’ót accíil’dé híntu, híba’ré seton gorí híba’r borkottya gaa Jerusâlim (Quds)’ór Aqsâ Mosít’ót loi giíl, tói asman’or uzu, tói háñt asman’ór baade, Allâhú ta’âlâ’ttú mone hoiyé’dé zaga ókkól’ót loi giíl. Aáñrá’ttú Mi’râj’ór babute endilla gorí biccác gorá fori’bó.[1] Mi’râj óiye’dé keén gorí becábicí kimoti kitaf ókkól, háás górí **Cifâ’-I Cerîf**[2]ót zora zora

---

[1] Gumráh ói gi’yé’gói’dé Ismâ’îlî dhaái áddé Islâm Dórmó’r âlim kúwalá’dé Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’é Mi’râj’ót gaa’ye guttoro’ye uththyé’dé noó, ruú lói uththyé’dé bólí hoói hoói áddé lekí lekí hoicca ókkól’óré bóóñr di’tó kucíc goré. Aáñrá’ttú héndíllá hóráf horáf kitaf híin, no kinon saá’; aáñrá’ttú tará aáñrá’ré bóóñr di no faré’fán gorón saá.

[2] **Cifâ**’ré lekóiyá, Qâdî ‘lyâd ál-Mâlikî Híjrí 544 [1150 A.D.]’t, Moroko’t entekal ói’yé.

górí lekkyé. Híba áddé Jibrâ'îl "aláihíssalám" Makka'ttú só addé háñt asman'ór uggwá gas, **Sídrat ál-muntahâ**'r héçe giíl. Híyá'r wore ar kiyé zai nóó fare. Sídrá't, Rasûlullâh "aláihíssalám"é Jibrâ'îl "aláihíssalám"óré só cot fak-ola híba'r nizor cokól-ólá dikkyé. Jibrâíl "aláhíssalám" Sídra't tákí giíl'gói. Rasûlullah "aláihíssalám"óré Makka'ttú Jerusâlim'or uzu, (ar noói'lé) háñt asmon'ot loi giyé'dé uggwá Burâk'ot gorí, ziba óildé uggwá dólá, bici salu, modda maiya-sárá, hóssór'óttú aró gura ar gadá'ttú aró bódhdha uggwá Biyossó'r januwar. Híba duniyai'r januwar'or dhóillá noó. Híba'r haiñ mara suké étí no faré'dé héndíllá accíil. Aqsá Mosít'ót, Rasûlullâh "aláihíssalám"é imâm boni, onnyo Nabi ókkól'ór fúwáñtí jamâá górí Icá (ar noói'lé) Fózo'rór namâz ada gojjé. Héçé házé'r óoíl'dé Nabi ókkól'ór ruú híin, ode ódé tará'r nizor nizor moniccó'r cókól lói accíil. Jerusâlim'ottú háñt asman fojjonto, híba'ré **Mi'râj** hoó'dé ekkán osinnyo círri bái ek bar'ot buçúr gorí uçá bai'yé. Foñt'ót, den dhák'óttú áddé ban dhák'óttú cúr dorí fírissa ókkól'é híba'r taarif gojjé. Foitto asman'ot Jibrâ'îl "aláihíssalám"é Rasûlullâh "aláihíssalám" foóñccé'dé kucír hóbór elan gojjé. Foitto asman'ot híba'yé híba'ré sólám goijjé'dé uggwá uggwá Nabi loot faiyé. Sidra't, híba'yé becá bicí taajjuppya cis ókkól dekkyé, Biyossó'r niyamot ókkól, Zuzuk'or toziya ókkól. Híbayé, Allâhú ta'âlâ'r Cúndórgírí deká'r azzu adde kúcí'llá bólí Biyossó'r niyamot ekkkán'ór uzu'yó nóo saá. Sídrá bárái'yóre, híba muúm míkkyá nûr (foór)'ór maz'óttú gaa gaa gi'yé. Híba'yé fírissa ókkól'ór holom'or abas fún'nye. Híba hóittór ázár forda bái gi'yé. Forda dui'yán ekkán loi ekkán fañs cót bosór'ór rassa dóillá duré. Híyá'r baade, beil'ottú aró zolzoilla, **Rafraf** hoó'dé ekkán tucók'ór bicán'ót gorí híba Kursî bái zai 'Árc'ót foóñccé'gói. Híba 'Árc, zobona, akâc áddé císbís'óré bárái giíl'gói. Híba Allâhú ta'âlâ'r Hotá fúní'bar zaga'gán'ót foóñccé.

Allâhú ta'âlâ'ré Ahérót'ót zobana adde zaga-sárá háálót'ót dahá zai'bo'de héndíllá, híba'yé Allâhú ta'âlâ'ré (mancé) buzí, buzái no faré'dé héndíllá gorí dekkyé. Híba'yé Allâhú ta'âlâ'r loi óróf áddé abas-sárá hotá hoi'yé. Híba'yé Híba'r cúkúríya áddé taarif gojjé. Híba'ré o-gona hádíyá ókkól áddé boccíc ókkól di'yé. Híba áddé híba'r Umma (Musólmán ókkól)'óré din'e fonzaic (50) óttó namâz ada gorí'tó hokum gojjíil. Héen óilé'yo, foittó dín ada

gorí’bár namâz ókkól’ór gona Mûsâ “aláihíssalám” maze óiyóré, assé assé homai homai fañs ottó gojjííl. Híyá’r age, namâz baná biínná biínná áddé duújjá duújjá (ar noói’lé) rattya rattya ada gorí’tó’dé. Héndíllá uggwá lambá sófor’óttú, hádíyá áddé niyamot ókkól fai’yoré becábicí taajjuppya cis ókkól suké saái hane fúní baade, híba’r um noó zaítégói, nizor bicán’ót wafes accííl. Aáñrá wortú lekki’dé híin hodún Kur’ân ál-Karîm’óttú bujjí ar hodún hadîs carîf ókkól’óttú. Iin beggún biccác gorón’nán wâjíb honó noó. Toó, iín zehón Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é hoi’yé, hotá iín no mane’de hítára’ré, Áhl ás-Súnná’r lói alok gorí’bó. Ar Kur’ân ál-Karîm’ór uggwá âyat óuk (ar noói’lé) uggwá hadîs óuk no mane’de híba kafér ói za’gói.

Muhámmád “aláihíssalám” óildé, Nabi ókkól ”aláihimússalâwâtu wattaslîmât”ór bútó’ttú ebbe uñsol topka’r (Sayyid alAmbiyâ’) dé híyan dahá’dé o-gona sábút fónná ókkól’óttú hodún saái.

Háñcór’ór Din, Nabi beggún hiba’r boutha’r sába’r tole ói’bó. Allâhú ta’âlâ’yé Nabi beggún “aláihimússalám”óré hókúm gojjé’dé, ossé tará, kulle mokhlúk’or bútóttú, muún’tú ai’bó’dé Híba’r adojja Muhámmád “aláihíssalám”ór zobona fojjonto ziyañta tákíl’é, tará’ttú híbar wore imân aná forí’bó ar híba’ré ouzai barái diya fori’bó. Nabi beggún’éyó, tará’r nizor nizor umma’ré héndíllá gorí’bállá wosíyót gojjé.

Muhámmád “aláihíssalám” **Khâtam ál-anbiyâ’** (ebbe Fúrantí’r Nabi) accííl; maání óildé, híba’r baade ar honó Nabi no ai’bó. Nabi beggún’óré banai’bár age híba’r borkottya ruú’ré banai’yé. Nubuwwá’r topka, foóilár cúru’t híba’ré diíl’dé. Nubuwwá, híba’r duniyai’t ayón’ór fúwáñtí furussaf ói’yé. Duniyai fúrai’bár dháké dhákkyá, házrát álMahdî’r zobona’t, ‘Îsâ “aláihíssalám”mé asman’ottú Damákás’ót lami’yoré, Muhámmád “aláihíssalám”ór umma loi mili duniyai’t Islâm Dórmó’r waás gorí’bó.

[Britíc’é hijrí 1296 [1880 A.D.]’t, Indhíá’t banaáil’dé **Qâdiânî** (ar noói’lé) **Ahmadî** hoó’dé, gumráh manúc ókkól’é ‘Îsâ

“aláihíssalám”ór babuté’yó bonnai ó’dé héndíllá misá hotá ókkól hoó. Tará nizoré nize Musólmán hoói dabi gorílé’yó, tará bútóré bútóré Islâm Dórmó nac gorí’bállá bicí kucíc goré. Tará Musólmán noó’dé híyan elan gorí’bállá fátwâ ekkán niyalaáil.

Indhiá’t boinné’dé aró uggwá gumráh zindîq dhaái óildé, **Jamâ’at-ut-tablîghiyya** hoó’dé uggwá dhaái[1]. Tará’r dhaái híba’ré foólá’r cúrut, uggwá be-elómí manúc, Ilyâs’é híjrí 1345 [1926 A.D.]’t bená gojjé. Híba’yé “Musólmán ókkól, Islâm Dórmó’r sóyi rassa’ttú fori giíl’gói. Tará’ré basai loi’ballá kúwáf’ót more hókúm gojjé.” bólí hoi’tó. Híba’yé óde ódé gumráh accíil’dé híba’r ustad ókkól: Nezîr Huseyn, Rashîd Ahmad Kankuhî áddé Khalîl Ahmad Sehâranpûrî tará lekkíil’dé kitaf ókkól’óttú cíkkiil’dé híin hoi’tó’dé. Tará nitti namâz addé jamâ’at’ór fááidá’r babute hoói hoói Musólmán ókkól’óré bárái’ballá bóñr diya’t asé. Héen óilé úddá, hotá óildé, gumráh mancór honó namâz áddé tará goré’dé onnyo ibâda ókkól ekkán’ó kobul no goré, tará **Áhl ás-súnná**’r dhaái’yót noó’dé hétóllá. Manúc iín’óttú foóilá’r cúru’t gorá fori’bó’dé cis óildé, Islâm Dórmó’r sóyi âlim ókkól’é lekkyé’dé kitaf ókkól forón, misá áddé golot biccác ókkól félai doon áddé sóyi Musólmán bonon. Kur’ân ál-Karîm’ór mur maání-ólá âyat ókkól’óré golot maání bángé’dé manúc ókkól’óré, **bedaátí** (ar noói’lé) **gumráh manúc** hoó. Nizor férókbás ádde gumráh báfáná ókkól lói háçé’fán górí Kur’ân ál-Karîm’ór áyat ókkól’ór maání goré’dé Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’óré **zindiq** hoó. Manúc iín’é héen gorí gorí, Kur’ân ál-Karîm áddé Islâm Dórmó’ré bodoli’bállá kucíc gor’ér. Misá áddé golot báfáná iín banai rakí’yóré aamfáng gorí'bár niróc moncá’llá bilíyén bilíyén thiyañ hóssá goré’dé osól bódhdha ducmon óildé Brític. Britíc kafér ókkól’ór fán’ót fori sámáná boinné’dé **Tablîgh-i-jamâ’at**’ór obuz adde misá manúc ókkól é nizoré nize **Súnní** hoó, foitto dinnya namâz ada goré, ar misá hotá hoói hoói Musólmán ókkól’óré bóñr di’ballá dorómóró kucíc goré’r. Tará’ré Zuzuk’or gañrá’r tola’t o-fúrání oin’ot fura’t diya zai’bo. Manúc iín óildé minara’r tuillya’t bañdé’dé faikór bahá’r dhóillá foori matá’t di, lamba lamba darí rakí, jubba fiñdí, Kur’ân ál-Karím’ór áyat ókkól forí forí híin’oré golot maání górí boyan goré’dé híin óildé, manúc híin’é Musólmán ókkól’óré

[1] Meérbání górí **Endless Bliss**, hissá dui’yor tiríc-só síyárá’t bisari soó.

gumráh gorí’bállá estemal goré’dé tará’r hótórá bondus ókkól’ór bútó’ttú ekkán. Héen óilé’yo, hadîs carîf uggwá endilla asé yá: “**Inn-Allâha lâ yanzuru ilâ suwarikum wa siyâbikum wa lâkin yanzuru ilâ qulûbikum wa niyyâtikum**,” zibá’r maání óildé: “Allâhú ta’âlâ’yé tuwáñrá’r babute fáisálá goré’dé tuwáñrá’r cokól súúrót áddé háñsfíron lói noó, tuwáñrá’r mon adde niyot loi goré’dé.” Ceér uggwá óildé:

Kad-du buland dâred, dester pâra, pâra.
Chun âshiyâni laklak, ber kalla-i-minâra.

Manúc iíné, **Hakîkat Kitâbevi**’ttú niyalai’yé’dé kitaf ókkól’ór juwaf di nóo fáré’dé híyán’óttú be-elómí hóráf manúc hiin misá thóoré’r’dé hétólla, tará hoó’dé, “Hakîkat Kitâbevi’ttú niyala’de kitaf ókkól óildé golot ar híin’é mancóré gumráh goré. Kitaf híin no foríyó.” Islâm Dórmó’r dusmon, gumráh addé zindîq ókkól’ór’é bisari sái’lé, tará’ttú ebbe kúllúng halá loot faa za’de alamot’tán óildé, Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór cíkkatá ókkól’óré beec mancé zane’fán aamfáng goré’dé kitaf ókkól, no foré’fán gorí, híin gumráh goré’dé kitaf hoói bazái di mancó’r mon no za’fán goré’dé híyan. Manúc iín’é Islâm Dórmó’lla goré’rdé hání ókkól áddé tará’llá diyé’dé Áhl ás-Súnná’r âlím ókkól’ór juwaf ókkól’ór babute Aáñrá’r (Turki hotá’t lekkyé’dé) kitaf **Fâideli Bildiler** (Haz’or Hóbórbáttírí)’t bicí gorí dahái’yé.[1]]

Muhámmád “áláihíssalám” óildé Nabi ókkól’ór bútóré ebbe uñsol topkar, ar kulle mokhlúk’óllá Allâhú ta’âlâ’r rahámót. Híba’r baárá rahámót’óttú añçáró ázár ‘âlam (jandár táké’dé duniyai ókkól)’é fáidá far. (Islâm Dórmó’r âlim ókkól’ór) Ettefák rai mozin, híba kulle moniccó áddé jin’or Nabi. Bicí (âlim ókkól)’é hoiyé’dé, híba óildé fíríssa, gasgusálá, januwar adde foitto cis’ollá Nabi. Onnyo Nabi ókkól’óré alok alok dec’ór alok alok koum ókkól’óllá difeçái’yé’dé háñsá, Rasûlullah “aláihíssalám” kulle

---

[1] Meérbání gorí, Ingirazí’t niyalai’yé’dé aáñrá’r onnyo kitaf ókkól soó, háás górí, **The Súnnî Path (Súnní Torika)**, **Endless Bliss**’ór híssá sówa’t, **Belief and Islam (Imân adde Islâm Dórmó)**, áddé **Document of the Right World (Osól Duniyai’r Sábút Fónná)**.

duniyai adde jandár, jan sárá mokhlúk beggún’óllá Nabi. Allâhú ta’âlâ’yé onnyo Nabi ókkól’óré tará’r nam dórí dhaikíil. Muhámmád “aláihíssalám”óré “Ó Mor Rasûl!” hoói dhaki hátíl dahái’yé. Foitto uggwá Nabi’ré mu’jiza ókkól boccíc gojjíil’dé héndíllá híba’réyó gojjé. Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Adojja Nabi’ré onnyo ze honó Nabi’ré boccíc gojjíil’dé híyá’ttú aró beec gorí hádíya ókkól addé mu’jiza ókkól boccíc gojjíil. Híba’ré o-gona izzot adde barík’girí ókkól lói Nabi beggún’ór sóddár banai’yé: híba’yé nizor borkottya oñol loi uggwá icárá gojjé’rár, san dui bák ói’yé; híba’r át’or tallwa’t cíl’ór dola ókkól’é Allâhú ta’âlâ’r nam zoppyé; gas ókkól’é híba’ré “Ó Rasûlullah.” hoói sólám diyé; Rasûlullah “aláihíssalám”é hálígá félai eri áñçi giíl’gói’dé hétóllá, Hannâna nam-ola cúwaná hodda ekkán’é haindé; híba’r borkottya oñol ókkól’or cér’óttú paksáf faní baái fojjé; Ahéròt’ót, híba’ré uñsol uñsol topka ókkól **ál-Maqâm ál-Mahmûd, ác-Cafâ’at álkubrâ, ál-Hawd ál-Kawsar, ál-Wasîla** áddé **ál-Fadîla** di’bar waada di’yé; hiba’yé Biyossó’t nóo gólí’té, Allâhú ta’âlâ’r Jamâl dékíbár izzot boccíc fai’yé; híba’ttú duniyai’t beggún’óttú aró cúndójjá adob ahklák, ebbe barík imân, elóm, hélom, ahol buddí, sobór, cúkúríyá gorá, zuhd[1], paksáf táká, insáf, hímmót, córóm, háiyá, baádúrí, cúndór cúndór izzottya adot hásólót, modot gorá, rahámót adde o-fúrání izzot kodor accíil. Híba’ré diyé’dé mu’jiza ókkól’ór gona Allâhú ta’âlá baade kiyé no zané. Híba’r dórmó’yé agor onnyo dórmó beggún’ór bodól zaga loi’yé.[2] Híba’r dórmó óildé kulle dórmó’ttú aró barík ar wore. Híba’r umma óildé onnyo umma beggún’óttú aró uñsol topkár. Híba’r umma’r Buzurgó ókkól onnyo umma’r Buzurgó ókkól’óttú aró izzot-ola.

Muhámmád “aláihíssalám”ór Umma’r Buzurgó ókkól’ór bútóttú, híba’r (foóilár cúru’r) Khalîfa boni’bár laikkyá accíil’dé híba óildé **Abû Bakr ás-Siddîq** “radiy-Allâhu taálá ánh”. Híba beecbák Buzurgó áddé imâm ókkól’ór adojja accíil, ar onnyo zon’ottú aró Khalîfá’r laikkyá beec accíil. Nabi ókkól baade, (duniyai’t) accé’dé addé aibó’dé moniccó beggún’óttú aró híba uñsol topkar ar ebbe bággíttyá. Híba’yé Khalîfa’r topka adde izzot

---

[1] Duniyai’r ayaci kúci’ttú duré táká.

[2] (Híba ahérí dórmó’dé híyan howá no forér.)

foóilá’r cúrut faiyé. Allâhú ta’âlâ’r meérbání áddé rahámót’ór zoriya, híbya’yé Islâm Dórmó kobul gorí’bár age’yó bút fuñza nóo goré. Híba’ré kuférí áddé gumráyí’r aib ókkól’óttú basai raikkíil.[1]

Híba’r baade, moniccór bútóttú ebbe uñsol topka’rgwá óildé, dui lombór’ór Khalîfa **‘Umar íbn ál-Khattâb** “radiy-Allâhú ta’âlâ ánh” zibá’ré Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Adojja Nabi’r fúwáiñjjá ísáfé basí loóil.

Híba’r baadé, ebbe uñsol topka’r manúc’cwá óildé, Rasûlullah “aláihíssalám”ór tin lombór’ór Khalîfa, Dhun-Nûrain **‘Usmân íbn ‘Affân** “radiy-Allâhú ta’âlâ ánh”. Híba óildé uggwá meérbání áddé rahámót’ór házáná, háiyá, imân adde ruú’r elóm’ór gujjali.

Híba’r baade, ebbe borkottya manúc’cwá óildé Rasûlullah “aláihíssalám”ór sair lombór’ór Khalîfa, Allâhú ta’âlâ’r Cíngo, taajjuppya taajjuppya hásiyót-ólá, **‘Alî íbn Abî Tâlib** “radiy Allâhú ta’âlâ ánh”.

Hâdrát Hasan íbn ‘Alî ‘radiy-Allâhú ta’âlâ ‘anhúm’[2] híba’r baade Khalîfa boinné. Hadîs carîf’ót hoiyé’dé Khalîfa’girí’r tiríc bosór híba’ré lói fura óil. Híba’r baade, ebbe wor’or topkar manúc óildé, Rasûlullah “aláihíssalám”ór suk’ór foór, Házrát Husayn íbn ‘Alî ‘radiy-Allâhu taálá ‘anhum’.

Barík’gírí iín, tará beec beec hamaáil’dé sawâb mozin óoil’dé; Islâm Dórmó’lla tará’r nizor dec, nizor adojja ókkól lói sírá ói’giíl’gói; onnyo zon’or age Musólmán boinniíl; tará’ré nizoré nize Rasûlullah “aláihíssalám”ór torika adde súnná lói beggún’óttú aró háçé’fan gorí soil’liíl; híbar Dórmó fóiláí’ballá meénnót gojjíil; ar kuférí, fítná áddé hóráfí’ttu basi táikkiíl.

---

[1] Rasûlullah “aláihíssalám”é nizor nubuwwá fai’bar age, bút fuñza gojjíil bólí tháaré’dé áddé leké’dé manúc híin, hondilla niróc ar hoddúúr be elómí’dé híyan Abû Bakr ás-Siddîq “radiy-Allâhú ta’âlâ ánh”ór babute hotá iín’óttú, yaa buzí fari’bó.

[2] Hasan bin Ali’ré, cón [669 A.D]’t, Medina-i Munawwara’t bic di marí félaáil.

Házrát Abû Bakr “radiy-Allâhú ‘anh”ré no dórí’lé, Hózrót “Alî ‘rady-Allâhú ánh”é, onnyo beggún’ór age Islâm Dórmó kobul gojjíil. Hálí, híba uggwá gura fuwa accíil ar híba’ttú honó dón cómbóttí no accíil, ar híba Rasûlullah “aláihíssalám”ór górót táki híbar kérmós gojjíil’dé hétólla, híbar Islâm kobul gorá, Kafér ókkól’é híba’r fisálí dórí Islâm Dórmó kobul gorí’bállá (ar nóói’lé) tará’ré hóñçái’bar zoriya nóo bóné. Ar ek dhák’óttú, onnyo Khalîfá tiníwá’r Islâm kobul gorá’yé Islâm Dórmó’ré doró gojjé. Házrát ‘Alî áddé híba’r fuwain “radiy-Alláhú taálá ‘anhúm’ tará, Rasûlullah “aláihíssalám”ór borkottya lou’wór ebbe cúddór egena accíil’dé hétólla, hítárá’ré Házrát Abû Bakr adde Házrát Umar tará’ttú aró wor’or topkar boli hoói farílé’yó, tará’r barík’girí híyan honó sairó mikkyá’r barík’gírí accíil’dé noó, ar tará híyan loí honó barík hásti iín’óré foitto mikkyá’ttú báráail’dé noó. Híyan, Khindir “aláihíssalám”é Mûsâ “aláihíssalám”óré ho ekkán cis cíkaáil’dé híyan loi ekkui dhooilla ói’yé.[1] Házrát **Fâtima** Házrát **Khadîja** áddé Házrát **‘Âica** “radiy-Allâhu taálá ‘anhunna”ttú aró woror topka’r accíil, híba lou’wór ísáfé Nabi sááf lói beec dhákór accíil’dé hétólla. Hálí ek kisímmyá barík’gírí’yé sairó dhákór barík’gírí no dahá. E tiní zon’or bútóttú honnwá ebbe uñsol topkar hoó’dé híyan’ót Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é hoiyé’dé híin ekzon’orgín ar ekzon’or’gín lói no bone. Hadîs carîf’óttú buzí fajjí’dé mozin, e tiní zón, Hâdrát **Maryam** adde Fir-Óun’or bibi, Házrát **Âsiya** tará óildé duniyai’r maiya fuwain’dór bútó’ttú ebbe uñsol topkar fañs zon. Hadîs carîf’ót “**Fâtima óildé Biyossó’r maiya fuwain’dór soddár, ar Hasan addé Husayn óildé Biyossó’r hoicca ókkól’ór sóddár**,” hói asé’dé híin baná ek kisím’ór barík’gírí’r úzú icárá goijjédé.

Sahâbat ál-kirâm (Nabi’r Fúwáñtí Tákóiyá Ókkól)’ór bútóttú híyá’r baador ebbe uñsol topka’rgín óildé, **ál-‘Acarat ál-Mubaccara**, Biyossó’r [zai’bar] kúcí’r hóbór boccíc faáil’dé manúc doc’ózón. Tará’r baade, ebbe uñsol topka’r Musólmán’gín óildé Musólmán tin có teró (313) zón zi’tará Badr’ór Larái’t hísså loóil.

---

[1] Ossé lou’wór eganouti óón’nán barík’gírí’r ek’gúillyá corót ói’tó, Házrát ‘Abbâs’oré Házrátt ‘Alî’ttú aró wor’or topkar mana foitto. Aró, lou’wór ísáfé bicí dhák’ór accíil’dé, Abû Tâlib adde Abû Lahab tará, ebbe niróc imân’dár’ór topka úddá nóo fá.

Híyár baadór'gín óildé, Uhúd'ór Larái't híssá loóil'dé baádúr Musólmán háñt cót (700). Tará'r baador'gín óildé, **Bî'at ar Ridwân**, Rasûlullah'r hañsé, gas tala, baait óoildé Musólmán soiddó cót (1400) zón.

Sahâbat ál-kirâm "radiy-Allâhu taálá 'anhúm ajma'în" ókkól'é Rasûlullah "sállAlláhú a'láihí wasállám"óllá tará'r nizor jan adde mal kurbani gorí híba'ré modot gojjé. Aáñrá'ttú hí'tárá honó ek zon'or nam, izzot kodor adde ador'or sáñté dórá fori'bó (wâjib). Tará'r barík'gírí homa'de héndíllá lofzó ókkól, honó ottó't hoi'bár ezin nái. Tará'r nam, be adofi gorí dórón'nan gumráyí.

Rasûlullah "aláihíssalâm"óré ador goróiyá'ttú híba'r Sahâbát ál-kirâm beggún'óré'yó ador gorá fori'bó. Hadîs carîf uggwá't asé'dé: "**Ze honó uggwá mancé mor Sahâbát ál-kirâm'óré ador goré'dé híin, híba'yé moré ador goré'dé hétóllá. Tará'ré ador no goré'dé híba'yé moré ador no goré. Tará'ré duk de'dé híba'yé moré duk de'de. Ar moré duk de'de híba'yé Allâhú ta'âlâ'ré duk de'de. Allâhú ta'âlâ'ré duk de'de híba'yé hámaká toziya fai'bo.**" Ar uggwá hadîs carîf'ot, híba'yé hoiyé'dé: "**Allâhú ta'âlâ'ttú mor honó uggwá ummat'oré rahámót gorí'tó mone hoilé, híba'r mon'ot, mor Sahâbát ál-kirâm'ór ador gólái'dé, tói híba'yé tará'ré bicí adór goré.**"

Hétólla, Sahâbát ál-kirâm ókkól'é Khalîfa ói'bállá (ar noói'lé) tará'r nizor nizor hóráf báfáná áddé mono'r iccá ókkól fura gorí'bállá, ek zon loi ek zon hoijja diíl bólí no tháárón saá. Tará Rasûlullah "sállAlláhú a'láihí wasállám" házér accíil'dé boiçók ókkól'ót boói'yóré híba'r borkottya hotá ókkól fúní fúní tará'r mon'ottú, háñsórót, topka'r azzu adde duniyai'r hof, iín furussaf sáf górí féláil'dé hétólla, héndíllá tháar'íyóré tará'r babúte hóráf hotá hoón'nán nac ói'za'gói'dé héndíllá munaféki. Tará'ré sóyi gorí'dí baade tará lalós, azzu, kena adde hóráf hássá keccú-sárá ói'giíl'gói; tará furussaf paksáf ói'giíl'gói. Barik Nabi'r Umma'r honó uggwá Buzurgó'r boi'çók'ót, ho ek din boi'lé, Buzurgó'wá'r cúndór cúndór hásolót áddé hásiyót ókkól'óttú fááidá fai'yoré, duniyair azzu ókkól'óttú paksáf ói'za'gói'dé híyan'óré báfí sai'lé, Rasûlullah'ré onnyo zon'ottú aró bicí ador gojjíil'dé, ar híba'llá

tará’r mal adde jan kurbani diíl’dé, ar híba’llá nizor dec eri diíl’dé, ar tará híba’r fúwãñtí táká nizor ruú’r geza ísáfé bicí fosón gorí’tó’dé Nabi’r Sahâbát ál-kirâm, aáñrá’r ustad ókkól iín’óttú hóráf adot accíil, tará’r mon sáf no accíil, ar tará fáná ói’zaibo’gói’dé tooitta duniyai yaán’óllá hojja gojjíil’dé héen keén gorí ói fari’bó? Barík barík manúc híin, sóyi sóyi foitto zon’ottú aró bicí paksáf accíil. Tará tará óoil’dé nobona adde hojja ókkól’óré, aáñrá, ku-sukkya mancór mamala ókkól lói borabojja gorón (ar noói’lé) tará nizor nizor hóráf hóráf mon’or iccá addé duniyaír azzu ókkól fura gorí’bálla hojja bazááil hoón’nán, na insáfí ói’bó. Sahâbát ál-kirâm ókkól’ór babute héndíllá niróc báfáná ókkól foida gorí’bár ezin nái. Tará’r ulda hoóiyá ókkól’óttú, Sahâbát ál-kirâm’ór lói be addofi gorón’nán, Rasûlullah “sállAlláhú a’láihí wasállám” lói be addofi gorá, ar tará’r babute hóráf hoón maání, tará’ré elóm addé cíkkatá diíl’dé híba’r babute hóráf howá lói ekkui’de híyan zani rakón saá. Hétólla, Islâm Dórmó’r boro ókkól’é hoó’dé, Sahâbát ál-kirâm’óllá izzot no táká áddé tará’r barík’gírí’ré no manon maání, Allâhú ta’âlâ’r Nabi’ré inkar gorá. “Jamal” addé “Siffîn” larái’gín’ór uzu saái tará’r bonnai gorí no farí’bó. Dórmó’r lain’or hodún hodún uzór ókkól mozin sai’lé, larái híin’ót Házrát Alî’r ulda tíyaáil’dé Sahâbát ál-kirâm’óttú ek zon’ó hóráf no accíil; aró tará Kiyamot’or Dín boccíc fai’bar laikkyá accíil’dé. Hadîs uggwá’t asédé: “**Golti’r sáñté goré’dé mujtahid’óré ekkán sawâb, ar sóyi gorí goré’dé híba’ré dui’yán (ar noói’lé) doc’cán sawâb di’bo. Sawâb dunígín’óttú ek’gín óil’dé ijtihâd gorá’llá. Ar ek’gín óil’dé sóyi’gán tuwai dórá’lla.**” Islâm Dórmó’r barík barík manúc iín’ór mazé óoil’dé anbon adde hojjá ókkól iín zit adde guccá’llá óoil’dé noó, tará’r [forók forók] ijtihâd ókkól’óllá áddé Islâm Dórmó’t hókúm gojjé’dé híin gorí’bár moncá’ttú óoil’dé. Sahâbát ál-kirâm ókkól foitto ek zon uggwá uggwá mujtahid accíil.[1]

Foitto uggwá mujtahid’óttú nizor nizor ijtihâd lói fáail’dé ahérí fáisálá mozin ham gorón’nán fárd, híba’r ijtihâd híin, híba’ttú aró bicí uñsol topka’r mujtahid’ór’gín lói nobone’de ói’lé úddá

[1] Mesál, álHadîqa’r sábbá 298’t, hadîs carît’ót, ‘Amr íbn ál-‘Âs “radiy-Allâhú taálá ánh” uggwá mujtahid accíil bólí hoi’yé.

óggói. Híba’ttú ar ek zon’or ijtihâd mozin soli’bár ezin no accíil. (150 A.H [767])’ót, Bagdad’ot entekal óiyé)’dé Ál-Imâm ál-ázam Abû Hanîfa Nu’mân íbn Sâbit’ór cágíríd, Abû Yûsuf addé Muhámmád ác-Caibânî, áddé (204 [820 A.D.]’t, Ijíp’ót entekal óiyé’)’dé Imâm Muhámmád íbn Idrîs ác-Câfi’î’r cágíríd, Abû Sáur áddé Icmâ’îl ál-Muzanî tará, booút mamala ókkól’ót, tará’r ustad ókkól ói razi nóo óoil’dé asé. Tará’r ustad ókkól’é ‘**harâm**’ (maná) hoóil’dé cis hodún, tará ‘**halâl**’ (jaez) hoi’yé ar tará’r ustad ókkól’é ‘halâl’ hoóil’dé hodún, tará ‘harâm’ hoi’yé. Híin’ót tará’ré guná’gár (noói’lé) hóráf hoói no farí’bó. Héndíllá kiyé nóo hoó, tará’yó tará’r ustad ókkól’ór dóillá mujtahid accíil’dé.

Házrát ‘Alî “radiy-Allâhú taálá ánh” óildé Házrát Mu’âwiya adde Házrát Ámr íbn ál-‘Âs “radiy-Allâhu taálá ‘anhumâ” tará’ttú aró uñsol topkar adde bicí cíkkatá-ólá accíil. Híba tará’ttú aró háás accíil, híba’ttú barík barík hásiyót ókkól bicí accíil, ar híba’r ijtihád, tará’r ijtihád ókkól’óttú aró taakot-ola adde doró accíil. Héen ói’lé’yó, Sahâbát ál-kirâm beggún mujtahîd accíil’dé hétólla, uitará duní zon’ottú dórmó’r bódhdha sóddár, híba’r ijtihâd mozin ham gorí’bállá, ezin no accíil. Tará’ttú tará’r nizor nizor ijtihâd mozin ham gorón’nán bicí dorhari accíil.

Súwál: “‘Jamal’ áddé ‘Siffîn’ larái’gín’ót, Sahâbát ál-kirâm ókkól’ór bútórtú becá bící Muhâjirûn áddé Ansâr ókkól’é Hózrót ‘Alî’r fúwáñti híssá loi’yoré híba’rgín man’níil. Tará beggún mujtahid accíil’dé ói’lé’yó, híba’rgín manon’nán, tará wâjib bujjíil. Híyan’óttú dahá zar’de, mujtahîd ókkól’óttú’yó, Hádrât ‘Ali’rgín manon’nán wâjib accíil. Tara’r ijtihâd, híbar’gín lói no boni’lé úddá, tará’ttú híba’rgín mozin gorá foitto, no foitto nikí?”

Juwaf: Házrát ‘Alî’rgín mani’yóré, híba’r hé dhakó’ttú larái gojjíil’dé Musólmán ókkól’é híba’r ijtihâd mozin gojjé’dé ísáfé híba’r lói uggwá óoil’dé noó, tará’r ijtihâd híba’r ijtihâd loi bonníil ar híyan’óttú imâm ‘Ali’r’gín manon’nán wâjib’de híyan dahá’giil’dé hétólla. Héndíllá, Nabi’r becá bicí namedhak namedhak Sáhabá ókkól’ór ijtihâd, Házrát ‘Ali’r’gín lói nóo bóné, tói, tará’ttú híba’r ulda larái gorón’nán wajíb ói’giil’gói. Híyá, Sahâbát ál-kirâm ókkól’ór ijtihâd tin dooilla ói’giil’gói: Tará’r

bútó’ttú hodún’é, Házrát ‘Alî sóyi accíil, ar tará’ttú Házrát ‘Ali’rgín manon’nán dorharí óoil bólí bujjíil; ar ek dhaái’yé Házrát ‘Alî’r loi bajjé’dé hítára’r ijtihâd sóyi accíil, tói, tará Házrát ‘Alí’r loi bajjé’dé hítára’rgín mani’yoré Házrát ‘Ali’r loi larái gorón’nán wâjib óoil’dé dikkíil; tin lombór’ór dhaái’wá’yé, ek dhák’ór’gín’ó no mani’yoré, hojja no gorón’nán dorhari óoil hoi’yé, tói tará’r ijtihâd mozin tará’ttú larái’wá’t híssá no lowa foijjé. Hé dhaái tiní’wá, beggún, gom gom sóyi accíil, ar Ahérót’ót sawâb fai’bar laikkyá accíil.

Súwâl: “[Wor’or] Juwaf’fán’óttú, Házrát ‘Alî “radiy-Allâhu taálá ‘anh”ór ulda larái gojjíil’dé hítára’yó sóyi accíil’dé dahá zar. Ar ek dhák’óttú, Áhl-ás-Súnná’r âlim ókkól’é hoi’yé’dé Házrát ‘Alî sóyi accíil, híba’r ulda’gín golot accíil, ar tará’ttú uzór accíil’dé hétólla tára maf gorí di’bar laikkyá accíil ar tará sawâb uddá fai’yé. Híyan’ór babute ki hoói farí’bó?”

Juwaf: Islâm Dórmó’r bódhdha bódhdhá hástí, Ál-Imâm ác-Câfi’î áddé ‘Umar íbn Ábd al-‘Aziz, duní zón’é hoi’yé’dé, Sahâbát ál-kirâm ókkól’ór bútóttú hónó ek zon’or babute úddá ‘golot’ hoó’dé lofzó’wá estemal gorí’bár ezin nái. Hétólla írí: “Boro ókkól’ór babute ‘golot’ hoón’nán golot.” Hoi’yé'dé. Nisor topkar’gin’óttú tará’r boro ókkól’ór babute “Híba’yé sóyi gojjé.”, “Híbayé golot gojjé.”, “Aáñrá híba’rgín mani.”, (ar nooí’lé) “Aáñrá híba’rgín no mani.” héndíllá héndíllá hotá ókkól hoi’bár ezin nái. Zendilla, Allâhú ta’âlâ’yé boro boro hásti híin’ór lou aáñrá’r át’ot bórí’to noó’dé, hén’dillá, aáñrá’ttú’yó aáñrá’r gal ókkól’óré ‘insáf-ólá’ addé ‘be-insáf’fyá’ hoó’dé héndíllá héndíllá tará’r ulda hotá ókkól howá’ttú basai rakón saá. Sábút ókkól áddé mamala’gín taákík gojjé’dé ahol buddy-ólá âlim’gíné Imâm ‘Alî sóyi accíil ar híba’r ulda’gín’óttú golti ói’yé hoóil’dé, híin’ór maání’yó, hoi’tó sai’lé, ossé Házrát ‘Alî’ye o dhák’ór’gín lói biyasana gorí’bár mouka fai’to, híba’yé tará’ré híba’r ijtihád’ór dhóillá górí ijtihâd gorí’tó dahái di’to. Hoi’tó sailé, larái ‘Jamal’ót, Házrát Zubair íbn Awwâm, Házrát ‘Alî’r ulda accíil, hálí murhai taákík gorí sóyi loot fai baade, híba’yé híba’r ijtihâd bodoli’yoré, larái gorá bon gojjíil. Golti híyan jayez mane’de Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór hotá’gín’ó, óde ódé héndíllá gorí buzá fori’bó. Tói, Házrát ‘Alî

áddé híba’r fúwáñti accíil’dé híin sóyi rassa’t accíil ar aáñrá’r maa ‘Â’icat ás-Siddîqa’r fúwáñti o dhaái’yót accíil’dé onnyo Sahâbát ál-kirâm golot rassá’t accíil, héndíllá hoi’bá’r ezin nái.

Sahâbát ál-kirâm ókkól’ór mazé óoil’dé hojja-haçi híin, Ahkâm ác-Car’íyya (Islâm Dórmó’r Usól)ór dhéiñlá ókkól’ót accíil’dé ijtihâd forók ówá’r zoriya. Tará’ttú Islâm Dórmó’t hámahá lage’de dorhari cis ókkól’ór babute honó anbon no accíil. Yaa, hodún hodún mancé Házrát Mu’awiya adde Házrát Ámr íbn ál-Âs “radiy-Allâhu taálá ‘anhumâ” tará’r dhóilla Islâm Dórmó’r boro boro hásti ókkól’ór babute hóráf áddé be-adoffya hotá ókkól hoó. Tará, Sahâbát ál-kirâm ókkól’ór bonnai goré’rdé híín, Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”ór bonnai adde be-izzoti goré’r fán ór’dé híyan, tará étí no faré’r. **Cifâ’ ác-cerîf**’ót Imâm Mâlik íbn Enes’é hoi’yé hoói lekkyé’de: “Mu’âwiya[1] adde Ámr íbn al-‘Âs[2] tará’ré galali goré’dé, tará’r bonnai goré’dé manúc híba nizebaze tará’r ulda hoó’dé lofzó híin’ór laikkyá. Tará’r ulda hoó’dé, leké’dé ar tará’r be-adoffi goré’dé hítára’ré dorómóró cáñza doon’nán dorhari. Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Adojja Rasûl’ór Sahâbát ál-kirám’óllá aáñrá’r dil’ot ador bórí doúk! Barík baríк hásti híin’óré, dindar adde Allâh’r dhor asé’dé Musólmán ókkól’é ador goré’dé, munâfiq áddé guná’gár mancé noó.

Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”ór Sahâbát ál-kirâm’ór kimot adde baríк’girí buzí, tará’ré ador adde izzot gorí’yóré, tará’rgín mane’de manúc ókkól’óré **Áhl ás-Súnná** hoó. Tará’r bútóttú, hodún’óré ador goré, onnyo’gín’óré na fosón goré, hétólla beecbák’ór bonnai goré hoó’dé hítára áddé tará’r butóttu kiyór’gín no mane’de híin’óré **Cî’áit** hoó. Iran, Indhía áddé Iraq’ot Cî’át bicí asé. Turki’t ek zon’ó nái. Híin’óttú hodún’é Turki’r sóyi Musólmán ‘Alawí’ ókkól’óré bóñr di’ballá, tará’ré tará ‘Alawî’ dhake. Híyán’ór maání óildé Házrát ‘Alî’ré ador goré’dé Musólmán. Honó ek zon’oré ador gorí’lé, híba’r torika mozin solon, ar híba’yé ador goré’dé hítára’ré ador gorón’nán hámáhá

[1] Házrát Muâwiya bín Abû Sufyân Híjrí 60 [680 A.D.]’t, Damascus’ót entekal ói’ye.

[2] Ámr íbn al-Âs Híjrí 43 [663 A.D.]’t, Ijíp’ót entekal ói’ye.

dorhari ó; tará Házrát ‘Alî “radiy-Allâhu taálá ‘anh”óré ador gorí’tó, tará híba’r torika mozin soli’tó. Híba’yé Nabi’r Sahâbát ál-kirâm beggún’óré ador gojjé. Híba, híba’ré ocántí’r hotá buzái’tó’dé dui lómbór’ór Khalîfa, Házrát ‘Umar’ór uggwá buddí dooiya accíil. Híba’yé híba áddé Házrát Fâtima’r zíí Umm Ghultum’óré Házrát ‘Umar’óré biyá diyé. Uggwá khútbá’t, híba’yé Házrát Mu’âwiya’r babute hoiyé’dé: “Aáñrá’r sáañtí ókkól aáñrá’r lói no bone’r. Toó, tará kafér (ar noói’lé) guná’gár noó. Tará’r ijtihâd mozin tará héen gorér’dé.” Híba’r ulda larái gorá’t cóhíd óoil’dé Házrát Talhâ “radiy-Allâhu taálá ‘anh”ór moot’or baade, híba’yé nizebaze híba’r mukó’ttú duíl sáf górí’yóré imâm boni híba’r jonoza forái’yé. Allâhú ta’âlâ’yé elan goré’dé: “Imândár ókkól báiyain.” Sûrat ál-Fat-h’ór ahérí âyat-i-kerîma’t, Híba’yé elan goré’r: “**Nabi’r Sahâbat ál-kirám ek zon’oré ek zon’e ador goré.**” Nabi’r Sahâbát ál-kirâm’ór bútóttú baná ek zon’ollá ador rakóón’nán uddá, (ar noói’lé) ebbe hóráffan, híba’llá guccá dahón’nán maání, Kur’ân ál-Karîm no manon. Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é Sahâbát ál-kirâm “radiy-Allâhú ta’âlâ’ ‘anhum ajma’în” ókkól’ór barík’girí’ré sóyi górí buzí’yóré, tará beggún’óré ador gorí’bállá Musólmán ókkól’óré hókúm gojjé. Héen górí Musólmán ókkól’óré hótórá’ttú basai loi’yé.

Súnní Musólmán ókkól’ór ebbe adojja boro boro hástí ókkól, Házrát ‘Alî “radiy-Allâhu taálá ánh” áddé híba’r futáin, nosól’óré dekí no farí’yóré guccá daháíl’dé manúc ókkól’óré **Khawârij** hoi’tó. Yaa híin’óré **Yazîdî** hoó. Tará’r mane’de biccácí usól ókkól bicí hóráf’dé hétóllá, tará’ttú Islâm Dórmó lói taalukot ebbe nái’fan ói’gí’yé’gói.

Wahhâbî ókkól’é Sahâbát-ál-kirâm beggún’óré ador goré bólí hoói hoói, borkottya manúc híin’ór’gín honó mane’dé noó, Sahâbát ál-kirâm’ór nam bazá dí tará’r nizor gumráh rassa mozin sole’de. Híin’é Áhl-ás-Súnná’r álim ókkól, boro boro sûfî áddé ‘Alawî ókkól’óré fosón no goré, ar tará beggún’ór bonnai goré. Baná tará’ré tará Musólmán bólí tháaré’dé. Tará’r dóillá noó’dé mancó’ré ‘cirík goróyá’ hoói’yóré héndíllá manc’ór jan adde mal harí loi félón’nán tará’llá halâl hoó. Hétólla, tará **Ibâhî** ói za’gói. Tará Kur’ân ál-Karîm áddé Hadîs carîf ókkól’óttú golot adde forók

forók maání ókkól thani loi baná híin’óré Islâm Dórmó bólí tháaré. Tará adillat ác-Car’íyyá áddé hadîs carîf beecbák no mane. Mázháb sair’ówá’r bódhdha bódhdhá âlim ókkól’é sáábút fónná loi bicí kitaf ókkól’ót lekkyé’de; Áhl ás-Súnná’r lói no bone’de hítára gumráh ói alok ói’yé, ar tará Islâm Dórmó’lla bicí hání goré.[1]

Eyyûb Sabrî Paca “rahimah-Allâhu ta’âlâ”yé hoiyé’dé: “Wahhâbi’gírí Híjrí 1205 [1791 A.D.]’t (Arabian Peninsula) Beecbák Faní loi gírjá Arab Dec’gín’ót lói solaiyé’dé kúnákúní, toziya-ola, dhor lage’de (bagawat) hojja fozzat’óttú foida ói’yé.” Kitaf lekí lekí Wahhâbi’gírí áddé Mázháb-no-mana duniyai’t fóilái’ballá kucíc gojjíí’ldé híin’ór búttóttú Ijíp’ór Muhámmád ‘Abduh’yó accíil. Síyasót’ór dol “Ettefákí Áddé Unnoti” nam’or Pathi)’r ottó’t, ‘Abduh’r kitaf ókkól’óré Turki hotá’t maání báñgí híin’óre “Islâm Dórmó’r boro âlim, aholbon buddy-ólá, namedhak bodoloiya, ‘Abduh’r kitaf ísáfé” hoicca ókk’ól’óré diyé.” Héen

---

[1] Aró zora zora gorí hóbórbáttírí fai’ballá, meérbání górí Ingirazi’t lekkyé’dé **Advice for the Muslim (Musólmán’óllá Buddí)** áddé **Endless Bliss (O-fúrání Kuci),** híssá só, Arabi’t lekkyé’dé **ál-Minhat ál-wahbiyya fî-r-raddi-I-Wahhâbiyya, át-Tawassuli bi-n-Nabî wa jahâlat-l-Wahhâbiyyîn** áddé **Sebîl-un-nejât**, ar Fársi’t lekkyé’dé **Seif ál-abrâr** héndíllá hendíllá aáñrá’r kitaf ókkól foró. Áhl ál-bid’a ókkól golot sábút gorí’bállá lekkyé’dé kimoti kimoti kitaf iín Istanbul’ót asé’dé kitaf gór, Hakîkat Kitâbevi’ttú sábái niyalai’yé’dé. Híjrí 1252 [1836 A.D.]’t, Damáskás’ót entekal óiyé’dé Muhámmád Emin Íbni ‘Âbidin’é lekkyé’dé **Radd ál-muhtâr**’ór (híssá tin, “Bâghî”r babute síyárá’t) áddé Turki hotá’t lekkyé’dé **Ni’met-i Islâm**’ór (“Nikâh”r síyárá’t), kitaf duníwá’t Wahhâbî ókkól Ibâhî’dé híyan sáf górí lekkyé. Sultân ‘Ábd al-Hamîd Khân (II)’or hókúmót’ór ottó’r Faní’r Fóús’ór Jenérél, [1308 A.H. (1890)’ót mara giyé]’dé Eyyûb Sabri Pasha’yé Turki hotá’t lekkyé’dé nizor kitaf **Mir’ât ál-Haramain and Târîkh-I Wahhâbiyyûn**’ót, ar Ahmed Cevdet Paca’yé Turki hotá’t lekkyé’dé nizor kitaf **Ottoman History (Usman’or Ícthírí)**’r híssá hãñt’ót Wahhâbî ókkól’ór babute zora zora hóbórbáttírí ókkól di’yé. Yûsûf ánNebhânî’yé’yó Arabi’t lekkyé’dé nizor kitaf **Cawâhid al-haqq** (3rd ed. Kairo 1385/1965)’ót Wahhâbi ókkól áddé íbn Taymíyyá tará’ré lambácuça gorí golot sábút gorí dahá’yé. Híba’r kitaf’or fonzac (50) sabbá, Arabi’t lekkyé’dé **‘Ulamâ-ál-Muslimîn wa Wahhâbiyyûn** (Istanbul, 1972)’ót górí ar ek bar niyalai’yé.

óilé’yo, ‘Abduh’yé ‘Kairo cóor’ór Mason Lodge’ór sóddár, freemason (1314 A.H [1897 A.D.]’ót mara giyé’dé) Jamâl ád-dîn ál-Afghânî’ré bící fosón gorí’tó’dé híyan aamfáng gorí lekkíil. Islâm Dórmó’r boro boro âlim kúwalái kúwalái Álh ás-Súnná (hoó’dé sóyi torika) dónco gorí’yó’ré Islâm Dórmó fáná gorí’tó luki tákí hámálá gorí’bállá cíyá’r dorí táké’dé Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’é nizor’gín nize dindar mancór sónná dórí, ót no fa’fán bútóré butóré fítná yaán uskai diyé. ‘Abduh’ré tarif gorí’té gorí’té asmano’t tulí diíl. Áhl ás-súnná’r boro boro âlim ókkól addé a’immat ál-madhâhib (Mázháb’ór Imâm) be’elómí hoói elan gojjíil. Tará’r nam ar no úddá dórí’to. Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”óllá addé Islâm Dórmó’llá nizor nizor foran, zindegi kurbani gojjíil’dé aáñrá’r agor agor manúc ókkól’ór paksáf áddé izzottya sílsilá ókkól, aáñrá’r cóhít ókkól’ór fut zíí’yáin’dé milíyén milíyén pound thiyañ hóssá gorí’yóré banai banai noói’yá kembás ókkól’ór búlábuthkí’t nóo fóré. Tará ‘Islâm Dórmó’r baádúr’ kúwalóiyá híin’ór hotá mani nóo ló, nóo uddá fúné. Allâhu ta’âlâ’yé cóhít ókkól’ór fuwain’dóré hótórá hótórá hámálá iín’óttú basai raikké. Yaa, Mawdûdî[1], Sayyid Qutb[2], Teblîgh-i-jamâ’at áddé Hamidullah tará’r dóillá lâ-MadhhabI mancór maání báinggyá kitaf ókkól hoicca ókkól’óré zañser. Híin’ót Áhl ás-Súnná âlim ókkól’ór hótá lói no bone’de gumráh hotá ókkól asé ar híin’óré be niyom’or bicí thiyañ hóssá gorí’yóré háñzái hánggám gorí kembás dér. Aáñrá’ttú nitti úñcíyár ówá fori’bó. Allâhú ta’âlâ’ýé Musólmán ókkól’óré Nizor Adojja Nabi Muhámmád “aláihíssalám”ór meérbání no síná’ttú seton gorí dóuk! Aáñrá’ré ducmon ókkól’ór misá hotá áddé bodnai gorá ókkól’ór dúka háá’ttú sóoñlóuk! Âmin. Aáñrá’ttú baná duwa gorí magi magi nizoré nize bóóñr no doon saá! Allâhú ta’âlâ’r (Kaanun) ‘Âdat al-ilâhiyya mozin sola-sárá, meénnót no gorí (noói’lé) fai’bar rassa no dórí’yóré, duwa magon’nán Allâhú ta’âlâ’ttú mújiza magon’or dóillá ói’bó. Musólmán’óttú meénnót gorá áddé duwa maga duní’yán gorón saá. Aáñrá’ttú foóilá’r cúrú’t fai’bar rassa dórí, tói baade duwa magon saá. Kuférí’ttú hárí fari’bár foóilár cúru’r rassa’gán óildé, Islâm

[1] Moudûdî óildé Indhía’r Jamâ’atul Islâmiyya hoó’dé dhaái’yór baani. Híba Híjrí 1399’t mara gi’yé.

[2] Sayyid Qutb’óré Híjrít 1386 [1966 A.D.]’t, Ijíp’ót fáñci di’yé.

Dórmó cíki cíkí gorón. Sóyí'gán óildé, Áhl ás-Súnna'r biccác gorá fore'de dorhari cis ókkól áddé Islâm Dórmó't gorí'bár áddé no gorí'bár cís ókkól, cíki loon'nán óildé morod, maiya foitto zon'ollá osól zimma, fárd. Yaa, cis híin cíki loi'te ebbe aásán. Islâm Dórmó'r sóyi kitaf ókkól lekí'yóré sábái niyalai'bár azadi asé'dé hétólla. Musólmán ókkól'óré héndíllá azadi diyé'dé dec'oré foitto uggwá Musólmán'óttú bol doon saá.

Áhl ás-Súnná'r biccác gorá fore'de dorhari cis ókkól áddé cíkkatá (ílm ál-hâl) ókkól cíki loi'yoré híin nizor nizor fut zíyáin'dóré cíkai no de'de manúc ókkól, Islâm Dórmó'ttú rassa golot gorí kuférí'r gañrá't fori'bá'r hótórá asé. Héndíllá mancór ibâda kobul no goré. Tói, tará nizoré nize kuférí'ttú keén gorí sóoñlí'bó? Rasûlullah "sállAlláhú taálá a'láihí wasállám"é hoiyé: "**Elóm táké'dé héçe Islâm Dórmó táké. Elóm no táké'dé héçe Islâm Dórmó no táké.**" Búk'e áddé tirác'é no more'fán, háá fíyá hámaká gorá fore'de héndíllá, kafér ókkól'óttú dúka hái'yóré imân hárái no félá'fán, aáñrá'ttú hámaká aáñrá'r dórmó cíki lowa fore. Aáñrá'r agor agor manúc ókkól'é gónó gonó dola ói ói 'ilm ál-hâl kitaf ókkól fojjé, tói tará Islâm Dórmó lói kucí ói Musólmán basi táikké'dé. Kúci'r foór híyan tará aáñrá'ré sóyi gorí át faldai diyé. Hétólla, basi asé'dé Musólmán ókkól áddé aáñrá'r fut zíyáin'dóré bútórór (noói'lé) baárór ducmon ókkól'ór áto't dórá no há'fán, foólá'r cúru'r áddé ebbe dorhari, agori basi tákí'bár rassa'gán óil'dé Áhl ás-Súnná'r âlim ókkól'é banai'ýé'dé 'ilm al-hâl kitaf ókkól forí'yóré demag'ot gólái loon. Nizor fuwa'ré Musólmán ówá bái'tó saá'dé bafma ókkól'óttú híba'ré uggwá ustad'or héçe difeçái'yóré tík góri Kur'ân ál-Karîm forá cíka'boon saá. Aáñrá'ttú mouka asé'dé ottó't, aiyó aáñrá forí, cíki ar aáñrá'r fuwain adde aáñrá'ttú zimma asé'dé hítára'ré cíkai dí. Tará'ttú maktab modorósá't za'de ottó't, Kur'an forá duk ói zai'bo'gói, ar forí no uddá fari'bó. Borbad zai'gói baade afsús gorí hañdon'nán behazor ói'bó. Aáñrá'ttú Islâm Dórmó'r dusmon ókkól, tará'r dúká-ólá, golot golot kitaf, hóbórí habos, magazin, TV adde redhiyu'r bondus, fíling áddé wéb saith ókkól'óré biccác no gorá fori'bó. Íbn 'Âbidîn "rahimah-Allâhú ta'âlâ"yé [**Radd almuhtâr**'ór] híssá tin'ot lekkyé'dé, nize honó uggwá dórmó no mane, hálí Musólmán kúwalái kúwalái Islâm Dórmó'r cíkkatá der'fán gorí gorí kuférí

ówábá’dé cis ókkól cíkaiyóré Musólmán ókkól’óré golot rassa bái solai Islâm Dórmó’ttú baáir gorí félai’bállá dorómóró kucíc goré’dé hítára’ré **zindiq** hoó.]

Súwál: “Tará’r hóráf hóráf kitaf’or dui-bácá gojjá kitaf ókkól foré’dé mancé hoó’dé:

‘Aáñrá’ttú Kur’ân ál-Karîm’ór tafsîr (kúlí buzái’diya ókkól) forón saá. Aáñrá’r dórmó áddé Kur’ân ál-Karîm cíki loi’bar ham’mán dórmó’r âlim ókkól’óré gosái doon’nán óildé ekkán hótórá áddé dhor’or báfáná. Kuran córíf’ót, “Ó Dórmó’r Âlim ókkól.” hoói nái, “Ó Musólmán ókkól.” áddé “Ó Moniccó.” hoói’yóré asé’dé. Hétólla, foitto uggwá Musólmán’óttú Kuran córíf nizebaze buzí faron saá, ar onnyo zon’or átá buzái loi’bar acá no gorón saá.’”

“Manúc híba’yé foitto zon’oré tafsîr adde hadîs’ór kitaf ókkól foraí’tó saár. Híba’yé Islâm Dórmó’r âlim ókkól áddé Áhl ás-Súnná’r boro boro âlim ókkól’é lekkyé’dé kalâm, fíqh áddé ílm ál-hâl’ór kitaf ókkól forí’tó hoór’dé noó. Dórmó’r Mamala’r Táná’r Ciíf Ofís’óttú (sábái niyalai’yé’dé lombór 157; 1394/1974) loi niyalaáil’dé Racid Ridâ[1]’r kitaf **Islâmda Birlik ve Fikh Mezhebleri**’t foróiyá ókkól’óré bicí kerenghal’ot félaiyé. Híba’r sábbá ókkól’ót áddé háás górí “Só lómbor’ór Hotá howá howí”t asé’dé:

> ‘Tará [Mázháb sairó’wá’ttú honó uggwá manoi’ya, muqallid ókkól’é] mujtahid imâm ókkól’óré tarif gorí tuil’té tuil’té nabi’r topka’t loi gi’yé’gói. Tará Nabi’r hadîs carîf lói no bone’de héndíllá héndíllá mujtahîd’ór hótá ókkól úddá fosón gojjíil. Tará hoi’yé’dé, hadîs carîf híba bon gorí diíl’dé ói’bó (ar nói’lé) tará’r imâm’e hadîs ar uggwá dekkiíl’dé ói’bó. Honó golti no acciíl’dé Nabi’r hadÎs carîf bad di’yoré, fáisálá di’ya’t golot ói’t fáré’dé, mamala’gán’ór babute hoói no fari’t fare’de héndíllá

[1] Racid Ridâ óildé Muhámmád Abduh’r cágíríd. Híba Híjrí 1354 [1935 A.D.]’t mara gi’yé.

héndíllá manúc ókkól’ór hotá mozin soli soli, muqallid iín’é mujtahid ókkól’órgín lói’yó ulda za. Tará héen gorí gorí, Kur’ân ál-KarÎm loi úddá uzan za. Tará hoó’dé, Kur’ân honó kiyé buzí nóo fáré, baná mujtahíd imâm’é faijjé’dé. Faqîh áddé onnyo muqallid ókkól’ór héndíllá héndíllá hotá híin tará yahúdí áddé kírístan ókkól’óttú loi’yé’dé dahá za. Aró uzan, Kur’ân adde hadîs ókkól buzí’té, fíqh’ór âlim ókkól’é lekkyé’dé kitaf ókkól buzá’ttú aró bicí aásán. Arabi lofzó ókkól áddé kaida baçi hái’félaiyé’dé manúc ókkól’óttú Kur’ân al-Karîm áddé hadîs carîf ókkól buzí’té duk no ói’bó. Allâhú ta’âlâ’yé Nizor dórmó háçásirá gorí buzái di fare hoó’dé hotá’gán hone inkar gorí fari’bó? Rasûlullah’yé, Allâh’ye hoiyé’dé híin onnyo zon’ottú aró bicí buzí faijjé ar híin onnyo zon’ottú aró bicí gom gorí buzái di fajjiíl hoó’dé hotá’gán hone no mani fari’bó? Nabi’r buzái-diya ókkól Musólmán’óllá furussaf nóo ó hoón maání, híba’yé híba’r tablîgh goríbá’r zimma háçásirá gorí fucái di nóo fáré hoói bazón. Ossé beecbák mancé Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól buzí nóo fáré’dé ói’tó, Allâhú ta’âlâ’yé manúc beggún’óré Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs carîf’ór usól ókkól lói no dórí’tó. Nize biccác goré’dé híyan kitafi sábút fónná lói zanon saá. Allâhú ta’âlâ’yé taqlîd (honó uggwá Mázháb mozin sola) no gosé, ar [muqallid ókkól’ór] bafdada’r lesá dórá honó kisím’ór uzór isáfé no gosí’bó hoi’yé. Âyat ókkól’óttú dahá zá’dé, Allâhú ta’âlâ’yé taqlîd honó ottó’t no gosé. Dórmó’r furû híssá’ré sábút fónná mozin buzá óildé imân’or híssá’ré buzá’ttú aró bicí aásán. Mockil’gán’óllá dórér’dé óttó’t, Híba’yé aásán’gán’óllá no dórí’bó ní kí? Omil mamala hodún’óttú usól ókkól banai’té duk ói’bó, toó úddá híin’ór babute no zaná áddé híin mozin no sola’llá uzór ísáf’fyá mani loi’bo. Fíqh’ór âlim ókkól’é becá bicí mas’ala (mamala) ókkól tará nizebaze banai’yé. Tara híinóllá usól ókkól niyalai’yé. Tará ra’y, qiyâs jalî adde qiyâs khafî’ré cis híin’ór

sábút ísáf’fyá dahái’yóré héndíllá cis híin mancóré sinnyo gorái di’to saáil. Cis iín ibâda’r lain’ot be niyom’or beec gorí barái di’bállá banai’yé, ar hiín’óré ahol loi buzí no faré. Héen gorí gorí dórmó’ré boút bár barái’yé. Tará Musólmán ókkól’óré duk’kót félai di’yé. Muiñ qiyâs no manon’de noó; Muiñ ‘ibâda’r lain’ot honó qiyâs nái hoóm’dé. Imân adde ibâda Nabi’r otto’t furussaf ói’giíl’gói. Híin’ót honó kiyé honó keccú bóttí di no fari’bó. Mujtahid imâm ókkól’é mancó’ré lesá dórá (taqlîd)óttú maná gorí’diyóré taqlîd harâm gorí diyé.’

“Dórmó’r Mamala’r Táná’r Ciíf Ofís’óttú niyalai’yé’dé kitaf’fwá’ttú ainné’dé hotá iín’ót lâ-Mázhábí kitaf beggún’ór dhóillyá gorí, Mázháb sáir’ówár imâm ókkól’óré manon’nán’óttú maná goré. Héçe, foitto zon’oré tafsîr áddé hadîs cíki’bállá hókúm goré’r. Híyan’ór babute Oñne ki hoi’bá zé?”

Juwaf: Lâ-Mázhábí ókkól’é lekkyé’dé kitaf’ór hótá ókkól díyán dí forí’lé, tará Musólmán ókkól’óré tará’r óúr-goré’dé báfáná áddé alok-goré’dé buz ókkól’óré bicí gorí háñzái’yóré ahol’e no lo’de héndíllá héndíllá golot golot hotá lói bóñr di’to saár’dé híyan aásán’ór sáñté dekí’bó. Lekkyé’dé hotá híin ahol adde buz mozin zana’r babute boli tháaré’dé obuz ókkól bazíl’é bazí’t fare, toó, elómdár, demag-sáp manúc ókkól honó ottó’t tara’r fán’ót no bazí’bó.

Musólmán ókkól’óré o-fúrání cáñza’r uzu loi’zar’de Mázháb no-mana (ar noói’lé) Súnní’r-ulda sola’r hótórá’r babute hoicca ókkól’óré hóbóddárí di’ballá, Islâm Dórmó’r âlim “rahimahum-Allâhu taálá” ókkól’é soiddó cót bosór’ór bútóré ázár ázár kimoti kimoti kitaf ókkól lekkyé. Lama’rgín óildé, [Híjrí 1350, Ingirazir cón (1932)ot, Beirut cóor’ót entekal óiyé’dé] Yûsuf án-Nabhânî’r kitaf **Hújjat-Allâhâhi ‘ala-l-‘âlamîn**’óttú wor’or súwál’lan’ór juwaf isáf’é hóulá márí loi’yoré maání báingge’dé hodún hotá ókkól:

“Foitto zon’e Kur’ân ál-Karîm’óttú ahkâm (usól, fáisálá) ókkól niyalai no faré. Mujtahid imâm ókkól’é úddá Kuran córíf’óttú usól beggún niyalai no faríbó’dé hétólla, Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”é Kur’ân ál-Karîm’ór usól ókkól’ór babute nizor hadîs carîf ókkól’ót buzái’yé. Zendilla Kur’ân ál-Karîm baná híba’yé buzaí’yé, héndíllá hadîs carîf ókkól nize buzí’yóré onnyo zon’oré buzái fajjé’dé’yó baná as-Sahâbát ál-kirâm áddé mujtahid imâm ókkól’é. Tará híin buzí fari’bállá, Allâhú ta’âlâ’yé Nizor mujtahid imâm ókkól’óré sáiñsí áddé dórmí elóm, takot-ola buz, sáf-demag, bicí barík díyan, áddé becábicí onnyo aró wor’or topka’r hásiyót ókkól boccíc gojjé. Hásiyót híin beggún’ór wor’ottú accíil’dé taqwâ. Baade, tará’r dil’ot Allâhú ta’âlâ’r Foór góille. Hásiyót híin’ór modot loi, aáñrá’r mujtahid imâm ókkól’é Allâhú ta’âlâ áddé Rasûlullah’yé hoi’yé’dé híin’ór maání bujjé, ar tará nóo buzé’dé híin [’ór juwaf] qiyâs’ottú dahái’yé. Mázháb’ór imâm sai’ró’wá’ttú foitto uggwá’yé, nize hoi’yédé hotá híin nizor buz mozin hoi’yé’dé noó’dé híyan zanai di’yoré cágírít ókkól’oré hoi’yé’dé: ‘Ossé, tuwáñrá uggwá sóyí hadîs loot faile, mor hotá ek dháikkyá félai eri, Rasûlullah’r hadîs mozin maniyó!’ Aáñrá’r Mázháb’ór imâm ókkó’lé hókúm híyan diíl’dé manúc híin bódha bódha âlim ókkól accíil, ar tará’r dhóillá mujtahid accíil. Âlim híin, Mázháb sair’ówá (‘r sóddár ókkól’é) nizor nizor ijtihâd’óllá mani’tó’dé sábút fónná’gín’ór babute zana accíil’dé tarjîh’r mujtahid ókkól accíil. Tará, Mázháb’ór sóddár’é mani’yoré ijtihâd gojjíil’dé sábút fónná ókkól áddé hadîs hoói dahóiyá áddé noiya loot fai’yé’dé sóyi hadîs ókkól’ór babute taákík gorí’yóré fisóttú hoi’yé’dé híin hon’nín áddé aró héndíllá héndíllá bicí córiyót ókkól zará górí, bisari saái’yóré hon’nín’óré beec taaid (tarjîh) diya foribó’dé bujjíil. Ar nóói’lé, mujtahid imâm [Mázháb’ór imâm]e mamala (masálá) ekkán hól gorí’bállá híba’ttú sábút gorí’bár hadîs’swá zana no accíil’dé ísá’fé, qiyâs mozin ek dhoilla fáisálá diíl, tói híba’r cágírít ókkólé hadîs coríf’fwá fai baade ar ek dhoilla fáisálá gojjé’dé accíil. Toó úddá, héndíllá ijtihâd gorí’báccót’ó, cágírít híiné, imâm’mwáyé main’niíl’dé usól’gín’ór baáré noó zá. Tará’r baade accíil’dé mujtahid muftî ókkól’éyó héndíllá fátwá di’yé. Eçé lekkyé’dé hotá’gin beggún’óttú buzí faijjí’dé mozin, Mázháb sair’ówá’r imâm’mín áddé zar zar Mázháb’ór elóm’dár mujtahid ókkól’óré maner’de Musólmán ókkól’é Allâhú taálá áddé

Híba’r Rasûl’ór usól ókkól mane’r. Mujtahid híin’é Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól’ót asé’dé usól ókkól buzí’yóré boyan gojjíil ziín ar onnyo honó kiyé buzí nóo fáré. Musólmán ókkól’é, mujtahid ókkól’é Náss, maání Kitaf (Kur’ân) adde Súnná’ttú buzi’yóré boiyan gojjíil’dé híin mozin sole’r’de. Allâhú ta’âlâ’yé sûrat án-Nakhl’ór salic tin (43) lombór’ór âyat’ot elan gojjé’dé: “**Ossé tuwâñrá no zaní’lé, zane’de hítárá’ttú fusár lo.**”[1]

“Allâhú ta’âlâ’yé, Mázháb’ór imâm’mín’é ijtihâd gorí’yóré tará’r Mázháb bañdí’bár, áddé Musólmán beggún mili mili Mázháb iín’ót góli’bar niyamot’tán baná Nizor Adojja Nabi “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”ór Umma’ré boccíc gojjé’dé. Allâhú ta’âlâ’yé, ek dhák’óttú, i'tiqâd[2]’or imâm ókkól banai’yoré gumráh, zidiq, mulhid áddé Cóitán’nyá manúc ókkól’óré i’tiqâd’or elóm hóráf gorá’ttú óñsí félái’yé. Tói, ar ek dhák’óttú, Nizor dórmó hóráf noó’fán Mázháb ókkól banai’yoré sóiñllé. Niyamót yaán kírístán áddé yahúdí’r dórmó ókkól’ót no accíil’dé hétólla, tará’r dórmó ókkól hóráf ói’yóré kélúná boni gi’yé’gói’dé.

---

[1] Âyat ibá’ttú, foitto zon’e Kitaf (Kur’ân) adde Súnná sóyi górí buzí no faré’dé híyan dahá zá. Híba’t híin buzí no faré’dé hítára’ré Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól’óré nizebaze buzi’bálla kucíc no gorí’bállá áddé bujjé’dé hítárá’ttú fusár gorí cíki loi’ballá hókúm goré. Ossé Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól’ór maání’gín sóyi górí buzí’tó, hóittór-duwá (72) gumráh dhaái foida no ói’tó. Dhaái iín foida ówá’bai’yé’dé manúc híin beggún bicí elómdár accíil, hálí, ek zon’e’yó Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól’ór maání’gín sóyi górí buzi nóo fáré. Híin’óré golot buzí’yóré, tará sóyi rassa hárái’yóré lak lak Musólmán ókkól’óré Zuzuk’ot félai di’yé. Tará’r bútóttú hodún’é, âyat ókkól áddé hadîs ókkól’ór be-niyomór bicí golot maání gorí félai’yé, tará ói’té oi’té eddúúr óur ói’gi’yé’gói’dé, sóyi torika mozin soler’de Musólmán ókkól’óré úddá ‘kafér’ áddé ‘mucrík’ dhaha’t dójjé. Turki hotá’t dui-bácá gorí surha Turki’t gólái’yé’dé kitaf, **Kácf ác-cubuhât**’ót hoi’yé’dé, Áhl ás-Súnná’r torika mozin sole’de Musólmán ókkól’óré marí félái’bállá áddé tará’r cómbóttí hárí loi félái’bállá jaez (mubáh) asé.

[2] Biccác’ór dorhari hotá ókkól.

“Islâm Dórmó’r âlim ókkól’ór ektefák’ór sáñté howá mozin, Rasûlullá “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám” entekal ói’yóré sair cót bosór baade dórí ijtihâd gorí fare’de héndíllá mur elómdár uggwá’yó nóo úçé. Ossé, honó uggwá mancé, yaa ijtihâd gorí’bá’r dohar óiyé hoi’lé, híba hámaká fool (noói’lé) híba’ttú Isám Dórmó’r bicí cíkkatá nái’dé ói’bó. (Híjrí 911 [1505 A.D.]ot, Ijíp’ót entekal ói’yé’dé) bódhdha elómdár, Jalâl ad-dîn ás-Syûtî ‘Ábd ar-Rahmân “rahimahullâhu taâlâ”yé híba ijtihâd’ór topka’t foóñccé bólí hoóil’dé híyá, hé zóbóná’r onnyo âlim ókkól’é híba’ttú, súwál ekkán’ór dui’yán forók forók juwaf’ottú honnán bicí lowa za hoói fusár gorí’yóré híbaré mafi saáil. Híba’yé híin’ór juwaf di nóo fáré. Híba’yé híba bicí duwadí’t accíil’dé hétóllá híin’óllá azuir no accíil bólí hoóil. Zeén ói’bó óuk, híba’ré ekkán fátwá’r babute ijtihâd gorí’tó hoóil’dé, ziyán ebbe lama’r topka’r ijtihâd. Ás-suyûtî’r dhóillá hédduúr uggwá mur elómdár’é ekkán fátwá’r babute ijtihád gorí’bállá fissá maijjé’dé híyan dekí’yóré, manúc ókkól’óré furussaf (mutlaq) ijtihâd gorí’bállá bolazuri goré’dé hítára’ré fool (noói’lé) be-elómí no dhakilé, aáñrá ar ki dhaki’tám? Ál-Imâm ál-Ghazâlî[1] “rahimah-Allâhú ta’âlâ”yé híba’r kitaf, **Íhyâ’ ‘Ulûm ad-Dîn**’ót hoi’yé’dé, híba’r óttó’t honó mujtahid no accíil.

“Ossé gair-mujtahid uggwá’yé sóyi hadîs carîf úggwá cíki’yóré, nizor Mázháb’ór îmâm’or cíkkatá lói no bone’rde hétóllá hadîs híba mozín keccú ekkán gorí’té a-kuwaic fai’le, híba’ttú híyan gorí’té, Mázháb sair’ówá’ttú hadîs híba mozin ijtihad gojjíil’dé mujtahid’dwá tuwai dórí’yóre mujtahíd híba accíil’dé Mázháb’fwá mozin gorá fori’bó. Híyan’ór babute, bódhdha âlim ál-Imâm Yahyâ án-Nawaî ‘rahimah-Allâhu ta’âlâ (Híjrí 676 [1277 A.D.]’t Damáskáss’ót entekal ói’ye)yé nizor kitaf **Rawdat at-tâlibîn**’ót zora zora gorí buzái’yé. Ijtihâd’ór topka’t nóo foóñsé’dé manúc ókkól’óttú Náss, maání, Kitaf (Kur’ân) áddé Súnná’ttú usól ókkól niyalai’bállá ezin nái’dé hétólla, yaa, be-elómí hodún’é tará ijtihâd’ór topka’t foóñccé’dé hétóllá tará Náss’óttú usól ókkól niyalai fare, tará’ttú ar Mázháb sair’ówá’ttú uggwá’yó mana no fori’bó bólí hoói’yóré tará etó bosór mainníil’dé Mázháb eri di

[1] Imaâm-> Muhámmád Ghazâlî Híjrí 505 [1111 A.D.]’t, Tus cóor’ót entekal ói’yé.

félai’yé. Tará nizor nizor golot báfáná ókkól lói Mázháb ókkól golot thóorái’bár kucíc’ót asé. Tará endilla be-elómí, be-akkollya hotá ókkól hoó’dé, ‘Aáñrá óde ódé aáñrá’r dóllyá be-elómí accíil’dé uggwá dórmó’r âlim’or sólla mozin no soli’yúm.’ Cóitán’ór kusuk adde nizor mon’or fánó’t fori’yoré tará barík kúwalá. Tará héen hoói hoói nizor barík’gírí dahá’rdé noó, nizor be-akkóli adde be-elómí dahár’dé híyan tará étí no farér’dé. Híin’ór bútó’ttú, hodún hodún be-elómí, gumráh ókkól’é, foitto zon’ottú tafsîr’or kitaf ókkól áddé Bukhârí [**Sóyi**] forí’yóré usól ókkól niyalon saá bólí’yó hoó. Ó mor Musólmán bái! Héndíllá mancó’r lói fúwáñjjá gorá (noói’lé) tará’ré dórmó’r âlim ókkól tháará’ttú ebbe basi táikkyó! Nizor imâm’or Mázháb dóró móró dórí tákó! Tuúiñ, Mázháb sair’ówá’ttú mone hoó’dé híba azadi’r sáñté mani fari’bá. Hálí ‘**talfîq**’[1] hoó’dé, Mázháb’pín’óré uggwá gorí’bállá Mázháb ókkól’ór aásán aásán’gín tuwai dola gorí’bár ezin nái.

“Hadîs carîf ókkól forí’yóré cúndór gorí buzí fare’dé Musólmán uggwá’ttú, agor’tú híba’r Mázháb’ót sábút mane’de hadîs carîf’gín cíki’yóré, baade hadîs carîf híin’ót taid diyé’dé ham’mín gorí, maná gojjé’dé híin’óttú basí tákón saá. Baade, Islâm Dórmó’r barík’gírí áddé kimot, Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”ór hásiyót, Allâhú ta’âlâ’r Nam ókkól áddé Séfátí-Nam ókkól, Rasûlullah’r zindegi, híba’r dindari adde mu’jiza ókkól, duniyai, ahérót, Kiyamot, Háñcór, Biyossó, Zuzuk, fírissa ókkól, jin ókkól, agor zobona’r umma ókkól, Nabi ókkól áddé tará’r asmani kitaf ókkól, Rasûlullah áddé Kur’ân ál-Karîm’ór háás barík’gírí ókkól, híba’r Âl (cúddór egena okkól’ór) zidegi, Sahâbát ál-kirâm’ór zindegi, Kiyamot’or alamot ókkól áddé duniyai adde ahérótór babute aró becá bicí cís ókkól cíki loon saá. Duniyai adde

---

[1] ‘Talfîq’ór maání óildé, ‘Mázháb sair’ówá’ttú, Mázháb uggwá’r lói’yó no háçé’fán gorí aásán aásán torika’gín dola gorí loi, miyái’yóré uggwá gorá’. Honó ek zon’e, Mázháb sair’ówá’ttú honó uggwá mozin soli’yoré Islâm Dórmó’r ham ekkán gorí baade, maání, híba’r ham híyan Mázháb híba’t sóyi (jaez, háçé) ói baade’yó, onnyo Mázháb tin’íwá’r corót ókkól mozin’ó sóyi áddé kobul ói’bár niyot loi aró zeddúúr fare héddúúr tuwai soón’nán’óré ‘taqwâ’ hoó, ziyan’óllá ahérót’ót bicí sawâb fai’bo.

ahérót’ór babute hóbór báttírí beggún Rasûlullah’r hadîs carîf’ót dola gojjá asé.

“Aáñrá eçé lekkyí’dé híin buzí fare’de híyá, hadîs’óttú noó niyalá’dé héndíllá héndíllá Islâm Dórmó’r usól ókkól be-hazor hoó’dé hítára hoddúúr be-elómí’dé dahá zai’bó. Hadîs carîf ókkól’ót diya asé’dé o-gona hóbór báttírí ókkól’ót, ‘ibâda áddé mu’âmalât cíka’dé hadîs bicí hom. Hodún âlim ókkól’ór howá mozin, fañs cót hañsá hañccyá asé; [duwárái duwárái hoi’yé’dé híin úddá gólái, tin ázár’ór wore nái.] Mázháb’ór imâm sairówá’r bútó’ttú honó uggwá’yéyó héto hom hadîs híin’óttú uggwá sóyí hadîs’ó noó fúné’dé héndíllá biccác gorá noza. Mázháb’ór imâm sair’ówá’ttú ebbe homo’t uggwá’yé ói’lé foitto uggwá sóyi hadîs sábút ísáf’fyá estemal gojjé. Musólmán uggwá’yé nizor Mázháb’ót, sóyi hadîs uggwá lói no bone’de honó ekkán mamala loot fai’le, híba’ttú, mamala híyan’ór babute hadîs híba mozin ijtihâd gojjé’dé Mázháb ar uggwá’rgín mozin manon saá. Óit fáré, híba’r nizor Mázháb’ór imâm’eyó hadîs híba fúnnííl, toó, híba’ttú beec sóyi laiggííl’dé ar uggwá hadîs mani’yoré óuk, fisóttú aáí’yóré [Nabi’ye hoiyé’dé] ar uggwá lói foóilá́wá tulí félaáil’dé óuk, noói’lé, mujtahid ókkól’é zane’de onnyo hodún uzór’óllá óuk, híba’yé foóilá’wá sábút isáf’fyá nóo ló. Hadîs foóilá’wá sóyi’dé híyan buzé’dé Musólmán’nwá’ttú hadîs’swá lói no bone’de, híba’r nizor Mázháb’ór ijtihâd eri doon’nán beétór ói’bó, toó, héndíllá ói’lé, súwál’lan’ót asé’dé mamala’gán’óllá hadîs’swá nizor ijtihâd’ót estemal gojjé’dé Mázháb ar uggwá’rgín mozin gorá fori’bó. Dui lombór’ór Mázháb’fwár imâm’mwáyé manúc híba’yé nóo síné’dé usól (ahkâm)gín’ór sábút fónná ókkól siní’yóré hadîs híba mozin no soli’bállá honó keccú loot nóo fá’dé hétólla. Héen óilé’yó, híba’ttú mamala híyan híba’r nizor Mázháb mozin gorí’bár’ó jaez asé, híba’r nizor Mázháb’ór imâm’mwá’yé nizor ijtihâd, ekkán háthí sábút’óre biccác gorí gojjííl’dé híyan’ót honó andecá nái’dé hétóllá. Muqallid’e sábút híyan no sinón’nán, Islâm Dórmó’t báhaná ísáf’fyá mani lo. Mázháb sair’ówá’r imâm ókkól’óttú uggwá’yéyó ijtihâd gorá’t, Kitaf adde Sunná’t barái’yé’dé nái. Tará’r Mázháb ókkól óildé, Kitaf (Kur’ân) adde Súnná’r buzái-diya ókkól. Tará Musólmán ókkól’óllá Kitaf (Kur’án) adde Súnná’r maání áddé usól ókkól buzái diyé. Tará híin Musólmán ókkól’é buze’fán gorí buzái

di’yé, baade híin kitaf ókkól’ót lekkyé. Mázháb’ór imâm “rahímahúm Allâhú ta’âlâ” tará’r ham híyan, Islâm Dórmó’llá eén ekkán bicí barík kérmós óiyé’dé, ziyán Allâh’ye modod no gorí’tó moniccó’r taakot loi fura gorí no farí’tó. Mázháb iín [táká] óildé, Rasûlullah “sállAlláhú ta’âlâ aláihí wasállám” Sóyi Nabi’de híyan áddé Islâm Dórmó Sóyi Dórmó’dé híyan’ór ebbe furussaf sábút fónná ókkól’ór bútóttú ekkán.

“Aáñrá’r Mázháb’ór imâm ókkól’ór ijtihâd’ót forók óoil’dé híin, baná furû’ ád-dîn’ót, maání Fíqh’ór mamalá ókkól’ót. Usûl ád-dîn’ót, maání, I’tiqâd (noói’lé) îmân’ot honó anbon no accíil. Dórmó’t hámaká dorhari mane’de addé tawatûr’or mozin fai’yé’dé sábút fónná-ólá hadîs ókkól’óttú loiyé’dé héndíllá furû’r cíkkatá ókkól’ót’ó tará ek zon loi ek zon forók no accíil. Tará furû’ áddîn’ór babute baná hodún mamala’t forók ói’ye’dé. Híin, mamala híin’ór sábút fónná ókkól háthí buzá forók ówá’ttú uiththé’dé. Ar Tará’r mazé ekkini addán forók óiyé’dé híin óildé Umma’r wore [Allâhú taálá’r] rahámót ói’yé’de; Musólmán’óllá nizottú fosón áddé aásán lage’dé zehónó uggwá Mázháb mani’bár ezin (jâ’iz) asé. Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”é forók híin kúcí’r hóbór bólí agori hoi’yé, óde ódé híba’yé hoi’yé’dé héndíllá oi’yé.

“I’tiqâd, maání, imân aníbá’r hotá ókkól’ót ijtihâd estemal gorí’bár ezin nái. Híin estemal gorá’r zoriya torika golot ói gumráh ói za’gói. Héen gorí’lé bicí bódhdha guná. I’tiqâd’or mamala ókkól’ór babute sóyi torika baná ekkán asé’dé: **áhl ás-Súnnát wá ‘l-Jamâ’a**. Hadîs carîf’fwá’t [Allâhú ta’âlâ’r] rahámót hói’yé’dé forók híyan óildé, furû’ (noói’lé) ahkâm’ót accíil’dé hiyan.

“Mázháb sair’ówá’r fáisálá’gin uggwá’r’gín ar uggwá’rgín lói forók ói’yóre, baná ek’gín sóyi’dé ói’lé. Hé sóyi’gín mozin goré’dé hítára’ré sawâb duiyán di’bo, ar golot’gín’óttú ek’gín mozin goré’dé hítára’ré sawâb ek’kán di’bo. Mázháb ókkól rahámót hoó’dé híyan’óttú Mázháb uggwá eri di ar uggwá mozin soli’bár ezin asé’dé híyan dahá za. Hálí, Áhl ás-Súnná’t asé’dé Mázháb sair’ówá baade ar oinnyo honó uggwá mozin soli’bár ezin nái. Sahâbát ál-kirâm’ór ói’lé úddá, tará’r Mázháb ókkól lekí nóo

raké ar foórái giyé’gói’dé hétóllá. “Yaa, siné’dé Mázháb sair’ówá baade onnyo ar honó uggwá mozin solon’nán ói fari’bár nái. (Cón 37 A.H. (980)’t entekal óiyé’dé) Imâm Abû Bakr Ahmad ar-Râzî [rahimah-Allâhu ta’âlâ]’yé’ó, Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é, [ekkuware] Sahâbat ál-kirâm’órgin mozin soli’bár ezin no accíil’dé híyan ettefák’ór sáñté hoóil bólí hoi’yé. Mázháb ókkól, mujtahid ókkól, háás górí a’immat ál-madhhâhib’ór barík’girí’r babute gom gorí buzí’tó saá’dé hítárá’ré, mo’ttú taid di hoitó mone hoór’dé híyan óil’dé, tará’r Mázháb ókkól Kitaf’fwá áddé Súnná’r baár kúlé nóo zá, ar tará ijmâ’ áddé qiyâs loi niyalaáil’dé usól híin tará’r nizor rai noó, híin Kitaf’fwá áddé Súnná’ttú loóil’dé. Imâm ‘Ábd ál-Wahhâb ác-Ca’rânî (rahimah-Allâhu taálá)’r kitaf **Ál-mîzâm ál-kubrâ** áddé **Al-mîzân ál-Khidríyyá** forí soón saá.”[1]

“Kur’ân ál-Karîm’ót ‘dórmó’r âlim ókkól’ hoói nái.” hoón’nán sóyi noó. Âlim ókkól (‘ulamâ’) adde zana (‘ilm)’ór tarif gojjé’dé dhooilla bodhooilla áyat ókkól asé. [1143 A.H (1731)’ot entekal óiyé’dé] házrát ‘Ábd al-Ghânî án-Nablusî’yé nizor kitaf **Ál-hadîqa**’t lekkyé’dé: “Sûrat álAnbiyâ’r 7 lombór’ór âyat’ot: ‘**Tuwáñrá no zanó’dé híyan dhikr-ólá ókkól’óttú fusár loo.**’ ‘Dhikr’ maání ‘zana’. Âyat Karîma ibá’t, no zané’dé hítára’ré âlim ókkól tuwai dórí tará’ttú cíki loi’bar hókúm goré. Sûrat ál-Âl ‘Imrân’or 18 lombór’ór âyat’ot: **“Háçásirá-noó’dé âyat ókkól’ór maání, baná zanoiya ókkól’é buzé’dé.”**; ódé ódé Sûrá híba’t: **“Allâhú ta’âlâ óildé nitti táké’dé áddé honó keccú lói borabojja gorí no-faré’dé hásti’dé híyan, zanoiya ókkól’é buzé ar hoói dahá.”**; Sûrat álQasas’ór 81 lombór’ór âyat Karîma’t: **“Zanoiya ókkól’é tará’ré hoi’yé, ‘Tuwáñrá’ttú córóm lagon saá! Allâhú ta’âlâ’yé imân aní gom ham goróiyá ókkól’óré dibo’de bodola**

---

[1] Yûsuf án-Nabhânî, **Hújjat-Allâhi ‘ala ‘l-‘âlamîn**, 771’ot entekal ói’ye. Osól Arabi’ttú dui-bácá gojjé’dé wor’or háwálá’gán’ót aáñrá’r kitaf beggún’ót goré’fán, dui-bácá goróiyá’wá’yé hoi’yé’dé honó hotá nái, eçé’yó, dui-bácá gojjé’dé leká’gín lói cíyákbiyák noó’fán, buzí’bállá onnyo kitaf ókkól’óttú aní bóttí diyé’dé híin brekéth’ót gólái di’yé. **Hújjat-Allaâhi ‘ala-l-âlamin**’óttú ainné’dé osól Arabí hotá’t wor’or háwálá’gán cón Híjrí 1394 [1974], Istanbul’ot óffséth priñth lói fítín’ó niyalaáil.

okkól duniyai'r niyamot ókkól'óttú aró beétór.' "; Sûrat Rûm'ór 56 lómbór'ór âyat Karîma't, **"Zanoiya adde imân-ola ókkól'é hoi'bó, 'Thík ásé, tuwáñrá duniyai't inkar gojjíílá'dé Háñcór'ór Dín ibá írí.**' "; Sûrat Isrâ'r 108 lombór'ór âyat córíf'ót: **"Zanoiya ókkól'é Kur'ân ál-Karîm fúní sájda di'yoré hoi'bó'dé, 'Waada no bángé'dé aáñrá'r girósső'ttú honó aif nái.**' "; Sûrat Háj'ór 54 lombór'ór âyat'ot: **"Zanoiya ókkól'é Kur'ân ál-Karîm Allâhú ta'âlâ'r Hotá'dé buzé."**; Sûrat Ánkabût'ór 50 lombór'ór âyat carîf'ót: **"Kur'ân ál-Karîm zanoiya ókkól'ór dil'ot gólí gi'yé'gói."**; Sûrat Sabá'r 6 lombór'ór âyat caríf'ót: **"Kur'ân ál-Karîm Allâhú ta'âlâ'r Hotá, ar (Híba'yé mancóré) Allâhú ta'âlâ'r ador faa ba'de híyan zanoiya ókkól'é hoói fare."**; Sûrat álMujâdala'r 11 lombór'ór âyat KarÎma't: **"Zanoiya ókkól'óré Biyossó't uñsol uñsol topka ókkól boccíc gorí'bó."**; Sûrat ál-Fâtir'ór 27 lombór'ór âyat Karîmá't: **"Baná zanoiya ókkól'é Allâhú ta'âlâ'ré dhora'dé."**; Sûrat ál-Hujurât'ór 14 lombór'ór âyat Karîma't; **"Tuwáñrá'r bútóttú ubá ebbe bicí kimoti zibá'yé Allâhú ta'âlâ'ré beec dhora."** Óde ódé kitaf híba'r sábbá 365'ot háwálá di'yé'dé hadîs'gín'ót hoi'yé: **" 'Allâhú ta'âlâ áddé fírissa ókkól áddé kulle jandár ókkól'é manúc ubá'llá duwa goré zibá'yé mancóré gom cis cíka.**'; **Kiyamot'or Din, foólá'r cúru't Nabi ókkól, tói âlim ókkól, tói cahîd ókkól'é cúwaríc goríbó**'; **Ó manúc ókkól! Zani lo, elómdár ókkól'óttú fúní fúní zani fare'de.**'; **'Elóm cíki ló! Elóm cíka ekkán ibâda. Elóm cíkai doiya adde cíki loiya'ré jihâd'ór bodola di'bo. Elóm cíkai diya sódká gorá'r dóillá. Âlim'ottú elóm cíki lowa tahajjúd namâz forá'r dhóillá.**' "; Fatwâ'r kitaf, **Khulâsa** lekkyé'dé Tâhir Buhâri[1]'yé hoi'yé'dé: "Fíqh'ór kitaf ókkól forá't, raittya raittya namâz forá'ttú aró sawâb beec fa. [Âlim ókkól (noói'lé) tará'r] Kitaf ókkól'óttú fárd ókkól áddé harâm ókkól cíki loon'nán fárd'dé hétólla. Cíkkatá mozin soli'bár niyote óuk, onnyo zon'oré cíkai'bár niyote óuk, fíqh'ór kitaf ókkól forí'lé tósbí'r namáz'óttú aró beétór. Hadîs carîf uggwá't hoiye'dé: **'Elóm cíki lowa't, kulle nofól ibâda'ttú aró sawâb beec asé, híin nizollá áddé nize cíkai di'bo'dé hítára'llá'yó duní mikkyá'llá haz'ot gólé'dé hétólla.**'; **'Onnyo zon'oré cíkai di'bar niyote cíke'dé**

---

[1] Tâhir Buhâri Híjrí 542 [1147 A.D.]'t entekal ói'ye.

mancóré Siddîq ókkól’ór sawâb di’bo. Islâm Dórmó’r elóm baná ustad (ar noói’lé) kitaf ókkól’óttú cíki faré’dé. Islâm Dórmó’r kitaf ókkól áddé torika-dahái-diya ókkól dorhari noó hoó’dé manúc ókkól misá (ar noói’lé) zindiq. Tará Musólmán ókkól’óré bóñr di’yoré nac gorí féla’dé. Dórmó’r kitaf ókkól’ót asé’dé elóm híin Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs caríf ókkól’óttú ainné’dé.” **Hadîqa**[1] kitaf’or dui-bácá gojjé’dé híin iyóñt fúrái’yé.

Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Rasûl “aláihís-salâm”óré difeçái’yé’dé, híba’yé Kur’ân ál-Karîm amfáng gorí’yóré cíkái fare’fán. Sahâbát ál-kirâm’é Kur’ân ál-Karîm’ór elóm Rasûlullah’ttú cíkke. Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é Sahâbát ál-Kirâm’óttú cíkké, tói kulle Musólmán’é Islâm Dórmó’r âlim ókkól áddé tara’r kitaf ókkól’óttú cíkke. Hadîs carîf’ót hoi’yé’dé: **“Elóm óil’dé uggwá házáná. Híba’r sabí óil’dé fusár gorí gorí cíkon.”**; **“Elóm cíkí cíkí ciko!” “Zehonó cis’ottú gujjali asé. Takwâ’r gujjali óildé ‘ârif ókkól’ór dil.” “Elóm cíkai-diya óildé gúná ókkól’ór kaffara.”**

Ál-Imâm ár-Rabbânî ‘rahmatullâhi ta’âlâ ‘aláih’yé nizor kitaf **Maktûbât**’ór foóilá híssá’r síyárá 193’ot lekkyé’dé:

“Uggwá mukallaf (balek buddí-ólá) mancóttú foóilá’r cúru’t nizor biccác, nizor imân sóyi gorá fori’bó. Híyan óil’dé, Áhl ás-Súnnát wá’l-Jmâ’a’r âlim ókkól’é lekkyé’dé héndíllá gorí i’tiqâd (imân’or usól ókkól)ór elóm cíki’yoré tará’r cíkkatá mozin nizor imân thík gorón. Allâhú taálá’yé hé bódhdha bódhdha âlim ókkól’óré tará gojjé’dé ham ókkól’óllá becábící sawâb douk. Âmîn. Ahérót’ór azaf’ottú basi fara, boro boro âlim iín’é sóyi gorí dola gorí buzái di’yé’dé elóm’gín cíki’yóré biccác gorá lói hotá. [Tará’r torika mozin sole’de mancóré **Súnní** hoó.] Hadîs carîf uggwá’t hoi’yé’dé, dhaái uggwá’ré Zuzuk’ottú basai loi’bó, híin óil’dé âlim iín’ór kúñc’e kúñc’é sole’de Musólmán ókkól. Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám” áddé híba’r Sahâbát ál-Kirâm ‘radiyAlláhú taálá ‘anhum’ ókkól’ór rassa bái sóle’de asólí Musólmán’gín óil’dé baná Musólmán iín. Áhl ás-Súnná’r âlim

[1] **Hadîqa** kitaf lekóiyá Híjrí 1143 [1731 A.D.]’t entekal ói’ye.

ókkól'é Kur'ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól'óttú loi'yé'dé elóm'gín óil'dé Kur'ân ál-Karîm áddé hadîs carîf ókkól'óttú loi'yé'dé sóyi áddé kimoti elóm ókkól. Musólmán nam-ola dórmó'r elómdár kúwalá'dé foitto uggwá gumráh mancé nizor nizor gumráh gurmráh biccác ókkól Kur'ân ál-Karîm áddé hadîs carîf'óttú loi'yé bólí dabí goré. Golot adde gumráh báfáná-ólá foittó uggwá mancé, nizor'gín nize Kur'ân adde Súnná mozin thík asé bólí hoó. Dahá zá'dé mozin, foitto zon'e Kur'ân ál-Karîm áddé Hádis carîf'óttú buzí'yóré niyalai lo'dé híin soyí noó.

Áhl ás-Súnná'r âlim ókkól'é imân'or babute sóyi górí zanai di'yé'dé híin buzí fari'bálla, uggwá bicí bódhdha âlim, Házrát Tur Puctî[1]'yé lekkyé'dé Fársi kitaf **ál-Mu'tamad** óildé bicí kimoti. Kitaf'fwá't hoi'yé'dé maání'gín bící háçásirá. Buzí'té bicí aásán. Kitaf híba, Kitaf'or duwan Hakîkat kitâbevi'ttú Híjrí 1410 [1989 A.D.]'t sábáail.

Hámaká biccác gorá fore'de cíkkatá'gín mozin aáñrá'r imân thík górí baade, aáñrá'ttu Áhl ás-Súnná'r âlim ókkól'ór kitaf ókkól'óttú **halâl, harâm, fárd, wâjib, súnná, mandub áddé mokru ókkól** cíki'yóré manon saá**.** Aáñrá'ttú eto boro âlim iín'or'gín buzí nóo fáré'dé héndillá héndíllá be-elómí manúc ókkól'é niyalai'yé'dé gumráh kitaf ókkól no forón saá. Áhl ás-Súnná'r imân loi no bone'de héndíllá biccás raké'dé Musólmán ókkól ahérót'ót Zuzuk'ot zaa'ttú hárí no farí'bó. Allâhú ta'âlâ'yé aáñrá'ré basai rakóuk! Ossé sóyi imân-ola Musólmán uggwá'yé ibâda't gaáli gorí'lé, toubá no gorí'lé úddá híba'ré maf gorí di't fare. Maf no fai'lé úddá, híba toziya fai baade ói'lé Zuzuk'ottú basi fari'bó. Osól cis óildé imân thík gorón. [qaddas-Allâhu taálá sirrahu-l-'azîz, Híjrí 895 (1490)'t, Samarkánd'ót entekal óiyé'dé] Khwâja 'Ubaid-Allâh álAhrâr'é hoi'yé'dé: 'Ossé, moré kulle kacf áddé kulle karâma di'lé'yó, toó zodi muiñ Áhl ás-Súnná'r 'itiqâd no fai'lé, moré muiñ fáná ói'yóm manim. Ossé, mo'ttú honó kacf (ar nóói'lé) karâma no tákí'yóre aró becábící aif tákí'lé'yó, toó zodi,

---

[1] Fadlullah bin Hasan Tur Puctî uggwá Hánafî Fíqh'ór âlim accíil, Híjrí 661 (1263)'t entekal ói'yé.

moré baná Áhl ás-Súnná’r imân’nán boccíc gorí’lé, muiñ afsús no gorím.’

“Yaa, Indhía’r Musólmán ókkól ebbe modod-sárá ói’gi’yé’gói. Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’é foitto mikkyá’ttú hámálá goré’r. Yaa, Islâm Dórmó’r kérmós’óllá de’de ek thiyañ, onnyo óttó’t de’de ázár ázár thiyañ’ttú aró bicí sawâb. Islâm Dórmó’llá gorí’bár ebbe bódhdha kérmós óildé imân adde Islâm’ór babuté cíka’dé Áhl ás-Súnná’r kitaf ókkól loi zai’yóré farailla adde hoicca ókkól’óré baçi doon. Kérmós yaán gorí’bállá kuwal’ot asé’dé hítára’ttú kúci manai’yoré Allâhú ta’âlâ’ré becábicí cúkúríyá gorá forí’bó; tará bicí bággíttyá, bicí bor-kuwaillya. Islâm Dórmó’r kérmós gorá óilde nittí gom ham. Hálí endilla ottó’t, Islâm Dórmó komzur goré’dé ottó’t, misá hotá hoói hoói áddé bonnai gorí gorí Islâm Dórmó fúrai’félaibállá becábící kucíc goré’dé ottó’t, Áhl ás-Súnná’r imân aamfáng gorí’bállá meénnót gorón’nán aró bicí beétór ham. Rasûlullah “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”é nizor Sahâbát ál-kirâm’óré hoi’yé’dé: **‘Tuwáñrá asó’dé ottó ibá’t, tuwáñrá Allâhú ta’âlâ’r hókúm áddé maná-gorá doccán’óttú no’wán mani ekkán no mani’lé, tuwáñrá’ré nac gorí di’bó. Tuwáñrá’ré toziya di’bo! Tuwáñrá’r baade, eén uggwá ottó ai’bó’dé, híyá hókúm áddé maná-gorá doccán’óttú baná ekkán mani’bó’dé manúc okkól basi zai’bo’gói.’ [Hotá iín Mickât-ul mesâbih,** hissá 1, 179 lombór’ór sufá’t áddé **Tirmizi, Kitâb-ál Fitan, 79 lombór’ór** sufá’t lekkyé.]Hadîs carîf’fwá’t hoi’yé’dé híba ottó ibá írí. Kafér ókkól’ór ulda zai’yoré Islâm Dórmó’ré hámálá goróiyá ókkól’óré siní tará’ré na-fosón gorón’nán bicí dorhari.[1] Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór kitaf adde hotá ókkól aamfáng gorí’bállá, mancóttú karâma-ola ar noói’lé âlim ówá no fore. Híyan gorí’bállá foitto uggwá Musólmán’óttú cóith gorón saá. Mouka hárái no félón saá. Kiyamot’or Dín, foitto uggwá Musólmán’óré yaán’ór babute súwál gorí’bó, tará Islâm Dórmó’r kérmós kiyóllá nóo goré fúsár gorí’bó. Islâm Dórmó cíka’dé kitaf

[1] Bol estemal gorí jíhád (jihad qatlî) Córhár’é nizor armí loi goré’dé. Musólmán’ór jíhád gorá’r zimma’yó melethírí’ré Córhár’é de’de zimma dóillyá. Hoói hoói áddé lekkí’yóré goré’dé, Jihâd qawlî óildé jihâd qatli’ttú aró beétór’dé híyan’ó síyárá 65 lombór’ót lekkyé.

ókkól baçi di’ballá meénnót no goré’dé hítára áddé Islâm Dórmó’r elóm beec’oré zanai’bállá, manúc ókkól áddé jomaát ókkól’óré modot no goré’dé mancó’ré bicí hótórá górí toziya, azaf di’bo. Báháná táháná no gosí’bó. Nabi ókkól “aláihimu-s-salâm” ebbe uñsol topka’r ar beggún’óttú aró barík manúc accíil’dé óiléyó, tará honó ottó’t nizor cántí nóo saá. O-fúrání kúci fai’bar rassa, Allâhú ta’âlâ’r Dórmó aamfáng gorí’bállá tará din’e rait’e meénnót gojjé. Mu’jiza dahái tó hoóil’dé hítára’ré, tará juwaf diíl’dé: **Mu’jiza banai’yé’dé Allâhú ta’âlâ’yé, ar Nabi’r ham óil’dé Allâhú ta’âlâ’r Dórmó’r dawot doon**. Tará hé níyót’é ham gojjíil’dé hétólla, Allâhú ta’âlâ’yé tará’ré modod gojjé ar mu’jiza ókkól foida gorí dahá’yé. Aáñrá’ttú’yó Áhl ás-Súnná’r âlim ‘rahimahum-Allâhu ta’âlâ’ ókkól’ór kitaf adde hotá ókkól aamfáng gorí’yóré, kafér’ór niróc’gírí, bonnai gorí gorí Musólmán’óré zaloiya ducmon ókkól’ór misá hótá ókkól’ór babute, hoicca ádde aáñrá’r fúwáiñjjá ókkól’óré hoói dahón saá.[1] Nizor nizor dón, kémótá (ar noói’lé) haz harbar loi yaán’óllá ham no goré’dé manúc ókkól azaf’óttú basi no farí’bó. Yaán’óllá ham gorí’báccót duk ocántí ókkól fa’de híin’óré becábicí kúci áddé bódhdha fáidá buzá fori’bó. Nabi “aláihimu-s-salâm” ókkól’é Allâhú ta’âlâ’r hókúm ókkól mancóré zanai di’baccót, be-elómí áddé hóráf mancór hámálá fai’yé. Tará’ttú bicí cówá fojjé. Boro boro manúc híin’óttú basí loi’yé’dé ebbe barík, Allâhú ta’âlâ’r Adojja, Muhámmad “aláihis-salâm”é hoi’yé’dé: **‘Muiñ fai’yóm’dé héduún hóráf-sóllúk honó Nabi’ye loot nóo fá.’**”

Duniyai’t kulle Musólmán’óré sóyi rassa dahái di’yóré aáñrá’ré honó bodola sódólá (ar noói’lé) bottí-díyá sárá Muhámmád “aláihís-salâm”ór dórmó cíki fare’fán torika dahái’yé’dé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól óildé ijtihâd’ór topka’t foóñccíil’dé Mázháb

---

[1] Híin hoói dahái’lé gibot no ói’bó, aró ál-ámru bi’l-ma’rûf ói’bó’dé. Foitto uggwá Musólmán’óttú Áhl ás-Súnná’r imân’or usól’gín cíki lói’yoré híin nize hotá rosai fare’de mancóré cíkai di’ya fori’bó. Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór hotá ókkól buzái de’de kitaf, magazin ókkól kini loi’yoré hoicca adde sinforiso ókkól’ór hañsé foóñsái doon saá. Tará híin foré’fán aáñrá’ttú bicí dáf gorón saá. Islâm Dórmó’r ducmon ókkól’ór osól moncá ókkól’ór babute hoói dahá’dé héndíllá kitaf ókkól’ó baçi doon saá.

sairówá’r âlim ókkól. Híin’óttú sair zon óildé ebbe namedhak. Tará’ttú ebbe cúru’rgwá óildé ál-Imâm ál-a’zâm **Abu Hanîfa Nu’mân íbn Sâbit** ‘rahimah-Allâhú ta’âlâ’. Híba Islâm Dórmó’r ebbe boro âlim ókkól’ór bútóttú uggwá accíil. Híba Áhl ás-Súnná’r sóddár ói’yé. Híba’r babute Turki kitaf **Seadet-I Ebediyye** áddé **Faideli Bilgiler**’ót lekkyé[1]. Híba Híjrí 80 [699]’t, Kûfa’t óiyé, ar híba’ré Híjrí 150 [767]ót, Bagdad’ot cóhíd górí félái’yé.

Dui lombór’ór’gwá óil’dé bódhdha âlim, Imâm **Mâlik íbn Enes** ‘rahimah-Alláhú ta’âlâ’. Kitaf Íbni ‘Âbidîn’ót, híbayéací-no bosór hóyát fai’yé hoi’yé.Hiba’r dada Mâlik bín Ebî ‘Âmir accíil.

Tin lombór’ór’gwá óildé Imâm **Muhammad íbn Idrîs ác-Câfi’î** ‘rahimah-Allâhu ta’âlâ. Híba Islâm Dómó’r âlim beggún’ór adojja accíil. Híba Híjrí 150 [767]’ót, Faléstín’ór Ghaza’t ói’yé, ar Híjrí 204 [820]’t, Ijíp’ót entekal ói’yé.

Sair lombór’ór’gwá óildé, **Imâm Ahmad íbn Hanbal** ‘rahimah-Allâhu ta’âlâ’, zibá Híjrí 164 [780]’t, Baghdad’ot ói’yé, ar Híjrí 241 [855]’ot, héçé entekal ói’yé. Híba Islâm Dórmó’r ósól thúni accíil.

Yaa, e bódhdha bódhdhá imâm sair’ówá’r bútóttú honó uggwá’rgín mozin no sole’de manúc ókkól bící hótórá’t asé. Tará baade’yó sóyi sóyi Mázháb-ólá onnyo Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ó bicí accíil. Hálí, óttó bicí biti’bár fúwáñti fúwáñti, tará’r Mázháb ókkól foórái’gíil’gói’dé hétóllá kitaf’ot lekí loi noó fáré. Mesál, **ál-Fuqahâ’ ás-sab’a** hoitó’dé Madina’r bódhdha bódhdhá âlim háñt’owá áddé **‘Umar íbn Ábd al-‘Azîz, Sufyân íbn ‘Uyayna[2], Is’haq íbn Râhawah, Dâwûd át-Tâ’î, ‘Âmir íbn Carâhil ác-Ca’bî, Layt íbn Sa’d, ‘A’mac, Muhammad íbn Jerîr át-Tabarî,** (Híjrí 161 [778]’ot, Basra’t entekal ói’yé’dé) **Sufyân at-Tahwrî** áddé **Ábd ar-Rahmân Awzâ’î** ‘rahímahumAllâhú ta’âlâ’ tará híin’ór búttóttú.

---

[1] **The Súnní Path (Súnní’r Torika)** ’r síyárá fañs adde só’t áddé **Endless Bliss (O-fúrání Kuci)**’r híssá ek’ót’ó lekkyé.

[2] Sufyân bin ‘Uyayna Híjrí 198 [813 A.D]’t Makka cóor’ót entekal ói’yé.

Sahábát ál-kirâm ‘radiy-Alláhú taálá ánhúm ajma’ín’ beggún sóyi sóyi hédáyót’ór “tara” accíil. Tará’r bútóttú foitto ek zon duninai thíyá’ré sóyi torika dahái’bár laikkyá accíil. Tará nizor nizor Mázháb mozin mujtahid accíil. Tará’r Mázháb beecbák ekkúi accíil. Toó, tará’r Mázháb ókkól kitaf’ot lekí noó ráké’dé hétólla aáñrá híin mózín soli no farí’r. Imâm sair’ówá’yé biccác gorá fore’dé cis ókkól áddé gora fóré’dé cis ókkól’ór babute cíkaáil’dé híin tará’r cágírít ókkól’é dola gorí buzái diyé’dé híin óil’dé imâm sair’ówá’r **Mázháb**. Tará kitaf ókkól’ót accíil’dé hé mozin hokke hókké gojjé. Yaa, foitto uggwá Musólmán’óttú hámaká wor’ottú hoiyé’dé imâm sair’ówá’r Mázháb honó uggwá’r bútóré tákí’yóre Mázháb híba mozin ibâda gorá fori’bó.[1]

E imâm sair’ówá’r cágírít ókkól’ór bútó’ttú, âlim duwá imân’or cíkkatá fóila’t bicí uñsol topka’t foóñccíil. Héen’é, **i'tiqâd** (ar noói’lé) **imân**’or babute **Mázháb** duwá ói’yé’dé. Kur’ân ál-Karîm áddé hadîs coríf ókkól mozin sóyi imân óildé, Basai loiya Dhaái, Áhl ás-Súnná’r imân duniyai’t sórái’yé’dé imâm e dunúwá’yé dahái’yé’dé híin’á baná. Tará’r bútó’ttú ek zon óildé **Abu ‘l-Hasan ‘Alî ál-Ác’arî** ‘rahimah-Allâhú ta’âlâ’. Híba Híjrí 226 [879]’t, Basra’t óoil, ar Híjrí 330 [941]’ot Bagdad’ot entekal ói’yé. Ar ek zon óildé, Híjrí 333 [944]’t, Samarkand’ót óoil’dé **Abu Mansûr ál-Mâturîdî** ‘rahimah-Allâhú taálâ. Imân’or babute, foitto uggwá Musólmán’óttú boro âlim e dunúwá’r bútó’ttú honó uggwá’rgín mozin sola fori’bó.

Auliyâ ókkól’ór torika ókkól (turuq) sóyi asé. Híin Islâm Dórmó’ttú ek fúçá úddá nóo lóré[2]. Auliyâ ókkól’óttú Karâmât

---

[1] E Mázháb sair’ówá’r bútó’ttú honó uggwá mozin soli’tó no saá’dé manúc hibá Áhl ás-Súnná’r bútó’ttú noó.

[2] Foitto hal’e hal’e Buzurgó, murcid (ar noói’lé) dórmó’r kémótá-ólá âlim ókkól kúwalá’ýóré nizor nizor duniyabi fáidá’llá dórmó’ré golot estemal goijjé’dé misá áddé gumráh ókkól accíil. Foitto hazharbar’ot, foitto bidda’t adde córhár’ór foitto zimma ókkól’ót hóráf manúc ókkól ajó asé. Onnyo zon’oré hání gorí góri nizor nizor fáidá áddé kúcí tuwa’de manúc ókkól’ór uzu saái’ýóré tará’r fúwâñti táké’dé dhoilla bodhoilla bidda-ola manúc beggún’óré hosúrí doon’nán na-insáfí (ar noói’lé) be-elómí ham ói’bó. Héen goríl’é, sírá-goróiyá ókkól’é bol

táké. Tará’r karâmât beggún hók ar sóyi. (Híjrí 768 [1367]’ót Makká’t entekal óiyé’dé) Ál-Imâm ‘Abdullah ál-Yâfi’î’yé hoiyé’dé: “Ghawt át-Taqalain Mawlânâ Ábd al-Qâdir ál-Jîlânî ‘qaddas-Allâhu taálá sirrahu-l- ‘azîz[1]‘ór karâmât ókkól bicí mancé zani giye’gói. **Tawâtur** (aamfáng ówá) óildé sóyí ówá’r ekkán sábút’dé ísáfé híin kiyé andecá gorí no farí’bó.

Namâz foré’dé manúc uggwá’ttú, híba kafér ói zagói’dé héndíllá héndíllá honó hotá (ar noói’lé) estemal ókkól loot nóo fái’té, híba’ré onnyo mancé goré’fán, aamfáng honó darûra (bicí dorhar)-sárá “Kafér” dhahon’nán jaez nái. Hiba uggwá Kafér ísáfé mojjé’dé háthí górí hoói no farí’lé, aáñrá híba’ré laánót di no farí’yúm. Kafér’óré úddá laánót dibar jaez nái. Hétólla, Yazîd’óré laánót no dilé beétór ói’bó.

5. Imân’or osól dohari sówan’óttú faňs lombó’rór’gán óildé, **“Ahérí Din (ál-Yâum ál-âkhir)’or wore imân anón.”** Híba manúc uggwá more’de híyá dórí cúru ói’yóré Kiyamot’or dín’or fúrantí fojjonto lattá’t táké. Hiba’ré “Ahérí Din” hoó’dé, híyá’r baadé ar rait aíbár nái’dé hétólla, (ar noói’lé) híba duniyai fúrai baade aibó’dé hétólla. Hadîs carîf’fwá’t hoiyé’dé “Din”nwá óildé aáñrá sini’dé din (ar noói’lé) rait’or dhóillá noó. Híba’yé uggwá ottó’r icárá goré. Kiyamot hoóñtté ói’bó, zanai nóo’dé. Kiyé kiyas gorí noó fáré. Hálí, aáñrá’r Nabi “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”é híba’r alamot’or mesál ókkól bicí dahai’yé: Házrát ál-Mahdî[2] ai’bó; ‘Îsâ “aláihí-sâlâm” asman’ottú Damáskás’ót

---

fai’bo. Hétólla, dórmó’r gumráh, be-élómí manúc áddé golot torika-ola manúc ókkól asé’dé híyan’ór zoriya aáñrá’ttú nizor nizor izzottya kérmós ókkól lói íctírí bórái’félai’yédé, Tassâuwýf-ola Islâm Dórmó’r âlim ókkól’ór babute hóráf hotá no hoón saá. Tará’r bonnai goré’dé manúc ókkól be-insáf’fyá’dé híyan aáñrá’ttú buzí faron saá.

[1] Abdulqâdir Jilânî Híjrí 561 [1161 A.D]’t, Bagdâd’ot entekal ói’yé.

[2] Házrát ál-Mahdî aáñrá’r Nabi Muhammad “aláihís-salâm”ór nosól’óttú ói’bó. Híba’r nam Muhámmád ói’bó, ar híba’r baf’or nam ói’bó’dé ‘Abdullah. Híba’yé Musólmán’ór sóddddár ói’bó, Islâm Dórmó doró gorí’yóré agagura fóilaí’bó. Híba’yé ‘Îsâ “aláihíssalâm”ór loot fai’bo, tará fúwáñti mili larái gorí ád-Dajjâl’óré mari félai’bó. Híba’r ottó’t, Musólmán ókkól agagura aram adde aásán’ór sáñté bocótí gorí’bó.

lami’bó; ád-Dajjâl[1] niyoli’bó; Ya’jûj addé Ma’jûj[2] hoó’dé koum’é cárá duniyai’ré biyankúwál’ót félai dí’bó; beil fosím’óttú uli’bó; dorómóró búsál ókkól zai’bo; dórmó’r elóm foórái félai’bó; hóráfí áddé guná barí’bó; dórmó mozin no-soloiya, be-adof, be-háiyá manúc ókkól sóddár boni’bó; Allâhú ta’âlâ’yé gorí’tó hoi’yé’dé cis ókkól maná ói zai’bó’gói; harâm foitto zaga’t gorí’bó; Yemen’óttú oin niyoli’bó; dojja adde murá ókkól thura thura ói’zai’bo’gói; beil adde san añdár ói zai’bo’gói; dojja ókkól ekkán lói ekkán miyái’yóré godhgoçai cúwai zai’bo’gói..

Guná goré’dé Musólmán’óré **fâsiq** hoó. Fâsiq ókkól áddé kafér beggún’óré nizor nizor hobor’ot toziya (azab) di’bo. Hotá iín hámaká biccác gorá fore. Dofón gorí baade, murda’wá fítín’ó osinnyo ekkán zidegi’t foóñsí’yóré niyamot ókkól’ót kucí tákí’bó (ar noói’lé) toziya’t ói’bó. Hadîs carîf ókkól’ót hoi’yé mozin, **munkar** adde **nakîr** hoó’dé fíríssa duwá dhor lage’dé héndíllá duwá mancór sónná dorí híba’r hobor’ot aái’yóré híba’ttú fusár gorí’bó. Hobor’or súwál ókkól, hodún âlim’or howá mozin,

---

[1] Ád-Dajjâl (za’ré Kirístán ókkól’é Enthikráist dhaki’bó, duniyai agagura hítá’r nam ói’bó’dé hétólla ta’ré Masíh’yó dhaki’bó.) Iran’or uttor’or, Khurasan’or uggwá yahúdí’r fuwá ói’bó. Híté becábicí melethérí ókkól’óré hókúmót goré’dé uggwá Islâm Dórmó’r ducmon ói’bó. Híté Musólmán ókkól’óré mari félái’yóré Middle East (Duniyai’r Fuk Dhák’ór Mazo’r Híssá)’t ocántí áddé ferecani ókkól aní’bó. Bicí kúná kúní gorón’ór baade, hítá’re Házrát ál-Mahdî’yé mari félai’bó. Ád-Dajjâl’ór nam Íbn ás-Sayyâd ói’bó bólí Ábd ál-Wahhâb ác-Ca’rânî’yé kitaf **Mukhtasaru Tadkirat ál-Qurtubî**’t háwálá ókkól di’yoré lekkyé

[2] Kur’ân ál-Karîm’ót leká asé’dé; bicí agor zobona’t Yâjûj adde Ma’jûj hoó’dé hóráf hóráf koum duwá’ré ekkán dhebal’or fissá gorí rakké, ar tará duniyaí’r fúrántí’t zobin’ot sórái zabógói. Furanhaillya cisor taákík-gorá mozin, meçi’r tole tole cóor ókkól, murá’r tuillya tuillya dojja’r furan cíl ókkól loot fa’de híin sai’lé, dhebal híyan ajó loot nóo fá’dé ówá no fore’r, yaa aáñrá tará’ré dekí (ar noói’lé) siní’fán, koum híin’óttú’ó héduún bicí ó’wá no fore’r; híyan eén báfí fari’bo yá: manúc híin hoçé’dé hoí no farílé’yó, yaa’r házár házár laká lakí manúc ókkól duwá mancó’ttú cúru óiyé’dé héndíllá, koum hé dúní’wá’yó ho uggwá mancó’ttú beec ói’yóré duniyai’t sórái zai’bo’gói’dé írí.

imân’or hodún dorhari cis ókkól, ar hodún âlim’or howán mozin, guñça imân’or babute ói’bó. Hétólla, aáñrá’ttú aáñrá’r fuwain’dóré lamar súwál’lin’ór juwaf’fín cíkai doon saá. Tuwâñ’r Rabb (Allâh) Hon’nwá? Tuwáñ’r dórmó ki? Tuúiñ har umma (hon Nabi’r koum)? Tuwáñrá’r (asmani) Kitaf [‘or nam] ki? Tuwáñ’r Kebla ki? Tuwáñ’r imân adde ibâda’r lain’or Mázháb ki ki? Súnnî noó’dé hítárá sóyi górí juwaf di no faríʼbó bóí **Tadkirat ál-Qurtubî**[1]’t lekkyé. Háthí hathí juwaf di fari’bó’dé hítára’r hobor bódhdha ói’yóré Biyossó’r uzu ekkán kírkírí kúlí di’bo. Foitto dín házinná biínná, tará Biyossó’t nizor nizor zaga ókkól dekí’bó, ar fíríssa ókkól’é tará’r lói hátíl ói tará’ré kúcír hóbór di’bo. Háthí górí juwaf di no faríʼbó’dé híba’ré luwá’r goda loi eén doró górí fiçi’bó’dé, híba’yé guzore’de híin moniccó áddé jin bad di, onnyo foitto jandár’é fúní’bó. Híba’r hobor eén thaith ói’bó’dé, híba’ttú nizor áñdhdhí ókkól ekkán’ór céré ekkán gólé’rgoi’fán lagibó. Zuzuk’or uzu uggwá hana gorí dí’bó. Háñzinná biínná, híba’yé Zuzuk’ot nizor zaga dekí’bó. Híba’yé Háñcór’ór Dín aiyé fojjónto, nizor hobor’ot toziya faa’t tákí’bo.

Mout’or baad’or zindegi asé’dé híyan hámaká biccác gorá fore. Gusso adde áñdhdhí uñdhdí foñsi goli meçi boni’yoré gées bóni baade, híin fítín’ó uggwá ói’bó; ruú ókkól zar zar gaa’t te te gólí’bo’gói, tói foitto zon nizor nizor hobor’ottú uçí’bó. Hétólla írí, ottó híba’ré **Kiyamot**’or (Uçíbár) Din[2] hoó’dé.

---

[1] Kitaf **Tadkirat al-Qurtubî** lekóiyá, Muhámmád Qurtubî Mâlikî Híjrí 671 [1272 A.D.]’t entekal ói’yé.

[2] Gasé boiyar’ottu kabon-dhai-óxaidh gées áddé meçi’ttú faní áddé nun (meçi’r tolor cis ókkól) suúiñ loi ek’gín’óré ar ek’gín lói milai’yóré híin lói gaa’r cis ókkól bana, aáñrá’r gaa’r híssá’r cis ókkól’ó héndíllá gorí bone. Boóut bosór lage’dé kemikel-talukot’or zoriya ó’dé ham ekkán, ekkán ‘kathalíst’ (hoó’dé ekkán asór-farái’bállá estemal goré’dé cis) estemal gorílé segén’óttú aró hom’ot ói za’gói’dé híyan, yaa mancé zane. Héndíllá, Allâhú ta’âlâ’yé hobor ókkól’ót, faní, kabon-dhai-óxaidh áddé meçir tolor cis ókkól’óré milai’yoré gaa’r híssá’r cis áddé gaa’r ziyañta híssá ókkól héhon’ór bútóré bana. Mukhbir-i sâdiq (Sóyi Hóbór Doiya, Nabi)’ye aáñrá héndíllá górí ar ek

Jandár beggún **Mahcár**’ór zaga’t dola ói’bó. Amól’ór-kitaf (amal-nama) ókkól zar zar’gín tar tar uzu uri uri ai’bó. Duniyai, asman, tara adde kulle cisbíc foida goróiyá Bici takot-ola Allâh’yé iín beggún ówá bai’bó. Allâhú ta’âlâ’r Rasûl “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”é iín beggún ói’bó bólí hoi’yé. Híba’yé hoi’yé’dé híin háthí háthí sóyi. Beggún hámaká ói’bó.

Dindar (sâlih) adde gom mancór amal-nama tará’r den dhák’óttú di’bo, ar gunágár (fâsiq) áddé hóráf mancór’gín tará’r fis (ar noói’lé) ban dhák’óttú di’bo. Kitaf híba’t, gom, hóráf, bódhdha, gura, luhai óuk, aamfáng óuk, goijjé’dé ham foitto ekkán tákí’bo. Kirâm kâtibîn fíríssa’gín’é ót nóo fá’dé ham ókkól úddá, moniccó’r gaa’r híssá ókkól’ór gobá-díyá áddé buggún hoói fáré’dé Allâhú ta’âlâ’yé dahái dí’bó. Tói foitto ekkán ham’or babute fusár-gorá áddé ísáf kitaf ói’bó. Hãñcór’ór Din, Allâhú ta’âlâ’ttú mone hoi’lé, surha-ham foitto ekkán niyalai dahái’bó. Fíríssa ókkól’óttú tará asman adde zobin’ot gojjííl’dé híin’ór babute fusár gorí’bó, Nabi “aláihimus-salâm” ókkól’óttú tará Allâhú ta’âlâ’r Dórmó áddé hókúm ókkól mancó’ré keén keén górí zanai diíl’dé híin’ór babute fusár loi’bo, ar Nabi’r torika mozin hoddúur soillíìl, hoóiyé’dé zimma ókkól keén keén górí ada gojjííl, ar ek zon’e ar ek zon’or hók’or hóddúúr kíyál gojjííl’dé híin’ór babute mancó’ttú súwál gorí’bó. Hâñcór’ór Din, imândár áddé ham adde adof cúndór accííl’dé mancóré nam adde niyamot boccíc gorí’bó, ar hóráf hásolót-ólá áddé golot ham gojjííl’dé mancóré dorómóró cãñza di’bo.

Allâhú ta’âlâ’yé, Nizor Bisar mozin, hodún Musólmán’óré tará’r cúñçó cúñçó guná ókkól’óllá toziya di’bo, ar hodún’óré, Nizor Rahámót loi, basí basí tará’r dhoóñr dhoóñr áddé cúñçó cúñçó guná maf gorí di’bo. Kuférí áddé cirík bad di’yoré, Allâhú ta’âlâ’ttú mon’e hoi’lé, foitto ékkán guná maf gorí dí’bó, mon’e hoi’lé cúñçó cúñçó guná’llá toziya di’bo. Allâhú ta’âlâ’yé kuférí áddé cirík honó óttó’t maf no gorí’bó bólí elan gojjé. Asmani Kitaf-

---

zindegi’t accúm bóli hoi’yé. Tói yaa, Sáaiñsé duniyai’t héndíllá goré’r’dé dahá’r. Meérbání górí aáñrá’r kitaf **the Rising and Hereafter (Hãñcór áddé Ahérót)**‘ot soó.

ola (ar noói'lé) asmani Kitaf-sárá Kafér ókkól'óré, maání, Muhámmad "aláihís-salâm"óré kulle moniccó'llá Nabi no mane'de manúc áddé híba'yé zanai diíl'dé usól [gorí'bár áddé no gorí'bár hókúm ókkól] ókkól'óttú baná ekkán no mane'de mancóré úddá, hámaká Zuzuk'ot gólái dí'yóré abadul abad toziya di'bo.

Kiyamot'or Dín, ham horos mafi'bállá, aáñrá siní'dé híin lói forók ekkán **Mîzán** ('falda') tákí'bó. Híyan eén dhoóñr ói'bó'dé, híyan'ór ek dhákó'ttú duniyai adde asman añçi'bó. Gom ham'or falda foór ói'bó, ar Árc'ór den dhák'óttú Biyossó'r híkká ói'bó, guná'r falda andár ói'bó ar Árc'ór ban dhák'óttú Zuzuk'or híkkyá ói'bó. Hotá, báfáná áddé saá héndíllá héndíllá duniyai't goré'dé ham ókkól héçe alok alok cokól-ólá boni'yoré, gom'mín foór ói'bó, hóráf'fin andár áddé féderá ói'bó, híin falda híyan'ót mafi'bó. Falda híyan duniyai'r falda'r dóillýa noó; bór'ór dhák woor mikká uçí'bó ar fatol'or dhák hém míkkya lami'bó bóli hoi'yé. Hodún âlim'or howá mozin, falda boóut dhóillyá tákí'bó. Ar bicí onnyo âlim ókkól'é hoi'yé'dé: "Falda'gín hondilla adde howán ói'bó'dé, Islâm Dórmó't sáp górí dahái nóo dé'dé hétólla, híin'ór babute no báfílé beétór ói'bó."[1]

Héçe Allâhú ta'âlâ'r hókúm lói Zuzuk'or wor'tú bañdí'bó'dé **Sirât** hoó'dé ekkán ful tákí'bó. Foitto zon'óré ful híyan farái'tó hókúm gorí'bó. Hé dín, Nabi beggún'é "Ó Allâh! Héfázót goró!" hoói hoói dorhás gorí'bó. Biyossó't zai'ba'r asé'dé manúc ókkól, ful'lán aásán'ót sáñté farái'yóré Biyossó't foóñsí'bó'gói. Tará'ttú hodún foóñsí'bó'dé bijoli dóillá tes gorí, hodún boiyar'or dóillá, ar hodún tes gúñrá'r doillá gorí gorí foóñsí'bó. Ful-Sirât sul'ottú áró siyon ar doo'ttú áró dár oi'bó. Duniyai't nizoré nize Islâm Dórmó mozin solon'nán'ó héndíllá; nizoré nize Islâm Dórmó mózin háçé'fan górí solon'nán Ful-Sirát pará'r dóillá. Eçé nizor nizor (náfs) moncá'r ulda meén'ót gorí'báccót fa'de dúk ókkól boddac goré'dé hítára, héçe Ful-Sirât aásán'ór sáñté farái'bó. Nizor nizor náfs'óllá bólí Islâm Dórmó mozin no sole'de hítára Ful-Sirât farái'té duk fai'bo. Etollá írí,

[1] Maání, falda'gán (ar noói'lé) falda'gín'ór sábá tuwáñr mon'ot anító soón'nán be-hazor ói'bó.

Allâhú ta’âlâ’yé Islâm Dórmó’t asédé sóyi rassa’gán’óré **“Sirât ál-Mustaqîm”** hoi’yé’dé. Nam ekkui ó’wá yaán’óttú buzá zar’de, Islâm Dórmó’r torika’r bútóré táká Ful-Sirât fará’r dóillá. Zuzuk’or laikkyá asé’dé hítára Ful-Sirât’óttú fori’yoré Zuzuk’ot gólí’bo’gói.

Héçe, aáñrá’r adojja, Muhámmad Mustafâ “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”óllá alok gorí ejje’dé **Hawd ál-Kawsár** hoó’dé uggwá faní’r hóuz tákí’bo. Híba ek mác sófor gorá foré’dé héttoór dhoóñr ói’bó. Hiba’r faní híin dud’óttú áró dólá ói’bó, ar híin’ór kúñjjó mockó’ttú áró gom lagi’bó. Híin hái’bálla dháké golóic tákí’bó’dé híin asman’or tara’ttú áró beec ói’bó. Faní híin há’dé mancó’ttú ossé Zuzuk’ot ói’lé úddá ar honó dín tirác no lágí’bó.

Héçe, **cafâ’a** (cúaríc) tákí’bó’dé híyan hámaká biccác gorá fori’bó. Nabi ókkól, Buzurgó ókkól, dindar Musólmán ókkól, fírissa ókkól áddé Allâhú ta’âlâ’yé ezin di’bo’de hítára toubá-sárá mori za’gói’dé Musólmán ókkól’ór cúñçó áddé bódhdha guná ókkól’óllá cúaríc gorí’bó, ar tarár cúaríc kobul gorí’bó. [Aáñrá’r Nabi “sállAlláhú taálá a’láihí wasállám”é hoi’yé’dé: **“Mor umma’r bútó’ttú bódhdha guná goré’dé hítára’llá muiñ cúaríc gorím.”**] Ahérót’ót, cúaríc fañs kisím ói’bó:

Ek lombór’órgán óildé, bisar’or zaga’gán’ót mancór doladoilla’t bicí deri thóorá fori’bó’dé hétó’llá bólí ocántí ói’yóré, guná’gár ókkól’é tará’r Ísáf zeddúúr fare hédduúr tokgórí gorí félai’bállá aros gorí’bó. Híyan’óllá cúaríc gorí’bó.

Dui lombór’órgán óildé, fusár lói’bo’de híin norom gorí áddé tora tori gorí’bállá cúaríc gorí’bó.

Tin lombór’órgán óildé, gunágár Musólmán ókkól’óllá, tará Ful-Sirât’óttú Zuzuk’ot fori no za’gói’fán áddé Zuzuk’or toziya’ttú basai loi’ballá cúaríc gorí’bó.

Sair lombór’órgán óildé, bódhdhá bódhdhá gunágár Musólmán ókkól’óré Zuzuk’ottú niyalai’félái’bállá cúaríc gorí’bó.

Fañs lombór’órgán óildé, Biyossó’t abadul abad tákí’bó ar héçe o-gona niyamot ókkól tákí’bó’dé óilé’yó Musólmán

ókkól’ór topka barái di’ballá cúwaríc gorí’bó. Héçe topka 8’wán tákí’bó, foitto zon’or topka nizor imân adde ham mozin ói’bó.

Yaa asé’dé Biyossó áddé Zuzuk. Biyossó óildé asman háñtowán’ór wor’ottú. Zuzuk óildé foitto cis’or tole. Biyossó 8’wán asé ar Zuzuk 7’tan asé. Biyossó óildé zobin, beil adde asman ókkól’ór woore, ar Zuzuk óildé beil’ottú aró bicí bódhdha.

6. Imân’or dohari cis 6’wan’óttú ebbe fúrantír’gán óildé **“qadar’ór wore imân anón, maání, gom (khair) áddé hóráf (cárr) Allâhú ta’âlâ’r torfóttú ó’dé híyan biccác gorón.”** Moniccó’ttú ó’dé gom adde hóráf, fáidá áddé hání, laf adde gunárí beggún Allâhú ta’âlâ’r Moncá mozin ai’yé’dé. ‘Qadar’ór maání óildé ‘uggwá mafa; fáisálá, hókúm; beec-ówá áddé hom-ówá.’ Honó ekkán cis rakí’bállá Allâhú ta’âlâ’r Nitti táké’dé Moncá’ré **qadar** (agori-fáisálá) hoó. Qadar’ór ó’wá (’r mesál) óildé, moncá goré’dé cis’oré **qadâ’** hoó. Qadâ’ áddé qadar’óré uggwá’r bódól ar uggwá’yó estemal goré. Héndíllá, **qadâ’**r maání óildé giyói’dé abadul abad hal’ottú dórí ai’bó’dé o-fúrání hal fojjonto banai’yé’dé áddé banai’bó’dé cis ókkól’ór nitti’llá Allâhú ta’âlâ’r agori-fáisálá, ar **qadar**’ór maání óildé qadâ’ mozin beec hom noó’fán óde ódé górí bana’dé ze honó cisor bana. Giyói’dé abadul abad hal’ot, foitto cis óibó’dé Allâhú ta’âlâ’ttú zana accíil. Allâhú ta’âlâ’r Zana híyan’óré **qadâ’ áddé qadar** hoó. Híyan’óré Greek decó’r agor zobona’r montek’or elómdár ókkól’é ál-‘inâyat ál-azaliyya (o-fúrání meérbání) hoi’tó. Foitto jandár cis qadâ’ttú accé. Allâhú ta’âlâ’r giyoí’dé abadul abad hal’ór Zana mozin banaáil’dé cis ókkól’ór bana’ré’yó qadâ’ áddé qadar hoó. Qadar’ór wore biccác gorí’báccót, aáñrá’ttú hámaká zani’yoré biccác gorón saá’dé, ossé Allâhú ta’âlâ’yé Nizor abadul abad moncá lói hónó ekkán cis banái’bállá sai’lé, híyan’óttú hámaká Híba’r Moncá mozin beec hom-sárá ó’de ódé boni táká fori’bó; Híba’yé banai’bállá fáisálá gojjé’dé cis no-táká, (ar noói’lé) Híba’yé no banai’bállá fáisálá gojjé’dé cis táká ói no faré.

Kulle januwar, gasgusálá, jan-sárá mokhlúk [doró cis, fannyá cis, gées, tara, molikyúl, ethom, elektron, kaárún-keñsaluwá’r than’or goir, foitto mokhlúk’ór foitto lorsor, gaa’r

mamala, kemikel mamala adde niyúklíyár’óttú ó’dé ham, bol’or talukot, jandár cis’or gaa’r mamala], foitto cis’or táká, no táká, moniccó’r gom adde hóráf ham ókkól, tará’r duniyai’r adde ahérót’ór cãñza áddé foitto ekkán cis Allâhú ta’âlâ’r o-fúrání elóm’ót accíil. Híba’ttú beggún’ór babute abadulabad zana accíil. Giyói’dé abadulabad hal’ottú dórí ai’bó’dé o-fúrání hal fojjonto ó’dé cis ókkól, híin’ór hásíyót, lorsor adde foitto mamala, ókkól’óré Híba’yé Híbar abaduabad Zana mozin banai’yé. Moniccó’r kulle gom adde hóráf ham, tará’r Islâm Dórmó’t imân aná (ar noói’lé) no aná, mone hoói goróuk, mone no hoói goróuk, tará’r kulle lorasora beggún Allâhú ta’âlâ’yé bana. Sabab (zoriya, maz’óttú estemal ó’dé zoriya) loi ó’dé foitto ekkán cis banai’yoré ówá’bábé bana Híba’yé írí. Híba’yé foitto ekkán cis hodún hodún zoriya ókkól lói bana.

Mesál, oin’e fura de. Sóyi gán óildé, furani bana’de Allâhú ta’âlâ’yé. Oin’ottú fura di’ballá keccú nái. Hálí, Allâhú ta’âlâ’r Córó (‘Âdat) óildé honó ekkán ciso’t oin no dórí’lé, Híba’yé fura no de.[1] Furaba’de baná Allâhú ta’âlâ’yé. Híba’yé oin-sárá’yó fura

[1] Oin’e zor fúçí uçé’fán gorom de’de baade ar keccú no goré. Karbun adde haidhrojen’oré jandár cis ókkól’ót táké’dé oksijen (ar noói’lé) electhron’or lorsor de’de híin loi dola gorí de’de oin’e noó. Sóyi’gán buzí no faré’dé hítára iín oin’e goré bólí tháaré. Fure’de ham yaán goré’dé noó oin’e, noó oksijen’e, noó gorom’e, noó electhron’or lorsor’e. Fura de’de Híba óildé baná Allâhú ta’âlâ. Híba’yé iín foitto ekkán’óré fura di’bar zoriya íssáf’fyá banai’yé. Zana nái’dé mancé oin’e fura de boli tháaré. Eskul’or Foóilá-Bák (Sair-Fañs kelás) fúrai’yé’dé forónnyá uggwá’yé “Oin’e fura de.” hoó'dé hotá’gán no mane. Híba’yé híyan’ór bodol, “Boiyar’e fura de.” boli hoó. Híyan Eskul’or Maz’ór-Bák (Añctho-No kelás) fúrai’yé’dé forónnyá uggwá’yé no gosé. Híba’yé hoó’dé, “Boiyar’ot asé’dé oksijen’e fura de’de.”. Eskul’or Woro’r-Bák (Egaro-Baró kelás) fúrai’yé’dé forónnyá uggwá’yé, fura de’de baná oksijen’e noó, elekthron’oré thane’de ze honó cis’e fura de boli hoó. Koóléj’ór forónnyá uggwá’yé cóttí áddé cis’ó gólái báfé. Iín’óttú dahá zar’de, manúc uggwá’yé zetó bicí zane, héto bicí górí híba’yé mamala ekkán’ór bútóré gólí’yóre mancé zoriya boli tháaré’dé cis ókkól’ór fisóttú’yó aró zoriya ókkól bicí asé’dé híyan buzí fare. Foitto ekkán cis’or sóyí’gán dekí’tó’dé zana adde sáaiñs’ór elóm’ót beggún’óttú áró wor’or topka’t accíil’dé Nabi “aláihís-salâm” ókkól, áddé tará’r torika mozin soli’yoré tará’r elóm’ór baárá doriya

di fare, hálí oin loi fura doon’nán óildé Híba’r Córo. Ossé Híba’yé no fura’bai’tó sai’lé, oin’or bútóré úddá furi’tó no de. Híba’yé oin’or bútóré Ibrâhîm “aláihís-salâm”óré fura nóo dé; híba bicí adojja accíil’dé hétólla, Híba’yé Nizor Córó tíyagárái féláaíl.[1] [Hétólla, Híba’yé oin’or fura-diya rukí’bállá cis ókkól’ó banai’yé. Kemisthiri’r elómdár ókkól’é cis híin loot faa’t asé.]

Ossé, Allâhú ta’âlâ’yé sai’tó, oin-sárá fura doon, aáñrá’ré háá-sárá geza doon, peleng-sárá uraboon, redhiyu-sárá duróttú fúnón, héndíllá héndíllá foitto ekkán cis zoriya-sárá banai fari’tó. Hálí Híba’yé foitto cis hodun hodun mazór zoriya ókkól lói banai’yoré moniccóré meérbání gojjé. Híba’yé hodún hodún cis’oré hodún mazór zoriya ókkól lói banai’bár moncá gojjé. Híba’yé Nizor ham zoriya ókkól lói gojjé. Híba’yé Nizor Takot zoriya ókkól’ór fis’óttú lukai raikkyé. Ossé, honó uggwá mancóttú Híba’r átá keccú ekkán banabai’tó mone hoi’lé, híba’yé híyan’ór zoriya’gín lói meénnót gorí’yóré híyan fa.[2]

Ossé Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Ham ókkól mazór-zoriya ókkól lói no banai’tó, hónó kiyó’ttú kiyó’ré no lágí’tó; foitto zon’e

---

ókkól’óttú fúçá fuçá zani fajjé’dé Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é yaa, ham ó’dé (ar noói’lé) goré’dé bólí tháará za’de cis foitto’wán óildé Osól Banoiya’ye rakkyé’dé taakot-sárá áddé mojbur mazór zoriya ókkól’dé híyan buzái’yé.

[1] Hétólla, Allâhú ta’âlâ’yé oin’or fura-diya rukí’bállá cis ókkól banai’yé. Kemisthiri’r elómdár ókkól’é híin tuwai loot fa.

[2] Serak dóraí’tó mone hoi’lé, sólói estemal goré; zaitun gula’ttú tel niyalai’tó mone hoi’lé, dufi baçe’de cis estemal goré; matá hoóñrái’lé matá hoóñrání’r dabai (espirin) há; Biyossó’t zai’to mone hoi’lé, nizoré nize Islâm Dórmó mozin háçé’fan górí soli’yoré o-fúrání meérbání fa; nizoré nize guli mari’lé (arnoói’lé) bic hái’lé, mori’bó; gám’é roc’é faní hái’lé sehét’óllá hání ói’bó; guná gorí gorí imân hárái’lé, Zuzuk’ot zai’bo; mazór-zoriya ziyán estemal gorí’bó, zoriya híyan’óllá banai’yé’dé cis híyan fai’bo. Islâm Dórmó’r kitaf ókkól forí, Islâm cíki’yóré fosón gorí’lé, Musólmán bone. Dórmó-no-manoiya ókkól’ór mazé tákí’yóré tará hoó’dé híin fúní’lé Islâm Dórmó’r elóm-sárá bone. Islâm Dórmó’r elóm-sárá beec bák kafér bone. Mancé ze sóróní’t uçé, hé soróní’r monzil’ot foóñsé’dé.

foitto'gán uzu uzu Allâhú ta'âlâ'ttú magi'tó ar honó meénnót no gorí'tó; wor'or topka'r adde lamar topka'r, girós áddé muzur, cágíríd áddé ustad, héndíllá héndíllá manúc ókkól'ór mazé honó acázábá'r sábbak no tákí'tó, ar tói, duniyai adde ahérót ulda fúldá ói zai'to'gói, ar cúndor áddé féderá, gom adde hóráf, cár-goróiyá áddé cár-no-goróyá ókkól'ór mazé honó forók no tákí'tó.

Ossé Allâhú ta'âlâ'ttú mone hoi'tó, Híba'yé Nizor Córó ar ek dhoilla banai'yoré foitto ekkán cis hé mózin banai'tó. Mesál, ossé Híba'ttú mone hoi'tó, Híba'yé Kafér ókkól, duniyai'r moza'r hofu ókkól, oinnyo zon'oré duk doiya ókkól áddé dúka-bás ókkól'óré Biyossó't gólái di'to, ar imândár ókkól, ibâda goróiyá ókkól áddé dil-gom manúc ókkól'óré Zuzuk'ot gólái di'to. Hálí, Híba'yé héndíllá nóo saá'dé híyan âyat Karîma ókkól áddé hadîs carîf ókkól'é dahá.

Mon'e hoói áddé moné no hoói goré'dé, moniccó'r ham adde lorasora beggún Hiba'yé bana'de. Híba'yé Nizor bonda ókkól'ór bútóré tará'r nizor nizor iccá áddé moncá'máik goré'dé ham ókkól banai'báccót **ikhtiyâr** (iccá) áddé **irâda** (moncá)banai di'yoré, iccá áddé moncá híin'óré tará'r ham banai di'bar zoriya banai di'yé. Moniccó'ttú keccú ekkán gorí'tó mone hoó'dé híyá, Allâhú ta'âlâ'r Iccá'yó héndíllá ói'lé, Híba'yé ham híyan banai de. Ossé moniccó'ttú mone no hoó (ar noói'lé) iccá no tákí'lé, Allâhú ta'âlâ'yé'yó no saá'dé ói'lé, Híba'yé no bana. Allâhú ta'âlâ'yé moniccó'r moncá mozin bana'de noó; Nizor moncá'yó heén ói'lé tói banai de'de. Moniccó'yé iccá mozin goré'dé ham ókkól Allâhú ta'âlâ'yé banai de'de híin óildé honó ekkán cis'ot óin dórá lói ekkui, Híba'yé cis híyan'ót furani banai de, ar híyan'ót oin no dórí'lé, Híba'yé furani banai no de. Honó ekkán cis'ot súrí bazí'lé, Híba'yé haça banai de. Surí'yé noó, Híba'yé haçe'de. Híba'yé súrí're haça'llá ekkán zoriya bana'de. Maání, Híba'yé moniccó'r iccá mozin ham ókkól banai de'de híin tará'r basáná, fosón áddé moncá mozin gorí de'de. Héen óilé'yó, kudurot'or lorasora moniccó'r iccá lói ó'dé noó, híin Allâhú ta'âlâ'ttú mone hoó'dé híyá, onnyo hodún zoriya loi bana. Híba baade ar honó Banoiya nái. Híba'yé beil, guri, fúçá, híssá, cíngiçi fukzúk, ethom adde híin'ór cisbís áddé hásiyót ókkól'ór foitto lorasora baná Híba'yé bana'de.

Toó, jan-sárá cisbís’ór lorsor moniccó áddé januwar’or iccá mozin goré’dé ham ókkól lói forók: uggwá manúc (ar noói’lé) uggwá januwar’e ham ekkán basí, fosón gorí’yóré gorí’tó saá’dé híyá, Híba’yé’ó sai’lé, Híba’yé híba’ré híyan gorá’bái híba’r ham’mán banai de. Moniccó’yé nizor ham gorí faron moniccó’r taakot’ot nái. Aró, mancé, nize keén górí goré’dé nize úddá no zané.[1] Jan-sárá cisbís’ór lorsor’ot honó iccá nái. Allâhú ta’âlâ’yé, honó ekkán cis’ot oin dórí’lé furani foida gorí de, ar híyan oin’or fosón-gorá (ar noói’lé) furi’bállá basá’ttú ó’dé noó.[2]

Mancé iccá mozin goré’dé ham ókkól dui’yán cis loi bone. Foóilá’gán’ót, híba’r dil’or basáná, moncá áddé taakot táké. Hétólla, mancó’r ham’oré, **kesb** (háásél gorá) hoó, híyan mancór hásiyót. Dui lombór’órgán óildé, Allâhú ta’âlâ’r foida-gorá. Allâhú ta’âlâ’r hókúm, maná-gorá, sawâb-diya áddé toziya-diya iín beggún kesb moniccó’ré di’yé’dé hétólla. **Sûrat as-Sâffât**’ór nobboi só lombór’ór ayat’ot, hoiyé’dé: **“Allâhú ta’âlâ’yé tuwáñrá’ré banai’yé ar tuwáñrá’r ham ókkól banai’yé.”** Âyat ibá’ttú monicc’ór ham ókkól’ót kesb (ar noói’lé) monor iccá áddé **irâdat juz’iyya** (hoddúúr áník azad iccá) asé’dé áddé honó bolazuri-gorá nái’dé dahá zá’dé híin bólí noó baná– hétólla, [ham ókkól’ót

---

[1] Moniccó’r foitto ekkán ham óildé gaa’r adde kemikel becábicí mamala ókkól’ór zoriya ó.

[2] Allâhú ta’âlâ’ttú’yó, mone hoói’yóré Nize ador adde rahám goré’dé Nizor bonda ókkól’ór gom gom adde haz’or haz’or moncá ókkól fura gorí de. Híba’yé tará’r hóráf horáf áddé háni-ólá moncá ókkól fura gorí di’to no saá, fura no goré. Adojja bonda híin’é nitti gom gom adde haz’or haz’or ham ókkól goré. Tará gorí nóo fáré’dé hodún hodún ham’ollá afsús’ó goré, hálí, ossé tará báfíyóre ham híin háni-ólá óitó’dé hétólla foida gorí noó dé’dé híyan buzi’tó, tará ebbe’yó afsús no gorí’tó. Aró, tará fáisálá híyan lói kúci ói’yóré, moniccó’yé dile mone basí’yóré iccá mozin goré’dé ham ókkól foida gorí di’ballá nitti’llá héndíllá moncá gojjíil’dé Allâh’ré cúkúríyá gorí’tó. Ossé, Híba’yé héndíllá nitti’llá irada no gorí’tó, Híba’yé nitti aáñrá’r iccá mozin gorí’dé ham ókkól úddá, aáñrár moncá-sárá, bolazuri foida gorí’tó. Híba’yé nitti’llá héndíllá irada gojjíil’dé hétólla, aáñrá irada gorí’yóré iccá mozin gorí’dé ham ókkól foida gorí de’de. Héen óilé, osól kémótá-ólá cis óildé Híba’r Irâda.

moniccó’r nam bazái di fari’bó ar] aáñrá “Ali’ye mariyoré báingge.” hoói’fán “mancór ham” boli hoói fari’bó. – aró foitto ekkán cis qadâ áddé qadar lói bana’de híyan’ó dahá.

Mancór ham foida gorí di’ballá, agottú, nizor mone basí híyan’ór irâda gorá fore. Mancé nizor iccá mozin gorí fare’de ham híin’ór irâda goré’dé. Irâda (ar noói’lé) moncá híyán’óré kesb (hásél-gorá) hoó. Mara giyé’dé ‘Âmidî’yé hoi’yé’dé **kesb**‘ór zoriya ham ókkól banai-diya’t asór ói’ye. Héen óilé’yo, mancé irâda goré’dé ham adde foi’da gorí de’de híyan’ót ekkán lói ekkán forók no táké’dé ísáfé, iccá mozin goré’dé ham’ot kesb’óyé honó asór no goré hoi’lé’yó golot no ói’bó. Hé ísáfé, mancé ziyán mone hoó híyan gorí fare’de noó; nizo’ttú mone no hoó’dé cis ókkól’ó óit fare. Ossé mancottú mon’e hoó’dé híyan gorí’tó ar tará no saá’dé honó cis no ói’tó, tói híin dé manúc no ói’tó, híin’é húdá dabi gorí’tó. Allâhú ta’âlâ’yé gorí’bállá áddé no gorí’bállá Nize gojjé’dé hókúm ókkól mozin soli fari’bállá Nizor moniccó zati’ré rahám gorí’yóré, baná tará’ttú lage’de héduún bol adde cóttí di meérbání gojjé’dé. Mesál, sehét áddé thiyañ loi kulai borái fari’lé boc’ót ek bar háj gorí fare; asman’ot Ramadân’or noya san dekí’lé, ek mác (din’ot din’ot) ruza rakí fare; din’e fañs ottó fárd namâz forí fare; nisâb mozin thiyañ (ar noói’lé) cómbóttí táké’dé mancé cómbóttí áddé thiyañ híin nisâb furai’yoré Híjrí bosór ek bosór baade, híin’óttú cúná (ar noói’lé) rufa’r ísáf’é salic-borat’or-ek-borat loi’yoré Musólmán ókkól’óré di fare.[1] Hétólla, mancé nizor iccá mozin gorí fare’de ham ókkól’óré mon’e hoi’lé goré, ar mon’e no hoilé no goré. Allâhú ta’âlâ’r baríк’gírí yaántú’yó buzá za. Be-elómí áddé o-buz ókkól’é qadâ’ áddé qadar’ór elóm’mán buzí no faré’dé hétólla, tará Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é hoiyé’dé híin biccác no goré ar mancó’ttú asé’dé takot adde iccá’r babute andecá goré. Tará mancó’ttú takot nái, ar nizor iccá mozin goré’dé ham ókkól hórai no farí gorá fore boli tháaré. Mancé hodún hodún mamala ókkól’ót nizor iccá mozin gorí no faré’dé dekí’yóré, tará

---

[1] Ibâda’r ham iín’ór babute zora zora gorí zani’bállá, meérbání górí Endless Bliss’ór híssá sair, fañs’ot adde Miftâh-ul-Janna (Biyossó’r Sabí) nam-ola kitaf’fwá soó.

Áhl ás-Súnná (hoódé Musólmán) ókkól’óré hóráf hoó. Tará’r golot ham yaán’é tará nizo’ttú moncá áddé iccá asé’dé dahá.

Ham ekkán gorí fara, no fará óildé **qudra** (takot) loi hotá. Honó ekkán ham gorí’bállá ar noói’lé no gorí’bállá fosón gorá, basá’ré **ikhtiyâr** (iccá) hoó. Basé’dé híyan gorí’bállá mon’e howá’ré **irâda** (moncá) hoó. Honó ekkán cis gosá ar noói’lé inkar no gorá’ré **ridâ** (fosón) hoó. Honó ekkán cis ói’bálla takot adde moncá fólé’fan górí fúwañti mili’lé, **Khalq** (foida-gorá) bone. Ossé híin’ór mila fólé’fan noóil’é, híin’óré **kesb** (hásél-gorá) hoó. Basóiyá foitto uggwá honó hámaká banoiya ó boli hotá nái. Héndíllá, moncá goré’dé foitto ekkán cís’oréyó honó hámaká fosón goré bólí hotá nái. Allâhú ta’âlâ’ré Khâliq (Banoiya) adde Mukhtâr (Iccá-Ólá) hoó, ar moniccó’ré kâsib (kesb-ólá) áddé mukhtâr (iccá-ólá) hoó.

Allâhú ta’âlâ’yé Nizor bonda ókkól’ór ibâda ádde guná ókkól irâda gorí’yóré foida goré. Toó, Híba’yé ibâda fosón goré, ar guná na fosón goré. Foitto ekkán cis Híba’r Moncá áddé Bana loi foida ó’dé. Súrá Ál-Án’âm’ór 102 lombó’rór âyat’ot, Híba’r elan asé: **“Hónó húdá nái baná Híba asé’dé. Baná Híba óildé foitto cis Banoiya.”**

Mu’tazila (hoó’dé dhaái’wá)yé, irâda áddé fosón’or mazór forók’kán no dekí biyankúwál’ót fori’yoré hoi’yé’dé: “Mancé nizottú mon’e hoó’dé ham nizebaze foida goré.” Tará qadâ’ áddé qadar’óré inkar gojjé. Jabriyya ókkól beggún ekku fúwáñti biyankúwál’ót fojje; foida no goré’dé iccá’yó tákít fare’de buzí nóo fáré. Mancó’ttú iccá nái bólí tháarí’yóré, tará mancó’ré cíl áddé gas loi borabojja dahái’yé. Tará hoiyé’dé – Allâhú ta’âlâ’yé hé gumráyí’ttú sóoñlí rakóuk!-: “Moniccó guná goróiyá noó. Guná beggún gorá bá’dé Allâh’ye.” Jabríyyá manoiyá ókkól’é hoiyé’dé héndíllá, ossé mancó’ttú moncá áddé iccá no tákí’tó, ar hóráfí áddé guná ókkól Allâhú ta’âlâ’yé bolazuri gorá bai’yé’dé ói’tó, murá’r wor’ttú hém mikkya melá mare’de át-theng baindá manúc uggwá’r lorasora adde dáikkyá dhukkyá saái’yóré áñçi lame’de manúc uggwá’r lorasora’t honó forók no takí’tó. Sóyi hoi’tó sai’lé, foóilá’wá’ré bolazuri gorgorai lama ba ar fisór’gwá’yé nizor moncá

áddé iccá lói lame. Híin’or maz’ór forók’kán no deké’dé manúc ókkól’ór nozor baçi ar tará ayat’gín’ó no mane. Tará Allâhú ta’âlâ’yé gojjé’dé gorí’bár-hókúm áddé no gorí’bár-maná ókkól’ór dorhar nái, ar híin nóo háçé’dé bólí buzé. Mu’tazila (ar noói’lé) Qadaríyyá hoó’dé dhaái ibá’yé biccác gojjé’dé héndíllá, mancé niz’ottú mone hoó’dé híyan nizebaze foida goré tháarón maání, **“Foitto cis Banoiya óildé baná Allâhú ta’âlâ,”** asé’dé âyat Karîm’wá’ré no manon adde mancó’ré Allâhú ta’âlâ’r fúwáñti cârík gorón.

Ci’â ókkól’é, Mu’tazila ókkól’ór dóillá, mancé nizottú mon’e hoó’dé híyan nizebaze bana boli hoó. “Gadá’ré fiçi’lé’yó faní’gín no fará.” bólí hoói’yóré híyan’ór sábút isáf’fyá dahá. Ossé, manúc uggwá’yé keccú ekkán gorí’tó irâda gorí’lé, Allâhú ta’âlâ’yé híyan no gorí’tó irâda gorí’lé, irâda e duníyán ekkui fúwáñti ói no faré’dé híyan tará honó dín nóo úddá báfé’dé: ossé Allâhú ta’âlâ’yé irâda goré’dé híyan ói’lé, Mu’tazilá ókkól’ór barábárí gollot ói’yé; maání, mancé nizottú mon’e hoó’dé foitto’gán noó banai fare, noó gorí faré; ossé, tará hoó’dé héndíllá, mancé ziyan saá híyan ói’tó, tói Allâhú ta’âlâ’dé komzur adde na-kabel ói’tó. Allâhú ta’âlâ komzur-ówá’ttú bicí duré. Baná Híba’yé saá’dé híyan ó’dé. Foittó’gán banoiya óildé baná Híba. “Mancé yaán banai’yé,” “Aáñrá waán banai’yí,” (ar nóói’lé) “Tará híyan banai’yé.” hoón áddé lekón bicí féderá hotá.[1] Híyan Allâhú ta’âlâ’r lói be-adofi gorá. Híyan’é imân hárá’bá.[2]

---

[1] Wor’ottú buzái’yé’dé mozin, mancé iccá mozin goré’de ham ókkól kemisthiri adde gaa’r becá bící mamala ókkól’óttú ó’dé, híin nizor irâda loi hotá noó ar híin nize étí uddá no faré. Siyon hotá yaan buzí faijjé’dé ahol-buddí mozin hók hoóiyá sáiñsdár uggwá’yé nizor iccá mozin goré’dé ham’or babute “Muiñ banaiyóm’dé.” howá'r hotá bad do, “Muiñ gojjóm’dé.” úddá hoi’té córmái’bo. Híba’yé Allâhú ta’âlâ’ré córmái’bo. Hálí, Zana, buzá áddé córóm hom-ola mancé ziyóñt híyóñt ziyán híyán hoi’té no córmá. Allâhú ta’âlâ’yé duniyai’r manúc beggún’óré rahám goré. Híba’yé tará’ttú ziyán lage híyan banai’yoré foitto zon’or héçe difeçá. Híba’yé tará’ttú e duniyai’t cántí áddé kúcí’r sáñté bócótí gorí farí’bállá, áddé ahérót’ót o-fúrání kúcí fai’ballá gorón saá’dé híin’ tará’ré sáp sap górí zanai de. Híba’yé, nizor nizor mon, hóráf hóráf fúñwájjá, hóráf hóráf kitaf adde midhiar’or dúka hái’yóré

CEREF ED-DÎN MUNÎRÎ ‘rahímah-Allâhu taâlâ’r DUWÁ SÍYÁRÁ

(782 A.H/1380’t entekal ói’ye’dé) Indhíá’t fonná fojjííl’dé Islâm Dórmó’r boro âlim ókkól’ór bútóttú uggwá, Ceref ed-dîn Ahmad íbn Yahyâ Munîrî’yé híba’r Fársí kitaf **Maktûbât**’ór síyárá añçáró’t lekkyé’dé:[1]

---

sóyi rassa eri di, kuférí (be-imâni) áddé gumrá rassa mozin soloiya ókkó’ór bútóttú Niz’ottú mon’e hoó’dé híba’ré hiba’ré sóyi rassa’r uzu dahái de. Híba’yé tará’ré sóyi rassa’r uzu thani loi za. Híba’yé niyamot yaán, zâlim adde ód’ór baáré zoiya ókkól’óré boccíc no goré. Híba’yé tará’ré tará fosón áddé azzu gorí fori táikké’dé tará’r kuférí’r dherá’t eri di raké.

[2] Yaán’tú kitaf, **I’ tiqâd-nâma**’ré dui-bácá gojjá ói’gi’yé’gói. Dui-bácá iín gojjé’dé Hají Fayzullah Efendi óildé Erzincan’or ekkán cóor, Kamâh’r accíil. Híba’yé (Turki’r) cóor Söke’ót boóut bosór uggwá porfésár ísáfé fonná foráil, ar Híjrí 1323 [1905 A.D.]’t entekal ói’yé. Kitaf’fwá lekóiyá, Moulânâ Khâlid-i Baghdâdi ‘Usmânî ‘quddisa sirruh’ Híjrí 1192’yot, Bagdâd’or uttor híssá’r Cahrazûr cóor’ót óoil, ar Híjrí 1242 [1826 A.D.]’t Damaskás’ót entekal ói’ye. Híba’ré ‘Usmânî hoó’dé, híba Házrát ‘Usmân-i Zinnûrayn ‘radiy-Allâhú ‘anh’ór boncó’ttú accé’dé hétólla. Híba’yé híba’r bái Moulâna Mahmûd Sâhib’óré Imâm-i Nawawî’r kitaf **Hadîs-i Arbaîn**’ór dui lombó’ór hadîs, **Hadîs-i- Jibrîl**’ór babute cíkai’báccót, Moulânâ Mahmûd-í Sâhib’é nizor bor bái’yóré hadîs caríf’fwá buzé’fán górí uggwá kitaf lekí’tó aroz gojjé. Moulânâ Khâlid, ‘rahmatullâhi ‘alaih’yé nizor bái’yór foór-óla mon kúcí gorí’bállá aroz’zán gosí’yóré hadîs carÎf híba Fársi hotá’t buzái’yé.

[1] Síyárá iín dola gojjá kitaf, **Maktûbât**’ót ek cót síyárá asé. Híba Híjírí 741 [1339 A.D]’t kitaf bañdí 1329 [1911]’t, Indhíá’t sábái’ye. Kitaf híba’r kopi uggwá Istanbul’ór Süleymâniyye Kitaf háná’t asé. **Ircâd ás-sâlikîn** áddé **Ma’din ál-ma’ânî** óildé híba’r aró duwá kimoti kimoti kitaf. 1240 A.H [1824]’t entekal óiyé’dé uggwá Áhl ás-Súnná’r boro âlim, Ghulâm ‘Alî ‘Abdullah ád-Dahlawî “rahimah-Alláhú taálá”yé nizor kitaf’or síyárá nobboi no (99)’t Ahmad íbn Yahyâ Munîrî’r **Maktûbât**’or taid di’yoré híba náfs sáp gorí’bállá bicí haz’ot gólle bólí lekkyé. Ceref ád-dîn Ahmad íbn Yahyâ Munîrî “rahimah-Alláhú taálá”

“Becbák mancé andecá gorí gorí áddé golot golot buzí buzí golot goré. Héndíllá hóráf báfá-ólá manúc hodúné hoó’dé: ‘*Allâhú ta’âlâ’ttú aáñrá’r ‘ibâda’ no lágé. Aáñrá’r ibâda’yé Híba’ré honó bálái no goré. Mancé Híba’r ibâda goróuk, (ar noói’lé) Híba’ré no manouk, híin lói Híba’r Baríkgírí’t honó keccú forók no. Ibâda goré’dé manúc ókkól’é hánnak duk gorí nizore nize ocántí goré’dé.’* Híyan óildé ekkán golot ahol-háçá; ibâda gorí’bár hókúm goré’dé híin Allâhú taâlâ’ttú hazot gólé’dé hétólla bólí tháarí’yóré Islâm Dórmó no siné’dé mancé héen hoó’dé. Híyan óildé ekkán bicí golot tháará, ar híyan’é mancó’ré ói-no-faré’dé cic ói-fare’de cic boli tháaré’fán biyankúwál’ót félai’dé. Zibá’yé ibâda ziyán goré, híyan baná híba’llá haz’ot gólé’dé. Híyan héndíllá bólí Allâhú ta’âlâ’yé Sûrá Fâtir’ór añçáró lombór’ór âyat’ot sáp górí elan gojjé. Héndíllá golot báfá-ólá manúc híba, dhaththor’e háná homai hái’bálla hoi’léyó homai no hái’yóré “Muiñ háá no homai’lé dhaththor’ottú honó gunárí no ói’bó.” hoó’dé uggwá be-arammya’r mesál ói’bó.”Dhaththor’oré honó hání no gorí’bó.” hoi’yé’dé híyan, sóyi hoi’yé. Hálí híyan’é híba’ré hání gorí’bó.Dhaththor’e híba’ré uzón homai’tó hoó’dé híyan dhaththor’ottú haz’ot gólé’dé hétóllá noó, rugiwá’r be-aram’mán thík gorí’bállá hoó’dé. Híba’yé dhaththor’or sólla dórí’lé hiba’ttú gom ói zai’bo’gói. No dórí’lé, mori’bó, ar híyan’é dhaththor’oré honó hání no gorí’bó.

“Golot-báfá-ólá manúc ar hodún’é hónó ottó’t honó ibâda no goré; ar tará harâm cis ókkól gorá bon no goré. Maání, tará Islâm Dórmó mozin no sole. Tará hoó’dé, ‘Allâh Karîm ar Rahám-ólá. Híba’ttú Nizor insán bonda ókkól’óllá bicí feth fure. Híba’r Maf-gorí-diya óildé o-fúrání. Híba’yé kiyó’ré toziya no di’bó.’ Ói, tará hoó’dé hotá’ttú foóilá-gín sóyi, hálí laás’ór’gán golot. Cóitán’é tará’ré búlábuthkí di golot rassa dórái’yóre na-fórmán banai félá’dé. Ahol-ola mancó’ré Cóitán’é bóñr di no faré.Allâhú ta’âlâ baná Kerîm áddé Rahámót-ólá’dé noó, Híba’yé cáñza’yó bicí dorómóró

---

híbá’r hobor asé’dé Indhiá’r Bihár’ót accíil. Munîr óildé Bihár’ór ekkan fara’r nam. 1332 [1914 A.D]’t Indhiá’r Dioband’ot sábái niyalai baadé fisóttú Pakistan’ór Lahór’ót ar ek bar niyalaáil’dé Câh ‘Abd al-Haqq ád-Dahlawî “rahimah-Alláhú taálá”r Fársi kitaf **Akhbâr ál-akhyâr**’ót híba’r nizor zindegi’r babute zora zora gorí lekkyé.

áddé hótórá górí di’bo. Híba’yé e duniyai’t becábící mancóré gorifi adde dukkót foida goré’dé aáñrá dekí’r. Híba’yé, honó kutumutu-sárá, Nizor becábicí bonda ókkól’óré toziya’t táká’bá. Híba bicí Rahám-ólá áddé Razzâq (Rezúk-Doiya) ói’léyó, ál các, két holá áddé háná niyola’de ham’or meénn’ót no gorí’lé, Híba’yé ek gorác háná úddá no di’bó. Híba foitto zon’oré ziyañta Rakóiyá ói’léyó, Híba’yé honó uggwá mancóré háá fíyá-sárá tora’t no di’bó. Híba’yé dabai no há’dé be-arammya’r ocúk gom no gorí’bó. Híba’yé tora, ocúk no-ówá áddé mal dón’ór girós bona héndíllá héndíllá duniyai’r niyamot beggún’óllá zoriya ókkól banai’yoré, duniyabi niyamot’or zoriya híin dórí nóo táké’dé hítára’ré maárúm gorát honó feth-furani nóo dáhá. Dabai 2 dhoilla asé: (Cisbís lói bana’de) Cis-dabai adde ruú lói goré’dé ruú-dabai. Foitto kisím’ór be-aram thík górí’bállá ruú-dabai óildé sódká-gorá áddé duwa-gorá. Namedhak Hadîs carîf duwá’t hoi’yé’dé: “**Tuwáñrá’r be-aram ókkól sódká gorí gorí thík goró.**” ar “**Ze honó be-aram thík gori’bó’dé uggwá dabai óidé bicí gónó ‘istiqfâr’** (hoó’dé uggwá duwa) **hoón.**”[1]. Cis-dabai becábicí asé. Híin siní’té tojruba lage. Ruú-dabai ókkól gónó estemal gorá’yé cis-dabai ókkól tuwai faa’t’ó bol de.Ahérót’ór niyamot ókkól faiba’llá’yó héen gorá fore’de írí. Híba’yé kuférí áddé no-zaná’ré ruú mari félá’dé bic banai’yé. Ar gaálí’yé ruú’t be-aram ané. Dabai estemal no gorí’lé ruú'ttu be-aram ói’yóré mori zai’bo’gói. Kuférí áddé no-zaná’r baná ekguillyá dabai óildé zana adde ma’rifa. Ar gaálí’r dabai óildé namáz forá áddé ibâda beggún gorá. Duniyai’t, ossé manúc uggwá’yé bic hái’yóré ‘*Allâh óildé Rahám-ólá, ar Híba’yé moré bic’ór lussani gorá’ttú basai’bó.’ hoilé’yó, híba ocúk ói’yóré mori zai’bo’gói. Ossé, gaa lamer’de manúc uggwá’yé béráng-tel [ar noó’ilé miçá be-arammyá’yé miçá (ar noói’lé) gulkús-ólá háná] hái’lé, híba’ttú aró hóráf ói zai’bo’gói. Moniccó’r gaa norom córóm’dé hétólla, becá bicí dhooilla bodhooilla cisbís bicí lage [háná, hoor, adde tókíyót.]. Híin fai’te, banai’té boóut duk ó, estemal gorí’té’yó hé dúk* (Dorhari cis iín tuwai loi’bar adde

[1] (Istigfâr hoó’dé) duwa’wá eén górí hoó’dé yá: “Estaghfirullah al ’adhîm al-ledhî lâ ilâha illâ Hu-w-al Hayy-al-Qayyûma wa atubu ilaih.” Híba bicí gónó gonó hoón saá. Bicí duwadi’r ottó’t híba’r baçí fórma “Estaghfirullah,” hoilé ham di’bo.

banai’bár) meénnot’tán zuit gorí áddé aásán’ór sáñté gorí fare’fán moniccó’r bútóré **Náfs** hoó’dé alok takot ekkán foida gorí di’yé. Januwar ókkól’ór bútóré takot híyan foida gorí diya no fore. Náfs’é gaa’ttú lage’de cis ókkól fura gorí’bállá becí saá. Híyan’é héndíllá cis gorá’t be-niyomo’r bicí kúci ó. Nafs’ór azzu híin’óré cáhwá (herós) hoó. Demag’e sóoñlí no faré’fán ódé be-niyomór bicí cáhwá’r kúci’yé mancór dil adde gaa’t hání goré, ar onnyo zon’oré hání goré ziyán guná. Meérbání górí **Endless Bliss**, híssá ek’or teró síyárá’r ahérí híssá’t soó!

“Golot báfóiyá dhaái ar uggwá’yé nizor cáawót (cáhwá), guccá (ghadab) áddé mono’r azzu ókkól búzái felái’bár niyot loi waáccá tákí **riyâda** goré ziyán Islâm Dórmó’yé jaez no de. Tará Islâm Dórmó’yé tará’ré (híin-)sárá tákí’bar hókúm goré bólí tháaré. Deri’fán waáccá tákí baade, tará’r nizor hóráf hóráf azzu ókkól ajó noó zágói’dé dekí’yóré, laásóttú tará, Islâm Dórmó’yé (mancóré) gorí no faré’dé ham gorí’tó hókúm goré bóli hoó. Tará hoó’dé: ‘*Islâm Dórmó’r hókúm yaán fura gorí no faré. Mancé nizor nizor kuduroti adot ókkól félai di no faré. Híin’oré félai di’bá’r kucíc gorón’nán hala manúc uggwá’ré dólá gorí’bállá meénnót gorá’r dóillá. Ói no faré’dé cis ekkán gorí’bá’r kucíc gorón’nán ottó borbad gorá.*’ Tará báfí’yóré ham goré’dé golot muwálá lói. Zeén ói’bó óuk, Islâm Dórmó’yé guccá áddé cáawót’ór dóillá moniccó’r hásiyót ókkól félái di’bar hókúm no goré’dé hétóllá, Islâm Dórmó’yé héndíllá hókúm goré hoói dabi goré’dé híyan tará’r bódhdha be-elómí áddé bekufi. Héndíllá héndíllá dabi hiín Islâm Dórmó’r bodnai gorá. Ossé, Islâm Dórmó’yé héndíllá hókúm gorí’tó, Islâm Dórmó’r Sóddár, Muhámmád “aláihis-salâm”óttú hásiyót hiin no tákí’tó. Aró, híba’ye hoi’yé’dé: ‘**Muiñ yó uggwá manúc. Foitto zon’or dóllá, mo’ttú yó guccá uçí’bó.**’ Mazé mazé, híba’ré guccá daha zai’to. Híba’r guccá nitti Allâhú ta’âlâ’r wassé accíil. Allâhú ta’âlâ’yé Kur’ân ál-Karîm’ót ‘**nizor nizor guccá’ré sóoñlí fare’de’** mancór taarif gojjé. Híba’yé guccá noó’dé mancór taarif noó góré. Golot báfóiyá híin’ór ‘cáawót félai doon saá’ howá híyan ebbe maání-sárá. Rasûlulláh ‘sállÁlláhú taálá aláihí wasállám’é nowá mayya “radiy-Alláhú taálá ánhúnná’ré biyá gojjé’dé hotá’gán’é hítára’r hotá híyan golot’de sáp sáp gorí dahár. Ossé, manúc uggwá’ttú cáawót zai’lé’gói, híba’ttú híin dabai ocút

hái’yóré wafes aná fori’bó. Guccá’r mamala’yó héndíllá; mancé nizor guccá’r hásíyót lói nizor beçi fuwain’dóré sóoñlí basai fare. Hásiyót híyan’ór bol loi Islâm Dórmó’r ducmon ókkól lói hojja (jihâd) gorí fare. Manúc uggwá’yé fut-zíyáin fa’de adde híba’r moron’or baade’yó mancé híba’ré izzot di, nam gorí híba’r babute howá howí goré’dé híin híba’r cáawót’ór zoriya ó’dé. Iín óildé Islâm Dórmó’yé fosón goré’dé addé taarif goré’dé cis.

“Islâm Dórmó’yé cáawót áddé guccá félai di’tó hókúm goré’dé noó, híin’óré sóoñlí’yóré Islâm Dórmó’r cíkkatá mózín estemal gorí’tó hókúm goré’dé. Híyan óildé, gúñrá soloya (ar noói’lé) follán’óttú nizor gúñrá (ar noói’lé) nizor kuiñr’óré dur no gorí’yóré híba’ré estemal gorí fare’fán híba’r lói boni banai raká fore’de híyan lói ekkui. Maání, cáawót áddé guccá óildé follán’ór kuiñr adde gúñrá soloiya’r gúñrá’r doillá. E duníyán-sárá, ahérót’ór niyamot ókkól cíyár gorí no faré. Hálí, híin estemal gorí’bállá, híin’óré banai kuwaic gorái’yóré Islâm Dórmó’r lói háçé’fan górí estemal gorá fore. Ossé híin’óré kuwaic no gorái’lé, híin be-niyom’or beec ói Islâm Dórmó’r címá ókkól bárái félai’yóré mancóré nac gorí félai’bó. Riyâda óildé hásiyót e duniyán’óré félai di’ballá noó, híin’óré kuwaic gorái’yóré Islâm Dórmó mozin sola bai’bár irâda loi goré’dé. Ar yaán foitto zon’e gorí fare.[1] ethom buúm’ór takot estemal gorón (ar noói’lé) jéth peleng’or dóillá cisbís banon’nán adof’de noó. Híin’óré moniccó’r kérmós’ólla estemal gorón’nán adof’de. Tói, (adof) híyan Islâm Dórmó mozin soli’yoré loi fare.

“Golot báfóiyá’r dhaái sair lombór’ór’gwár babute hoi’tó sái’lé; tará ‘*Giyói’dé abadulabad hal’ot, foitto ekkán cis’or takdir age dórí banai’yé. Fuwa uggwá ói’bár age, híba* ***sa’îd*** *(Biyossó’r laikkyá) né,* ***caqî*** *(Zuzuk’or laikkyá) ói’bó fáisálá goré.Híyan híya’r baade ar no bodoli’bó. Hétólla, ibâda gorí fáidá nái.’ hoói hoói nizoré nize bóóñr de.* Rasûlulláh ‘sállAlláhú taálá aláihí wasállám’é qadâ’ áddé qadar no bodoli’bó ar foitto cis’or takdir abadulabad’ollá age dórí banai félai’yé hoi’yé’rár, as-Sahâbát ál-kirâm’é’yó héndíllá hoóil: ‘Aiyó abadulabad’ollá agori banai’yé’dé

[1] Meérbání górí **Endless Bliss**, híssá 6’r síyárá 26’t soó.

takdir’or acá rakí’yóré honó ibâda no gorí boói tákí’. Hálí Rasûlullah’yé juwaf diyé: ‘**Ibâda ókkól goró! Foitto zon’ottú abadulabad’ollá agori banai’yé’dé nizor nizor takdir’ot asé’dé híin gorí’té aásán!** Maání, abadulabad’ollá sa’îd óibá’r fáisálá gojjé’dé híba’ré sa’îd’wáyé goré’dé híin gorá bai’bó. Hétólla, abadulabad sa’îd ói’bár fáisálá gojjé’dé hítára ibâda goré’dé híyan áddé caqi ói’bár fáisálá gojjé’dé hítára Híba’ré no mane’de híyan, abadulabad aram tákí’ballá takdir-ola ókkól’é háná áddé dabai há, ar be-aram ói’yóré mori’bár takdir-ola ókkól’é háná áddé dabai no há’dé hotá’gán lói ekkui dhoilla. Búke (ar noói’lé) be-aram loi mori’bállá takdir’ot asé’dé hítára háná áddé dabai’ttú fáidá lói no faré. Agori banaiya-takdir’ót tuwangor ói’bá’r asé’dé hítára’llá hamai’bár rassá ókkól kúlá táké. Takdir’ot fuk mikkyá mori’bár táké’dé mancé fosím mikkyá zai’bar foñt bon loot fa. Fúnni’dé mozin, ‘Azrâ’îl “aláihís-salâm”é [Nabi] Sulaimân “aláihís-salâm” héçe giyé’dé híyá, híba’yé boiçá acciíl’dé manúc’gín’ór bútóttú ek zon’or uzu díyán dí sai’yé. Fírissa’wá’r murhai saá’r zoriya manúc’cwá dhoorai’yé. ‘Azrâ’îl “aláihís-salâm” gi’yé’gói’rár, híba’yé ‘Azrâ’îl “aláihís-salám”óttú hárí fare’fán híba’ré fosím mikkyá’r ekkán dec’ór uzu urai lo zai’bo’góillá boiyar’oré hókúm gorí’tó Sulaimân “aláihís-salâm”óré fori dorí hoi’yé. ‘Azrâ’îl “aláihís-salâm” wafes accé’dé híyá, Sulaimân “aláihís-salâm”óttú híba’yé manúc’cwá’r úzú díyán dí kiyóllá sai’yé fusár gojjé. ‘Azrâ’îl “aláihís-saám”é hoi’yé, ‘Moré, ek góndhá baade fosím’ór thoón ekkán’ót híba’r foran loi’félái’bállá hókúm gojjé. Hálí, híba’ré tuwáñr fúwáñti dekkyóm’órár ammók ói saá’giyé’dé. Fisóttú hókúm’man fura gorí’bállá fosím mikkyá gi’yóm, híba’ré héçe loot fai’yoré híba’r foran loi’yóm.’[1] Dahá zár’dé mozin, manúc’cwá’yé ‘Azrâ’îl “aláihís-salám”óré dhorai’yé’dé híyan, híba’r agori-banaiya takdir’gán ói fare’fán, tói Sulaimân “aláihis-salám”é hé mózin gorí’diyé; abadulabad’ollá agori banai’ya takdir’gán zoriya ókkól lói fakkái ói’ye . Héndíllá, abadulabad sa’îd ói’bár fáisálá gora gi’yé’dé manúc uggwá’yé imân fai’bo, ar riyâdâ gorí’yóré nizor hóráf horáf adot thík gorí’bár mouka fai’bo. Surá ál-An’âm’or âyat 125’ot asé’dé: ‘**Allâhú ta’âlâ’yé, Nizor bonda**

---

[1] Kissá yaán Híjrí 672 [1273 A.D.] entekal ói’yé’dé Jalâl ad-dîn Rûmî’r **Metnewî**’t zora zora gorí hoi’yé.

zibá’ré sóyi rassa dahái di’tó saá, híba’r dil’ot Islâm Dórmó gólái de.’ Abadulabad caqî accíil’dé manúc uggwá, maání, Zuzuk’ot zaibar fáisálá gorá giíl’dé híba’ré ‘ibâda gorá no fore.’ hoó’dé báfá’gán gólái’dé. Manúc uggwá sa’îd ói’bó né caqî ói’bó abadulabad’ollá agori fáisálá gorí raikkyé.’ Híba’yé nizor báfá híyan’óllá bólí ibâda no goré. Báfá híyan asé’dé hétóllá híba’yé ibâda no goré’dé híyan’é híba’ré abadulabad caqî ói’bár faísálá gorá giíl’dé dahá zá. Héndíllá, abadulabad be-elómí ói’bó bóli agori fáisálá gorá giyé’dé manúc uggwá ‘ré “Foitto ekkán cis’or abadulabad takdir’or fáisálá agori gorí félai’yé. Manúc uggwá’llá leká forá behaz’or ói’bó, ossé híba’ré age dórí be-elómí ói’bár fáisálá gorá giyé’dé ói’lé.’ hoó’dé báfá’gan gólái di’bo. Hétólla, híba’yé honó ekkán no saá, no cíké. Híba be-elómí roóí za’gói. Ossé, manúc uggwá’ré álcác gorí thal gorí dán-dana-duna gula-gala fai’bo boli agori fáisálá gorá gi’lé, híba’ré nizor bil’ot al soói’yóré dana lagai’bár mouka de. Abaduabad sa’îd ói’bá’llá agori fáisálá gorá gi’yé’dé hítára imân fai’yoré ibâda goré’dé híyan áddé caqî ói’tó agori fáisálá gorá gi’yé’dé híin’é inkar gorí no mane’de híin’ór mamala’yó héndíllá. Híyan no buzé’dé bekuf ókkól’é hoó’dé: ‘Imân adde ibâda táká lói abadulabad sa’îd ó’wá lói, (ar noói’lé) kuférí áddé na-fómání lói caqî ó’wá lói ki bazá asé?’ Tará’r baiththá ahol loi, tará talukot híyan’óré buzí’bállá kucíc gorí’yóré foitto cis’oré tará’r nizor ahol loi hól gorí’tó saá. Hálí, monicc’ór ahol óildé címá-ólá, tói ahol loi buzí no faré’dé híin’óré ahol loi buzí’bállá kucic gorón’nán bekufi. Héndíllá tháaré’dé híin’óré bekuf’de híyan fáisálá gorón saá. ‘Isâ “aláihís-salâm”é hoi’yé’dé: ‘Mottú maa’r feç’ottú añdá ói’yé’dé híba’ré deke’fán gorí’té duk nóo ó, mora’ré ziyañta gorí’té úddá nóo ó. Hálí, muiñ honó úggwá bekuf’oré háñsá’gan buzái nóo fáróm.’ Allâhú ta’âlâ’yé, Nizor O-címáná Elóm áddé Ahol (Hikma) lói, Nizor bonda hodún’óré fírissa’r héddur górí topka barái dé, aró, hé’ttuwáró barái dé. Ar, ar hodún’óré, Híba’yé topka homai’yoré kuiñr cúwór’ór’gín’ór dóillá gorí dé.”

Házrát Ceref ad-dîn Ahmad íbn Yahyâ Munîrî’yé híba’r síyárá 76’t hoi’yé:

“ ‘**Sa’âda’** maání ‘Biyossó’r laikkyá’. Ar, ‘**caqâwa**’ maání ‘Zuzuk’or laikkya’. Sa’âdá áddé caqâwa óildé Allâhú ta’âlâ’r dui’yán gudam’or mesál. Gudam foóilá’gán’ór sabí óildé wafádárí áddé ibâda. Du lombór’ór gudam’or sabí óildé gúnágár bóná. Allâhú ta’âlâ’yé manúc uggwá sa’îd né nákí caqî ói’bó abadulabad’ollá fáisálá gojjé. [Aáñrá híyan’óré takdir hoói.] Abadulabad’ollá sa’îd dhaha giyé’dé manúc uggwá’ré sa’âda’r sabí duniyai’t de’félé, tói híba Allâhú ta’âlâ’rgín mózin sole. Abadulabad’ollá caqî ói’ye’dé manúc uggwá’ré duniyai’t caqâwá’r sabí de’félé, tói híba’yé nitti guná gorá’t táké. Duniyai’t, foitto zon’e nize sa’îd né caqî nizor át’or sabí saái’yóré buzí fare. Ahérót’ór báfá-ólá dórmó’r âlim ókkól’é híyan’óttú manúc uggwá sa’îd né caqî buzé. Hálí, duniyai’t hof baijjé’dé dórmó’r topka-ola manúc uggwá’yé híin no zané. Foitto izzot adde niyamot Allâhú ta’âlâ’r hotá mani’yoré ibâda gorá’t asé’dé. Ar foitto ekkán hóráfí (ar noói’lé) mosibot guná gorá’ttú cúru ó. Foitto zon’ott’ú duk adde kusáát ó’dé guná gorá’ttú. Ar zuit adde aásání ai’yé’dé wafádárí’ttú.[1] Jerúsâlim’or mosít Aqsâ’t, boóut bosór namâz áddé ibâda ókkól gorí gorí nizor zindegi haçai’yé’dé uggwá manúc accíil; híba’yé ibâda áddé ikhlâs’ór corót ókkól noó cíké’dé hétóllá, híba’yé uggwá sóídá inkar goijjé’rár, híba’yé eén hárá hárái’ye’dé hiba’ré furussaf nac gorí di’yé. Héen ói’lé’yo, As’hâb ál-kahf’ór kuuiñr’gwá’yé siddîq’gín’ór fisé fisé ho ek haiñ áiñththe’rár, híba’ré eén topka barái diíl’dé, híba hoñsora bósórá accíil’dé úddwá hiba’r topda wafes homai nóo dé. Hotá yaán bicí tajuppya óiyé; elómdár manúc ókkól’é cót cót bosór fojjonto mockillya súwál híyan’ór juwaf noó fá. Híyan’ór bútóré luhaiya asé’dé Allâh’r Buddí’ré moniccó’r ahol loi buzí no faré. Allâhú ta’âlâ’yé ‘Âdam “aláihís-salám”óré moida no hái’tó hoóil, hálí híba’yé hiin hái’bó’dé abadulabad hoói fajjíil’dé hétólla, híba’ré hái’tó diyé; Híba’yé Cóitán’óré Âdam “aláihís-salâm”or muúntú sóidá gorí’’tó hókúm gojjé’, hálí Híba’yé híba’ré sóidá no gorá bai’tó saáil; Híba’yé hoi’yé’dé, aáñrá’ttú Híba’ré tuwon saá, hálí Híba’yé híyan

[1] Yaán óildé Allâhú ta’âlâ’r Barík Kaanun. Híyan honó kiyé bodoli no faré. Aáñrá’ttú nizor nizor nafs’óllá aásán áddé miçá ói’bó’fán lage’de híyan’óré sa’âda ísáfé mani no loon saá. Ar duk adde tita lage’de hiin’óré caqâwa (ar noói’lé) Zuzuk boli’yó no tháarón saá.

ikhlâs-sárá manúc ókkól’oré fai’to di’to nóo saá. [Mamala iín’ór babute] siyon kerenghal yaán buzí’bállá lage’de héduún elóm nizottú nái bólí hoói’yóré Allâh’r Rassa’t sófor goróiyá ókkól’óttú cíkár gorá fojjé, tói tará ar keccú nóo hoó. Héen ói’lé, aáñrá keccú ekkán keén górí hoói fajjúm? Híba’ttú noó moníccó’r imân adde ibâda lage, noó tará’r kuférí áddé gúná gorá’yé Híba’ré hání goré. Híba’ttú honó ottó’t Nizor mokhlúk’óré no lágé. Imân adde wafádárí elóm’óttú cúru ó, tói kuférí áddé guná be-elómí’ttú foida ó. Wafádárí ekkán, sai’té bicí niróc lagi’lé úddá, híyan eri no don saá! Guná ekkán, sai’té maf gorí diyaza’de héndíllá ebbe cúñçó lagi’lé úddá, híyan gorá’ttú basi tákón saá! Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é hoi’yé’dé, tin’nán cis’e ar tin’nán cis ówá’bá: wafádárí’yé Allâhú ta’âlâ’r Ridâ’ (Rahámót) ówá’bá; guná-gorá’yé Híba’r Guccá (Gozzof) ówá’bá; Imân’e mancóré izzot kodor faa’ba. Hétólla, aáñrá’ttú cúñcó’ttu cúñçó guná gorá’ttú úddá dorómóró gorí basi táká fori’bó; guná híyan’ót Allâhú ta’âlâ’r Gozzof tákí’t fare. Aáñrá’ttú foitto uggwá imândár’óré aáñrá nizottú aró gom buzón saá. Híba Allâhú ta’âlâ’yé bicí ador goré’dé uggwá gulam’ó óit fare. Abadulabad’ollá fáisálá gojjé’dé foitto zon’or takdir’oré honó ottó’t bodoli no faré. Allâhú ta’âlâ’yé sai’lé, Nizor hókúm no mani’yoré nitti guná gorá’t táké’dé mancóré maf gorí di’lé’yó di’t fare. Fríssa ókkó’lé, ‘**Yâ Rabbî! One duniyai agagura hóráfí áddé kúná kuní gorí’bódé mokhlúk ókkól banai’bá dé níkí?** hoói fusár gojjé’rár, Híba’yé híin’é hóráfí no gorí’bó nóo hoó, Híba’yé hoi’yé’dé: ‘**Tuwáñrá’ttú zana nái’dé híin Mo’ttú zana asé.**’ Híyan’ór maání óildé, ‘Muiñ be-kimoti (cis’o)’ttú kimoti (cis) banom’de. Muiñ bicí durór’gín’óré dháké aá’bóm. Muiñ niróc (cis’o)’ttú main-ola (cis) banom. Tuwáñrá tará’r ham saái tará’r babute fáisálá goró’dé, hálí Muin tará’r dil’ot soóm. Tuwáñrá guná-sárá óí’tó báfó’dé; tará nizollá Mor Rahámót lói bol goré. Muiñ guná-sárá ówá fosón goróm’dé héndíllá, Muiñ Musólmán’ór guná ókkól maf-gorí diya’yó fosóm goróm. Muiñ zanom’de híin tuwáñrá zani no farí’bá. Muiñ hítára’ré mor nitti táké’dé niyamot ókkól faa’bai’yoré, tará beggún’óré Mor abadulabad táké’dé Meérbání lói ouzai lom.’” Aáñrá’ttú síyárá hóittór-sóó (76)’r maání gorá yaán’tú fúrái’yé.

Cerefuddîn Ahmad bin Yahyâ MunÎrî “rahmatullâhí taálá ‘aláih” Híjrí 732 [1380 A.D.]’t entekal ói’yé. Híba Indhíá’r Bihár cóor’ót tákí’tó. Híba’r hobor’ó héçe. Munîr óildé Bihár cóor’ór elaka’r ekkán fara’r nam. Cáh ‘Abdulháq Dahlawî “ráhmatulláhí taálá aláih”r kitaf **Akhbâr-ul akhyâr’**ót híba’r babute zora zora gorí lekkye. Kitaf híba Fársi hotá’t, ar híba Híjrí 1332 [1914 A.D.]’t, Indhíá’r Diobond cóor’ót sábáaíl, fisó’ttú Pakistán’ór Lahóur’ót sábái niya laáil. Kitaf híin, **Ircád-ussâlikîn, Ma’din-ul-ma’ânÎ** áddé **Maktûbât** óildé bicí kimoti. Áhl ás-Súnná’r bódhdha uggwá âlim, Ghulam ‘Alî’Abdullah-i Dahlawî “rahmatúlláhí taálá aláih”yé[1] Ahmad bín Yahya Munîrî’r kitaf **Maktûbât** forí’bállá taid diyé, ar híba dil sáf gorí’bállá bicí asór ó bólí hoói’yóré híba’r nobboi-noo (99) lombórór kitaf’fwá’t hoi’yé:

[Imâm-i-Rabbâni “rahmatúlláhí aláih”yé nizor kitaf boóuttwá’t endilla hoi’yé’yá: Allâhú ta’âlâ’r hókúm ókkól’óré **fárd**, ar Híba’r maná ókkól’óré **harâm** hoó. Noó fárd, noó harâm, ar (Islâm Dórmó’yé) eri diya hoói di’yé’dé (ham horos, howá búlá, hássá hasólót) híin’óré **mubáh** hoó. Fárd ókkól gorá, harâm ókkól’óttu basi táká áddé Allâhú ta’âlâ’ré razi gorí’bár niyot’e [maání Híba’r Rahámót’óllá] mubáh ókkól goré’dé híin’óré **ibâda** hoó. Ibâda ekkán sahíh áddé maqbûl, maání sóyi áddé Allâhú ta’âlâ’yé fosón goré’dé héndíllá ói’té, ‘**îlm** (zana), maání, híyan’óré sóyi górí górí’bár corót ókkól cíki lowa, ‘**amal**, maání dorhari corót ókkól mozin háçé’fán górí gorá, áddé ikhlâs lói gorón, corót iín táká fore. Ar honó ekkán cis ikhlâs lói gorón maání, híyán’óré thiyañ, topka, adde nam’or dóillá duniyai’r fáidá ókkól’ór úzú no báfí baná Allâhú ta’âlâ’r rahámót áddé ador fai’bar niyot’e, adde híyan baná Híba’yé hókúm gojjé’dé hétólla gorón. Ar ‘ilm (zana) fa’de, dormó’r habil ustad ókkól’ór icárá mózín Fíqh’ór kitaf ókkól forí forí. Ar Ikhlâs fa’de, Buzurgó ókkól’ór hotá áddé hássáhásolót ókkól’ór úzú kiyál górí, áddé Tasáuwúf’or inyom’or babute tará’r kitaf ókkól forí forí. Islâm Dórmó’r elóm’ót dui bák asé: Dórmó’r elóm áddé Sáiñs’ór elóm. Híin’óré lage’de héd’duúr cíki loon’nán fárd. Mesál, manúc uggwá’yé estemal gorí’bó’dé dabai’r estemal’or torika adde fojjal cíki lóón, (ar noói’lé), kaárún’ór cis ekkán

[1] ‘Abdullah-i Dahlawî Híjrí 1240 (1824)’ot, Delhi’t entekal ói’yé.

estemal gorá fore’de manúc úggwá’ttú kaárún’ór babute lage’de héd’duúr hóbórbáttírí tuwai loon’nán fárd. Noói’lé, hótórá górí moot ói’t fare.

“Ossé, gaálí (ar noói’lé) hóráf mancór lói birá’r zoriya nizor ibâda’r zimma ókkól adai no goré’dé Musólmán uggwá toubá gorí nóo’félái’té mori zai’lé’gói, híba’yé fárd ókkól áddé hárám ókkól’óré biccác gorí’léyó, híba’ré híba’r guná mozin diya fore’de héduúr Zuzuk’or oin’ot toziya di’bo. Fárd ókkól no cíké’dé, (ar noói’lé), zani’lé’yó híin’óré dorhari gorí no goré’dé áddé honó zimma (ar noói’lé) Allâhú ta’âlâ’r dhor’or báf-sárá híin’óré cúçí de’de manúc Islâm Dórmó’ttú baáír ói’ýóré Kafér ói za’gói. Híba’ré abadulabad’ollá Zuzuk’or oin’ot gólái di’bo. Harâm ókkól gorá’llá’yó fatwâ yaán.

“Ossé, manúc uggwá’yé honó ekkán ibâda’r babute zani no loi’lé, tói híyan sóyi ói’bállá lage-de corót ókkól no zaní’lé, híba’yé gojjé’dé ibâda’gán sóyi no ói’bó, híba’yé híyan ikhlás lói gojjé’dé ói’lé’yó. Híba’yé ibâda híyan ebbe nóo góré’fán górí, híba’ré Zuzuk’or oin’ot diya zai’bo. Corót ókkól zani’yoré híin adai goré’dé manúc úggwá’yé goré’dé ibâda sóyi ói’bó, ar híyan’é híba’ré Zuzuk’ottú basai’bó. Hálí, ossé híba’yé híyan ikhlás lói nóo góré’dé ói’lé, híba’r ibâda no gosí’bó, ar híba’r oinno gom-ham ókkól’ó no gosí’bó. Híba’yé híin’óllá honó sawâb no fai’bó. Allâhú ta’âlâ’yé híba’r ibâda híyan áddé híba’r oinno gom adde dan sótká goré’dé ham ókkól lói kúci no ói’bó bólí elan gojjé. Elóm áddé ikhlás-sárá goré’dé ibâda honó sóyi no ói’bó. Híya’né ibâda goróiyá’wá’ré kuférí, guná-gorá, áddé toziya’ttú no sóoñlí’bó. Zidegi’bór ibâda gojjé’dé dui-mukkya (munafék) ókkól Kafér boni mojjé’dé bicí zón loot faa gi’yé. Elóm áddé ikhlás lói goré’dé ibâda’ye ibâda goróiya’wá’ré kuférí áddé gúná-gorá’ttú sóoñlí’yóré híba’ré duniyai’t ‘azîz (bicí izzottya) banai’bó. Híba’r Ahérót’ór zindegi’r babute hoi’tó sai’lé, Allâhú ta’âlâ’yé híba’ré Zuzuk’or toziya’ttú basai loi’bo boli súrá Mâida’r âyat Karîm 9’t adde súrá Wá-l-ásr’ót elan gojjé. Allâhú ta’âlâ Nizor waada mozin háñsá táké. Híba’ye nitti Nizor waada fale.”]

Allâhú ta’âlâ’yé Nizor Bodola Nizor bonda ókkól átá’yó lo.
‘ílm-i-ladunnî nái’dé hitára’ré bonda’r átá gorá’bai’yé.
Bonda’r hazor cis beggún (Osól) Banoiya’r.
Allâh’r Hókúm-sárá ekkán nará úddá no lori’bó.

ALLÂH ÓILDÉ NITTI TÁKÉ’DÉ EKGÚLLYÁ ZÂT. MOKHLÚK BEGGÚN AGE NO ACCÍÍL’DÉ HÉNDÍLLÁ HÍIN HÓTÓM’Ó ÓI’ZAI’BO’GÓI.

Aáñrá aáñrá’r dhákédhukó’r cisbíc’óré aáñrá’r gaa’r sút-ólá híssá ókkól lói siní. Aáñrá’r sút-ólá gaa’r híssá ókkól’é ót goré’dé cisbís’óré **mokhlúk** hoó. Aáñrá’r faños kisímmyá sút’ót asé’dé ót-gorá ókkól’óré **hásiyót** hoó, ar híin ekkán lói ekkán forók. Foór, abas, faní, boi’yar adde fóçík’ór cisbís óildé beggún mokhlúk ókkól; híin beggún asé, táké. Sáaiz, uzón áddé hák, maání, zaga há’dé mokhlúk ókkól’óré (ingirazi’t) **sábsthéns (**ar noói’lé) **methar** hoó. Sábsthéns ókkól zar zar hásiyót mozin te te ekkán lói ekkán forók ó. Boiyar, faní, cíl áddé fóçík ókkól óildé foitto’gán sábsthéns. Foór áddé abas óildé sábsthéns noó, híin’é noó zaga há, ar noó híin’óttú uzón asé’d é hétóllá. Foitto mokhlúk’óttú bol cóttí asé; maání, híyan’é ham gorí fare. Foitto ekkán sábsthéns tin háálót’ót tákí’t fare: doró, fainná áddé gées. Doró sábsthéns ókkól’óttú cokól táké. Fainná áddé gées cisbís’é híin táké’dé tárá’r cokól’ót boni táké, ar híin’óttú dójjá cokól nái. Cokól-ólá sábsthéns’óre (ingirazi’t) **object** hoó. Sábsthéns ókkól óildé becbák óbjékth. Mesál, sabí, fin, cúbon, fáaçá áddé zoloi ókkól óildé alok alok cókól’ór dhooillabodhooilla óbjékth ókkól. Háli, híin beggún ekkui cis loi banai’yé’dé óit fare, maání, luwá. Sábsthens dui kisím asé: (Híin’óré Ingirazi’t) eliménths áddé kompáond (hoó).

Bodola sódólá foitto óbjékth’ót ó. Mesál, híyan’é lori’yoré nizor zaga bodoli’t fare, (noói’lé) aró dhoóñr (ar noói’lé) aró cúñçó ói’t fare. Híyan’ór rong bodoli’t fare. Jandár cis ói’lé, híyan’óttú ocúk ói’t fare, noói’lé, mori’t fare. Bodlola sódólá iín’óré **mamala** hoó. Baár’ór honó asór no tákí’lé, meethar’ot honó keccú no bodole. Methar’or hásiyót’ót honó keccú no bodole’de héndíllá mamala’ré (Ingirazi’t) **fizikel ívénth** hoó. Ekkán habos fáçón’nán óildé ekkán fizikel ívénth. Sábsthéns ekkán’ót fizikel ívénth ekkán ói’bállá, sábsthéns híyan’ót bol uggwá fora fore. Sábsthéns

ekkán’ór boni-táká (ar noói’lé) hásiyót’óré bodoli félá’dé mamala ókkól’óré (Ingirazi’t) **kemikel ívénth** hoó. Habos ekkán zoli’yoré sái ói’za’gói’dé híyá, ekkán kemikel ívénth ó. Sábsthéns ekkán’ót kemikel ívénth ékkán ói’bállá sábsthéns híyan’ót ar ekkán sábsthéns’ór asór fora fore. Sábsthéns dui’yán ar noói’lé beec’e tará tará talukot gorí foitto’gán’ót kemikel ívénth ói’lé, híyan’óré (Ingirazi’t) **kemikel reaction** hoó.

Sábsthéns ókkól’ór maz’ór kemikel reaction, maání, híin’ór guri guri hísså ókkól’ót ó’dé híin’ór ekkán’é ar ekkán’óré asór-gorá (híin kemikel bodola-ówá ekkán’ót hísså loi fare.)’ré (Ingirazi’t) **ethom** hoó. Óbjékth foitto ekkán’óré becábící ethom loi banaiyé. Ethom ókkó’óré banai’yé’dé torika ekkui ói’lé’yó, híin’ór sáaiz áddé uzón forók forók. Hétólla, aáñrá, yaa, ethom ek-có-faňs (105) dhoilla asé’dé zani. Ethom ebbe bódhdha’wá, ebbe tes maikroskóup loi úddá dahá no za’de héndíllá be-niyom’or bicí guri. Ekkui dhoilla ethom dola ó’dé híyá, híin uggwá **élíménth** bone. Ethom ek-có-faňs kisím asé’dé hétóllá, élíménth ek-có-faňs (105) kisím asé. Áiyén, salfa, makyuri, oksijen adde kabon foitto’wá óildé uggwá uggwá élíménth. Forók forók ethom dola ói’lé, híin **uggwá kompáond** bone. Kompáoun lak lak asé. Faní, nicá, nun adde sóódí óildé kompáon ókkól. Duwá noói’lé híya’ttu aró beec élíménth (ar noói’lé) ethom buňda ói’yóré kompáon bone.

Óbjékth beggún, mesál, murá, dojja, foitto zat’or gasgusálá áddé januwar ókkól’óré ek-có-faňs (105) élíménth lói banai’yé. Jan’dár áddé jan-sárá sábsthéns beggún’óré banaiyé’dé osól cis’gín óildé, ek-có-faňs élíménth. Sábsthéns beggún, e ek-có-faňs élíménth’óttú uggwá (ar noói’lé) beec’or ethom ókkól mile’de híntu bone’de. Boiyar, meçi, faní, gorom, foór, kaárún áddé (dahá noza’de héndillá guri guri) be-aram’or fukzúk ókkól’é kompáond ókkól’óré alok goré (ar noói’lé) sábsthéns ókkól’óré ekkán lói ekkán mila ba. “**Hónó ekkán zoriya-sárá honó keccú no bodole**.” Bodola iin’ót, élíménth’ór hísså, ethom ókkól uggwá sábsthéns’óttú ar uggwá’t híjrót goré (ar noói’lé) sábsthéns uggwá’ttú niyoli’yoré azad ói’zagói. Aáñrá óbjékth ókkól áñzí za’gói’dé dekí’yóré, baár’tú dehá za’de híyan lói fáisálá gorí’dé hétólla, aáñrá’ttú golti ó’dé, baár’tú sai’lé “áñzí za’gói’dé” (ar noói’lé) “dahá za’de” híin

keccú noó, híin bodoli'yoré oinnyo sábsthéns ókkól boni zagói'dé; óbjékth ekkán âñzí zoon'gói, mesál, hobor'or murda uggwá âñzi za'gói'dé híyan óildé, híba bodoli'yoré faní, gées áddé meçi'r cisbís'ór dhóillá sábsthéns ókkól boni za'gói'dé. Ossé, bodoli'yoré bone'de noiya sábsthéns'gín'é aáñrá'r gaa'r sút-goré'dé híssá ókkól'ót asór no gorí'lé, híin bone'de aáñrá ót gorí no farí. Hétólla írí, foóilá'r cis'sán bodoli'yoré oinnyo cis boinné'dé héçe, aáñrá híyan âñzí gi'yé'gói hoói'dé. Aáñrá aró, ek-có-faňs élíménth foitto uggwá'r kudurut bodole'de adde, élíménth foitto uggwá't fizikel adde kemikel ívénth ókkól ó'dé híin'ó zani. Kompáón úggwá't, élíménth uggwá ar uggwá (ar noói'lé oinnyo'gín) lói 'juçe'dé híyá, híba'r ethom ókkól'é elekthron (ókkól) fa (ar noói'lé) hárá'dé hétólla, élíménth'wá'r becábicí fizikel adde kemikel cis ókkól bodole. Élíménth foitto uggwá'r ethom'wá'ré uggwá niyúkliás áddé **elekthron** hoó'dé guri guri zora ókkól lói banai'yé. Niyúklíás'swá óildé ethom'mwá'r fúwán mazé. Haidhrojen baddi élíméth beggún'ór ethom ókkól'ór niyúklíás'swá'ré **prothon** adde **niyuthron** hoó'dé guri guri zora ókkól lói banai'yé. Prothon'ot, kaárún'ór pozítív caáz táké, ar niyuthron'ot honó kaárún'ór caáz nái. Elekthron óildé niyúklíás'swá'r dhákédhuké sole'de negétív-kaárún'ólá guri zora. Elekthron ókkól nitti nizor nizor fak mozin gúré dé noó; híin'é nizor nizor fak bodole.

Ethom ókkól'ór niyúklíás ókkól'ót'ó (Ingirazi't) **fissions** hoó'dé bodolasódólá ókkól ó'dé híyan **redhiyoéktiv** élíménth ókkól'ót sáábút dahá zá. Aró, niyúklíás'ór bodola iín'ót, élíménth uggwá bodoli'yoré ar uggwá boni za'gói; ar methar'or dhaái hodún cóttí boni za'gói, bodola híyan'óré (Híjrí 1375 [1955]'ót mara gi'yé'dé) Yahúdí, Fízík'ór elóm'dár Aiñstháin'é hoi'yé. Héndíllá, kompáón, élíménth ókkól bodoli'yoré ek'gín'óttú ar ek'gín boni zai'gói't fare.

Jandár óuk, jan-sárá óuk, foitto sábsthéns bodole, maání, furan'nán âñzí zai'gói'yóré noiya ekkán foida ó. Ajja asé'dé gasgusálá (ar noói'lé) januwar, foitto jandár iín age no accíil, onnyo jandár ókkól accíil. Ar ai'bó'dé hal'ot, ehón'ór jandár ek'gín'ó basi no tákí'bó, jandár ar hodún foida ói'bó. Jan-sárá cis beggún'ór háálót'ó héndíllá. Jandár áddé jan-sárá cis beggún, mesál, élímént

aiyén, kompáón cíl áddé áñdhdhí, áddé zora beggún nitti bodole, maání, furan’nán áñzí zai’gói onnyo’gín foida ó. Foida ó’dé cis’sán áddé áñzí za’gói’dé híyan’ór hásiyót’tín ekkui óilé, mancé, bodola’gán étí no farí’yóré, sábsthéns’sán nitti táké bólí tháaré. Híyan’ór mesál fíling’ót dahá za, hotúún baade baade alok alok ekkán sábá ai’yé’dé suké deká zá; toó, étí no farí’yóré, soóiyá’gín’é eskirin’ot sábá óde ódé foólá’gán sole boli tháaré. Habos ekkán zoli’yoré sái boni zai’lé’gói, aáñrá hoói’dé, habos’sán áñzí zai’gói’yóré sái foida ói’yé, aáñrá bodola híyan ót gorí fajji’dé hétólla. Borók unái’lé, aáñrá borók áñzí’yóré faní boinné hoói.

Kitaf, **Cárh ál-‘Aqâ’id**’ór cúru’t, lekkyé’dé: “Allâhú ta’âlâ nitti táké’dé zaat’dé híyan, foitto ekkán cis’ottú, dahá za’de hétóllá, mokhlúk beggún’óré **‘âlam** hoó. Ekkui dhoilla cis’or zat foitto’wá’ré’yó ‘âlam hoó, mesál, moniccó’r zat, fírissa’r zat, januwar’or zat, jan-sárá’r zat. Noói’le, óbjékth foitto’gán’óré ekkán ekkán ‘âlam hoó.

Kitaf, **Cárh ál-Mawâqif**’ór sábbá 441’ot lekkyé’dé:[1]
“ ‘âlam óildé **hâdís**, maání, foitto ekkán mokhlúk. Hoitó sai’lé, híin foóilá no accíil, fisóttú foida ói’yé’dé. [Tói, mokhlúk ókkól nitti ekkán ar ekkán’óttú foida ó’dé aáñrá woo’ttú buzái félai’yí.] Sábsthéns ókkól’ór methar adde hásiyót ókkól duní’gín óildé hâdís. Yaán’ór babute alok alok buzá sair kisím asé.

1) Musólmán, Yahúdí, Kíristán áddé oin fuñzoiya ókkól’ór howá mozin sábsthens ókkól’ór methar adde hásiyot ókkól hâdís.

2) Arísthothel áddé híba’ré mane’de montek’or elóm’dár ókkól’ór howá mozin, sábsthéns ókkól’ór methar adde hásiyót

---

[1] Kitaf, **Cárh-i Mawâqif** lekkyé’dé Sayyid Cerif Alî Jurjânî, Híjrí 816 [1413 A.D.]’t ,Ciraz’ót entekal óiyé. Kitaf’fwá óildé, Ahmád ‘Alâ’uddîn Îjî’r fuwa, ([700 A.D.]’t, Îj Círâz’ót ói’yóré 756 [1354 A.D.]’t) entekal ói’yé’dé, Qâdî ‘Adûd Ábd-ur-Rahmân “ráhmatullâhí ‘aláih’r kitaf **Mawâqif**’ór uggwá caráh (kúlí-boyan goré’dé kitaf). Híba’yé híba’r nizor kitaf’oré baçí gorí uggwá lekí’yóré híba’ré **Jewâhîr** nam di’yé. Fisóttú, Cems-addîn Fenârî “ráhmatulláhí ‘aláih”yé baçí’wállá caráh ugwwá lekkyé.

ókkól dui’nígín abadulabad táké. Tará hoi’yé’dé, híin no accíil’dé cis foida ói’yé’dé no ó, híin nitti accíil’dé. Noiya zobona’r kemisthiri’ye barábárí híyan’óré ebbe golot sábút goré. Héndíllá mane’de (ar noói’lé) hoó’dé manúc Islâm Dórmó’ttú baáir ói’yóré Kafér ói za’gói. Íbn Sînâ[1] áddé Híjrí 339 [950 A.D.]’t, Damáskás’ót entekal ói’yé’dé Muhámmád Fârâbî’yé’yó héen hoi’yé.

3) Arísthóthél’ór agor montek’or elóm’dár ókkól’ór howá mozin, methar abadulabad táké, hálí hásiyót ókkól hâdís. Yaa, becbák sáaiñs’dár ókkól’ó’ttú golot báfá yaán asé.

4) Methar óildé hâdís, ar hásiyót ókkól abadulabad táké bólí honó kiyé nóo hoó. Kalínós’é e sair’ó’wán’óttú honó ekkán’ó fáisálá gorí nóo fáré.

Musólmán ókkól’é methar adde híin’ór hásiyót ókkól hâdís’dé híyan boóut dhóillá gorí sábút goré. Foóilá’gán óildé, methar adde híin’ór zora beggún nitti bodola’t táké’dé híyan. Bodole’de cis ekkán abadulabad táké’dé ói no faré; sábsthéns foitto ekkán híyan’ór agor’gán’óttú foida ó’dé ham’mán gi’ye’gói’dé hal’or abadulabad fojjonto fissa zai no faré’dé hétólla, híyan’óttú hâdís ówá fori’bó. Bodola iín’óttú cúru ekkán tákón saá, maání, foóilá’r cúru’t, age no accíil’dé sábsthéns hodún banaáil’dé ówá fori’bó. Ossé, foóilá’r cúru’t, age no accíil’dé sábsthéns ekkán banaáil’dé no ói’tó, maání, sábsthéns ekkán híyan’ór agor sábsthéns ar ekkán’óttú cúru ó’dé sílsilá’gán fissá o-fúrání gi’yé’gói’dé hal’ot giíl’dé ói’tó, ekkán ar ekkán’óttú foida ó’dé sábsthéns ókkól’ór cúru no tákí’tó, ar yaa, honó sábsthéns no tákí’tó. Ehón sábsthéns ókkól asé’dé hotá’gán áddé híin ekkán ar ekkán’óttú foida ó’dé hotá híyan’óttú híin age no accíil’dé sábsthéns hodún foóilá’r cúrut banaáil’dé híin’óttú barí barí bec ói’ye’dé hotá’gán dahá zar.

Aró, asman’or híkka’ttú fore’de cíl’ór dola uggwá címá-sárá o-fúrání zaga (ar noói’lé) cúru-sárá o-fúrání ottó’ttú accé bólí hoói no faré, lofzó iín’é cúru-sárá címá-sárá ówá’ré dahá’dé hétólla.

---

[1] Íbní Sînâ Husain, Híjrí 428 [1037 A.D.]’t entekal ói’yé.

Héen óilé’dé, címá-sará’ttú aá’r maání, no accíil’dé háálót’óttú foida ówá ói zai’bo’gói, tói, cúru-sárá’ttú accé’dé hoó’dé honó ekkán cis ebbere’yó no aiyón accíil. “Híin cúru-sárá’ttú aiyé.” hoón’nán be-elómí áddé bekufi. Héndíllá, manúc ókkól ek’gín’óttú ar ek’gín barí barí beec ór’dé híin abadulabad’ottú aiyér’dé ói no faré. Híin hámaká keccú-sárá’ttú bana-giíl’dé ebbe cúru’r manúc’cwá’ttú cúru górí barí barí beec óiye’dé ówá fori’bó. Ossé, keccú-sárá’ttú bana’giíl’dé foóilá’r cúru’r manúc uggwá no tákí’tó, ar manúc ekzon’ottú ar ekzon barí barí beec ór’dé híin abadulabad’ottú óiyé’dé ói’tó, ajja manúc ek zon’ó no tákí’tó. Mamala’gán foitto mokhlúk’óllá ekkui. Sábsthéns ókkól (ar noói’lé) mokhlúk ókkól ekkán’óttú ekkán foida ó’dé híin’ór babute “Híin zeén accé, héen zai’bo’gói. Keccú-sárá’ttú bana’giyé’dé ebbe cúru’r cis ekkán’ó no accíil.” hoón’nán ahol adde sáaiñs lói no háçé’dé héndíllá be-elómí hotá ói’bó. Bodola sódólá ówá’yé abadulabad ówá’ré dahá’dé noó, híin’é keccú-sárá’ttú foida gorá’ré dahá’dé; maání, híyan’é **Wâjib al-wujûd** ówá’r hásiyót’óré dahá’dé noó, **mumkin ál-wujûd** ówá’ré dahá’dé.

Súwál: “ ‘âlam’oré Banoiya Nize adde Híba’r Hásiyót ókkól óildé abadulabad táké. Híba’r Hásiyót, ‘Banai-fara’ abadulabad’dé ísáfé, ‘âlam’ottú’yó abadulabad ówá no fore nikí?”

Juwaf: Aáñrá nitti dekí’dé, abadulabad Banoiya’ye sábsthéns ókkól áddé zora ókkól’óré becábicí dhoillabodhoilla zoriya ókkól lói bodole; maání, Híba’yé híin’óré fáná gorí félái’yóré híin’ór zaga’t ar hodún bana. Abadulabad Banoiya’ye Nizottú zeéñtté mone hoó héeñtté bana; maání, Híba’yé nitti sábsthéns ókkól’óré ekkán’óttú ar ekkán foida goré. Híba’yé foitto ‘âlam, foitto sábsthéns áddé foitto zora ókkól’óré hodún hodún zoriya ókkól lói foida goré’dé héndíllá, Híba’ttú mone hoó’dé híyá híyá, Híba’yé híin honó zoriya-sárá’yó banai fare.

Mokhlúk ókkól hâdís’dé híyan biccác goré’dé manúc uggwá’yé, híin’óré ar ek bar fáná gorí’bó’dé híyan’ó biccác gorí’bó. Ek hal’e, no accíil’dé mokhlúk ekkán banaiyé’dé híyan, aró ek bar no tákí’bó’dé dahá za. Yaa, becábicí mokhlúk ókkól fáná ói za’gói (ar noói’lé) bodoli’yoré aáñrá’r gaa’r sút-ólá híssa

ókkól’ór wore asór gorí no faré’dé háálót’ót ói za’gói’dé aáñrá’r dekí.

Musólmán ói’té, sábsthéns, óbjékth áddé mokhlúk beggún’óré keccú-sárá’ttú banai’yé, ar híin ar ek bar fúrai’yó zai’bo’gói’dé hotá’gán biccác gorá fore. Aáñrá’ sábsthéns ókkól keccú-sárá’ttú foida ói’yóré, fítín hótóm ói zar’gói’dé deká’t así; maání, híin’ór cókól súrót áddé híssá ókkól áñzá’t asé. Óbjékth hótóm ói zai’lé’gói, híin’ór sábsthéns táái zá’gói. Héen ói’lé’yó, wortú buzái’yí’dé héndíllá mózin, sábsthéns iín’ó abadulabad noó; híin’óré Allâhú ta’âlâ’yé bici age banaáil, ar Híba’yé duniyai fúrai’bá’r ottó ai’yé’dé híyá, híin hótóm gorí félai’bó. E zobona’r sáaiñs’é aáñrá’ré hotá híyan biccác gorá’ttú no ruké. Híyan biccác no gorón maání, sáaiñs’óré íncá gorón áddé Islâm Dórmó’r lói guccá ón. Islâm Dórmó’yé sáaiñs’ór elóm’óré inkar goré’dé noó, dórmó’r elóm no cíká addé ibâda’r zimma ókkól adai no gorá’ré inkar goré’dé. Sáaiñs’ór elóm’é’yó Islâm Dórmó’ré inkar no goré’dé no goré, aró uzan híyan háñsá’dé híyan háthí gorí de’de.

Âlam hâdís’dé hétólla, aáñrá wor’tú buzái’yí’dé héndíllá, honó ekkán mamala zar’gín te ói no faré’dé ísáfé, híyan’óré keccú-sárá’ttú banai’yé’dé hámaká uggwá banoiya táká fori’bó. Yaa, meél ókkól’ót, ázár azár dabai ocút, gór’ór sáisamáná, hasharbar adde códórí’r cisbís, kaárún’ór mal fottoro, adde átíyár ókkól banai niyalar. Híin becbák’óré niyala’de noya salan’or kerenghallya ísáf ókkól áddé cótácotí theés ókkól gorí baade. Tará híntu ekkán cis úddá híyan’órgín híyan oneggáné foida ói’ye bólí hoóné? Noó, tará hoó’dé, híin’óré úñc’or sáñté, iccá mozin fáisálá górí bana’de, ar híin foitto ekkán’óttú banoiya lage; toó, tará jandár, jan-sárá áddé banai’yé’dé fórma ajó no siné’dé héndíllá noiya loot fa’de cisbís áddé mamala ókkól’ór laká lakí sábsthéns ókkól, ziyán’órgá híyan oneggáné foida óiye bólí dabi goré. Yaán, munafékí, ekguwajja zaa (ar nóói’lé) sam’ot bazáiyá bekufi nóói’lé ar ki ói’bó? Foitto sábsthéns áddé lorsor foida goré’dé Banoiya baná uggwá asé’dé híyan’ór sábút asé. Banoiya híba óildé **Wâjib álwujûd,** maání, Híba keccú-sárá’ttú foida ói’ye’dé noó; Híba’ttú abadulabad táká fore, Híba’ttú Nize tákí’ballá honó keccú’r dorhar nái. Ossé, Híba hámaká abadulabad tákkiíl’dé no ói’tó, Híba ‘âlam’ór dóillá uggwá

mokhlúk, mumkín ál-wujûd (ar noói'lé) hâdís ói'tó, Híba'ré keccú-sárá'ttú (ar noói'lé) ódé ódé ar uggwá banoiya'ye keccú-sárá'ttú banai'yé'dé ar uggwá mokhlúk'óttú bodolasódólá'r zoriya banai'yé'dé ói'tó, hétólla ó-címáná banoiya hodún hámaká lage; mokhlúk ókkól'ót ó'dé bodolasódólá ókkól'ót ó-címáná ói no faré bólí aáñrá wor'tú buzáiyí'dé héndílllá, aáñrá'yó ekkui dhooilla gorí báfí'lé, o-címáná banoiya hodún táki no faré'dé híyan áddé bana cúru gojjé'dé uggwá foóilá'r cúru'r ekgúillyá banoiya'ye'de híyan buzá zai'bo. Ossé, banoiya ókkól'ór ekkán baade ar ekkán gorí gorí ekkán'óttú ekkán banai'yé'dé híin abadulabad fojjonto fissa zai'to, cúru gorí'bár honó banoiya no fai'tó, ar honó banoiya no tákí'tó. Hétólla, honó kiyó'r bana-sárá asé'dé foóilá'r cúru'r banoiya'wá óildé, mokhlúk beggún'ór Alok-Háas Banoiya. Híba'r age fisé ar honó banoiya nái. Híba'ré kiyé foida goré'dé noó. Híba nitti táké'dé. Ossé, Híba'yé ek sáát táká bon gorí'tó, mokhlúk beggún'ó'r táká'yó bon ói zai'to'gói. Wâjib ál-wujûd'óttú hónó dórán'é honó keccú no lágé. Duniyai, asman, ethom adde jandár ókkól'óré héen cóm niyom áddé ísáf'ór saáñté báil górí banai'yé'dé Híba'ttú, beggún zanoiya adde beggún faroiya, Híba'ttú mone hoó'dé híyan héhon banai faroiya óón saá, ar uggwá óón saá, hálí, Híba'ttú honó bodolasódólá no tákón saá. Ossé, Híba'r takot o-címáná no ói'tó, Híba beggún-zanoiya no ói'tó, Híba'yé mokhlúk ókkól'óré héen cóm niyom áddé ísáf'ór saáñté báil górí banai no farí'tó. Ossé, banoiya uggwá'ttú áró beec ói'tó, ar keccú ekkán banai'bár tará'r irâda no boni'tó, zitará'r irâda a-gojjá tákí za'gói, hítára banoiya no ói'tó, tói héen'é héen'é banai'yé'dé cisbís beggún miáiyá ói zai'tó'gói. Aró hóbórbáttírí zani fari'bállá, meérbání górí (Híjrí 575 [1180]'t entekal ói'yé'dé) 'Alî Ûcî'r **Qasîdat ál-Amâlî**'ré Arabi adde Turki hotá't kúlí boyan gojjé'dé kitaf'fín foró.

Banoiya'r bútóré honó bodolasódólá noó. Kulle duniyai banai'bár age, Híba óde óde ehón asé'dé héndíllá accíil'dé. Híba'yé foitto ekkán cis'oré keccú-sárá'ttú banai'yé'dé héndillá, Híba'yé ódé odé héndíllá nitti adde ajó foitto'gán bana't asé; (ar noói'lé), honó ekkán bodola'ye mokhlúk-ówá áddé keccú-sárá'ttú bana'giyé'dé-ówá'ré dahái'tó. Híba nitti táké, ar Híba'yé honó ottó't táká bon no gorí'bó'dé híyan aáñrá wor'tú buzái félai'yí.

Hétólla, Híba’r bútóré honó bodolasódólá no ó. Mohlúk ókkól’óttú cúru’t híin’óré banai’bálla Híba’ré laggíil’dé héndíllá, híin’óttú Híba’ré foitto ottó’t lage. Foitto cis bana’de, foitto lorsor ówá’ba’dé gaa gaa Híba’yé. Híba’yé foitto ekkán cis’oré mancé jane basi’yoré hássáhásolót izzottya bone’fán, áddé foitto cis niyom mozin báil bail górí ó’fan ekkan ekkán zoriya loi foida goré. Híba’yé zoriya ókkól zeén bana, héndíllá Híba’yé zoriya ókkól’ór takot adde asór’ó bana. Mancé keccú foida gorí no faré, manc’ór ham óildé, zoriya ókkólé sábsthéns ókkól’ór wore asór goré’dé héçe usílá bonon.

Búkk’ór ottó’t háná hóón, ocúk’ór ottó’t dabai hóón, bumbatti dórái’bállá sólói maron, haidhrojen fai’ballá zínk’ót hodún esíth dhálí doon, címith banai’bállá sóódí’ré fúñth lói miyái’yóré híin’óré gorom doon, dut fai’ballá gai’yoré adár doon, kaárún niyalai’bállá faní-lói-kaárún-dede-meél banon áddé ze honó kisím’ór meél banon iín beggún óildé Allâhú ta’âlâ’yé noiya noiya cisbíc bana’fán (moniccó’yé) zoriya ókkól estemal gorí’yóré mazó’ttú usílá ísáffyá ham goré’dé mesál ókkól. Moniccó’r irâda adde takot’ó Híba’yé bana’de zoriya ókkól. Ar moniccó óildé Allâhú ta’âlâ’yé foida gorí’bár zoriya ókkól. Allâhú ta’âlâ’yé héndíllá górí foida gorí’tó saá’dé. Dahá zar’de mozin, “Giya’ye adde giya’ye banaiyé,” ar noói’lé “Aáñrá banaiyí.” hoón’nán ahol adde sáaiñs lói no háçí’yóré be-elómí, be-akkolí hotá ói’bó.

Moniccó’ttú, tará’ré banai, ziyañta rakí, tará’ttú lage’de cisbís banai’yoré tará’r hañsé difeçá’dé Háás Banoiya’ré ador gorá fori’bó. Tará’ttú Híba’r bonda adde gulam óón saá. Maání, foitto mokhlúk’óttú Híba’r ibâda gorí, Híba’ré mana adde izzot gorá fori’bó. Hotá yaán’ór babute kitaf ibá’r foriso síyárá’wát lambá gorí lekkyá asé. Ekgúillyá Hásti, Húdá, Wâjib ál-wujûd ibá’r Nam **Allâh** boli Híba’yé Nizebaze elam gojjé. Híba’yé Nizebaze zanai diyé’dé Híbá’r Nam’mán’óré bodoli’bállá moniccó’ttú hók nái. Gorí’bá’r hók nái’dé ham ekkán gorón’nán ekkán bicí golot, féderá ham.

Kírístán ókkól áddé tará’r fadúrí ókkól’é banoiya tinnwá asé bólí biccác goré. Aáñrá wor’ottú boiyan gojjí’dé súwál juwaf’fín’é banoiya baná uggwá asé’dé híyan áddé Kírístán

Dórmó’yé áddé fadúrí ókkól’é hoó’dé híin golot, ar híin’é (mancóré) óúr goré’dé híyan dahá.

Elóm zai’légói, Islâm Dórmó’yó zai’bo’gói;
Tói, be-elómí hoói’dé hóráfí yaán’óttú,

Aáñrá’ttú aáñrá niz’oré áddé koum thíyá’ré azad gorí’bállá kucíc gorón saá.
Gel’de docá’gán’óttú ajó buddí nóo fái’dé nikí?

Ossé, agorí gona híyan’ór zoriya hání ói’ye’dé híin’ór báfá báfíta bólí!
Tuwáñr mogos unái’yóré, suk’ór faní lou boni zai’to’gói!

Giyói’dé mamala’gín’é aáñrá’ré ki hoó’r, tuwáñrá zani’táyá!
Koum dónco ói zai’bo’gói, ossé thík noói’lé!

Noiya búsál uggwá’t bicí toziya fai’t fare’de hétólla.
Hétun’ót gúm zoon maání gunaárí no fa’de héndíllá mout ói’t fare’de hétólla!

Tuwáñrá’r adof ahklák thík gorí’yóré sáaiñs’ót dhuf maro;
Ethóm buúm áddé dindar laráibás ókkól’óttú!

Islâm Dórmó áddé larái’r mamala’t torki óón saá;
Hé duni’yán,mili’yoré, koum uggwá’ré cánti’t aní di’bó.

“SALAFÍYYÁ”

Aáñrá ebbe cúru’t hoi’yúm’dé, Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól “ráhmatúllâhí taálá aláihím ájma’ín”é lekkyé’dé kitaf ókkól’ót “Salafíyyá” (ar noói’lé) “Salafíyyá Mázháb” hoóí’yóré keccú nái. Nam iín, fisóttú fisóttú dórmó’r be-elómí manúc ókkól’é Arabi hotá’ttú Turki hotá’tdui-bácá’gojjé’dé Mázháb-sárá ókkól’ór kitaf ókkól’ór zoriya Turkí’r manúc ókkól’ór mazé aamfáng ói’yé. Tará’r howá mózin:

> “Salafíyyá óildé Ac’áríyyá áddé Mâturîdíyyá Mázháb’fín cúru ói’bár age Súnní beggún’é mani’tó’dé uggwá Mázháb. Tará Sahâbát ál-Kirâm áddé Tâbi’în’órgín mozin soloiya accíil. Salafíyyá Mázháb óildé Sahâbát ál-kirâm, Tâbi’în áddé Taba at-Tâbi’în’ór Mázháb. Bódhdha imâm sair’ó’wá Mázháb ibá’t accíil. Salafíyyá Mázháb’óré bol diye’dé foóilár cúru’r kitaf’fwá óildé ál-Imâm al-a’zam’é lekkyé’dé **Fíqh ál-akbar**. Al-Imâm al-Ghazâlî’yé nizor kitaf **Iljâm ál-awâm ‘ani-I-kalâm**’ót lekkyé’dé, Salafíyyá’ Mázháb’ót dorhari cis háñt’tan asé. Mutaákhhirîn(fissó’ttú accé’dé híin)’ór ílm ál-kalâm, ál-Imâm ál-Ghazâlî loi cúru ói’ye. Agor agor kalâm’or ‘ulumâ’r Mázháb ókkól áddé Islâm Dórmó’r montek’or elómdár ókkó’lór báfáná ókkól zará gorí’yóré, ál-Imâm ál-Ghazálî’yé ílm ál-kalâm’ór torika ókkól’ót bodola sódólá ókkól gojjé. Híba’yé ílm ál-kalâm’ót híin’ór ulda za’de héndíllá buzá-ólá montek’or fón hódun gólái di’yé. Ar-Râdî áddé ál-Âmidî’yé kalâm áddé montek’oré uggwá gorí’yóré híin’óré elóm’ór uggwá dhéiñlá banai’yé. Tói, ál-Bédâwî’yé kalâm áddé montek’oré sírá gorí no faré’fán gojjé. Mutaákhhirîn’ór ílm ál-kalâm’é Salafíyyá Mázháb’ór aamfáng ówá’ré ouñsí félái’yé. Íbn Taimíyyá áddé híba’r cágiríd Íbn álQayyím ál-Jawzíyyá’yé Salafíyyá Mázháb’fwá’ré torki gorí’tó kucíc gojjíil zibá fisóttú báñgi dui bák ói’ye; agor Salafí ókkól’é Allâhú ta’âlâ’r hásiyót ókkól (noói’lé) mutacâbih’r náss’ór babute zora zora gorí nóo saá. Fisór Salafí ókkól’é híin’ór babute zora zora górí díyán diya fosón gojjé. Mamala yaán

Íbn Taymíyyá áddé Íbn ál-Qáyyím alJawzíyyá tará'r dóillá fisór Salafí ókkól'ór lói beec deká za. Agor adde fisór Salafí beggún'óré fúwãñti **Áhl ás-Súnnát ál-khâssa** hoó. Áhl ás-Súnná'r kalâm-ólá ókkól'é náss hodún'óré kúlí maání gojjé, hálí Salafíyyá híyan'ór ulda accíil. Allâh'r Muk adde Híba'r Aá mancór muk adde tará'r aá lói ekkui noó hoói'yóré, Salafíyyá Mucábbiha lói forók ó."

Mázháb **ál-Ác'árî** áddé **ál-Mâturîdî** fisóttú bená gojjé'dé hoón'nán sóyi noó. E bódhdha bódhdhá imâm duní'wá'yé Salaf ás-sâlihîn'é hoói diyé'dé í'tiqâd adde imân'or elóm'óré hoiccá ókkól'é buzé'fán gorí buzái'yé, ar topka topka gorí báil goríýóré sábái niyalai'yé. Ál-Imâm ál-Ác'arî óildé ál-Imâm ác-Câfi'î'r cágírít'ór sílsilá'ttú accíil. Ar ál-Imâm ál-Mâturîdî óildé ál-Imâm ál-ázam Abû Hanîfá'r cágírít ókkól'ór bútó'ttú uggwá bódhdha zoriya accíil. Ál-Ác'árî áddé ál-Mâturîdî'yé tará'r ustad óól'ór osól Mázháb'ór baá'ré nóo zá; tará noiya Mázháb bená nóo goré. E duní zón áddé tará'r ustad ókkól áddé Mázháb sairó'wá'r imâm, beggún'ór Mázháb uggwá accíil'dé: Imân'or lain'or nam'e dhak Mázháb, **Áhl ás-Súnnát wa-l-Jamâ'á**. Dhaái iba'r mancé mane'de imân'or osól dorhari cis'gín óildé Sahâbát ál-kirâm, Tâbi'în áddé Taba' át-Tâbi'în'órgín lói ekkui dhoillya. Ál-Imâm ál-a'zam Abû Hanîfa'yé lekkyé'dé kitaf, **Fíqh ál-akbar**'é Mázháb Áhl ás-Súnná'ré bol de. Kitaf híba't áddé ál-Imâm ál-Ghazâlî'r**Iljâm Ál-awâm 'ani-l-kalâm**'ót 'Salafíyyá' hoó'dé lofzó'wá nái. Kitaf e duníwá't áddé **Fíqh ál-akbar**'ór tafsír ókkól'óttú uggwá, **Qaul ál-fasl**'ót[1] Mázháb Áhl ás-Súnná'r cíkkatá áddé gumrá dhaái ókkól áddé montek'or elomdár ókkól'óllá juwaf asé. Ál-Imâm ál-Ghazâlî'yé nizor kitaf **Iljâm ál-awâm**'ót lekkyé'dé: "Kitaf ibá't, muiñ Salaf'ór Mázháb sóyi ar thík bóli hoóim. Mázháb ibá'ttú lori za'gói'dé híin bid'á goróiyá ókkól'dé híyan muiñ buzái dim. Salaf'ór Mázháb maání, Sahâbát ál-kirâm áddé Tâbi'în'ór Mázháb. Mázháb ibá'r hámaká mana fore'de cis hãñt'tan." Dahá za'r'de mozin, kitaf **Iljâm**'ót 'Salaf'ór Mázháb'ór hámaká mana fore'de cis hãñt'owán lekkyé. Híin "Salafíyyá"rgín

---

[1] **Fíqh ál-akbar**, **Iljâm** áddé **Qaul ál-fasl** kitaf iín Isthanbul'ór Hakîkat Kitâbevi'ttú fitín'ó sábái niyalai'yé.

hoón'nán, kitaf'fwá'r leká'gín'ór golot maání gorón áddé ál-Imâm álGhazâlî'ré be-izzoti gorón. Áhl ás-Súnná'r kitaf beggún'ót asé'dé héndíllá, Fíqh'ór babute uggwá bicí kimoti kitaf **Durr al-mukhtâr**'or "cákki"r babute síyárá'wa't, lama'ttú 'Salaf' áddé 'Khalaf' lekkyé: "Salaf óildé Sahâba áddé Tâbi'în'ór ekkán lokób. Tará'ré **Salaf ás-sâlihîn**'ó hoó. Tói, Salaf ás-sâlihín'ór fisóttú aiccé'dé Áhl ás-Súnná'r 'ulamâ' ókkól'óré '**Khalaf**' hoó." Tafsîr'ór 'ulamâ'ye beggún'óttú aró ador adde izzot gorí'tó'dé ál-Imâm ál-Ghazâlî, ál-Imâm ar-Râdî áddé ál-Imâm ál-Beydâwî tará beggún Salaf ás-sâlihín'ór Mázháb'ót accíil. Tará'r ott'ót accíil'dé bid'á dhaái ókkól'é ílm ál-kalâm'ót montek miyál di'yé. Hoi'tó sai'lé, tará tará'r imân'oré montek loi bená gojjé. Kitaf **ál-Milal wa-n-nihal**'ót, gumrá dhaái híin'é mane'de biccác'ór babute hóbór báttírí zora zora gorí diya asé. Áhl ás-Súnná'r Mázháb'fwá'ré férókbás dhaái híin'óttú sóoñlí'báccót áddé tará'r gumrá báfáná ókkól golot sábút gorí'báccót, imâm e tiní'wá'yé tará'r montek'or babute bicí aamfáng gorí juwaf ókkól' di'yé. Juwaf híin diyé'dé maání, montek'oré Áhl-ás-Súnná'r Mázháb lói miyái'yé'dé noó. Aró uzan, tará montek'or báfáná ókkól góláiyá kalâm'ór elóm'óré niyalai alok gorí félai'yé'dé. Ál-Beydâwî'r kitaf'ot, (ar noói'lé), **Cáikh-zâda**'r tafsir ókkól'óttú ebbe kimoti'wá't honó montek'or báfáná (ar noói'lé) montek'or torika nái. Barík barík imâm iín'é montek'ór uzu gi'yé hoón'nán ekkán bicí be-adoffya bonnai. Bonnai yaán foóilá Íbn Taymíyyá'yé nizor kitaf **ál-wâsita**'t Áhl ás-Súnná'r 'ulamâ'ré lagaáil. Aró, Íbn Taymíyyá áddé híba'r cágíríd Íbn ál-Qayyím ál-Jawzíyyá'yé Salafíyyá Mázháb'óré torki gorí'bállá kucíc gojjé hoón'nán, sóyi rassa't asé'dé manúc ókkól áddé golot'or uzu giyé'gói'dé manúc ókkól ek'gín lói ar ek'gín forók ói'ye'dé híyan'ór ekkán bicí dorhari gujjali'gán niyalai dahón. Manúc hé duní zón'ór age, noó "Salafíyyá" hoó'dé uggwá Mázháb accíil, noó "Salafíyyá" lofzó'wá úddá accíil; tará híba'ré torki gorí'tó kucíc gojjíil keén gorí hoói fari'bó? Tará duní zón'ór age, **Áhl ás-Súnná wa-l-Jamâ'a** hoói nam diyé'dé sóyi Mázháb, Salaf ás-Sâlihîn'ór Mázháb baná uggwá accíil'dé. Íbn Taymíyyá'ýé sóyi Mázháb ibá't bodola sódólá gorí'tó kucíc gorí'yóré bicí bíd'á ókkól banai'yé. E zobona'r lâ-Mázhábí (Mázháb no manoiya) ókkól áddé dórmó't bodola sódólá goróyá ókkól'ór osól kitaf ókkól áddé férókbáz ar óóur goré'dé báfáná ókkól iín óildé baná Íbn

Taymíyyá’yé foida gojjé’dé bíd’á ókkól. Musólmán ókkól’óré bóóñr di’ballá áddé tará’r gumrá torika’gán sóyi torika hoói hocca ókkól’óré boñçai’bállá, gumrá iín’é uggwá bicí hótórá cail gojjé; tará Íbn Taymíyyá’r bíd’á bókízokí báfáná ókkól’óré sóyi hoi’faré’fán áddé hocca’ré híba’r úzú gorí fare’fán, “Salaf ás-sâlihîn”óttú fókkórái gorí “Salafíyyá” nam’mán banai’yé; tará montek adde bíd’á ókkól’ór bonnai’gín Salaf ás-sâlihîn’ór fisó’ttú aiccé’dé Islâm Dórmó’r âlim ókkól’ór gaa’t bazái di’yé di, tará’ré tará’r banaiya nam Salafíyyá’ttú lori gi’yé’gói bólí hoói hosúrí di’yé; tará Íbn Taymíyyá’ré Salafíyyá’ré basai loi’yé’dé uggwá mujtahíd ísáfé, uggwá barík sóddár ísáfé muún’tú raké. Sóyi óildé, Salaf ás-Sâlihîn hoódé âlim ókkól’ór fisóttú accé’dé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól “rahmatullâhí taálá aláihím ajma’în”é Salaf ás-SâlihÎn’ór Mázháb accíil’dé Áhl ás-Súnná’r i’tiqâd’or cíkkatá ókkól’óré bol de, ar tará lekkíil’dé kitaf ókkól’ót áddé ajjó leké’rdé kitaf ókkól’ót, Íbn Taymíyyá, ac-Caokânî áddé héndíllá manúc ókkól’é Salaf ás-SâlihÎn’ór torika’ttú lori zai’gói’yóré Musólmán ókkól’óré cáñza áddé Zuzuk’or uzu loi za’t asé bólí tará hóbór diya’t asé.

Kitaf **at-Tawassuli bi-n-Nabî wa bi-ssâlihîn**, **Ulamâ’ ál-muslimîn wa’l-mukhâlifûn**, **Cifâ’ ás-siqam** áddé híba’r nosíyót’ór hotá iín fojjé’dé manúc’gín’é “Noiya Salafíyyá” hoó’dé bókízokí biccác banoiya ókkól’é Musólmán ókkól’óré Zuzuk’or uzu loi zai’yoré Islâm Dórmó’ré bútóré bútóré nac gorí féla’rdé buzí’bó.

Yaa, hodún hodún mancé ‘Salafíyyá’ nam’mán gónó gónó estemal goré. Islâm Dórmó’t, Salafíyyá Mázháb’ór nam loi honó keccú nái’dé híyan áddé Hadîs coríf’ót nam gojjé’dé Islâm Dórmó’r foóilá dui cót bosór’ór Musólmán, **Salaf ás-Sâlihîn**’ór Mázháb baná uggwá asé’dé híyan, foitto uggwá Musólmán’ottú bicí cúndór góri zanon saá. (Islâm Dórmó’r) tin lombór’ór áddé sair lombór’ór cót bósór’ót accíil’dé Islâm Dórmó’r âlim ókkól’óré **Khalaf ás-sâdiqîn** hoó. Izzottya manúc iín’ór biccác’óré **Áhl ás-Súnnát wa-l-jamâ’a’r Mázháb** hoó. Iba óildé biccác gorá fore’de cis, îmân’or Mázháb. Sahâbát ál-kirâm áddé Tâbiîn’ór îmân ekkui dhoillya accíil. Tará’r biccácí cis ókkól’ót honó forók no accíil. Yaa, duniyair becbák Musólmán Áhl ás-Súnná’r Mázháb’ót asé. Hóittór

dui’wá gumráh bid’ár dhaái beggún Islâm Dórmó’r foóilá dui cót bósór’ór baade foida óiyé’dé. Tará’r bútó’ttú bená goróiyá hodún age accíil, hálí, tará’r kitaf ókkól lekkyé’dé híin áddé tará dhaái dhaái ói’yóré Áhl ás-Súnná’r ulda giyé’dé híin óildé Tâbi’în’ór baade.

Rasûlullâh ‘sáll-Allâhu ‘aláihí wa sállám’é Áhl ás-Súnná’r biccás’gín ainné’dé. Sahâbát ál-kirâm’é imân’or cíkkatá iín osól gujja’ttú niyalai’yé. Tói, Tâbi’în izám’é fítín, cíkkatá iín Sahâbát ál-kirâm’óttú cíkke. Tói, tará’ttú tará’r fisóttú accé’dé híin’é cíkke; Áhl ás-Súnná’r cíkkatá ókkól híntu híntú faldai diya adde tawâtur’or rassa bái aáñrá’r hañsé foóñccé’dé. Cíkkatá iín’óré ahol háçái’yóré faa’de noó. Híin’óré ahol’e bodoli no faré, baná híin buzí’tó modod gorí’bó’dé. Maání, híin buzí’bállá, híin sóyi’dé híyan buzí fari’bállá áddé híin’ór kimot zani’bállá ahol hámaká lage. Hadîs’ór âlim beggún’é Áhl ás-Súnná’r biccác ókkól mane. Mázháb sair’ówá’r imâm’mín’ó gom gom Mázháb ibá’t accíil’dé. Aró, imân’or lain’or aáñrá’r Mázháb duníwá, ál-Mâturîdî áddé ál-Ác’arî tará’yó Áhl ás-Súnná’r Mázháb accíil. Imâm hé duní’wá’yé Mázháb ibá’ré aamfáng gojjé’dé. Tará nitti Mázháb ibá’ré gumráh ókkól áddé furan haillya Grík’ór montek’ór dherá’t bazí giyé’gói’dé duniyai’r cisbíc’ór lalós-ólá ókkól’óttú sóoñllé’dé. Tará noiya zobona’r accíil’dé óilé’yó, tará alok alok zaga’t accíil, ar tará’r báfí’bár torika áddé tará’ttú muwámíkká ówá fojjíil’dé hóráf manúc ókkól’ór lói sóllúk gorá forók accíil, héndílla, Áhl ás-Súnná’r boro âlim e duníwá’yé estemal gojjíil’dé sóoñlí’bár torika adde tará diíl’dé juwaf ókkól’ó forók accíil. Hálí, híyan’ór maání honó tará alok alok Mázháb’ót accíil’dé noó. Barík cíkkatá faiya imâm e duníwá’r baad’e accé’dé bicí cíkkatá-ólá laká lakí âlim adde Auliyâ ókkól’é tará’r kitaf ókkól forí saái baade, tará duní zón Áhl ás-Súnná’r Mázháb’ót accíil bólí ettefák’ór sáñté hoi’yé. Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é náss’ór maání’ré óde ódé baártú saái’yóré buzá za’de héndíllá gorí buzí loi’yé’dé. Maání, tará âyat ókkól áddé hadîs ókkól’ór maání baártú asé’dé héndíllá gojjé’dé, ar dorhar noó fore’de ói’lé, (ta’wîl) náss’ór babute kúlí nóo buzá (ar noói’lé) maání híin bodoli nóo félé. Tói baade, tará honó ottó’t nizor nizor buz adde rai mozin bodola sódólá nóo góré. Hálí, gumráh dhaái ókkól’ór manúc ókkól áddé Mázháb no manoiya ókkól’é imân adde

‘ibâdât’or cíkkatá ókkól’óré Islâm Dórmó’r ducmon accíil’dé Grík dec’ór montek’or elómdár ókkól áddé nokoli sáaiñsdár ókkól’óttú cíkké’dé hé mózín honó kutumutu sárá bodoli felai’yé.

Ze ottó’t Islâm Dórmó’ré sóoñlóiya áddé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór kérmósgár accíil’dé Usman’or hókúmót báingye, fríméisén, mícnárí ókkól áddé híin’ór maali bol beggún thiyañ hóssá gorí zuhar gorí di’yé’dé Bríthíc Empaiyar’or niróc folósí’r zoriya ói’ye’dé cótá cótí bosór’ór meén’nót ókkól’óttú hárí noó faré’dé hétólla, lâ-Mázhábí ókkól’é mouka fai’yé. Cóitánnyá cóitánnyá misá hótá áddé cáil ókkól lói, tará Áhl ás-Súnnár âlim ókkól’óré hámálá gorí gorí Islâm Dórmó’ré bútóré butóré nac gorá’r cúru dojjé, háás gorí Sáudí Arab’or doillyá dec ókkól’ót zeçé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’óré azaadi’r sáñté hotá hoi’bá’r ezin no de. Wahhâbî ókkól’é hóssá gojjíil’dé o-gona cúná cañdí’gín’ór modod’or zoriya hóráfí yaán duniyai agagura sórái’ye’dé. Pakistán, Indhíá áddé Afíríká’r dec ókkól’ór ripoth ókkól mozin, hámlá goróiyá ducmon iín’óré bol diyé’dé híyan’ór bodol, hodún hodún dórmó’r elóm hom-ola adde Allâh’r dhor-sárá dórmó’r elómdár ókkól’óré topka adde félóth ókkól diyé. Háás gorí, hoicca ókkól’óré bóñr dibar adde tará’ré Áhl ás-Súnná’r Mázháb’óttú duré gorí félá’dé tará’r férók bazi’ttú bicí hótórá mouka ókkól fai’yé. Modorósá’r foróinná áddé Musólmán’ór onnyo foróinná ókkól’óré gúrái di’ballá tará lekkyé’dé kitaf uggwá’t, lekoiyá’wá’yé hoi’yé’dé: “Muiñ kitaf ibá lekkyóm’dé, Mázháb thanathani fúrai félai’yóré foitto zon’oré nizor nizor Mázháb’ót cántír sáñté tákí’ballá modod gorí’bár díyán lói.” Manúc ibá’r hotá’r maání óildé, Mázháb thanathani dur gorí’bár hól’lan Áhl ás-Súnná’ré hámlá gorá’t áddé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’óré niróc bana’t asé’dé. Híba’yé Islâm Dórmó’t hótórá ekkán gólái di’yé di, aró hoi’yé’dé híba’yé híin gojjé’dé Musólmán ókkól cántí’t táki fare’fán. Kitaf híba’r ar ek zaga’t, híba’yé hoi’yé’dé: “Ossé, báfóyá uggwá’yé nizor báfá lói ham ekkán gorí fari’lé, híba’ré doc’cán sawâb di’bo. Ossé, híba’ttú híyan golot ói zai’lé’gói, híba’yé ekkán sawâb fai’bo.” Hé mózín, Kírístán óuk, húdá ókkól manoya óuk, híba’ré híba’r foitto ekkán báfá’llá ekkán ekkán sawâb di’bo; híba’r sóyi báfá ókkól’óllá doc’cán doc’cán sawâb fai’bo! Soó, híba’yé aáñrá’r Nabi “sáll-Allâhú taâlâ ‘aláihí was sallám”ór Hadîs’swá’ré

keén gorí bodoli félái'yoré hondilla gorí gúrái der! Hadîs carîf'f'wát hoi'yé'dé: "**Ossé mujtahíd uggwá'yé Kur'ân ál-Karîm'ór âyat uggwá'ttú (ar noói'lé) hadîs carîf uggwá'ttú usól niyala'dé híin sóyí ói'lé, híba'ré doc'cán sawâb di'bo. Híba'r'gán golot ói'lé, híba'ré ekkán sawâb di'bo.**" Hadîs carÎf iba'yé dahár'dé sawâb iín foitto uggwá báfóiyá'ré di'bo'dé noó, ijtihâd'ór topka't foóñc'cé'dé Islâm Dórmó'r âlim'oré di'bo'de, ar híin híba'ré di'bo'de, híba'r foitto báfá'llá noó, Náss'óttú usól niyala'dé híba'r ham híyan'óllá di'bo'de. Híba'r ham híyan ekkán ibâda'dé hétólla. Oinnyo zehónó ibâda'or dóillyá, híyan'óllá'yó sawâb di'bo.

Salaf ás-sâlihîn áddé tará'r fisóttú accé'dé mujtahîd âlim ókkól'ór ottó't, maání Islâm Dórmó'r cót bosór sair'gwá'r fúrantí fojjonto, zeéntté zeéntté zindegi'r solasol adde háálót ókkól bodola sódólá'r zoriya noiya mosólá ekkán accé, mujtahîd ókkól'é din rait kucíc gorí'yóré mosólá'gán keén górí hól gorá fori'bó'dé híyan **ál-adillat ác-car'íyyá** hoó'dé dhuwa sair'ówá'ttú lamai loi'to, tói Musólmán beggún'é, nizor nizor Mázháb'ór imâm'e híyan'ór babute niyalai'yé'dé híin mozin gorí gi'yé. Héen gojjíil'dé boro âlim híin'óré doc'cán (ar noói'lé) ek'kán sawâb diya'gi'yé. Sair lombór'ór cót bosór'gwá'r baade, mancé mujtahîd híin'ór'gín mozin lattá't mainné. Biti giyói'dé eddúúr lamba thaim iín'ót, solasolo'r torika'r babute uggwá Musólmán úddá óóur ói'ye'dé (ar noói'lé) kerenghal'ot fojjé'dé nái. Tará'r baade, honó uggwá âlim (ar noói'lé) uggwá mufti ijtihâd'ór háñt lombór'ór topka fa'de hédduúr úddá elómdár nóo ai'yé; hétólla, yaa, aáñrá'ttú Mázháb sairó'wá'ttú honó uggwá'r âlim uggwá'r kitaf'fín forí buzí fare'dé Musólmán uggwá'ttú cíki loi'yoré aáñrá'r ibâda adde foittó dínnyá zindegi'ré híin mozin háçái sola fori'bó. Allâhú ta'âlâ'yé Ku'ân ál-karîm'ót foitto ek'kán cis'or usól hoói di'yé. Híba'r barík Nabi Muhámmád "aláihís-salâm"é hiín beggún buzái di'yé. Tói, Áhl ás-Súnná'r âlim ókkól'é Sahâbát ál-kirâm'óttú cíki'yóré, híin tará'r kitaf ókkól'ót lekkyé. Yaa, kitaf híin duniyai agagura asé. Kiyamot ai'yé fojjonto, duniyai'r ze honó zaga't ai'bó'dé noiya ham foitto ekkán'ór mesál, kitaf híin'ór cíkkátá honó ek'kán'ót dahaí fari'bó. Héndíllá ói-fará híyan óildé, Kur'ân ál-karîm'ór ekkán **mu'jiza**, ar Islâm Dórmó'r âlim ókkól'ór ekkán **karâma**. Hálí, hámaká uggwá

sóyi Súnní Musólmán’óttú cíkon’nán dorhari. Ossé, tuúiñ lâ-Mázhábí dórmó’r âlim uggwá’ttú fusár gorí’lé, híba’yé tuwáñré Fíqh’ór kitaf loi no bone’dé héndíllá juwaf di’yoré fakkárái di’bo.

Nizor nizor zindegi’ré kúci áddé kettali loi guná gorí gorí borbad di félái’yé’dé lâ-Mázhábí o-bus híin’é, ho ek bosór Arab dec ókkól’ót tákí, Arabi hotá cíki, Áhl ás-Súnná’r ducmon, lâ-Mázhábí uggwá’ttú ciil majja habos ekkán ekkán loi loi, Pakistán (ar noói’lé) Indhíá’t wafes zai’yoré hoicca ókkól’óré hondilla gorí bóóñr de’de aáñrá yaar age buzái félai’yí. Hoicca ókkól’é tará’r banawathi diploma adde tará Arabi hotá hoó’dé dekí’lé tará’ré dórmó’r âlim boli tháaré. Héen ói’lé’yó, tará uggwá Fíqh’ór kitaf úddá buzí no faré. Ar tará kitaf’ot aséd’dé Fíqh’ór cíkkatá ekkán’ó no zané. Agor zobona’r Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é tará’ttú fusár goittó’dé súwál’lin’ór juwaf’fín Fíqh’ór kitaf’fín’óttú tuwai’yoré súwál goróiyá ókkól’óré tará fai’yé’dé juwaf’fín di’to. Hálí lâ-Mázhábí dórmó’r âlim ókkól’é Fíqh’ór kitaf forí (ar noói’lé) buzí no farí’yóré, nizor o-buz matá áddé una ahol loi buzón’ót ziyán ai’yé híyan hoói súwál goróiyá’wá’ré gumrá gorí’yóré híba’ré Zuzuk’ot zaa bai’bó. Hétólla írí, aáñrá’r Nabi Muhámmád “sáll-Allâhú ta’âlâ ‘aláihí wa sallám”é hoi’yé’dé: “**Gom âlim óildé moniccó’r ebbe baríkʼkwá. Hóráf âlim óildé moniccó’r ebbe hóráf’fwa.**” Hadîs coríf ibá’yé dahár’de, Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól óildé moniccó’r ebbe barík’kín, ar lâ-Mázhábí ókkól óildé moniccó’r ebbe hóráf’fin, foóilá’rgín’é mancó’ré Rasûlullah’r’gín mozin sola’r uzu, maání Biyossó’r uzu rassa dahá, ar fisó’r’gín’é tará’r gumráh báfáná ókkól’ór úzú, maání Zuzuk’or uzu loi za’de hétóllá.

Islâm Dórmó’r Yuniversithi, Jâmi’ ál-Azhar’ór fárék, Ustâd Íbn KhlalÎfa Alîwî’yé nizor kitaf **Aqîdat ás-Salafi wa-lkhalaf**’ót lekkyé’dé: “ ‘Allâma Abû Zuhra’yé nizor kitaf **Târikh ál-mazâhibi-l-Islâmíyyá**’t lekkyé mózin, Híjírót’ór baade, sair lombór’ór cót bosór’ót, Hanbalî Mázháb’óttú alok ói’ye’dé hodún mancé, tará’ré tará **Salafíyyín** hoi’yé. Abu-l-Faraj íbn ál-JawzÎ áddé onnyo Hánbálí Mázháb’ór âlim ókkól’é’yó, Salafí híin Salaf ás-Sâlihîn’órgín maoiya noó, Mujássímá dhaái’yór bíd’á gorói’yá

ókkól hoói'yóré fítná híyan no sórá'fán oñsí félaáil. Háñt lombór'ór cót bosór'ót, Íbn Taymíyyá'yé fítná híyan fítín'ó solai'yé."[1]

Lâ-Mázhábî ókkól'é Salafíyyá nam'mán rakí'yóré Íbn Taymíyyá'ré "Salafî ókkól'ór boro imâm" hoói dhake. Híba'r age 'Salafî' lokob yaán no accíil'dé ísáfé, lofzó híba ek kisímmyá sóyi asé. Salaf ás-Sâlihîn accíil'dé, zitará'r Mázháb Áhl ás-Súnná acíil. Íbn Taymíyyá'r gumráh biccác ókkól Wahhâbî ókkól áddé lâ-madhhabî manúc ókkól'óllá ek'kán gujjali boinné. Íbn Taymíyyá'yé Hánbalî Mázháb'ót thenning faáil'dé, maání, híba Súnní accíil. Héen ói'lé'yó, híba'yé nizor elóm'óré barái'yóré fátwá'r topka't foóñc'cé'dé híyá, híba'yé nizoré nize barík buzí'yóré Áhl ás-Súnná'r âlim ókkól'óttú aró dhoóñr tháará'r cúru dójjé. Híba'r elóm bará'yé híba'r gumráyí ainné. Híba ar Hánbálí Mázháb'ót no accíil, Mázháb sair'ó'wá'ttú honó uggwá't tákí'te Áhl ás-Súnná'r hámaká mana fore'de dorhari cis'sín biccác gorá fore. Áhl ás-Súnná'r imân'or dorhari cis'sín nái'dé manúc uggwá'ré Hánbálí Mázháb'ót asé hoói no faré.

Lâ-Mázhábí ókkól'lé tará'r dec'ór dórmó'r zimma-ola Súnní ókkól'ór bonnai gorí'bár mouka foitto'gán estemal goré . Tará'ttú Súnní kitaf ókkól no foré'fán áddé Áhl ás-Súnná'r cíkkatá ókkól no cíké'fán oñsí félái'bár foitto kisím'ór bondus beggún asé. Mesál, lâ-Mázhábí manúc úggwá'yé sóyi âlim uggwá'r nam dórí hoi'yé'dé, "Dórmó'r elóm'ót dabai'r duwannya uggwá'ttú ki ham asé? Híba'ttú híba'r nizor lain'ot ham gorá fori'bó'dé éná, aáñrá'r ham'ot théng gólái diya'de no fore'r." Ki be-elómí áddé be-ahollya dabi gorá'yá! Híba'yé sáaiñsdár uggwá'ttú dórmór elóm no tákí'bó bólí tháajjé'dé. Híba'yé, Musólmán sáaiñsdár ókkól'é foitto ottó't Barík Mokhlúk dekí ót goré, Mokhlúk'ór kitaf'ot daháiyá asé'dé Banoiya'r Furussaf Hásiyót ókkól buzí fare, ar, mokhlúk ókkól'ór komzuri'ré Allâhú ta'âlâ'r O-címáná Taakot loi mafi dekí'yóré Allâhú ta'âlâ, honó keccú'r dhóillá noó, ar kulle aif'ottú duré'dé

---

[1] 340 sábbá-ólá kitaf híba't, Salafî ókkól áddé Wahhâbî ókkól'ór becábicí bíd'á ókkól, Áhl ás-Súnná'r babuté tará goré'dé bonnai ókkól áddé híin'ór juwaf ókkól zora zora gorí lekkyá asé. Híba 1398 A.H. [1978 A.D.]'t, Damáskás'ót sábáil.

híyan lattá’t buzí fare. Híyan’ór babute, Jarmón’ór niyúklíar fízík’ór uggwá namedhak elómdár, Meéks Plénk’é nizor kitaf, **Der Strom**’ót bicí cúndór górí hoói dahái’yé. Aj’ó, lâ-Mázhábí be-elómí híba’yé, híba’r dhóillá gumráh ek zon’ottú fai’ye’dé habos fonna adde gumráh ókkól’é de’de kursí’r wore biccác gorí’yóré, ar ói’t fáré, bidec’óttú de’de cúná cáñdí’r lalós’ót bazí’yóré dórmó’r elóm’óré (monmáik gorí fare’de héndíllá) nizor át’or múñç’ór cís bólí tháaré. Allâhú ta’âlâ’yé córóm-sará manúc híba áddé aáñrá beggún’óré hédáyót douk. Be-guná hoicca iín’óré’yó sálthíkoth faiyya dórmó’r sur híin’ór fán’óttú sóoñl’óuk. Âmîn.

Sóyi’gán óildé, hóiyé’dé âlim’wá’yé dabai ocút áddé kemikel inginiyáríng’ór lain’ot borái-sárá nizor dec’óré tiríc-bosór’ór wore fojjonto kérmós di’yé. Tói baade’yó, óde ódé híyá, dórmó’r elóm cíki loi’yoré, háñt bosó’r fojjonto din rait ham gojjé, tói híba’ré Islâm Dórmó’r uggwá bódhdha âlim’e de’de ‘ijâzá boccíc’cwá di’yé. Sáaiñs’ór áddé dórmó’r elóm’ór barík josba loi’yoré, híba’yé nizor komzuri’ré furussaf dekkyé. Yaán buzí’yóré, híba’yé, gom uggwá kérmós’gár boni’tó kucíc gojjé. Híba’yé nizor dhigiri adde ‘ijâzá’r lalós’ót fori nizoré nize fón iín’ór habil tháarón’nán’óré nizor dhor adde sinta ókkól’óttú ebbe dhoóñr’gán bólí tháajííl. Híba’yé hoddúr bicí dhoraáil’dé híyan híba’r kitaf beggún’ót dahá gi’yé. Híba’ttú híba’r kitaf honó uggwá’t’ó nizor báfáná ókkól lekí’bállá hímmót no accíil. Híba’yé bus-ola manúc ókkól’é izzot kodor gorí’tó’dé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór kimoti kimoti leká ókkól Arabi (ar noói’lé) Fársi hotá’ttú dui-bácá gorí gorí gura gura bái’yain’dóré di’to nitti kucíc’ót accíil. Híba’ttú bicí dhor laggiíl’dé hétóllá, híba’yé boóut bosór fojjonto kitaf lekí’bállá noó báfé. Híba’yé **Sawâiq-ul Muhriga**’r foóilár cúru’r sábbá’t “**Fítná aamfáng ói za’gói’dé híyá, háñsá’gan zane’de híba’ttú onnyo zon ókkól’óré zanai diya fori’bó. Héen no gorí’lé, híba’r wore Allâh’r adde manúc beggún’ór laánót óuk!**” hoói asé’dé hadîs carîf’fwá dekí, tóói báfá cúru gojjé’dé. Ek dhák’óttú, híba’yé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’óttú dórmó’r elóm’ór bus adde tará’r óttó’t accíildé sáaiñs’ór elóm’ór ahol, ar tará’r ‘ibâdât adde taqwâ’r babute meénnót’ór barík’girí’ré zani fari’yoré, híba’yé nizoré nize cúñçó bujjé: híba’yé nizor elóm ‘óré, barík barík âlim híin’óttú accíil’dé elóm’ór doriya’r loi borabor gorí mafi, nizo’ttú asé’dé

elóm’mín baná uggwá fanír fúçá bóli bujjé. Ar ek dhák’óttú hoi’tó sai’lé, Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é lekkyé’dé kitaf ókkol buzí fare’de dindar manúc ókkól zetó hétó homí zar’gói’dé híyan áddé, be-elómí gumráh ókkól’é dórmó’r zimma-ola manúc ókkól’ór lói miyái thoçínóçí gumráh kitaf ókkól lekkyé’dé dekí’ýóré, híba’ttú bicí ocántí laiggyé; Hadîs caríf’fwá’t di’yé’dé laánót’ór dóóñk’é híba’r dil mon cúñçó gorí félai’yé. Híba’ttú nizor adojja hoicca báiyáin’dóllá hámaká kérmós di’to mone hoó’fán accé’dé rahám áddé josba’r zoriya’yó, híba’yé Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór kitaf ókkól’óttú basí basí loi’yoré dui-bácá gorí sábái niyala’r cúru gojjé. Híba’yé fai’yé’dé tarif adde cabácí’r o-gona ceñçí habos fonna ókkól’ór fúwáñtí fúwáñti, mazé mazé lâ-Mázhábí ókkól’ór hosúrí áddé bonnai ókkól fúinne. Híba’ttú Rabb’or wore accíil’dé nizor ikhlâs áddé sóyi’gírí’r babute honó andecá no accíil’dé hétólla, nizoré nize Allâhú ta’âlâ’ré gosái di, Híba’rNabi “sáll-Allâhú ta’âlâ aláihí wa sállám”ór borkottya ruú áddé Híba’r dindar bonda ókkól’ór uzu tawassul gorí’yóré, híba’yé nizor kérmós diya’t accíil. Allâhú ta’âlâ’yé aáñrá beggún’óré, Nize razi ó’dé Sóyi Rassa’r wore rakóuk! Âmîn.

Ijíp dec’ór Jâmi’ál-Azhar Yunivasithi’r uggwá porfésár, Hánafî’r uggwá boro âlim, Muhámmád Bahît ál-Mutî’î’yé nizor kitaf **Tat’hîr ál-fu’âd min danisi-l-i'tiqâd**’ót lekkyé’dé:

“Manúc beggún’ór bútóré, Nabi “aláihímu-s-salâtu wa’s-salâm” ókkól’óttú ebbe barík ar futtani ruú accíil. Híin golot-ówá, golti-gorá, no-zaná, nafórmání, zat thanathani, zit-gorá, náfs’ór mozin sola, kena adde nafórót, héndíllá cis ókkól’óttú héfázót accíil. Nabi ókkól’é Allâhú ta’âlâ’yé tará’ré lamai di’yé’dé híin mancóré hoói dahái buzái di’yé. Tará mancóré hoói dahái’yé’dé Islâm Dórmó’r cíkkatá ókkól, gorí’bár addé no-gorí’bár cis ókkól óildé beggún sóyi. Híin’ót ekkán úddá golot adde fókkórái noó. Nabi ókkól baade, ebbe barík áddé futtani manúc óildé tará’r Sahâbát ál-kirâm, tará’ré Nabi ókkól’ór suhbá’t theníng di, sáf gorí’yóré futtani banai’yé’dé hétólla. Tará Nabi ókkól’óttú fúnniíl’dé híin nitti duwárái duwárái buzaí di’to. Tará zanai di’yé’dé cis beggún sóyi, ar híin yar age hoi’yí’dé golot thoçínóçí cis ókkól’óttú duré. Tará zat thanathani (ar noói’lé) zit gorí’yóré ek

zon loi uldha nóo ó’dé nóo ó, tará nizor náfs’ór mozin’ó nóo sólé. Sahâbát ál-kirâm’ór âyat ókkól áddé hadîs ókkól buzái-diya áddé Allâhú ta’âlâ’r dórmó Híba’r bonda ókkól’óré hoói di’bar ijtihâd gorá, iín óildé Umma (Musólmán ókkól) iín’ór wore gojjé’dé Híba’r bódhdha meérbání, ar Híba’r adojja Nabi, Muhámmád “aláihíssalâm”óllá gojjé’dé rahám. Kur’ân ál-Karîm’ót asé’dé, Sahábát ál-kirâm kafér ókkól’ól lói doró, hálí tará tará ek zon loi ek zon norom córóm áddé ador doya-ola accíil bóli, tará salât’óré meénn’ot gorí díyán di fojjé, ar tará Allâh’ttú foitto cic adde Biyossó’r acá rakí’tó. Tará’r ijmâ’ ói’yé’dé ijtihâd óildé beggún háñsá. Híin beggún’é sawâb fai’yé, háñsá’gan baná ekkán’dé hétólla.

“Sahâbát ál-kirâm’ór baade, ebbe barík manúc óildé tará’ré dekí’yóré tará’r suhbá’t thening fai’yé’dé Musólmán ókkól. Híin’óré Tâbi’în hoó. Tará tará’r dórmó’r elóm Sahâbát ál-kirâm’óttú cíki loi’yé. Tâbi’în lói bazáiyá asé’dé ebbe barík manúc ókkól óildé Tâbi’în’óré dekí’yóré tará’r suhbá’t theníng fai’yé’dé Musólmán ókkól. Híin’óré **Taba’-at-Tâbi’în** hoó.Tará’r baade, kiyamot bór cót cót bosór ókkól’ót aá’t asé’dé manúc ókkól’ór bútóré, tará’r cíkkatá ókkól cíki tará’rgín loi háçé’fan górí sole’de híin óildé ebbe uñsol topkar adde ebbe barik’gín. Salaf ás-Sâlihîn’ór baade aá’t asé’dé dórmó’r kémótá-ólá manúc ókkól’ór bútóré, nizor hotá áddé ham ókkól Rasûlullah áddé Salaf as-sâlihîn’ór cíkkatá ókkól lói bone, ar imân adde amól’ór lain’ot tará’r rassa’ttú honó dín no lore, ar Islâm dórmó’r gírá farái no za’gói’dé héndíllá uggwá aholbon buddí-ólá mancé onnyo zon’or bonnai gorá ókkól’óré no dhorai’bó. Híba tará’r golot foñt dahái-diya mozin ói no zai’bo’gói. Híba’yé be-elómí ókkól’ór hotá no fúní’bó. Híba’yé nizor demag estemal gorí’yóré mujtahíd imâm ókkól’ór Mázháb sairówá’r baá’r kúlé no zai’bó. Musólmán ókkól’óttú héndíllá uggwá âlim tuwai dórí, nize no zané’dé híin fusár gorí cíki lói’yóré tará goré’dé foitto’gán’ót híba’r buddí mozin solon saá, kíyóllá hoi’lé, héndíllá takot-ola âlim uggwá’yé Allâhú ta’âlá’yé Nizor bonda ókkól’óré golti gorá’ttú basai’yoré nitti sóyi górí gorá bai’bállá banai’yé’dé ruú’r dabai ókkól siní’yóré mancóré sinái di’bo; maání, híba’yé ruú’r ocút ókkól siní’bó. Híba’yé demag-be-arammýa o-bus ókkól’óré thík gorí’bó. Âlim

híba'yé, nize hoó'dé, goré'dé, ar biccác goré'dé foitto'gán'ót Islâm Dórmó mozin goré. Híba'r buzá nitti sóyi ói'bó. Híba'yé foitto súwál'ór juwaf sóyi góri di'bo. Allâhú ta'âlá'yé híba'r ham beggún fosón gorí'bó. Allâhú ta'âlá'yé Nizor ador tuwa'de manúc ókkól'óré rassa dahái di'bo. Allâhú ta'âlá'yé îmân-ola adde îmân'ór dorhari cis ókkól ada goré'dé manúc ókkól'óré toziya adde duk'ottú sóoñlí di'bo. Híba'yé tará'ré nûr, kúci áddé héfázót faa'bai'bó. Tará goré'dé foitto cis aásán ar zuit ói'bó. Háñcór'ór Din, tará Nabi ókkól, Siddîk ókkól, Cóhídí ókkól áddé Sâlih (dindar) Musólmán ókkól'ór fúwáñti ói'bó.

"Cót-bosór zibá't ói'bó óuk'gói, ossé dórmór topka-ola manúc uggwá'yé Nabi adde híba'r Sahâba'r hotá ókkól no mani'lé, ossé híba'r hotá, ham adde biccác ókkól tará'r cíkkatá ókkól lói no boni'lé, ossé híba'yé nizor báfáná ókkól mozin soli'yoré Islâm Dórmó'r gírá farái zai'lé'gói, ossé híba'yé nize buzí nóo fáré'dé héndíllá Mázháb sairó'wá'r niyom ókkól'óttú bárái zai'lé'gói, híba'ré dórmó'r topka-ola uggwá hóraf manúc howá zai'bo. Allâhú ta'âlâ'yé híba'r dil bon gorí di félai'yé. Híba'r suk'é sóyi rassa no deké. Híba'r han'e sóyi hotá no fúné. Híba'ré Ahérót'ót hóráf gorí toziya di'bo. Allâhú ta'âlá'yé híba'ré fosón no goré. Héndíllá manúc híin óildé Nabi ókkól'ór ducmon. Tará nizoré nize sóyi rassa't asé bóli tháaré. Tará, tará'r nizor hásolót'óré fosón goré. Héen ói'lé'yó, tará Cóitán'ór fisálí soloiya ókkól. Tará'r bútóttú buzí'yóré sóyi rassa't fírí ai'yé'dé bicí hom. Tará hoó'dé foitto'gán sai'té izzottya, cúndójjá (ar noói'lé) haz'or dóillyá lage, hálí, tará báfé'dé áddé fosón goré'dé híin óildé beggún hóráf. Tará bekuf ókkól'óré bóñr di, óur gorí'yóré Zuzuk'ot loi za. Tará'r hotá'ré sai'té fori táikké'dé dak-sárá dúúp kúwa'r dóillá lage, hálí, sóyi'r roit fore'de híyá, híin unái, faní ói goli za'gói. Allâhú ta'âlâ'yé dil hala gorí bon gorí di'yé'dé dórmó'r topka-ola hóráf manúc iín'óré dórmó'r topka-ola **áhl álbíd'a** or **lâ-Mázhábí manúc** hoó. Tará'r biccác áddé ham ókkól Kur'ân ál-kerîm lói, Hadîs ác-carîf (ar noói'lé) ijmâ'álÚmmá lói no bone. Nizoré nize sóyi rassa'ttú lari félai'yóré, tará Musólmán ókkól'óré'yó golot rassa dahái Zuzuk'ot loi za'gói. Tará'rgín mane'de manúc ókkól laás'óttú Zuzuk'ot góli'bo'gói. Salaf ás-Sâlihîn'ór óttó't áddé tará'r baade accé'dé dórmó'r kémótá-ólá manúc ókkól'ór bútóré héndíllá munafék ókkól

becá bicí accíil. Tará Musólmán ókkól'ór mazé tákón'nán, gaa'r honó híssá't be-aram [(ar noói'lé) kensar] táké'fán. Be-aram'mán dur gorí no félái'lé, gaa'r gom híssá'gín'ó docá'gán'óttú basi no fari'bó. Híin óildé fará'dé be-aram-ola mancór dóillá. Tará'r lói talukot goré'dé mancó'ttú háni ói'bó. Tará'r lussani'ttú basa forer'dé ói'lé, aáñrá'ttú hámaká tará'r lói duré táká fori'bó.

Dórmó'r topka-ola hóráf gumráh manúc ókkól'ór bútóré, Íbn Taymíyyá óildé ebbe hótórá'wá. Híba'r kitaf ókkól'ót, háás górí **ál-Wâsita**'t, híba'yé ijmâ' ál-Muslimîn lói nóo bóné, Kur'ân ál-karîm áddé hadîs coríf'ór sáp sáp hótá ókkól lói ulda gi'yé, ar Salaf ás-sâlihîn'ór torika mozin nóo sole. Híba'r hóráf mon adde golot báfáná mózin soli'yoré, híba gumráh ói'gi'yé'gói. Híba uggwá bicí bódhdha elómdár accíil. Allâhú tá'âlâ'yé híba'r elóm'óré híba'r gumráyí áddé cáñza'r zoriya banai di'yé. Híba'yé nizor náfs'ór iccá mozin soillé. Híba'yé sóyí hoói hoói nizor golot adde gumráh báfáná ókkól aamfáng gori'tó kucíc gojjé.

Boro âlim Íbn Hajar ál-MakkÎ "rahmatullâhi ta'âlâ 'aláih"yé nizor kitaf **Fatâwâ ál-hadît hiyya**'t lekkyé'dé:

"Allâhu ta'âlâ'yé Íbn Taymíyyá'ré gumráh'yí áddé cáñza't záp mara bai'yé'dé. Híba'yé híba'ré añdá áddé náfáng banai félai'yé. Becá bicí âlim ókkól'é híba'r ham ókkól hóráf, ar híba'r hotá ókkól golot boli hoi'yé, ar tará híin sábút fónná lói sábút gojjé. Islâm Dórmó'r boro boro âlim, Abû Hasan ás-SubkÎ, híba'r fut, Tâj-ad-dîn ás-SubkÎ áddé Imâm ál-'Izz íbn Jamâ'a tará'r kitaf foré'dé manúc ókkól áddé híba'r ottó't accíil'dé Câfi'î, Mâlikî áddé Hánafî âlim ókkól'é híba'ré juwaf di hoi'yé'dé áddé lekkyé'dé hotá ókkól'óré taákík gojjé'dé manúc ókkól'é aáñrá'rgín sóyi'dé dekí'bó.

"Íbn Taymíyyá'yé Tasáowúf'ór âlim ókkól'ór babute bonnai gorí hóráf hóráf hosúrí ókkól di'yé. Aró, híba'yé Islâm Dórmó'r bódhdha bódhdhá kúñça Házrát Umár áddé Házrát Alî tará'ré hámálá gorí'tó úddá nóo córmá'dé. Híba'r hotá ókkól be-niyom'or bicí be-adoffya ói'ye, híba'yé waá cíya'r uzu úddá tir

majjé. Híba’yé sóyi rassa’r wore asé’dé âlim ókkól’óré bíd’á, gumráhyí áddé be-elómí lói bazái bonnai gojjé.

“Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Tasáowúf’ór boro boro âlim ókkól’ór kitaf ókkól’ót Islâm Dórmó’r lói no bone’de héndíllá Grík dec’ór montek’or elómdár ókkkól’ór hóráf hóráf báfáná ókkól di’yé,’ tói, híin’óré híba’r golot, gumráh báfáná ókkól lói sábút gorí’bállá bicí kucíc gojjé. Sóyi’gán zana nái’dé hoicca ókkól híba’r uskai de’de toçínóçí hotá ókkól’ór zoriya golot rassa’t fori’t fare. Mesál, híba’yé hoi’yé’dé:

> ‘Tasáowúf’ór âlim ókkól’é tará Láuh ál-mahfûz deké bólí hoó.[1] Íbn Sînâ’r (Avicenna) dóillá hodún hodún montek’or elómdár ókkól’é, híyan’óré án-náfs ál-falakíyyá hoó. Tará hoó’dé, mancó’r ruú barík furussaf ó’dé híyá, ruú’yé, gúm’ót óuk, seton’ot óuk, án-náfs ál-falakíyyá (ar noói’lé) ál-ákl ál-fa’âl boni uggwá ó, tói manúc uggwá’r ruú e duní’gín lói boni’lé, híyan’é duniyai’t foitto cis ówá’bá, híba’yé héçe asé’dé foitto cis’or hóbór fa. Híin Grík dec’ór montek’or elóm’dár ókkól’é hoi’yé’dé noó. Híin Íbn Sînâ áddé fisó’ttú accé’dé híba’r dóillá manúc ókkól’é hoi’yé’dé. Imâm Abû Hâmid ál-GhazâlÎ, Muhíiddîn íbn ál-Arabî áddé Andhalúsía’r montek’or elómdár, Kutb ad-dîn Muhámmád íbn Sa’bîn tará’yó héndíllá héndíllá hotá ókkól hoi’yé. Híin óildé montek’or élómdár ókkól’ór hotá. Héndíllá cis bíc Islâm Dórmó’t nái. Tará báfáná híin lói sóyi rassa’ttú lori gi’yé’gói’dé. Cî’á, Ismâ’îlíyyá, Karâmitî áddé Bâtinî hoó’dé mulhíd ókkól’ór dóillá tará’yó mulhíd boni gi’yé’gói. Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é áddé Hadîs (hoó’dé Saáiñs)ór âlim ókkól’é áddé Fudáil íbn Íyâd’ór dóillá Tasóuwúf’ór Súnní âlim ókkól’é mani sole’de rassa’ré tará eri di félai’yé. Tará, e dhák’óttú montek’ot dhuf mari’yoré, o dhák’óttú Mu’tazila addé Kurâmíyyá’r dóillá dhaái ókkól’lór ulda lorhórá’yé. Tasáowúf’ór dhaái tin’nwá asé: ek lómbór’ór dhaái’wá Hadîs áddé Súnná manoiya. Dui lombór’ór dhaái’wá óildé

[1] **Lauh ál-mahfûz**’ór babute zora zora hóbór battiri’llá **Endless Bliss, Híssá tin**’or síyárá 36’t soó.

Kurâmíyyá’r dóillá gumráh ókkól. Tin lombór’ór dhaái’wá óildé **Ikhwan ás-safâ**’r kitaf ókkól áddé Abul-I-Hayyân’ór hotá ókkól manoiya ókkól. Íbn ál-Árabî áddé Íbn Sa’bîn áddé híba’r dóillá manúc ókkól’é montek’or elómdár ókkól’ór hotá ókkól loi’yoré híin’óré Tasáuwúf’ór âlim ókkól’ór hotá banai’yé’dé. Íbn Sînâ’r kitaf, **Âkhír ál-icârât ‘alâ makâmi-I-‘ârifîn**’ót héndíllá hotá bicí asé. Íbn Imâm ál-Ghazâlî’yé’yó **ál-Kitâb ál-madnûn** áddé **Mickât ál-anwâr**’or dóillá nizor kitaf hodún’ót héndíllá hotá ókkól hoi’yé. Sóyi óildé, híba’r fúwáiñjjá, Abû Bakr íbn ál-‘Árabî’yé híba motek’or uzu ói’ye’dé hoói’yóré híba’ré hín’tú basai loi’to kucíc gojjíil, hálí háçai nóo fáré. Ar ek dhák’óttú, ál-Imâm ál-Ghazâlî’yé montek’or elómdár ókkól be-imân boli hoi’yé. Híba’r zindegi’r ahérí’r híkkya, híba’yé [**Sahîh**] ál-Bukhârî fojjé. Ar hodún’é, hotá híin ál-Imâm ál-Ghazâlî’r bazá de’de híba’r bodnai gorí’bállá bólí hoó. Híyan’óllá ál-Imâm ál-Ghazâlî’r babute boóut dhoillá hoi’yé’dé asé. Sisílí’t fonná fojjé’dé uggwá Mâlikî âlim Muhámmád Mâzarî, uggwá Andhalúsíá’r âlim Íbn al-Jâwî, Íbn Úkail áddé onnyo zon ókkól’é bicí cis ókkól hoi’yé.’

“Wor’tú háwálá di’yé’dé Íbn Taymíyyá’r hotá’gín’é Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’ór babute híba’r hóráf hóráf báfáná ókkól sáp sáp górí dahár. Híba’yé héndíllá hosúrí híin Sahâbát ál-kirâm’ór ebbe bódhdha’gín’ór wore úddá di’yé. Híba’yé Áhl ás-Súnná’r âlim becbák’óré gumráh ókkól bólí hoói bonnái gojjé. Híyá, híba’yé bódhdha Walî adde **qutb al-‘ârifîn** Házrát Abu ‘l-Hásán ác-Câdilî’ré híba’r kitaf **Hizb al-kebîr** áddé **Hízb al-bakhr’**ór babute bicí dorómóró górí bonnai gojjé’dé áddé Muhíiddín Íbn ál-‘Arabî, ‘Umar íbn ál-Fârid, Íbn Sab’în áddé Hallâj Husáin íbn Mansûr tará’r dóillá Tasóuwúf’ór barík barík âlim ókkól’ór wore cárá bicárá hosúrí ókkól lagai’yé’dé hétólla, híba uggwá gunágár gumráh accíil bólí híba’r ottó’r âlim ókkól’é ettefák’ór sáñté hoi’yé. Aró, híba uggwá be-Imân boli hoói fátwâ ókkól niyalai’yé’dé âlim ókkól’ó accíil.[1] Híjrí 705 (1305)’ót Ínb Taymíyyá’r héçe

---

[1] Islâm Dórmó’r namedhak âlim Ábd ál-Ghanî án-Nablûsî’yé nizor kitaf **ál-Hadîkat án-nadíyyá**’r sábbá 363 adde 373’ot Tasáuwúf’ór barík

difeçáil’dé ceñçí ekkán’ót hoi’yé’dé: ‘O nizoré nize uggwá bódhdha âlim adde e zobona’r imâm mano’de mor Musólmán bái! Muiñ tuwáñré Allâh’r wasté ador gojjóm. Âlim ókkól tuwáñr lói ulda accíil’dé ói’léyó muiñ ulda no accíilúm. Hálí ador gorí’tó mon’e no hoó’dé héndíllá tuwáñ’r hotá ókkól fúní’yóré kerenghal’ot fori giyom’gói. Aholbon manúc uggwá’yé, beil gólá’r fúwáñti fúwáñtíl rait cúru ó’dé hoó’dé hotá’gán’óré andecá gorí’bó né? Tuúiñ sóyi rassa’t tákí ál-ámr-u-bi-lma’rûf wa-n-nahyi ‘ani-l-munkar goró’r bólí hoi’yó. Tuwáñr irâda adde niyot ki’de híyan Allâhú ta’âlâ’yé zane. Hálí, manúc uggwá’r ikhlâs’óré híba’r ham ókkól’óttú buzá za. Tuwáñr ham ókkól’é tuwáñr hotá’r forda fáçí felái’yé. Nizor náfs mozin soloiya ókkól áddé hotá biccác gorá no za’de manúc ókkól’ór fán’ót fori, tuúiñ baná tuwáñr ottó’r manúc ókkól’ór bonnai gojjó’dé noó, mori giíl’gói’dé murda ókkól’óré úddá be-imân hoói bonnai gojjó. Salaf ás-sâlihîn’ór baade accé’dé hítára’ré hámálá gorí kúu noó furá’dé, tuúiñ Sahâbát ál-kirâm, háás górí, ebbe bódhdh’gín’ór bonnai gorí félai’yó. Háñcór’ór Din, boro boro manúc híin’é tará’r hók magi’bó’dé híyá, tuúiñ hon hálót’ót ói’bá bafí no faróór níkí? Sâlihíyyá cóor’ór Jâmi’ ál-jabal’ór minbar’or wore, tuúiñ Házrát ‘Umar “radiy-Allâhú ta’âlâ ánh”óttú hodún hodún golot hotá áddé bod-duwa ókkól accíil hoi’yó. Ki ki bod-duwa accíil’dé? Salaf ás-Sâlihîn’é tuwáñré héndíllá bod-duwa howán hoói dahái’yé? Tuúiñ Házrát ‘Alî “radiy-Allâhú ta’âlâ ánh”óttú tin cót’ttú aró bicí golti ókkól accíil bólí hoi’yó. Ossé, Házrát ‘Alî’r’gin héen ói’lé, tuwáñ’ttú sóyi ói’yé’dé héndíllá mesál ekkán áník tákí’bo né? Yaa, muiñ tuwáñr ulda zaa cúru gorómór. Tuúiñ gírá farái félai’yó’dé hétóllá, muiñ Musólmán ókkól’óré tuwáñr hóráfí’ttú basai’bállá kucíc gorím. Tuwáñr toziya ki ziyañta, ki mora beggún’é fai félai’yé. Imândár ókkól’óttú tuwâñr hóráfí’ttu hámaká basi táká fori’bó.’

“Taj ad-dîn as-Subkî’yé, Íbn Taymíyyá Saláf as-sâlihîn lói no bone’de mamala’gín’óré lama’r tú asé’dé héndíll’a gorí liís gojjé:

âlim iín’ór nam lekkyé, aró hoi’yé’dé, tará Auliyâ accíil, ar tará’r babute ulda fúldá hoó’dé híin óildé zana-sárá be-elómí ókkól.

1 - Híba’yé hoi’yé’dé: ‘(Islâm Dórmó’yé dahái di’yé’dé) Talâk sóyi noó; [ossé híyan ói’lé,] kaffâra (sóun’ór lá diya fore’de hédún) diya fore.’ Híba’r age accé’dé Islâm Dórmó’r âlim ókkól’ór tú ek zon’e’yó kaffâra diya fori’bó bólí nóo hoó.[1]

2 - Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Uggwá hâid (háis ói’ye’dé) beçi’ré de’de Talâk sóyi noói’bó.’

3 - Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Zani fúní noó foré’dé namâz’ór qadâ forá no fore.’

4 - Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Hâid ói’ye’dé beçi uggwá’yé Ka’bá’ré tawâf gorón’nán mubâh (ezin asé). [Ossé, híba’yé gorí’lé híba’ttú kaffâra diya no fori’bó.]’

5 - Híba'yé hoi’yé’dé: ‘Tin talâk’ hoói’yóré’ talâk di’lé’yó ek talâk fore’de.’ Héen ói’lé’yo, héndíllá hoi’bár age, híba’yé ijmâ’ ál-MúslimÎn’é nóo hoó’dé híyan boóut bosór duwárái duwárái hoi’yé.

6 - Híba'yé hoi’yé’dé: ‘Islâm Dórmó lói no háçé’dé theéks ókkól híin tuwa’de hítára’r lá halâl.’

7 - Híba’yé hoí’yé’dé: Códór ókkól’óttú theéks ókkól lo’de híin, [zakât’ór] niyot’e di’yé’dé noói’lé’yó zakât ói za’gói.’

8 - Híba’yé, ‘Faní hodún’ót undur (ar noói’lé) héndíllá honó keccú mori’lé, híin nájs noó.’ hoi’yé.

9 - Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Junub ói’ye’dé manúc uggwá’ttú raittya ghusl gorá-sárá náfl namâz forí’bár ezin asé.’

---

[1] ‘Talâk’ór babute **Endless Bliss**’ór híssá 5’ór síyárá 6’t, áddé híssá 6’ór síyárá 15’t maání gorí’yóré zora zora gorí buzái’yé.

10 -Híba'yé hoi’yé’dé: ‘(cómbóttí wákf’ót doiya) **Wákíf**’é de’de córót ókkól fala no fore.’[2]

11- Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Manúc uggwá ijmâ’ ál-úmmá lói no boni’lé, híba be-imân (ar noói’lé) gunágár no óí’bó.

12- Híba'yé hoi’yé’dé: ‘Allâhú ta’âlâ óildé mahall-i hawâdít, ar guri guri zora ókkól lói boinné.’

13- Híba'ýé hoi’yé’dé: ‘Kur’ân ál-karîm’óré Allâhú ta’âlâ’r Dhât (Nize) banai’yé.’

14- Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Âlam, maání, mokhlúk beggún óildé zar zar zat loi te te abadulabad táké’dé cis.’

15- Híba'yé hoi’yé’dé: ‘Allâhú ta’âlâ’ttú gom gom cis bana fore.’

16- Híba’yé hoi’yé’dé: ‘Allâhú ta’âlâ’ttú gaa adde mikkyá asé; Híba’yé Nizor zaga bodole.’

17- Híba’yé hoi’yé’dé: Zuzuk abadulabad táké’dé cis noó; híyan ahérí’ttú fúrai zai’bó’gói.’

18- Híba'yé Nabi ókkól’óttú guná nái’dé híyan no mane.

19- Híba'yé hoi’yé’dé: ‘Rasûlullah “sáll-Allâhú ta’âlâ ‘aláihí wa sállam” onnyo mancór lói honó forók no ó.’

20- Híba'yé hoi’yé’dé: ‘Rasûlullah’r ziyarat gorí’bár niyot loi Medina zoon’nán guná.’

21- Híba'yé aró hoi’yé’dé: Héçe zai cafâ’á (cúwaríc) gorí’tó hoón’nán harâm.’

22- Híba'yé hoi’yé’dé: **Taurât** áddé **ál-Injîl** kitaf’fín lofzó lói forók ói’ye’dé no ó. Híin maání lói forók ói’ye’dé.’

[2] ‘Wákf’, Wâkíf’, héndíllá héndíllá lofzó’gín’ór babute zani’bállá, meérbání górí **Endless Bliss**’ór híssá 5’or síyárá 44’ot soó.

“Hodún hodún âlim ókkól’é hoi’yé’dé, wor’tú háwálá di’yé’dé hotá’gín’óttú becbák Íbn Taymíyyá’r noó bólí, hálí, Allâhú ta’âlâ’ttú mikkyá asé, ar Híba gur guri zora ókkól loi boinné bólí híba’yé hoi’yé’dé híyan’óré honó kiyé inkar no goré. Héen ói’lé’yo, híba ‘ílm, jalâla áddé diyâna’t tuwangor accíil’dé híyan ettefák’ór sáñté hoi’yé. Fíqh, zana, insáf áddé ahol asé’dé manúc uggwá’ttú mamala ekkán’óré ago’ttú taákík gorí saái’yóré baade tói híyanó’r babute díyán di fáisálá gorá forí’bó. Háas góri, Musólmán uggwá’r be-imâni (ar noói’lé), fítin’ó kafér-ówá, (ar noói’lé), gumráhyi, (ar noói’lé) híba’ré marí félai’bár hókúm gorá iín’óllá zora zora gorí soón’nán áddé díyán don’nán bící dorhari.”

Yaa, Íbn Taymíyyá’r’gín’ór dóillá gorón’nán córo boni gi’yé’gói. Tará híba’r gumráh gumráh leká ókkól’óré bol de, híba’r kitaf ókkól, háás góri **ál-Wâsita**’ré bar bar sábái niyala. Cúru’ttú fúrantí fojjonto, kitaf híba’t Kur’ân ál-karîm, hadîs ác-caríf áddé ijmâ’ ál-Muslimîn lói no bone’de héndíllá híba’r báfáná ókkól furaiya. Híba’yé foróiyá ókkól’ór mazé forók gorí bicí bódhdha fítná tuli di’yoré báiyain’dór mazé ducmoni ówá’bá. Indhíá’r Wahhâbî ókkól áddé onnyo Musólmán dec ókkól’ót tará’r fán’ót fojjé’dé dórmó’r be-elómí âlim ókkól’é Íbn Taymíyyá’ré tará’rlá barík sóddár banai’yoré híba’ré ‘Bódhdha Mujtahîd’ áddé ‘Céikh al-Islâm’ór dóillá nam ókkól di félai’yé. Tará biccác áddé îmân hoói hoói híba’r gumráh báfáná ókkól áddé hóráf hóráf lekká ókkól mani loo. Musólmán ókkól’óré bák gorí félai’yóré Islâm Dórmó’ré bútór’tu tái nac goré’dé hótórá solasol ibá’ré oñsí’bállá, aáñrá’ttú, gumráh iín’óré sábút fónná lói juwaf di tará’r’gín golot sábút gojjé’dé héndíllá Áhl ás-Súnná’r âlim ókkól’é lekkyé’dé kimoti kimoti kitaf ókkól forá fori’bó. Híin’ór bútó’ttú, bódhdha imâm, becábicí cíkkatá-óla âlim Taqî ad-dîn ás-Subkî ‘ráhmatúllâhí ta’âlâ aláih’yé lekkyé’dé **Cifâ ás-sikâm fî ziyârat-kháiri-l-anâm**’é Íbn Taymíyyá’r gumráh báfáná ókkól fáná gorí félá, híba’r faáth-gorá’ré fúrai félá ar híba ekguwajja’de híyan dahá. Híba’yé híba’r hóráf niyot adde golot biccác ókkól sórái’tó no de.

Lugat

Tasáuwúf’ór babute lekkyé’dé leká ókkól’óré házrát Ahmad ál-Fârûqî ás-SírhindÎ’r **Maktûbât**’ót barík gorí cíki fare.

-adillat ác-Car’íyyá: Islâm Dórmó’r gujjali sair’ó’wán: **ál-Kur’ân ál’karîm, hadîs-ác-carîf, ijmâ’ ál-Umma** áddé **kiyâs álfukahâ’**

áhl: people; **Áhl ál-Bayt**, Nabi’r bazáiyá egena ókkól: (**Islâm Dórmó’r âlim** becbák’ór howá mozin) Alî (sañsa’to bái áddé zamai), Fâtima (zíí), Hásán áddé Húsáin (nati); **Áhl ás-Súnná(t) wá-l-Jamâ’á**

a’ímmát ál-mazâhíb: imâm ál-Mázháb ókkól

Allâh: **Allâhu ákbár**, **Allâhu ta’âlâ**, Allâh, zibá’ttú kulle barík’gírí-ólá

Âmin: (**Allâhú ta’âlâ**’ré) “Mor dua kabul goró.”

-ámrú bí-l-márûf (**wá-n-náhyú ‘aní-l-múnkár**): **Allâhú ta’âlâ**’r hókúm ókkól cíkai’bár (áddé onnyo zon’oré Híba’yé maná gojjé’dé cis ókkól’óttú oñsí’bár.) zimma

-Ansâr: Makka nize fai’bar age Islâm Dórmó kobul gojjé’dé Madina’r bácíndá ókkól

aqâ’íd: biccác, mana, hámaká biccác gorí mana fore’de dorhari cis ókkól

Árafât: Makka’r uttor’e 24 kilumithár’ót asé’dé kúlá zaga’gán.

ârif: **maárifá**’r babute zaní’bár táké’dé híin zane’de uggwá **âlim**

- Árc: asman háñto’wán áddé háñt-asman-sárá **Árc**’ór bútór’ór **KursÎ**’r maz’ór methar’or fúrantí

As-hâb ál-kahf: Kafér ókkól’é nizor zaga loi félai’yé’rár imân hárá no fore’fán ar ek zaga’t híjrát gojjííl’dé híyan’óllá uñsol topka faáil’dé (Tarsus’or kúñda uggwá’r) Imândár háñt’o zón

-Basmala: “Bísmi-llâhí-r-Rahmân-ír-Rahîm” hoó’dé Arabi hotá’gán (Ebbe Bicí Rahámót-ólá Allâh’r Nam loi)

Bâtinî: Bâtiníyyá gumráhyi mozin soloiya

-Fadîla, **-Wasîlá**: Biyossó’r ebbe barík topka duníyán

faqîh: (**fúqahâ** ókkól) **Fiqh; fúqahâ ás-sab’á**’r barík elómdár

fárd: **Allâhú** ta’âlâ’yé **ál-Kur’ân ál-karîm**’ót hókúm gojjé’dé (ham, hásolót, hotá)

fatwâ: i) (**mujtahíd** uggwá’r) **ijtihâd**: ii) **Fíqh**’ór kitaf ókkól’óttú, híin’ót dahái’yá nái’dé cis ekkán jâez né noó (**mufti** uggwá’r) muth gorí buzí niyalai lowa; Islâm Dórmó’r âlim ókkól’é de’de dórmó’r súwál ókkól’ór juwaf

Fiqh: Musólmán ókkól’óttú gorón saá’dé áddé no gorón saá’dé híin’ór babute zana; **‘ibâdât, a’mâl**

fítná: Musólmán ókkól áddé Islâm Dórmó’ré hání goré’dé aamfáng hotá áddé ham ókkól

ghúsl: **Fiqh**’ót maání gorí di’yé mozin cárá gaa dúwón

hadîs (**carîf**): i) Nabi’r hotá; **ál-Hadîs ác-carîf**, hadîs beggún; ii) Hadîs’ór niyom ar noói’lé kitaf ókkól; **hadîs sahîh**, Hadîs’ór âlim ókkól’é de’de córót ókkól mozin gom gorí ek zon’e ar ek zon’oré hoói hoói accé’dé sóyi hadîs

Házrát: Nabí ókkól áddé Islâm Dórmó’r âlim ókkól’ór nam’or muúntú estemal goré’dé izzot’tya lokób

halâl: Islâm Dórmó’r jâez (ham, cis)

Hánafî: Abû HanÎfá’yé bená gojjé’dé **Mázháb**’ór(uggwá sáf)

Hánbalî: Imâm Áhmád íbn Hánbál’é bená gojjé’dé **Mázháb**’ór (uggwá sáf)

harâm: Islâm Dórmó’r maná gojjá (ham, cis)

-Hijâz: Makka adde Madina asé’dé héçiyár, Lal Dojja’r hañsá’r Arab’or Diya’r matá’t asé’dé Lal Dojja’r hañsa’r zaga

ijâza: Islâm Dórmó’r elóm’ót habil boli hoói gobá de’de sálthikóth.

ijmâ' (ál-Úmma, ál-Muslimîn): **Sahâbát ál-kirâm** áddé **Tâbi’ûn**’é goré’dé ekkui ham, ar noói’lé ekkán mamala’r babute ettefák’ór sáñté goré’dé fáisálá; héndíllá ettefák

ijtihâd: uggwá **âyat** (ar noói’lé) uggwá **hadîs**’ór bútóré táké’dé lukaiya maání’ré buzí’bállá meén’nót gorí’yóré (**mujtahíd** uggwá’yé thani niyala’de maání (ar noói’lé) muth fáisálá)

Ibâhatîs: Musólmán ókkól’óré marí félón (ar noói’lé) na-insáfí górí tará’r cómbóttí harí loi félón’nán’ór dóillá **harâm** ham’oré ‘**halâl** hoó’dé Wahhâbî ókkól’ór dóillá manúc ókkól

ikhlâs: foitto ekkán cis baná **Allâhú ta’âlâ’llá** gorí’bár (niyot)

ílm: elóm (ór dhéiñlá); Ílm; **ílm ál-hâl**: foitto uggwá Musólmán’óttú cíka fori’bó hoói hókúm gojjé’dé (**Mázháb** uggwá’r) Islâm Dórmó’r cíkkatá ókkól (ór kitaf ókkól); **ílm**

ál-kalâm: **îmân**’or elóm; **ál-ílm ál-ladunnî**: **Allâhú ta’âlâ**’yé **Auliyâ**’r dil’ot gólái di’yé’dé elóm

imâm: i) barík **âlim**; **Mázháb** uggwá’r bená goróiyá **(imâm ál-mázháb, mujtahíd imâm), ál-Imâm ál-ázam**, ii) jamâ’át’ór sáñté foré’dé namâz’ór imâm: iii) kaliph

incâ-Allâh: “Allâhú ta’âlâ’yé sai’lé.”

istighfâr: Allâhu ta’âlâ’ttú guná maf gorí maga

jalâlá: baríkgirí

jamâ’á: cómáz; (**imâm** sáf’óré bád di) mosít ekkán’ór bútór’ór Musólmán ókkól; fúwáñti tákóiyá ókkól; dhaái, jamâ’á’r sáñté namâz

junub: **ghusl**’ór dorhar ói’yé’dé héndíllá Musólmán uggwá’r hálót

-Ka’bá: Makka’r bódhdha mosít’tán’ót asé’dé **borkottya** bódhdha gór’gan

kalimat: lofzó (ar noói’lé) hotá

karâmá: (_**ât** =_ókkól) **Allâhú ta’âlâ**’yé uggwá **Walî**’r átá goré’dé tajjuppya cis

Karîm: Rahám-ólá

khútbá: Cúkkúrbár áddé Islâm Dórmó’r id’ór namâz ókkól’ót **imâm**’e minbar’or wore uçí hoó’dé boiyan, zibá duniyai agagura Arabi hotá’t forá fore (onnyo hotá’t forí’lé guná)

-Kursî: **Árc**’ór maání soó.

-Madînat al-munáwwára: dúúf foór Madina cóor

-Mahcár: Ebbe Ahérí Fáisálá

-Mákkát ál-Mukárrámá: izzottya Makka cóor

makrûh: Nabi’ye na-fosón gorí’yóré basi tákkíil’dé betallya (ham, cis)

Mâlíkî: Imâm Mâlík’é bená gojjé’dé **Mázháb**’ór (uggwá sáf)

mandub: gorí’lé **sawâb**, no gorí’lé guná no ó, na-fósón gorí’lé **kúfr** ó noó; **adab**, mustaháb

ma'rifa: **Allâhú ta’âlâ**’r **Dhât** áddé **Sifât**’ór babute **Auliyâ**’r dil ókkól’ót gólái de’de elóm

MîlâdÎ: Kírístán’ór Zobona’r; Gregóríyén Kelendhar’or

minbar: wore uçí **khútbá** foré’dé mosít’ór bútór’ór ekkán tók-ólá uñsol zaga

mu'âmalât: **Fiqh** elóm’ór uggwá dhéiñlá

mubâh: noó hókúm gojjé, noó maná gojjé’dé héndíllá (ham, cis); ezin asé

mudârrís: madrasa (Islâm Dórmó’r eskul (ar nóói’lé) yunivasithi)’r uggwá porfésár

mufassir: **tafsîr**’or habil **âlim**

mufti: **fatwâ** niyalai’bár kémótá-ólá boro **âlim**

-Muhâjirûn: Makka nize fai’bar age Islâm Dórmó kobul gojjé’dé Makka’r bácíndá ókkól

mu'jiza: **Allâhú ta’âlâ**’yé uggwá Nabi’r átá goré’dé tajjuppya cis

mujtahíd: **ijtihâd** gorí fare’de bódhdha **âlim**; **mujtahíd imâm**, **mujtahíd muftí**

munâfík: Islâm Dórmó no maní'yoré Musólmán kúwalóiyá; munafék

murcíd: ráabár, torika dahái doiya

mutacábíh: ahol loi buzí no faré'dé, bútórgwá maání-ólá (uggwá **âyat (**ar noói'lé) **hadîs**'ór); **mutacábihât**

-Mucábbíhá: **Allâhú ta'âlâ**'ré cis mane'de manúc ókkól

najs: dórmó'r howá mozin na-fak cis

náfs: dórmó'r lain'ot nizoré nize hání gorá bai'tó saá'dé mancó'r bútóré táké'dé uggwá bol

náss: uggwá **âyat** (ar noói'lé) uggwá **hadîs**'óllá (aam fang nam); **Náss**

qadâ': dahái diya ottó'r wore nóo goré'dé **ibâdá** ekkán'óré, ottó bárái baade fucái diya

qibla: (Islâm Dórmó't) namâz forí'báccót (**Ka'bá**'r uzu) muu diya fore'de muwálá.

qiyâs (ál-fúqahâ'): **Náss** áddé **ijmâ'**t sáp gorí hoói dahái'yá nái'dé mamala ekkán'óré sáf górí dahái'yá asé'dé héndíllá ar ekkán lói zurazujja gorí mafi saá (yóré **mujtahíd** uggwá'yé thani loi niyalai de'de fáisálá); **ijtihâd** (ór uggwá torika)

qutb ál-ârifîn: ebbe uñsol topka'r uggwá Walî

Rább: **Allâhú ta'âlâ**, Osól Banoiya ar "Thenning Doiya"

Ramadân: Musólmán'ór kelendhar'or kodojja mac

rasûl: (rúsul = rasûl ókkól), Hóbórgwá, Nabi; **(Rasûl-Allâh)**, Muhámmád, Allâhú ta'âlâ'r Nabi

riyâdá: **náfs**’é fosón goré’dé híyan no gorón; nizor’gín nize hokkan gorón

Sahâbá: Imân anniíl ar Nabi uggwá dekkíil’dé manúc ókkól; **ás-Sahâbát ál-kirâm**, **Rasûl-Allâh**’r Fúwáñti-Tákóiya ókkól

salâm: i) sólám-diya, cántí, gom duwa; ii) **salât**’ór fúrantí’t hoó’dé hotá “Ássalâmú ‘aláikúm wa ráhmatullah”

sâlih: (**sulahâ = sâlih** ókkól) guná’ttú basi táké’dé dindar

Câfi’î: ál-Imâm ác-Câfi’î’yé bená gojjé’dé **Mázháb**’ór (uggwá sáf)

Cáikh ál-Islâm: Islâm Dórmó’r Mamala ókkól’ór Hañsari’r Cáaf

Síddîk: imân aní Nabi’r hotá manoiya; ebbe uñsol topka’r uggwá **Walî**

sûfî: múttasáuwíf, theníng fai’yoré **Tasáuwúf**’ót furussaf ói’ye’dé manúc.

suhbá: fúwáñti táká; uggwá Nabi (ar noói’lé) uggwá **Walî**’r fúwáñti táká

sulahâ': **sâlíh** ókkól

súnná: **Allâhú ta’âlâ’**yé hókúm nóo goré, Nabi’ye fosón gorí’yóré **‘ibâda** ísáfé gojjé’dé (ham adde cis), (gorí’lé **sawâb** asé, hálí, no gorí’lé guná no óo, toó, ossé, lattát gali gali tákí’le guná ó, nafórót gorí’lé kuférí ói’bó.); **Súnná**: i) (**fárd** lói) súnnáh beggún; ii) (Kitaf’fwá (ar noói’lé) **Kur’án ál-karîm** lói) **Hadîs ác-carîf** íii) **Fíqh,** Islâm.

sûra(t): **ál-Kur’ân ál-karÎm**’ór uggwá síyárá.

taqwâ: Allâhú ta’âlâ’ré dhooron; harâm ókkól’óttú basi tákón.

Tasáuwúf: **îmân**’oré doró goré dé áddé **Fíqh**’ór mozin sola aásán gorí’yóré **ma’rifa** fai’ballá modod goré’dé héndíllá elóm áddé (nizoré nize **Fíqh** lói óde ódé ó’fan górí baade) Nabi’r adof ókkól mozin gorá

tawâf: **háj** gorí’báccót Makka’r **Ka’bâ**’ré berái fak de’de **ibâda**

taubá: taubá, taubá gorá: gojjé’dé guná’llá **Allâhú ta’âlâ**’ttú maf magi’yoré ar no gorí’bó bólí wada doon

sawâb: **Allâhú ta’âlâ**’yé fósón goré’dé híin gorá áddé howá’llá gunárí ísáf’é ahérót’ót di’bo boli waada gojjé’dé ar di’bo’de (hodún) boccíc

úlamâ': **âlim** ókkól

umma:Nabi uggwá’rgín mozin sollííl’dé Imândár ókkól, **Umma,** Musólmán umma

wahí: **Allâhú ta’âlâ**’yé Nabi ókkól’óré diíl’dé elóm

wâjib: Nabi’ye honó ottó’t nóo cúçé, hétólla, ebbe **fard**’ór hañsé hañccá dorhari ar cúçí no faré’dé (ham, cis); **ál-Wâjib**, **Wâjib álwujûd**: Zibá’r táká hámaká dorhari ar no tákí no faré

Walî: (**Auliyâ** ókkól) **Allâhú ta’âlâ**’yé ador gorí sóoñlé’dé manúc

Wilâya: **Walî**’girí

zuhd: duniyabi cisbís’ót dil no lagon; **mubâh** ókkól’óttú (úddá) basi tákón

BOOKS PUBLISHED BY HAKÎKAT KITÂBEVI

ENGLISH:
1– Endless Bliss I, 304 pp.
2– Endless Bliss II, 400 pp.
3– Endless Bliss III, 336 pp.
4– Endless Bliss IV, 432 pp.
5– Endless Bliss V, 512 pp.
6– Endless Bliss VI, 352 pp.
7– The Sunni Path, 128 pp.
8– Belief and Islam, 128 pp.
9– The Proof of Prophethood, 144 pp.
10– Answer to an Enemy of Islam, 128 pp.
11– Advice for the Muslim, 352 pp.
12– Islam and Christianity, 336 pp.
13– Could Not Answer, 432 pp.
14– Confessions of a British Spy, 128 pp.
15– Documents of the Right Word, 496 pp.
16– Why Did They Become Muslims?, 304 pp.
17– Ethics of Islam, 240 pp.
18– Sahaba 'The Blessed', 384 pp.
19– Islam's Reformers, 320 pp.
20– The Rising and the Hereafter 112 pp.
21– Miftah-ul-janna, 288 pp.
22– Book of Namâz, 240 pp.
23– O Son, 352 pp.

DEUTSCH:
1– Islam, der Weg der Sunniten, 128 Seiten
2– Glaube und Islam, 128 Seiten
3– Islam und Christentum, 352 Seiten
4– Beweis des Prophetentums, 160 Seiten
5– Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten
6– Islamische Sitte, 288 Seiten

EN FRANÇAIS:
1– L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.
2– Foi et Islam, 160 pp.
3– Islam et Christianisme, 304 pp.
4– L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.
5– Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.
6– Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.

SHQIP:
1- Besimi dhe Islami, 96 fq.
2- Libri Namazit, 208 fq.
3- Rrefimet e Agjentit Anglez, 112 fq.

ESPAÑOL:
1- Creencia e Islam, 112

PO RUSSKI:
1- Vsem Nuynaq Vera, (128) sTr.
2- Priznaniq Anglijskogo Wpiona, (144) sTr.
3- KiTab-us-SalaT (MoliTvennik) Kniga o namaze, (224) sTr.
4- O Syn Moj (256) sTr.
5- Religq Islam (256) sTr.

NA BbLGARSKI EZIK:
1- Vqra i Islqm. (128) sTr.
2- NAMAZ KITABb (256) sTr.

BOSHNJAKISHT:

1- Iman i Islam. (128) str.
2- Odgovor Neprijatelju Islama, (144) str.
3- Knjiga o Namazu, (192) str.
4- Nije Mogao Odgovoriti. (432) str.
5- Put Ehl-i Sunneta. (128) str.
6- Ispovijesti Jednog Engleskog Spijuna. (144) str.

اسماء الكتب الفارسية التي نشرها مكتبة الحقيقة

اسماء الكتب	عدد صفحاتها
١ – مكتوبات امام رباني (دفتر اول)	٦٧٢
٢ – مكتوبات امام رباني (دفتر دوم وسوم)	٦٠٨
٣ – منتخبات از مكتوبات امام رباني	٤١٦
٤ – منتخبات ازمكتوبات معصومية ويليه مسلك مجدد الف ثاني (با ترجمه اردو)	٤٣٢
٥ – مبدأ و معاد و يليه تأييد اهل سنت (امام رباني)	١٥٦
٦ – كيمياي سعادت (امام غزالي)	٦٨٨
٧ – رياض الناصحين	٣٨٤
٨ – مكاتيب شريفه (حضرة عبدالله دهلوى) ويليه المجد التالد ويليهما نامهاى خالد بغدادى	٢٨٨
٩ – در المعارف (ملفوظات حضرت عبد اللّه دهلوي)	١٦٠
١٠ – رد وهابي و يليه سيف الابرار المسلول على الفجار	١٤٤
١١ – الاصول الاربعة في ترديد الوهابية	١٢٨
١٢ – زبدة المقامات (بركات احمدية)	٤٢٤
١٣ – مفتاح النجاة لاحمد نامقي جامي ويليه نصايح عبد الله انصاري	١٢٨
١٤ – ميزان الموازين في امر الدين (در رد نصارى)	٣٠٤
١٥ – مقامات مظهرية و يليه هو الغني	٢٠٨
١٦ – مناهج العباد الى المعاد و يليه عمدة الاسلام	٣٢٠
١٧ – تحفه اثنى عشريه (عبد العزيز دهلوي)	٨١٦
١٨ – المعتمد في المعتقد (رساله توربشتي)	٢٨٨
١٩ – حقوق الاسلام ويليه مالابدّ منه ويليهما تذكرة الموتى والقبور	٢٧٢
٢٠ – مسموعات قاضى محمد زاهد از حضرت عبيد الله احرار	١٩٢
٢١ – ترغيب الصلاة	٢٨٨
٢٢ – أنيس الطالبين و عدّة السالكين	٢٠٨
٢٣ – شواهد النبوة	٣٠٤
٢٤ – عمدة المقامات	٤٨٠
٢٥ – اعترافات جاسوس انگليسى به لغة فارسى ودشمنى انگليسها به إسلام	٤٨٠

الكتب العربية مع الاردوية والفارسية مع الاردوية والاردية

١ – المدارج السنية في الرد على الوهابية ويليه العقائد الصحيحة فى ترديد الوهابية النجدية	١٩٢
٢ – عقائد نظاميه (فارسي مع اردو) مع شرح قصيدة بدء الامالي ويليه احكام سماع از كيمياي سعادت ويليهما ذكر ائمه از تذكرة الاولياء ويليهما مناقب ائمهٔ اربعه	١٦٠
٣ – الخيرات الحسان (اردو) (احمد ابن حجر مكي)	٢٢٤
٤ – ہر کسی کیلئے لازم ایمان مولانا خالد بغدادیؒ	١٤٤
٥ – انگریز جاسوس کے اعترافات	١٦٠

اسماء الكتب	عدد صفحاتها

اسماء الكتب العربية التي نشرها مكتبة الحقيقة

اسماء الكتب	عدد صفحاتها
١ - جزء عم من القرآن الكريم	٣٢
٢ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضى البيضاوى (الجزء الاول)	٦٠٤
٣ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضى البيضاوى (الجزء الثانى)	٤٦٢
٤ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضى البيضاوى (الجزء الثالث)	٦٢٤
٥ - حاشية شيخ زاده على تفسير القاضى البيضاوى (الجزء الرابع)	٦٢٤
٦ - الايمان والاسلام ويليه السلفيون	١٢٨
٧ - نخبة اللآلي لشرح بدء الامالي	١٩٢
٨ - الحديقة الندية شرح الطريقة المحمدية (الجزء الاول)	٦٠٨
٩ - علماء المسلمين وجهلة الوهابيين ويليه شواهد الحق ويليهما العقائد النسفية ويليها تحقيق الرابطة	٢٢٤
١٠ - فتاوى الحرمين برجف ندوة المين ويليه الدرة المضيئة	١٢٨
١١ - هدية المهديين ويليه المتنبئ القادياني ويليهما الجماعة التبليغية	١٩٢
١٢ - المنقذ عن الضلال ويليه الجام العوام عن علم الكلام ويليهما تحفة الاريب ويليها نبذة من تفسير روح البيان	٢٥٦
١٣ - المنتخبات من المكتوبات للامام الرباني	٤٨٠
١٤ - مختصر (التحفة الاثني عشرية)	٣٥٢
١٥ - الناهية عن طعن امير المؤمنين معاوية ويليه الذب عن الصحابة ويليهما الاساليب البديعة ويليها الحجج القطعية ورسالة رد روافض	٢٨٨
١٦ - خلاصة التحقيق في بيان حكم التقليد والتلفيق ويليه الحديقة الندية	٥١٢
١٧ - المنحة الوهبية في رد الوهابية ويليه اشد الجهاد ويليهما الرد على محمود الآلوسي ويليها كشف النور	١٩٢
١٨ - البصائر لمنكري التوسل باهل المقابر ويليه غوث العباد	٤١٦
١٩ - فتنة الوهابية والصواعق الالهية وسيف الجبار والرد على سيد قطب	٢٥٦
٢٠ - تطهير الفؤاد ويليه شفاء السقام	٢٥٦
٢١ - الفجر الصادق في الرد على منكري التوسل والكرامات والخوارق ويليه ضياء الصدور ويليهما الرد على الوهابية	١٢٨